

EVANGELIUM

SVATÉHO MARKA.

PŘELOŽENO A OBŠÍRNĚ VYLOŽENO

OD

FRANTIŠKA SUŠILA.

NÁKLADEM DĚDICTVÍ SV. PROKOPA.

Druhé vydání.

V PRAZE.

TISKEM ROHLÍČKA A SIEVERSA.

1885.

Předmluva.

V předslaví k evangeliu sv. Matouše a ve všeobecném úvodu ku písmu svatému jsme pověděli, co stačiti může ku poznání stanoviska, s jakého čtenář na překlad a výklad náš má pozíratí. Jednak i tu některá poznamenání přičinujeme čtenáři ovšem zůstavující o potřebě anebo zbytečnosti jich svobodně souditi. Poznamenání naše dílem předmětu, dílem způsobu jeho se týkají a tudy se dvojité rozbíhají, tam více k výkladu, tuto ku překladu, tam k theologické, tu k filologické stránce hledíce.

Synoptická evangelia sv. Matouše, Marka a Lukáše na nejednom místě doslovně se scházejí a pro dokonalé porozumění jednomu z nich také k ostatním dvěma hleděti potřebí. Vykládající svatého Matouše vezdy spolu při místech, kdež evangelium jeho buď s tím buď s oním synoptikem buď s oběma se sbíhá, i k těmto jsme hleděli a je dle potřeby v sám výklad potáhli. I vidělo se při tom, že nápotom při vysvětlování ostatních dvou synoptiků na ten jejich při evangeliu sv. Matouše přichozí výklad se odvolávati budeme, poznámek dálejších nepřičinujeme. Leč jsme na mnoze ustoupili od zamýšleného způsobu toho. Zdálo se nám, žeby nejeden čtenář místnějšího dokladu s bolestí pohřešoval, ozvláště takový, jenž celé písmo popořád pročísti ustanovil; zdálo se nám takového svatopisce prosté a holé odpravování nějak svaté věci nedůstojno býti; zdálo se nám, že čtením výkladu sv. Matouše zostřelý zrak a zjemnělá mysl zažádá, aby svatá slova a svatí dějové evangeličtí v novém světle ukázání a k novým poměrům přilicování byli. Když jsme nápotom spatřili, že Erasmus v parafrázách, Lallemand, Quesnel, Schegg a jiní vykladatelé částky u Matouše vložené opět u Marka a Lukáše znova vysvětlují, zůstali jsme na tom, při paralelných oddílech obou synoptiků pro zaokrouhlení výkladu nové stránky řečí Božích vytýkati a v nové světlo je postavovati. Čím hlouběji vnikáme do písma, tím více stránek se nám odhaluje a tím větší světlo na jednotlivé články jeho splývá postřehujeme. Při vši příbuznosti s Matoušem má každý z ostatních synoptiků i ve společných částech vlastní ráz svůj a zvláštní svou povahu a čím více do těch odličností a rozdílností jejich vstupujeme, tím rozmanitěji se nám krása písma vyskytá a tím více mizejí zdánliví synoptikův odporové a nepohledné mezi nimi potýkavosti. Při tom jsme ale nikdá obraznosti se odvléci nedávali, aniž jsme kde na zámeznosti zabíhali. Těm, kteří ve výkladech hebrejskými a jinými frázami protykovaných zalíbení mají, jsme se při dvou ostatních synopticích propůjčili, některá ač řídká slova v tom jazyku uvádějíce.

Ale zdali jsme se proti úkolu svému neprovinili, ke spisům nevěreckým nejnovějším při výkladě nébrž ani při úvodě nehledíce? Kdož zevrubněji knihy ty rozebrali, jak mezi námi p. Štule, všickni jednomyslně praví, že známí ti nevěrcové svěhlavě věci nebylé nadesylají, řeči a události libovolně vykládají a z obraznosti svojí věty na zrak lidský vypouštějí, jichž nikde není, takto rozum balamutíce a k nevěře přiluzující. Kdo ve slovech Páně Luk. 2, 49. demokratickou odpověď nalézá, kdo rozšíření svétodějných božských ideí ku proudění epidemií přirovnává, kdo nemístnými a právě opak vypovídajícími citáty pískem do očí ubohých čtenářů hází, kdo s pravdou co s nevěstkou zachází, ješto ona nebeskou a věčnou pannou jest, kdo říši stínů za království Boží považuje, jak to při pantheistických nevěrcích těch spatřujeme: ten pokárání sobě vymáhá, ale nezasluhuje, aby výmyslové jeho na zřetel neustále pojímání byli. Frivolita francouzská se s vědou či s nedovědou německou spojila a moudrost se z nich prýští jako Eufrát z jara a jako Jordán v čas žní Sir. 24, 30., leč voda, kterou vylévají, jest voda z moře mrtvého, jenž žizeň neuháší a duši bezpřemnou palčivostí naplňuje. I nezdálo se nám z mrtvého moře

vody do ráje písma svatého zanašeti a nivy její úrodné zapouštěti; bez toho o Pánu nikde se nepraví, že by byl se v blízi moře toho kdy ocitnul. I musíme prositi čtenáře, aby nám to pomíjení prominul; postačí mu důkladný spis páně Stulcův: *Renan a pravda* v Praze 1865. Mermomoci, abychom užili slov jednoho z obranců evangelií, řadí se nevěrečtí učenci, o nichž tu řeč jest, k těm mužům, kteří ujišťovali, že Jordán ze skrytých bařin a močidel pochodí, ana skoumání zevrubná ukázala, že ovšem ze zdrojů čirých a čistých se pramení.

Náleží ještě o stránce filologické zmíniti, co se nejpotřebnějším býti vidí. Jak při sv. Matouši, tak i při ostatních dvou synoptických nyní zaměnili jsme nejedno v překladu českém ustálené slovo na jiné, když se nám toho potřeba vymáhati zdála. O mužském oděvu v písmě posaváde slova *sukně* se užívá; nynější mluvení tomu zhola se přičí a každý slyše slovo to hned o rouchu ženském pomýšlí. Nenlíž na čase pustiti slovo to z posavádné služby a jiné sobě obrati z bohatého pokladu našeho jazyka? *Míra pšenice* Luk. 12, 42. značí vyměřený pokrm, jak Erasmusci 1533 přeložili; leč nebyloli by lépe přeložiti je slovem *obrok* aneb, jak tomu ještě říkali předkové naši, *osep*? Slovo *obrok* by se nejlépe hodilo, kdyby postupem času nebylo jiného významu na se vzalo; ale velmi vhodně se nám naskýtá *osep* a toho jsme tudy slova s radostí místo nepřístojné *míry pšenice* použili. Slova *usník* šťastně užito v novém vydání písma sv. od p. Desoldy a my jsme aspoň v komentáru je uvedli. *Prsou* *požívati* sličně se praví, ale nedobře se řecké a latinské slovo *σπάζω, sugo*, slovem *požívati* vykládá, ješto má býti *ssati* nebo jinou snad přístojnější a důstojnější formou *sosati*, což se s obdobami toho výrazu v lidu přístretnými *cucati, cicati, cecati* přízní. Kdo sličně o člověčenství Páně smýšlí, nebude se urážeti na výrazu tom, že *prsy sosal* nebo *ssal*, jak ostatní slovanská přeložení mají. Rukopisové *čestí*, Mikulovský od l. 1406 a rukopis Tetovský mají *ssal*. Erasmusci od l. 1533 již mají *požívati*, což nápotom podrženo. Ale neprávem se to dalo a sluší vrátiti se k opuštěnému lepšímu výrazu, jak se to při slově *sbornice* místo neoprávněného slova *škola* stalo. Nevždycky se opravy za věku tak řečeného zlatého podařily a nejednou se i povážliví muži ukvapili. Nébrž i Bratří nemotorně sobě druhdy počínali, latinismu se dopouštějíce a neměli by vady a nedostatkové jejich v učebných knihách za vzor se vystavovati. Jak spozdile, bychom jeden příklad uvedli, přeložil Blahoslav v Novém Zákoně to, co čteme Luk. 9, 20.: *Čím mne pravíte býti? . . . Christa, Syna Božého*. Napřed klade instrumentál a pak užívá akkusativu, ačkoli Erasmusci již l. 1533 přeložili: *Christem, Synem Božím*. Omyl ten nápotom od Procházky nébrž i od Bezděky podržen, ač tento mohl z bibly l. 1851 vydané lepšímu skladu se přiučiti. Ještě bychom rádi se byli v přetřes o slovu *duševný* nejnověji i od náboženských spisovatelů proti všemu obyčejí a právu nesprávně upotřebeném pustili a rhinesmu ve jménech dotkli, jehož někteří užívají proti zvyku lidu českoslovanského, jak na př. Čenstochova, což lid po širých vlastech našich všady Častochovem zove. Leč vidouce, že bychom tím na zámezi zaběhli, přestáváme na pouhé těch věcí zmínce.

Větší váhu, než oprava těch malitkostí, má do sebe prohlédání k tomu, aby národ náš království, jak Sancho Pansa pronesl se, za stádo husí neprodal. A tu potřebí modliti se o přispoření víry, abychom moruši nevěry mohli dle slov Páně Luk. 17, 6. říci: Vykořeň se z národa našeho a přesaď se do moře a ovšem utoň a vyhyň dokona. Nedávějme novotkadlcům mezi námi povstalým do osnovy blaha národu vetkávati útek nevěry od vrahů našich vypůjčené a prosme Pána, aby církvi u nás vdunul ducha neporušenosti a víru národa omladil, tak dle slov Irenéa haer. 3, 24. poklad spolu i s pokladnicí obnově.

V Brně dne 5. července na slavnost sv. Cyrilla a Methodia 1865.

Fr. Sušil

Svatý Marek a jeho evangelium.

I. Svátý Marek slouval vlastně Jan a tepru, zdá se, když mezi pohany poselstvovati a evangelium zvěstovati počal, příjmení Marka u Římanů velmi obyčejně přijal, jak z Act. 12, 12. 25. zavíráti, kdež sluje *Janem, kterýž příjmi měl Marek* Tudy ve skutcích buď Janem, Act. 13, 5. 13. buď Markem 15, 39. buď Janem Markem se nazývá, 12, 12. 25. 15, 37. Byl rodem ze Židovstva a bez mála pocházel z Jerusalema, ana matka jeho byla Maria, která za doby, když Jakob starší sřat a sv. Petr do žaláře uvržen byl, v Jerusaleme meškala a v nemalé vážnosti u křesťanů byla, ješto Petr po svém ze žaláře zázračném vyniknutí do jejího domu byl zavítal a nemálo křesťanův u ní shromážděných našel. Act. 12, 12. Byl příbuzen apostola Barnaby Col. 4, 10. či Josefa levity z Cypru, jenž pro srdcejemnou výmluvnost svoji příjmení Barnaby (utěšitele) obdržel, Act. 4, 36. Na víru křesťanskou obráčen byl od sv. Petra, jenž jej tudy synem svým duchovním nazývá. 1. Petr 5, 13. S Barnabášem ujcem svým vydal se nápotom do Antiochie, Act. 12, 25. hodlaje Barnabovi a Šavlovi při kázání evangelia na cestách k službám se propůjčovati. Skutečně doprovázel je při první jejich pouťi apostolské, kterou z Antiochie skrze Cyper ostrov do Malé Asie před se vzali. Ale když s nimi do města Pergy v Pamfilií přišel, zastesalo se mu, nevíme pro kterou příčinu, dále jíti s nimi; i vrátil se do Jerusalema, Act. 13, 5. 13., buď že úsilné to namáhání síly jeho přesahovalo. buď že se mu svobodnější s pohany nakládání a jich bezvýminečné do církve přijímání poněkud nemístným býti zdálo. Odtud po několik let o něm ničeho nevíme a zdá se, že se tenkrát na čas přivínil ku Petrovi a za ním do Říma se vydal; tak soudí někteří z toho, že se Petrovým synem a tlumočníkem či vykladačem jmenuje a že tudy za otcem svým duchovním bezpochyby se podal. Pravíme *zdá se*, poněvadž o tom žádných historických svědectví nemáme, ač věc ta pravdě podobna býti se vidí. S Petrem nápotom Říma prázen býti musil, buď když Klaudius vynesl vyhost z Říma na všecky Židy, k nimž i Židokřesťané se počítali, buď ještě dří-

věji. A tudy Petra nalézáme při konciliu Jerusalemském, Act. 15, 7., a podobně Marek Act. 15, 37. téžé doby v Jerusaleme přítomen byl. Čtěl jej tenkrát l. 51. Barnabáš, když nové pouťi apostolské po Asii s Pavlem se podjmal, sebou vzíti, ale Pavel tomu nepovolil, načež se Marek s Barnabou do Cypru, do vla-ti Barnabovy pro kázání evangelia vydal, Act. 15, 37. Kam se nápotom obrátil, nevíme, an písmo o něm tepru okolo l. 62., tedy po více než desítiletí zmiňuje, totiž tehda, když sv. Pavel se nacházel v Římě Col. 4, 10. Filem. 24; tenkrát od téhož apostola, v jehožto službě jej opět nalézáme, měl s poselstvím na východ se odebrati a tudy ho Pavel apostol Kološanům poroučí, aby ho vlídně, když k nim přibude, přijali. Odtad bez mála brzo nazpět do Říma se vrátil, ješto jej 1. Petr 5, 13. při Petru nalézáme v tom světovláděném Babylóně, jak na témž místě nějakým přenešením se Řím nazývá: dalo se to bez mála l. 64. Ještě později přichází 2. Tim. 4, 11. jméno jeho, kdež apostol Pavel Timotheovi nařizuje, aby Marka z východu do Říma sebou přivedl, což l. 67. připadá. Sešel co mučeník, jak se vypravuje, v Alexandrii, kdež církev založil a kdež po dva dni prý ode pohanů po kostrbatinách a srážech vlékán byl, až konečně následkem toho smýkání duši vypustil. Tak se v legendách povídá, čeho my při své váze necháváme. Jisto, že jej církev ode dávna co mučeníka ctí, 25. apr., ač jiní to mučeníctví jinak vypravují. Ještě přidáváme, že se ve filosofúmenech Hippolytových komoloprstým *κολοβοδάκτυλος*, nazývá.

Ale kdy a které doby založil Marek církev Alexandrijskou? A zdali o své ujmě ji založil? Alexandrijská církev považovala se vezdy za stípení apostolské a jde podání, že sv. Petr Marka do Alexandrie poslal a skrze Marka zakladatelem té církve přeslavné stal se. Svědčí o tom Euseb. h. e. 2, 16, a Hier. cat. 8., jenž o přibytí Markově do Alexandrie mluví; sv. Epifan haer. 51, 6. pak zřejmě udává, že Marek do Alexandrie ode Petra vyslán byl. Ze slov Epifania bychom soudili, že se to stalo po sepsání (*γράφάς*) evangelia, s čímž i Jeronym l. c. souhlasí

pravě, že vzav s sebou evangelium, jež byl také napsal, do Alexandrie se odebral. Ale při tom všem možná ano průvodna věc jest, že také již před sepsáním evangelia do Alexandrie se odplavil a tam evangelium kázal bez mála za onoho v životě jeho, jak jsme viděli, vyžívajícího desetiletí. Což se předbírá shoduje se slovy Rom. 15, 23. nn., kdež Pavel se do Hispanie strojil, poněvadž již v krajinách místa není, kdeby evangelium hlásati mohl, any všechny končiny říše římské slovo o Christu slyšely. Později nejednou ještě do Alexandrie cestu vážil, až l. 62. Aniána na svém místě za biskupa ustanovil. Posléze, jak již praveno, v Alexandrii smrti mučnickou skončil. Po staletí zachovával se plášť jeho v církvi této a každý nový biskup uvazuje se v důstojenství svoje ve plášť ten se při svém nastolování oblékal. Ještě ve čtvrtém století putovalo se k hrobu jeho, jenž oblíž Alexandrie se nacházel,

Z toho, že sv. Marek již s Pavlem již s Petrem zacházel a oběma se k službám v kázání evangelia propůjčoval, někteří o dvou Marcích smyslili, jakoby nemožno bylo rozličnou dobou s rozličnými osobami meškati; důvodů žádných není, jimž by ti různitelé Marka od Jana Marka při svoji prověsti mohli. Byli té vrátké domněnky Cotelier, Grotius a za nových dob Schleiermacher, Kienlein a Patritius.

II. Ale přejdeme na evangelium, jenž se od církve od jakživa sv. Markovi připisuje. Tu nejedny otázky klásti se dají a odpovědi své se dožadují. Prede všemi jinými se namítá otázka, zdali evangelium to skutečně od něho pochází v té formě, jak se v církvi chová a od jakživa chovalo? Svědkův ze starožitnosti tu hojně máme, kteříž svědčí, že nejiné evangelium než totéž, co my posud v kanoně máme, od Marka sepsáno bylo. Papias (Eus. h. e. 2, 15, 3, 39.). Ireneus (3, 1, 1. 3. 10. 6.). Klément Alex. (Eus. h. e. 3, 14.) a sám Eusebius (h. e. 2, 15) v tom shodují se, co nápotom napsal Jeronym veškera ta jejich svědectví v jedno shrnuv (cat. 8.): *Marek učeník a tlumočník Petruv podle toho, co od Petra vypravovati slyšel, dožadán byv v Římě od bratrů krátké sepsal evangelium. Což uslyšev Petr schválil, potvrdil a církvi o své moci ku čtení vydal, jakož Klément v šesté knize hypotypos píše.* Tak Jeronym a slušno, abychom na slovech jeho přestávali. Avšak povstali učenci, kteří ze slov Papias u Eusebia (h. e. 3, 39.) vynášejí, že nynější evangelium naše není původný a prvý spis téhož Marka, nýbrž že jest nějakým přepracováním zápisků od Marka bez pořádku učiněných. A věc svou mocně provéstí usilují. Slysme slova ta, k nimžto se ti novotáři táhnou. Uvodí Eusebius na

dotčeném místě h. e. 3, 39. vypravování Papiasovo v tento způsob: *Kněz Jan Efeský pověděl mi: Marek stav se vykladačem Petrovým, cožkoli zapamatoval, zevrubně napsal, ač nikoli dle pořádku, cožkoli ode Christa buď praveno buď činěno bylo. Nebo ani sám neslyšel Pána, aniž ho byl následoval. Později však, jak jsem pověděl, Petra následoval, jenž dle potřeb lidí vyučování svá ustrájel, ku pořádku řeči Fáně nehledě. Protož nechybil v tom Marek některé věci napsav, jak je z paměti zachoval. Nebo k jednomu prohlídal, ničeho totiž co uslyšel nepominouti aniž na licho mluvit. Toli vece Papias. Urážejí se kritikové na slovech: nehledě ku pořádku či nýbrž pořádkem ov měvrou zášei; slova ta prý nedopadají zhola k našemu evangeliu, jenž jistěho pořádku se drží, a mohou prý se toliko potabovati na předchozí od Marka nakvap a bez pořádku činěná poznamenání, z nichž nápotom naše evangelium sestaveno a Markovi připsáno bylo.*

Skutečně-li slova ta smysl ten vydávají? Podstata otázky spoléhá na tom, jaký pořádek se tuto rozumětí má, zdali časový čili onen vrstevný a věčný, jakéhož u sv. Matouše postřeháme. A tu již dvojím způsobem námitku zde činěnou odraziti můžeme. Buď totižto můžeme říci: Co se tu o sv. Marku praví, jest, že nenapsal dle pořádku chronologického věcí ode Pána mluvených a činěných, poněvadž Petr, z jehož úst psal Marek, při pronášení nauk svojich pokračoval podlé potřeby posluchačů, aniž pořadu časového se drže; samozřejmě nezbyvalo Markovi, jenž učenníkem Páně nebyl, nic jiného než tak věci napsati, jak je ode Petra uslyšel. Aneb, což lépe jest, říci můžeme v tento způsob: Sv. Marek sice všecko, co sv. Petr kázal zaznamenal; ale ješto sv. Petr prohlídal ku prospěchu posluchačů kupně věci Páně přednášel způsobem, jež u Matouše nalezáme, vidělo se Markovi odstoupiti od toho pořádku a držeti se řady chronologické. Nic tedy ze slov oněch proti autentii evangelia bráti se nemůže a tradice církevní o skutečném našem evangeliu z rukou Markových vyjítí při své váze plně dostává. Ostatně již sv. Justín v rozmluvě s Trýfonem k. 106. na slova Mr. 3, 17. ohled bere, když praví, že synům Zebedeovým dáno příjmení *synové hromu, boanerges.*

III. V přitočených vyše slovech také námětek a *pohnutka*, proč evangelium to sepsáno bylo, zahrnuta se nalézá: dalo se to na prosbu Římanů za tou příčinou, aby kázání Petrovo ústně slyšené také napsáno měli. Nebude nemístnouvoditi do slova jmenovitě aspoň, co Klément Alex. píše u Eus. h. e. 6, 14. *Když Petr veřejně slovo Boží v Římě hlásal a moci Ducha svatého evan-*

gelium oznamoval, vece Klément, z přítomných přemnozi prosili Marka, ješto Petra následoval od dávna a řeči jeho v paměti choval, aby věci ty hlásané napsal; on evangelium vyhotovil a těm, jenž ho žádali, je vydal. O čemž Petr dověděl se ani prý mu toho nebránil ani ho k tomu nevbuzoval. Takto Klément. Dodává též Eusebius od své osoby mluvě a z jiných bez mála pramenů čerpaje, že později sv. Petr o tom, co se dalo, zjevením Ducha sv. zpraven byv, z té horlivosti velmi radoval se a knihy té ku čtení v církvi potvrdil. H. e. 2, 15. Jak na bíledni jest, místa ta nepotýkají, ale doplňují se vespolek. Neschvaloval ani nebránil Petr psáti Markovi, ale když napsáno bylo evangelium, poučen byv s hůry potvrdil je.

IV. Slovy těmi již také účel, za jakým evangelium to psáno bylo, vytknut spolu jest, aniž jiného se po všech končinách kritiky dovídati třeba. Účel evangelia jest historický a Marek chce poskytnuti zápis a spis kázání Petrova pro čtení při veřejných službách Božích. Více tedy k dějinám než k náukám Páně prohlídal, maje záměr, vynésti na světlo, co Christus činil. Ale nevykládá toho, co Christus učil, nýbrž jenom v té míře, jak to u jiných evangelistů nalézáme, nauk Páně do knihy své nevesnuje. Nemůže zajisté žádné vypravování o Christu tím během se vésti, aby stránka dogmatická neprosvítala. A tu u sv. Marka skutečně probleskuje všemi, jež vykládá, událostmi idea o Christu co Synu Božím, tak že první verš evangelického spisu jeho spolu záměr a účel celého spisu sebou obnáší, když praví: *Počátek evangelia Jesu Christa, Syna Božího.* Byla také nejvhodnější a pohanům nejdostupnější myšlenka ta, myšlenka o Synu Božím, ač ovšem ku přesné ideji jediného Syna Božího teprve přivedeni a podnešení býti musili. A proto Petr tak nauky své vedl a po něm Marek tak evangelium svoje napsal, že ta právě myšlenka z vypravování vynikala. Nevnáší Marek nikde zjevně účelu toho, aniž my toho cosi praviti chceme, nýbrž idea ta spisu jeho za podkladek slouží; jinak ovšem u sv. Jana 20, 31., jenž veřejně praví, že napsal, aby uvěřili Christa Ježíše býti Synem Božím a jenž tudy mnohem více než Marek k náukám přihlídal. Ostatně jest sice sv. Marek z evangelistů nejkratší, avšak v udávání okolností nejživěji a nejmalebněji si vede a povaha ta se v častém opětování částice *ihned* εὐθέως zračí, jenž v devíti kk. neméně než 36krát přichází.

V. V tom, co jsme dosud pojednávali, odpověď se také nachází na otázku, kde

sv. Marek evangelium a pro koho je byl psal. Psal v Římě a psal pro lidi židovských věcí nepovědomé. Dvakrát jenom, na začátku hned a nápotom 15, 28. téměř ku konci spisu svého, uvádí výroky St. Z., věcí těch, jenž toliko pro Židy zajímavost měly, mlčením pomíjí, obyčeje židovské pohanům neznámé vysvětluje 7, 2. 11. 14, 12. 15, 42. a latinismů některých užívá. Leč ani na ty vnitřné znaky se nemusíme odvolávati, ješto věc sama historickými svědectvími stvrzena jest. Uvedli jsme výše doklady ty, aniž potřebí nad ně jinych přidávati, jakož Epif. haer. 51, 6. Cosm. indic. cosm. Chr. 5 ajj. Také historická povaha spisu nejvíce svědčila Římanům, jenž více na skutky než na nauky hleděli.

VI. Ne tak snadna jest odpověď na otázku, kdy evangelium sv. Marka vydáno bylo, an tu při udávání zevrubnější a místnější doby v rozličné strany se kritikové rozcházejí. Jisto, že prede zkázou Jerusalema vyhotovené bylo evangelium, ana v tom celá velebná starožitnost se shoduje. Ano bezpečně tvrditi můžeme, že před l. 67. sepsáno bylo, an sv. Petr, jenž 67. l. sešel, evangelia toho potvrdil. Sv. Ireneus sice praví adv. haer. 3, 1. u Eus. 5, 8., že Marek po smrti Petrových a Pavlových evangelium vydal; ale můžeme slova jeho shodně tak vyložiti s odchodnými udáními jiných otců, že sv. Marek za života Petrova spis svůj sice sepsal, ale tepru po smrti jeho veřejně vydal. Na tom přestati musíme, aniž jistějšího a zevrubnějšího určení tu možno a potřebno. Dokládáme, že mnozí do dřívějších dob sepsání evangelia toho kladou, čehož, poněvadž to bezdůvodně činí, my o své váze necháváme.

VII. Zbývají nám ještě tři otázky, o autoritě či váze našeho evangelia, o celitosti a o jazyku, jímž evangelium svatého Marka sepsáno bylo. Otázka o autoritě evangelia z toho, co jsme výše položili, téměř rozřešena jest. Vůbec bychom sice již na tom, že Církev nám knihu tu za bohodechou vydává, přestati mohli, ana církev sloup a utvrzení pravdy v této otázce jistě se mýliti nemůže. Ale my tu stojíme kromě toho ještě na jiném základě. Evangelium to vyšlo od vykladače a průvodce Petrova a nad to od Petra potvrzeno bylo; Eus. h. e. 2, 15; jak i Jeronym na dotčeném místě dokládá: *poznáv to Petr, potvrdil evangelia toho a církvi ku čtení svou vážností vydal.* Ano Orgenes u Eus. h. e. 6, 25. a též Jeronym v listu k He-dibi 9, 11. povídají, že sv. Petr evangelium to diktoval, ač slovo to nesmí v strohém smyslu svém se rozuměti. Tudy sv. Justín dial. 106. evangelium Markovo pa-

mělní Petrovými nazývá. Není tedy potřeba tu jediné k tomu se odvolávat, že kromě apostolů také jiní byli Duchem svatým plnou měrou nadechnuti, tak že spůsobní byli svatou napsati knihu; více tu před sebou máme; sv. Petr sám k nám mluví ústy Markovými a z písmen jeho nám apostolská bohovůně zavívá.

VIII. *Otázka o celitosti* týká se posledních dvanácte versů našeho evangelia 16, 9—20. O částce této nemálo sporů vedeno a posaváde se vede, an duch záporu věkem našim zavládl jim nadřzuje. Jsou a byli, jenž částku tu za pozdější od sv. Marka nepochozí přípisek vydávají. Jakými důvody mužové ti povodlni bývají? Táhnou se mimo máloznačné o nevázné vnitřné důvody, jichž raději mlčením pomíjme, táhnou se, dime, nejpruv a především k tomu, že slova oněch versů v některých rukopisech a jmenovitě v kodexu B a příbuzném jemu rukopisu sinajském se nenalézají, ano sv. Jeronym Hedib. a Řehoř Nyss. or. 2. resurr. jakož i Eusebius (v Maii coll. I. 61) a jiní trdí, že téměř ve všech exemplárech řeckých oněch versů se nedostává. Avšak důvodové ti nejsou dostateční ku pohnutí nás, abychom ony verše za pozdější od Marka nepochozí přísunek drželi. Mimo kodexů dotčených mají kodexové jiní neméně znamenití částku onu, sv. otcověl bez některých téměř všickni část tu kpadou, jmenovitě sv. Irenéus 3. 10, 6, Hipolyt. char. a stanovv apostolské 8, 1; v latinské a syrské, přestarych a hlavných dvou přelohách se tolikéž verše ty nalézají; v církvi římské a syrské se vezdy za authentické považovaly a sami ti rukopisové, jenž jich vynechávají, kladou na místě jejich mezeru aneb jiný přípisek, což všechno nasvědčuje, že nějaké dogmatické tu působily důvody a že vypuštění části té z pochybnosti nějaké a nikoli z jistoty se vyprýstilo. Skutečné viděti z listu Jeronymova k Hedibii qu. 3. a z Eus. ad Marin qu. 1., že zdála se částka ta Markova potýkati s jinými evangelisty (Hier. cum diversa et contraria evangelistis ceteris narrare videatur; Eus. εἰπερ ἔχοιεν ἀντιλογίαν τῆ τῶν λοιπῶν εὐαγγελιστῶν μαρτυρίᾳ). Zvláště se zdál býti odpor s Math. 28, 1. Dotčené místo Matoušovo ὅψε δὲ σαββάτων ve vulgátě *vespere sabbati*, cyr. v večer sobotnyj č. r. 2. večer soboty zdálo se nesrovnávati s tím, co praví Marek v 9., že Pán vstal z mrtvých ráno, *mane* (πρωί). A tu se zhostili posledního výroku vynecháním ho a celé části té při čtení v chrámě, aby tím odporu toho se upráznili; část Matoušova, jejíž veřejné čtení přede čtením evangelia Markova předchá-

zelo, tak snadnou měrou vypustiti se nedala. Bývala-li ale částka vypouštěna při čteních veřejných, tudy jí také spisovatelé vynechávali, čímž se nám vysvětluje, proč se v tolika exemplárech nenalézá. A na oce jest, že sv. Marek slovy *bály se zajisté* končiti nemohl, an by byl nedostál útoze svojí a spravedlivému čtenáři každého očekávání. V k. 14, 28. vece Ježíš učeníkům: *když vstanu z mrtvých, předejdu vás do Galilěy*; a před samým domnělým koncem 16, 7. velí anděl ženám do hrobu vešlým: *Jděte a povězte učeníkům, přede všemi Petrovi, že vás Pán předejde do Galilěy, tam jej spatříte, jak sám předpověděl vám*. Který čtenář nebude očekávati vypravování toho, že se Christus učeníkům svojim podlé toho dvojího předpovědění skutečně ukázal? A jaký kusý a komolý konec by byl učinil slovy nedopověděnými *bály se*, totiž ty ženy, jimž anděl dotčené velení Páně pověděl! Tak by jenom byl skončiti mohl, byv smrti raněn, což podlé výše dotčených svědectví nedálo se, ješto evangelium již sepsané z Říma do Alexandrie sebou byl pojal.

IX. Poslední otázka se týká *jazyka*, ve kterém evangelium sepsáno bylo. V starožitné církvi bylo ovšem nepochybné, že mimo sv. Matouše veškery ostatní knihy Nového Zákona řeckým jazykem vyhotoveny byly, jak Jeronym v předmluvě na čtvero evangelií a Augustin de cons. ev. 1, 4. jasnými slovy toho dosvědčují. Leč za věku pozdějšího, když v Římě známost jazyka řeckého dokona vymizela a latina jediná oseděla ve veřejném životě církevním, zdálo se přirozeno, ano nutno, pokládati, že sv. Marek latině napsal evangelium svoje a domněnku tu nalézáme vyjádřenou ve přípisech rukopisů pochozích ze dvanáctého století. To se tím více podobalo, an překlad syrský obecný ku konci evangelia Markova přičinuje poznamenání, že Marek evangelium v Římě *po římsku kázal*. Nepraví sice přeloha ta, že *napsal* římsky, nébrž toliko že *kázal* římsky; leč ten přídavek zdál se domněnce té o latinském evangeliu Markově nakládati. I vytasili se Benátčané s prvopisem, jak pravili, vlastnoručně od sv. Marka napsaným v latinské řeči. Dostali oni od Civildalanův na doléhání dozete svého Tómy Maceniga l. 1420 většín částí evangelia sv. Marka a někteří učenci katoličtí, mezi nimiž na prvém místě Baronius v hist. círk. k l. 45. n. 38. nn. to za jistotu věc tvrdili, že Marek latinsky psal, an vlastnopis jeho v Benátkách tomu nasvědčuje. Musíme přidati, že rukopis onen Benátský nezachoval se tam úplně, nébrž že část jeho nalézá se v poklade chrámu sv. Víta v Praze od Karla

IV. l. 1354 tam darována byvši; část Pražská ta obsahuje dva poslední kvaternióny či šestnácte listů posledních evang. Markova a chová v sobě text počínajíc od 12, 21. až do konce 16, 20. I stálo to za to podniknouti tu práci a přihlednouti s kritickým soudem, skutečně-li to prvopis Markův jest, čili jinak se s věcí tou povahuje. Dobrovský podnikl to porovnáni a vynesl na jisto soud ve spisu již 1778 vydaném „Fragmentum pragense evang. s. Marci,“ že rukopis Pražský i Benátský chová překlad Jeronyma a pochází ze šestého století. Leč Benátčané netoliko Komoretta proti Dobrovskému psáti vybidli, nébrž vidouce nezbyti, rozhlásili pověst, že Pražský a Benátský rukopis ne-

patří k sobě, nébrž *písmem a látkou* se od sebe liší. Tak stála věc do l. 1852, kdež Vocel do Benátek přibyv bedlivě tu věc proskoumati ustanovil. Shledal netoliko písmo obou rukopisů stejné býti, nébrž obržev částčku rukopisu Benátského dal ji v Praze od chemiků zkoušeti a nalezlo se, že i látka tatáž jest při rkp. Benátském, jaká při Pražském. Tím výsledkové Dobrovského potvrzení jsou a domněnky Benátčanův v ni-več se rozpadly. Čas. Mus. 1853.

Ostatně evangelium Markovo rozpadá se na tři díly. Prvý jde do vyvolení apostolů 3, 13., druhý odtud do převzatí ode Pána do Judska pouti 9, 50. Poslední od té pouti do konce 16, 20.

Hlava I.

Jan káže pokání a křestí jak lidi jiné 1—8. tak i Christa, jenž na poušti pokoušín byl ode ďábla; 9—13. Christus 14—20. káže v Galilěe a čtyř učeníků povolává. Učí 21. 22 v Kafarnáu, uzdravuje 23—28. posedlého, svekru Petrovu 29—31. a jiné přemnohé, 32—34. Káže dále prochází okoli 35—39. a uzdravuje malomocného 40—45.

1. Začátek evangelia Ježíše Christa, Syna Božího, 2. jakož psáno v Isajási proroku: *aj já posílám anděla svého před tváří tvou, jenž připraví cestu tvou před tebou*. 3. Hlas volajícího na poušti: *připravte cestu Páně, přímé čiňte stezky jeho*. 4. Byl jest Jan na poušti křestě a hlásaje křest pokání na odpuštění hříchů. 5. I vycházela k němu všechna judská krajina a Jerusalemané veškeří a křestění byli od něho v Jordáně řece vyznávajíce hříchy své. 6. A byl Jan odín srstmi velbloudími a pás kožený o bedrách jeho a kobyly a med lesný jidal. 7. I hlásal řka: *Jde silnější mne za mnou, jemužto nejsem hoden sehnat se rozvázati řemenka obuvi jeho*. 8. Já jsem vás pokřestil vodou, on ale pokřestí vás duchem svatým. 9. I stálo se za oněch dnů přišel Ježíš od Nazareta Galilejského a pokřestěn byl od Jana v Jordáně. 10. A hned vystoupaje z vody uzřel nebesa otevřená, a Ducha jako hulubici sestoupati a zůstávati na něm. 11. A

hlas stal se s nebe: *Ty jsi syn můj milý, v tobě se mi zalíbilo*. 12. A hned Duch vypudil ho na poušť. 13. A byl na poušti čtyřecet dnů a čtyřecet nocí a pokoušen byl od satana, a byl se zvěří a andělům přísluhovali jemu.

Začátek evangelia sv. Marka v tom se shoduje se začátkem evangelia Matoušova, že nápis má vsutý ve vypravování svoje či raději předsutím jej před toto klade. Ale nejedním způsobem počátečné věty jeho od rozličných vykladatelů spojeny bývají. Podlé náhledu některých věta prvá se prostírá skrze tři verše, a s veršem čtvrtým vypravování počíná. Podlé vazby této vyniká ten smysl: *Začátek* t. j. první kázání a ohlašování či zvěstování *evangelia* t. j. blahověsti a blahoposelství o přibylém Mesiasí bylo či dálo se, *jakož psáno* t. j. tak a tím během, jakým to v Isajási a vůbec v prorocích předpovědino bylo. Přijde dle toho k verši prvnímu přimysliti slove *ἦν byl* (začátek). A vazba ta za nejdopadnější se musí považovati. Jiní kladou verš 1. co nápis pro sebe a vypravování začínají již s v. 2., čímž vazba obtížna a doklad Markův z proroků nepotřeben býti se shledává; nebo verše druhý a třetí činí potom předvětu, jejíž dověta ve čtvrtém verši tepruv následuje. Ještě mnohem nevhodněji od některých verš prvý se poutá s veršem čtvrtým, při čemž vv. druhý a třetí za vložku či vstavku se považují; tím vazba se zaplétá a nemotornou stává se a nadto se při tom důkaz z písma vzaty docela ztrácí a upozaduje. Již pak o vazbě pověděvše k samému výkladu přikročme.

Začátek evangelia Jesu Christa Syna

Božího, jakož psáno v Isajášovi proroku: Aj já posílám anděla svého před tváří tvou. Hlas volajícího na poušti: Připravte cesty Páně. Tak čteme u sv. Marka. Viděti ze slov těch, že spása Christem udělená již v Janu předchůdci Páně počítí měla, jak Ježš sám potvrzuje Luk. 16, 16. an vece: *Zákon a proroci dosahují až do Jana, odtud království Boží se zvěstuje.*

Jan předcházal Christa jak zoře předchází před slunkem. A proto také uvodí sv. Marek výrok ten prorocký a ukazuje, že předchodství Janovo již dávno předvěstováno bylo. Počíná evangelium an dí: *Začátek evangelia Ježíše Christa, Syna Božího;* tím na um dává, že nechtěl život Christa Pána ani také veškery po vzkršení Páně stále události vypí ovati, nébrž jenom veřejné jeho vyučování vystaviti. Genitiv *Ježíše Christa* při slově *evangelium*, zdá se tuto nejedněm býti genitiv objektu či předmětu a značí prý evangelium o Ježíši Christu; ale jiní spojivce slova dotčená s dolejškem berou genitiv onen za genitiv subjektu či podmětu, tak že jest smysl: evangelium od Ježíše Christa zvěstované, jak je dle v 14. sám Pán hlásal. *Syna Božího* praví, a nedí *Syna Davidova*, poněvadž nepsal pro Židokřestany, nébrž pro Římany křestany, jenž větším dílem byli rození pohané a že chtěl těmto, jimž o synech Božích přecasto slyšeti se udávalo, hned na začátku pravého a jediného Syna Božího ukázati. Nad to hned tu se ozývají slova Petrova Mat. 16, 16., jimiž pravil Pánu: *Ty jsi Christus Syn Boha živého,* a vidíme, že slova ta Petrovi a spolu ovšem i Markovi byla heslem a hodlem při veškerém kázání evangelia Christova.

Ten začátek evangelia Jesu Christova dál se právě *jak psáno jest v Isajášovi proroku.* Tak sv. Marek píše dále; ale slova, jenž nápotom uvodí, béře ze dvou proroků a sice napřed z Malachiáše, potom z Isajáše tepruv. Jakým činem ta nesnaďa uklizena býti může? Především na myslí míti musíme, že svatopisci povýtečně k hlavným věcem a ku podstatě prohlédají, o věci podřízené menší péči vedouce. Tu, jak i to také jinde u Matouše na př. Mt. 27, 9. spatřujeme, sv. Marek dvě místa v jedno shrnuje a jednoho proroka jmenuje toliko, totiž Isajáše, nejenom že Isajáš prorokem po výtce jest, a o troje téměř století před druhým, před Malachiem, dle času předchází, nébrž poněvadž Malachiáš slova Isajášova jenom výkladem nějakým objasňovati se vidí a tudy právem tuto v pozadí se udržeti může. Podobně u Pavla 1. Cor. 15, 54. soujem více míst v jedno shrnutých nalézáme. Darom se tedy ne-

přítel Christův Porfyr na naše místo odvolával, aby nevědomost evangelistů dočil. Chtěl Marek jen slova Isajášova citovati, leč aby se vědělo, o kom řeč jest, přitočil slova Malachiova, ač ho nepojmenovav, ještě určitého takového dokladu nic nevyvádělo. Výrok Malachiův: *Aj já posílám anděla svého před tváří tvou, jenž připraví cestu tvou před tebou* u Mt. 11, 10. vysvětlen a výrok Isajášův: *Hlas volajícího na poušti: Připravte cestu Páně, přímé činite stezky jeho* tamtéž 3, 3. vyložen jest. Kdo jiným káže, ten na světě jak na nějaké poušti odloučeně se chovati má, praví svatí otcové. A neméně dokládají, že veškeren základ svatého života pokáním se obnáší.

Byl Jan, dí Marek dále, *na poušti křestě a hlásaje křest pokání na odpuštění hříchů.* *Byl Jan,* vece, t. j. Jan vystoupil, vyskytl se; v řeckém stojí *ἐξέβετο* a proto se nemůže slovo *byl* se slovem křestě úzce pojiti, aniž tedy slova: *byl křestě* značí pouze *křestil*, jak u Bratrů nalézáme a dl, nich u Bezděky. Kázal Jan *křest pokání* t. j. křest, kteréhož přijetím se ku pokání zavazovali. Účel pak křestu toho kajicného byl *odpuštění hříchů*; křest Janův nemohl dáti odpuštění hříchů, nébrž pokání to, jehož výrazem, obrazem a osvědčením křest byl, připravovalo k obdržení odpustu hříchův od Messiaše jižijž přibytí majícího Mat. 3, 11. Bylo to nějaké čekání odpustu a posvěty v Christu dané, jak vece Tertullian; byl předvěstný to křest, jak Jan jen předvěstitel a předchůdce Christův byl, a křest Janův ukazoval tak ku pravému křestu, jak Jan k Messiaši. Nebyl Jan světlem, nébrž věstcem světla; nebyl lékařem a uzdravitelem, nébrž hlasatelem jeho; nebyl chotěm, nébrž družbou jeho. Na rozhraní on obojího zákona žijící povahu obojího poněkud v sobě spojoval, a nevzbuzoval již ku přinášení obětí a zápalů, nébrž k usmyslení sobě či k obnově myslí.

Aniž pak nadarmo se hlas jeho ozýval. Nebo dí Marek dále: *vycházela k němu všechna judská krajina a Jerusalemané veškeri a křestění byli od něho v Jordáně řece vyznávajice hřichy své.* Lidé všeho druhu se k němu valili, an všeliký druh člověčenstva od Christa spasení dojíti povinen. Z dvou pramenů vyřínuje řeka očistná, z poznání vlastné hříšnosti a ze zamlouvání se Boží dobrotivosti. Samovidné slovo *veškeri* obmezeně slyšeti přijde. Vyznávati hřichy a z nich káti se bylo by člověku přirozeno, kdyby mu v tom pýcha přirodilá nebránila. Již při sv. Matouši jsme položili, že *křestiti se* t. j. do vody vcházeti znamená bráti na sebe díla zadost

činící, jenž jsou příhodna, ochladiti oheň náruživosti a očistiti srdce naše od plihot a nečistot. Byl to velikolepý pohled, když ti zástupové zevšad se k Janu hrnuli ku pokání. Ale Jan obnášel také na sobě povahy kazatele pokání. Byl odín srstmi velbloudími, pás kožený o bedrách jeho a jídal kobyly a med lesný. *I hlásal rka: Jde silnější mne za mnou, jemužto nejsem hoden sehnat se rozvázati řeménka obuvi jeho. Já jsem vás křestil vodou, on ale pokřestí vás Duchem svatým.* Co sv. Marek tu o způsobu života Janova přísném a strohém praví, to u Mat. 3, 4. 5. 11. nalézáme týmiž slovy zaznamenáno, leč že místo slov Matoušových *jehožto nejsem hoden obuvi nositi* Marek dč ústjemu klade: *Nejsem hoden sehnat se či shýbnout se jemu rozvázati řeménka či řeménka u obuvi jeho,* a že slovo Matoušovo *a ohněm (Duchem a ohněm vás křestiti bude)* vypouští, klada pouze *Duchem vás křestiti bude.* Slovo *shýbnout se* patří k malebnosti Markovi obyčejné; vypuštění slova *a ohněm* dalo se pro kratkost, jejíž píle u něho zračitě probleskuje. Ostatně všechny ty věci u Mat. 3. vyloženy se nalézají. Všelijak Jana povahu pravého kazatel: pokání pronášeti vidíme, vnešně vede život útrpný, přísný a strohý, vniterně s pokorou o sobě mluví a zřetel veškerých lidí co služebník věrný ku Pánu obrací.

Takto svým kázáním sv. Jan u množství lidí očekávání o příští Messiaše vzbudil, an tu příhodnou dobou Ježíš vystoupil. *I stalo se za oněch dnů,* vypravuje sv. Marek dále, *přišel Ježíš od Nazareta Galilejského a pokřestěn byl od Jana v Jordáně. A hned vystoupaje z vody uzřel nebesa otevřená a Duchu jako holubici sestoupati a zůstávati na Ném. A hlas stal se s nebe: Ty jsi Syn můj milý, v Tobě se mi zalíbilo.* O tom všem se obsiřně jedná v evangeliu sv. Matouše 3, 13—17. Přišel Ježíš z Nazareta, z pohrdaného a potupeného města, přišel sám bez komonstva, přišel k Janovi o křest, nepřestáváje na tom, že obřezán byl podle zákona Mojžíšova; ten, jenž veškerenstvo posvěcuje a očisťuje, se postavil mezi hříšníky, an co hlava člověčenstva vinu a pokutu jejich na sebe přijal a nyuí tu svou ochotu za lidstvo trpěti osvědčiti hodlal. Nedal k sobě povolati Jana, nébrž sám k němu přišel, tím tupé lidi choulostivce, kteří pro službu Boží se zdráhají nepohodlí podnikati. Staví se mezi hříšníky, aby ty, křestane, se nestyděl hřichy své vyznávati. Místo *nebesa otevřená* čte text řecký názorněji *nebesa rozštípená,* či raději roztrhující se, *rozevírající se* *σχιζομένουσ,* rozkládající se; o takovém nebes otevření viz u sv. Matouše na dotčeném místě. Slova *a zůstávati* sice v ne-

jednom rukopise řeckém není, ale rukopisové jiní a s nimi sinajský slova ta čtou a tudy se nemohou za vkladek nějaký z Jo. 1, 33. vklouzly považovati. Ke slovu *uzřel* (nebe otevřeně) přičinují vykladatelé, že kdo po nebesku žije a v kom Duch svatý láskou rozlit jest (Rom. 5, 5.), ten co měštěním nebes duchem spatřuje a vírou vidí podstatu blaženosti nebeské. Místo přímého výroku: *V Tobě se mi zalíbilo* čtou někteří rukopisové dle Mt. 3, 17. nepřímě *v němž* (se mi zalíbilo); ale přímě čtení tu obdržuje, jak o tom u sv. Matouše na svém místě.

Ostatně místo, kde Christus byl pokřestěn, dle tradice prý bylo totéž, kdež druhdy Israelité suchou nohou přes Jordán přešli (Jos. 3, 15. nn.), kdež Bethania Jo. 1, 28. či jinak Bethabara stála. Budovy, jenž druhdy na posvátném místě onom a v blízi jeho vybudovány byly od císařové Heleny, kostel, klášter, kapla, kříž a. j. během časů zašly až na některé zbytky nepatrné. Podlé nejedněch theologů tehďa svátost křestu ustanovena byla, čemuž i katechismus římský nasvědčuje.

Prijav Pán dílo spásy lidské na sebe podniknutím křestu, jak praveno, neváhal tudíž knížete světa podstoupiti. O pokušení Páně překrátko jenom sv. Marek vypravuje. *A hned Duch vypudil ho na poušt. A byl na poušti čtyřicet dnů a čtyřicet noci a pokoušen byl od satana; a byl se zvěři a anděle přísluhovali jemu.* Pro kratkost a stručnost, se kterou sv. Marek o pokušení Páně klade, nemohou se slova *pokoušín byl,* ač řecký text klade v presentě *πειραζόμενος,* jinak než v ten smysl slyšeti, že se to pokušení stalo na konci oněch čtyřiceti dnů. Není potřebí o čtyřicetidenním pokušení smysliti, ač Beda a Jeronym to tvrdí; což přijmemeli, musíme pokládati, že sv. Matouš jenom tři pokušení poslední co vrchol pokušení ďáblova po čtyřicet dní trvavšího vystavuje. Některým se tudy uzdalo, že ďábel dříve neviditelným po čtyřicet dní způsobem na Pána doléhal, nápotom ale, vida, že nic neprospívá, tři známá pokušení viditelajm způsobem proti Pánu zosnoval. Marek také má to zvláště, že klade: *byl tam se zvěři,* v té odlidné poušti Christus obklíčen byl od šelem a bestyji a připutovala zvěř divá k němu, k druhému Adamovi, jak tam Gen. 2, 19. v ráji veškerá zvířata od Boha k Adamovi prvnímu k uznání své pod ním podrobenosti přivedena byla. Cítila Pána svého býti na poušti, obydlí svém, jak nápotom při smrti příroda neživá to osvědčila. a ovšem byla na chvíli, zdá se podlé Js. 11, 9. onoho nad sebou ulehleho zlořečení oprostěna a tudy se bez mála s přítulností tou ku Pánu měla, sjakou

se ji později tytýž k mučeníkům Božím vinouti spatřujeme, jemu jakoby ke službám se nabízející a zamlouvající. Nejedni sice praví, že slovy *byl se zvěřti* se namítá, že Christus také vněšná nebezpečnost podnikati musil; leč příčina výše uvedená jest dopadnější, a nelze mysliti, že by nějaké příkoří bylo se ode zvěře diti mohlo Christu Pánu. *Zvěř* ta na poušti jest dle otčů oznakem náruživosti a zlořádosti a máme všelijak je sobě podrobovati. Příhodně andělé Christu přisluhovali; světcovi všechných světců ode světlých jen světcův, od andělů, důstojná služba se diti mohla. Podlé Marka posluhovali, zdá se, Pánu andělé po veškerý ty dni pobytu na poušti. Matouš vytýká jenom poslední služby jejich, aneb raději Marek všeho jen z krátka dotýkáje nedosti zřejmě mluví; *Brevis esse laboro, obscurus fio*, praví o Markovi Cornel a Lapide a psav po Matouši při této věci k němu co místnějšímu vypravovateli těch věcí se ohlídá. Přechází sv. Marek od pokušení Páně k veřejnému vyučování jeho.

14. Když pak byl vydán Jan, přišel Ježíš do Galilée kázaje evangelium království Božího 15. a pravě: *Naplnil se čas a přiblížilo se království Boží. Kajte se a věřte evangeliu.* 16. A jda podlé moře galilejského uzřel Šimona a Ondřeje bratra jeho pouštěti síť do moře; nebo byli rybáři. 17. I řekl jim Ježíš: *Pojďte za mnou a učiním vás býti rybáři lidí.* 18. A hned opustivše síť následovali ho. 19. A poodešel odtud malitko uzřel Jákoba Zebedeovce a Jana bratra jeho tolikéž opravovati síť na lodi. 20. A hned povolal jich. I opustivše otce svého Zebedea na lodi s nájemníky posli za ním.

Sv. Marek se tu shoduje se sv. Matoušem a co jsme o Matouši při jeho kapitole 4, 12. verši pravili, toho i tuto šetřiti potřebí. Ježíš po některou dobu spolu s Janem učitelství vykonával, jak z Jo. 3, 23. 4, 1. viděti; tím se naznačovalo, že Zákon Nový nestojí v odporu se Zákonem Starým. Sv. Marek ale odtahuje se toho společného Páně s Janem působení, ana rozhodná doba působení Christova tepru po odstupu Janovu počala. Návrat Páně do Galilée dál se tedy něco později a sv. Marek, rovně jak Matouš, vypustil tu mnohé věci, o čemž Mt. 4, 12. 18. praveno, kdež také výklad toho nalézá se. My tu jenom na

zvláštnosti Markovy, pokud jich u Matouše dotýkati nepřišlo, pozornost obrátíme.

Když byl vydán Jan, dí sv. Marek, t. j. když byl dán do žaláře, *přišel Ježíš do Galilée, kázaje evangelium království Božího* či dle lepšího čtení *evangelium Boží* t. j. evangelium, jenž od Boha počátek a původ svůj má. Rukopisové B a sinajský slovo *království* vypouštějí. Čtení vulgáty *evangelium království Božího* značí evangelium či zvěstování o království Božím, o říši Messiášově.

Pohnůtku, jíž Pán užívá, aby lidi k víře přivedl, vyslovuje tím způsobem: *Naplnil se čas*, ten totiž, jenž projíti a přeběhnouti měl před přibytím Messiáše, doba přibytu jeho přišla, Gal. 4, 4. dozrála chvíle ku podávání spásy všemu lidstvu a všechny přípravy pro uvedení spásy té již dovršeny jsou Dan. 9, 24., aby Gen. 49, 10. očekávání národů již vystoupiti mohlo. Bůh všecko činí dle nespýtatelných řádů, dobou odvěčně ustanovenou, skrze proroky předoznamenu a v zákoně nastíněnou. Toho království messiášského očekávali vůbec lidé, ale na výminky nepomýšleli. Tudy dí Pán: *Kajte se a věřte evangeliu. Káti se a věřiti* jsou hlavné věci, k nimž kázání Páně směřovalo; *pokání* a odvolení hříchům všady předcházeti povinno a *víry* spasitelné nelze jinak leč pokáním dojíti. Kdo jádra dostati hodlá, ten ořech louskati musí. Místo *věřte evangeliu* stojí v řeckém textu *věřte v evangeliu*; předmět víry se považuje co živel, v němž věření či víra subjektivná spoléhá, se nalézá a vězí. Ač není-li to tolik co *v evangelium*, ješto *ev* přecasto místo *si* se klade.

Nehodlaje ale Pán dlouho na zemi přebývati, vyvoliti sobě umínil učeníky, jimž by úkol, lidi k spáse vésti, svěřiti mohl. *I jda podlé moře galilejského uzřel Šimona a Ondřeje bratra jeho pouštěti síť do moře, nebo byli rybáři. I řekl jim Ježíš: Pojďte za mnou a učiním, abyste se stali rybáři lidí.* Nebyla to náhoda, nébrž určitě vyvolení; leč o tom u sv. Matouše obsírně se mluví 4, 18. nn. Obrazně dí Pán: *Učiním vás rybáři lidí.* Rybářství jest oznakou úřadu apostolského a vůbec kněžského. Jak rybář rybu z propasti temného moře na světlo Boží vytahuje, tak apostolé kázáním svým měli člověky z propasti hříchů a neznámosti božských věcí na světlo Boží a k milování věcí nebeských vynořovati. Vidomá příroda má pravdy nevidomé obrážeti a objíjeti; povahu tu sice viditelná příroda namnoze potratila, avšak Christus jí ráz ten opět navrátit přišel. O Šimonu a Ondřeji se praví toliko, že *opustili síť*, ješto otce jejich na živě již nebylo. Slova Markova znějí: *A hned*

opustivše síť následovali ho. Více praví Marek o Janu a bratru jeho Jákobu, o dvou Zebedeovicích. Dí o nich: *A poodešel odtud malitko, uzřel Jákoba Zebedeovce a Jana bratra jeho tolikéž opravovati síť na lodi. A hned povolal jich. I opustivše otce svého Zebedea na lodi s nájemníky posli za ním.* O těch dvou více tedy praví evangelista: opustili oni netoliko síť nébrž i otce. Znáti spolu, že rodina ta nebyla nezámožna, ješto nádeníky sobě najímala. *Ze nádeníci*, námezdníci tu byli při lovení ryb, jedin Marek přidává, čímž ukazuje, že s jedné strany Zebedej, když jej opustili synové, nebyl docela bez pomoci zanechán, s druhé strany ale obětovnost synů těch tím více vysvítá, poněvadž se řemesla tak výdatně a úspěšně vykonávaného vzdali. Vidíme tuto, že dvojí brát ode Christa povolána byla a že tedy Christus povolal lidi, kteří již dříve spojení byli. Tím ukazuje, že se vazby přírodní křesťanstvím neroztrhují, nébrž posvěcují. Ostatně místo *pouštěti síť* stojí v řeckém textu v. 16. *zapouštěti*, vůkol pouštěti, což větší názornost má do sebe.

To bylo čtvero prvních učeníků, jež Pán, zákoník a fariseů pomínuv, za knížata království svého vyvolil. S nimi se Ježíš podal do Kafarnáa, jak Marek ihned vypravuje. Nebylo to poprvé, co do toho města přibyl. Dí sv. Marek:

21. I vejdou do Kafarnáa, a hned v sobotu vešel do sbornice učil je. 22. I užasali se nad naukou jeho, nebo učil je jako vládu maje a ne jako zákoníci. 23. A byl ve sbornici jejich člověk v duchu nečistém a zvolal řka: 24. Což nám a Tobě, Ježíši Nazaretský? Přišel jsi zatratit nás? vím kdo jsi, Světec Boží. 25. I pohrozil mu Ježíš řka: Umlkni a vyjdi ze člověka. 26. A polomcovav jim duch nečistý a vzkřiknuv hlasem velikým vyšel z něho. 27. I divili se všickni tak, že se tázali vespolek řkouce: Co jest to? jaká jest nauka to nová, že s vládou také duchům nečistým rozkazuje a poslouchají ho? 28. I rozešla se pověst o něm hned po vši krajině galilejské.

Této události v Kafarnáu nemá sv. Matouš, jenž úhrnem toliko 4, 20. nn. vesměs o mnohých ode Pána učiněných po Galilée dívech mluví. Zato ale Lukáš 4, 31—37. se docela s Markem u vypravování divu toho shoduje. Do Kafarnáa byl Pán, jak jsme pravili již něco spíše Mat. 4, 3. přišel a tam zdržoval se již před výše dotčeným

učeníků povoláním; to město byl za sídlo místo Nazareta vyvolil a tudy se přecasto do města toho vracel, tak že Kafarnaum městem Páně se nazývalo Mt. 9, 1. Při takovém opětném Páně do Kafarnáa přibytí vešli s ním také učeníci a *hned* tu v sobotu nejprve přišli po příchodu Páně vešel Pán s učni svými do synagogy a tam vyučoval. Neváhal Pán hned a tudíž příležitosti nejpru vyskytlé k spáse lidí použití a učil je. Počal vyučováním, aniž chtěl pouze slepým nějakým pudem lid vésti. Jasně měli nazírati, oč tuto hlavitě běží. Text řecký vypouští slovo *vešel* a přišlo by tu přeložiti: *učil je do sbornice*, t. j. stoje před ní, před sbornicí, ana veliká část jej ze sbornice poslouchala a slova jeho do sbornice padala. Leč nalézá se tu vazba obízná a sluší přimysliti slovo *vešel*, jak vulgáta činí. *Užasali se pak nad naukou jeho* a příčina toho divení se byla, že učil jako *moc* či vládu *maje* t. j. co prorok od Boha seslaný mocně sobě vedl a řeč jeho hluboko vnikala do útroh lidských; neučil chladně a studeně *jak zákoníci*, kterýmž již lhůta vlády a moci byla pomínula. Viz o tom Mt. 7, 29. Byl Christus zákonodárce, zákoníci ale jen zákona učitelé; Christus nehledal leč spásy lidské, zákoníci nemálo zemských ohledů při vedení úřadu svého měli 12, 40. 23, 14. Ovšem pak řeč z božských úst jeho vyslá pronikati musila srdce lidská a divové od něho učinění nemálo váhy a moci řečem jeho přidávali.

Byl ale mezi posluchači Páně ve sbornici tenkrát *člověk také v duchu nečistém* t. j. člověk, jenž se nalézal v moci ducha nečistého, jenž duchem zlým posedlý byl. O posedlých viz Mat. 4, 24. Posedlým byl, ale nevezdy ďábel nad ním králku svou prováděl a tudy mohl i do sbornice vejíti a tam čtení písma a modliteb se průčastniti. Býval druhdy pokojen a tiše choval se, ale nyní u přítomnosti Páně zloduch, v jehož moci poněkud nalézal se, zastýskalo se a mimovolně se vyzradil; věděl, že před Pánem není úkrytu, ač se utajiti všelijak byl pokoušel. Posedlec ten *zvolal* či vzkřikl, od osoby zloducha mluvě: *Což tobě a nám? Což tobě do nás? Vzvolal*, boje se, že bude vyhnán z člověka toho, jak se i jinde zloduchům ode Pána stávalo; přítomnost Páně sama již mu také bolesti přičinovala. Poznámali Marek i Lukáš okolnost tu i pro tu příčinu, aby o zřejmělo, že jasně a veřejně zloduch Christa Synem Božím býti ve sbornici vyznal. *Což nám a tobě? vece; nám* dí, a nedí *mně*, mluvě v osobě a záležitosti všechných zloduchů, kterým všechnem válku ode Christa vypověděnou býti netoliko cítil, ale i věděl. *Což tobě a nám? Co jsme my*

tobě uškodili? Hledá omluvy nějaké, jakoby práva svého jen užíval, když člověka hříšného posedne, poněvadž hřích jest říše jeho. *Vím kdo jsi, Světec Boží.* Věděti poněkud mohl ďábel, že Kristus *svatým Božím* jest netoliko z předešlých divů, nébrž že nesvatá povaha jeho svatostí Páně náramně se urážela a sklíčenou cítila; tudy níže v. 34. se o demonech praví, že *Pána znali.* Mohl on říci: *Syn Boží* a pojmenovati jej ohledem *moci* a přednosti, ale hodlá *světcem* raději jmenovati ho, poněvadž právě ta svatost zloduchům protivna byla. Dvěma příčinami doufal démon uchlácholiti Christa, totiž osvědčením, že nic nepřiznáho proti osobě Christově nezamýšlí a osvědčením, že jej za světce Božího, za Mesiáše (Luk. 4, 34, Eccl. 4, 27. Ap. 3, 7.) uznává. Spolu ale posledními slovy *světcem Božím* tebe býti *vím* dává příčinu svého se obávání, jež proslavil: *Přišel jsi zatratit nás?* Přišel jsi před časem soud nad námi vynést a do pekla nás odeslat k větším a nezbytným mukám? Ap. 20, 9, 10. Mat. 8, 29. nn. *Umlkni,* velí mu Pán; nechťel s ním Pán spolku v řeči míti aniž od něho přijíti svědectví ač pravého, poněvadž jest *otec lži a klamu.* Podlé příkladu toho ani Pavel ve Filipzech Act. 16, 17. nn. nepřijal svědectví od zloducha věštího. Nad to Ježíš nehodlal nyní a mezi těmi lidmi rozhlášen býti, ješto doba příhodná nebyla ještě došla a lidé ku přijetí pravdy té posavad přístrojeni nebyli. Bylo se u lidu toho tělesně smýšlejícího obávati, aby tudíž Christa za krále, jak tam u Jana 6, 15, sobě neučinili, a pod jeho jménem brojů proti Římanům nestropili Mat. 12, 16. a tudíž záznaky své tajiti Mat. 8, 4. a o božství svém i samým učeníkům mlčeti Mat. 16, 20. přikazoval. Učí nás Pán, zloduchům ani tenkrát, když pravdu mluví, uší hotoových nepropůjčovati, poněvadž pravdu tu jenom za vnadidlo vystavují, aby duše lidské v lež uvlekli. *Vyjdi z člověka,* vece Pán dále, toho jedině žádám a velím. Zloduch *polomcovav* jim a jak Luk. 4, 35. dokládá, *povrhnuv jej do prostředka,* avšak *nic mu neuškodiv, ale hlasem velikým křiče vyšel z něho.* Vida zloduch nezbytí, ihned zástí, zlobu a zuřivost svou a své vzteky vychrlil na člověka, jak to podlé sv. Řehoře Vel. hom. 12. in Ez. činívá na těch, jenžto se životu pobožnému a boholibému oddávají, že většími je pokušeními pronásleduje. Jest tu ale spolu obraz zastaralé zločivosti a náruživosti, které člověk toliko velikým násilím sobě činěným zbýti může. Zdá se takovým lidem, jakoby jim šlo o život. A proto blažen člověk ten, kdo všechněm zlovášním a náruživostem záhy výhost dává a jim zmocnití se nepřaje. Dovolil Pán lomcovati člo-

věkem pro ukázání, že člověk ten skutečně byl posedlým, že ďábel mimovolně ho zanechal a aby se věc nepřipisovala náhodě anebo klamu a mamu smyslu. Sv. Marek dí, že *vzkřiknuv hlasem velikým opustil člověka.* Křičel zloduch, ješto musil opustiti vládu nad člověkem a křikem tím veškerí lidé se přesvědčili o bezděčném a nutném jeho z člověka vyjití. Následek divu toho byl, že *užasali,* divili se lidé a vespolek sebe tázali se: *Což to? Jaká to náuka nová, že v moci i duchům nečistým rozkazuje a poslouchají ho?* Lukáš praví kratěji 4, 36: *Jaké jest to slovo, že v moci a síle přikazuje nečistým duchům a vycházejí?* Ale i v Marku novější kritikové jinak čísti velejí, totiž: *Což jest to? Náuka nová! v moci či podlé moci i duchům nečistým veli!* a t. d. Podlé toho čtení se lidé diví sami sobě, odpovídajíce: *Náuka nová!* Avšak smysl týž jest a ono čtení nově přijaté do knih řeckých nespolehá na mnohých svědcích. Luk. 4, 36. čte: *že vládou a mocí aneb moci a silou čili mocně a silně přikazuje;* prvním slovem se vláda a plnomocnost co právo, druhým síla co způsob, jakým působí, označuje. Dvěma věcmi diví se, nové náuce a moci a síle Páně, kterou duchy nečisté vyhání; v tom se to nové čtení se čtením vulgáty snáší. Rozdíl jest jen v tom, že slovo *moc* se pojí tam s *náukou,* tuto se slovem *rozkazuje.* Novou nazývají náuku Páně pro spojení její s onou mocí, kterou vyvírala na duše lidské, pro jasné vykládání pravd věčných a pro idey, jež přednášel Pán, kteréž ač v zárodě v Starém Zákoně se nalézaly, lidem novými se býti viděly. Posaváde světu zlému náuka Páně novou ostává, an o ni nedbá tou měrou, jakouby měl dbáti. Povinnou kněžstvo, všelijak i písmo o to starati se, aby spasielné idey Páně neostávaly novými a cizými lidem.

Pověst o tom, dí dále Marek, roznesla se, *rozešla se* po vsi krajině Galilejské aneb dle řeckého textu po všem *okolí Galilejském,* t. j. netoliko v Galilée, nébrž i po okolinách za hranicemi Galilée. Lukáš čte *rozcházel se* v imperfektu. Pověst a sláva ta ovšem Christu nemohla uškoditi, ale mužům vysokých vloh a nadání sláva a pověst velečasto ke zkáze slouží. Ale i Pán Ježíš sám ušel pochvalám a oslavám. Nebo dí dále Marek:

29. A hned vyšedše ze sbornice, přišli do domu Simonova a Ondřejova s Jákobem a Janem. 30. Ležela pak sivekra Simonova zimnična a hned povídají mu o ní. 31. I přistoupiv pozdvihl ji ujav ji za ruku; a tudíž opustila ji zimnice, a posluhovala jim.

O uzdravení tchyně Šimonovy jsme u sv. Matouše 8, 14. vyložili. Co se tam praví, že Ježíš o své ujmě dřív než ho kdo prosil, k ní přistoupil, to se musí jediné k úmyslu a náchylnosti Páně potahovati. Nebo skutečně předcházela prosba a přímluva učeníků, jak Marek tuto a ještě zřejměji Lukáš 3, 38. praví, an dí: *I prosili ho za ni.* A odvozují otcové z toho právem, že nemohouc nemocným sami pomáhati, o pomoc takovou se postarati a aspoň za ně modliti se máme. Domem Petrovým jest církev a lidé v ní všickni hříšní jsouce více méně na duchu neduživi jsou. To jest ten dům, v němž Pán modlitby vyslýchá a člověky uzdravuje a ovšem příčinu máme se k ní docela přivínovati. Blažen, koho Pán v domě tom hledá a komu dává zbýti všechněch neduhů duchovných a službě dobrých skutků se věnovati.

Leč Pán nepřestával na uzdravení jediné tchyně Petrovy, nébrž všelijak hotov byl i v nečas lidem se propůjčovati. Dí o tom sv. Marek:

32. Když ale zvečeřilo se a zapadlo slunko, přinášeli k němu všechny zle se mající a posedlé. 33. I bylo celé město shromážděno u dveří. 34. A uzdravil mnohé trápené rozličnými neduhy a zloduchů mnoho vymítal a nedopouštěl jim mluvíti, ješto znali ho. 35. A na usvítě velmi ráno vstav vyšed odebral se na pusté místo a tam se modlil. 36. A postíhal ho Šimon a kteří s ním byli. 37. A když jej našli, řekli jemu: Všickni hledají tebe. 38. A dí jim: Pojdmež do poblížkých vesnic a měst, abych i tam kázal; neb na to vyšel jsem. 39. I kázal ve sbornicích jejich a po celé Galilée a zloduchy vymítal.

Nikdá neodkládal Pán lidu sloužiti i s velikým nepohodlím svým. Ješto již slunce bylo zašlo a tedy již po sobotě bylo, tedy tím více lidé k němu své neduživce přinášeli, nemohouce žádnými záminkami od hledání u Christa pomoci odpuzeni býti. Proto *když se zvečeřilo,* dí sv. Marek, *a slunko zapadlo, přinášeli k němu všechny zle se mající a posedlé,* a jak se obyčejně *lid k divadlu* sbíhá, tedy také tuto pro uvidění divů a zázraků *celé město shromážděno bylo u dveří.* Sv. Marek vece, že *mnohé* uzdravil, t. j. jak Mat. 8, 16. dí, že *všecky,* jenž k němu byli přivedeni, *uzdra-*

vil, jakož i Lukáš 4, 40. dí, těch všechněch ale nebylo málo, nébrž *mnoho.* Podobně když Lukáš dále vece 4, 41., že *mnoho* běsů vyhnal, rozumí se, že běsy ze všech posedlých jemu přivedených vyhnal a že těch mnoho bylo. Přidává Marek podivnou příčinu toho, proč Pán zloduchům mluvíti nedává, kterou příčinu s Markem klade také Lukáš 4, 41. *Nedopouštěl jim, dí, mluvíti, ješto znali ho.* Dálo se to zase, aby lidé přemnozí, jimž myšlenka o zemském mesiáši ve hlavách šuměla, nestropili nějakých brojů, jak jsme výše poznamenali. Viz Mat. 8, 4. A nechťel Pán svědectví ode lže duchů. Od pacholat, od rybářů přijímal oslavu, od zloduchů všeliké oslavení zamítal, an lhář tím nejvíce pravdě škodí, když se jí za strážce vydává.

Áčkoliv ale Ježíš všelijak lidem sloužiti hotov byl, jednak obcování jeho s Bohem vlastivým a odvčným, smíme-li říci, živlem jeho bylo. A proto, jak dále vypravuje Marek: *Na usvítě velmi ráno vstav vyšed odebral se na pusté místo a tam se modlil.* O tom Páně oddálení se praví Mr., že se stalo *velmi ráno* za šera, na usvítě či za ranního soumraku; Lukáš 4, 42. ale o tom užívá slov: *Když pak byl den.* Lukáš *vůbec* mluví, místněji a zevrubněji mluví Marek a tudy není mezi nimi neshody, nébrž druh druhá doplňuje. Den počíná, když prvý záblesk světla se projevuje, nebo tu říkáme, že se již dní. Když tedy zasvítávalo, *odešel Pán Ježíš na pusté místo,* chvály od lidí se vzdále a *tam modlil se.* Nám tím zůstavil příklad, jak po vykonání díla bohublého chvály utíkati, Bohu díky vzdávati a ho o potvrzení a posvěcení skutku dobrého prositi máme. Šel ale za Pánem, či *postíhal Pána* Šimon a s ním ti, *kteří okolo něho* byli, jimž on vůdcem a přednostou byl; jasné z těch slov přednosteství Petrovo vyniká. Viz Mat. 10, 2. 16, 17. n. Slušně následovali apostolové Pána; nesluší tomu, kdož se službě Boží oddal, ve vzdálenosti ode Pána trvati. Za apostoly se hrnul veškeren lid. Luk. 4, 42. Tudy naleznuvše ho pravili: *Všickni hledají tebe,* chtějíce aby u nich v Kafarnáu ostal, aniž jich opouštěl. On ale odepřel toho a pravil: *Pojdme do nejbližších vesnic a měst;* řecký text čte toliko *do městeček, κομποπόλεις,* slovo jednořeké, jež vulgáta ve dvě slova rozložila. *Nebo* dává příčinu, proč nehodlá se vrátiti, nébrž po vůkolí vyučovati — *proto jsem vyšel;* ne z domu a z Kafarnáa, nébrž od Otce Jo. 16, 28. a proto *jsem poslán byl* Luk. 4, 43., ne abych hledal slávy u lidí a jednomu městu sloužil, nébrž abych spasil všecky lidi a tudy všechny napřed vyučoval. *I kázal ve sbornicích jejich a v celé Galilée a zloduchy vymítal.*

Mezi jinými zázraky přitáčí sv. Marek zázrak o prokaženci. Praví:

40. I přišel k němu malomocný prose ho a kleknuv řekl jemu: Chceš-li, můžeš mne očistiti. 41. Ježíš pak slitovav se nad ním vztáhl ruku svou a dotknuv se ho řekl jemu: Chci buď čist. 42. A když byl to řekl, hned odstoupilo od něho malomocenství a očistěn byl. 43. I pohrozil mu a hned odbyl ho 44. a řekl mu: Viz, abys to nikomu nepravil, ale jdi a ukaž se veleknězi a obětuj za očistění své, co přikázal Mojžíš na svědectví jim. 45. On pak vyšel počal hlásati a roznášeti věc tu, tak že již nemohl (Ježíš) zjevně vejíti do města, nýbrž vně na místech pustých byl a scházeli se k němu odevšad.

Co tuto sv. Marek o prokaženci či o pstrolavci, o trudovateci vypravuje, to v jiném pořádku se u sv. Matouše 8, 1. nalézá, kterýž událost tu klade před uzdravením tchyně Petrovy; sv. Lukáš 5, 12. ji do konce před kázáním horským řadí. Nejednkrát jsme ale již pravili, že sv. Matouš časového pořádku nešetří a věci bez ohledu na čas dle podobnosti shrnuje a kupí. *Přišel prokaženec k němu prose ho a klekna řekl mu: Chceš-li, můžeš mne očistiti.* Pudila ho žádost po uzdravení a proto se neostýchal zástupu, jenž nemoc tu za ohavu považoval, nýbrž k jedinému Christu zřetel maje pln důvěry se tím způsobem proslovil. Ta důvěra spojená s pokorou, kterou se docela do vůle Páně odevzdával, zasloužila mu milosrdenství. *I slitoval se Ježíš nad ním, vztáhl ruku svou a dotknuv se ho řekl: Chci buď čist. A když to byl řekl, hned odstoupilo malomocenství a očistěn byl.* Leč není tu potřebí velikou událost tu vykládati, an se to již u Mt. 8, 1. nn. od nás dalo. Ně-

teré jenom věci tu nám dotknouti přijde a sice 1. proč Christus malomocnému pohrozil; 2. zda malomocník se prohřešil zázrak s ním stalý proti záповědi Páně rozhlašující? a 3. což o čtení vulgáty: Ukaž se veleknězi souditi máme. N. pruv nápadno jest, že prokažencovi Pán *pohrozil a jej ihned odbyl*, ano vypudil. Stalo se to pro společnost, ješto trudovateci měli vezdy jenom u vzdálí k lidem se míti, tento ale až ku Pánu, an s jinými obcoval, se opovážil, zdraví svého všelijak pilně hledaje. Dále, co se druhé otázky týká, trudovatec proti zákazu Pána příběh, jenžto s ním stal se, pro samu radost nad obdrženým zdravím rozhlašoval a domněl se, že Pán přetu a záповěď svou tak velmi přísně nemyslel, ano že naopak se vděčnost jemu jenom líbiti může; ovšem tedy rozhlašování jeho omluveno býti může. Ale tím způsobem, že Pán chtěl-li se hluku uvarovati, *veřejně do měst nemohl vcházeti*, doprovázen totiž a očekáván jsa od lidstva; i hodlal raději vně měst na poušti zůstávati; avšak všechněm, kdokoli k němu přicházeli, propůjčoval se a všem, kdo pomoci jeho potřebovali, najíti se dával. Byl to krásný obraz Páně působení, že se k němu na poušť vydávali, an byl přišel pustinu světa v ráj proměnit. Is. 32, 15. Co vulgáta praví, že se *veleknězi* ukázati má, v tom lépe čte text řecký *knězi*, bez mála však ten, jenž po týden službám kněžským Luk. 1, 5. předkonal a o věcech malomocenství se týkajících rozhodoval, měl nějaký vyšší titul a veleknězem ač v jiném smyslu sloul. Co jsme přeložili i roznášel *věc tu*, jest vlastně *řeč tu* t. j. vypravování události té. Přidává sv. Lukáš, že na poušti na modlitbách trval Luk. 5, 16. Ostatně odkazoval Pán ku kněžům, poněvadž zákon ještě v platnosti ostával, maje dle Col. 2, 14. na kříži proboden a zničen býti, a i nápotom ještě platnost jeho do zkázy města Jerusalema a chrámu jeho trvala, ana, jak dí sv. Tomáš, mrtvola nehned po smrti člověkově se pohřebuje. — Přechází sv. Marek k ochrnuému.

Hlava II.

Ochrnuého uzdravuje; 13. Matouše či Leviho volá a příčinu svého s hříšníky obcování klade; 18. učeníky pro nepůst omlouvá; 23. jakož i pro jich v sobotu vymínání klasů je odvínuje.

1. A opět vešel do Kafarnáa po dnech (několika). 2. I prosllechlo se, že

v domě jest a sešli se mnozí, tak že se nesměstnávali ani u dveří; a mluvil jim slovo. 3. A přišli k němu nesouce ochrnuého, jenž ode čtyr nesen byl. 4. A nemohouce podati ho jemu pro zástup, odkryli krov kdež byl a vyloupavše spustili lože, na němž

ochrnulec ležel. 5. I spatřiv Ježíš víru jejich dí ochrnuému: Synu, odpouštějí se tobě hříchové tvoji. 6. Byli pak tam někteří ze zákoníků sedíce a myslice v srdcích svojich: 7. Co tento tak mluví? Rouhá se! Kdo může odpustiti hříchy, leč sám Bůh? 8. Což hned poznav Ježíš duchem svým, že tak smýšlejí u sebe, dí jim: Což věci ty smýšlíte v srdcích svých? 9. Co jest snáze říci ochrnuému: Odpouštějí se tobě hříchové, čili říci: Vstaň, vezmi lože své a choď? 10. Abyste ale věděli, že Syn člověka má moc na zemi odpouštěti hříchy, dí ochrnuému: 11. Tobě pravím, vstaň, vezmi lože své a jdi do domu svého. 12. A hned vstav on a vzav lože odešel přede všemi, tak že divili se všickni a shvátili Boha řkouce: Nikdy tak neviděli jsme.

Přichází příběh ten u Mt. 9, 1—8. a u Luk. 5, 17—26. u obou kratčeji; svatý Marek nejnázorněji jej vystavuje. Stalo se to v Kafarnáu, kde Pán přebýval v domě Petrově, přišed tam potají, ješto veřejně nechtěl 1, 45. tam vcházeti. Stalo se to *po dnech* t. j. po několika dnech; rukopisové někteří (i český Tetaurův) čtou *po dnech osmi*, což ale nijakou měrou nestvrzuje se. Čas neurčit ostati musí, an místněji určen nikde není. Ostatně vyložena událost u Mt. 9, 1. Jednak nebude od místa některá poznamenání tu přičiniti. Sotva Ježíš do Kafarnáa přibyl, již se pověst o jeho příchodu rozhlásila; kde tělo, tam stín následuje a kde slunce, tam světlo se nalézá, aniž se světlo slunka ukrýti může. Dům, v němž Ježíš se zdržoval, dům Petrův byl a obnášel v sobě obraz církve, a lidé, jenž neduživce ku Christovi nesli, označovali na sobě povšechnou lásku církve svaté, jenž hříšníky v útrobě chová a je neustále k Spasiteli vede i přes samu střechu t. j. přese všechny nesnáze a nebezpečnosti. *Ani u dveří se nemohli směstnati lidé, jenž k Ježíši se scházeli; ovšem tedy tím méně v samém domě místa měli.* Ježíš člověka neduživce oslovuje: Synu můj, a tím namítá, že otcovství Boží se zvláště udělováním duchovních milostí jeví a že kněžstvo církevní má otcovskou láskou k svěřencům svým se nésti. Byli při Pánu tehda *někteří fariseové sedíce*; jak z Luk. 5, 17. viděti, byli z nich nejedni z Judey a Jerusalema bez mála od velerady či od synedria vysláni byvše. Christus praví k nim: Abyste věděli, že má Syn

člověka moc odpouštěti hříchy; nedí, že *obdržel* moc a z toho Zlatoust právem soudí, že Christus stejnou s Otcem podstatu sobě připisuje; nebo jsa obrazem Božím, nepokládal za loupež Bohu se rovnati, Filip 3, 4.

K tomu řadí sv. Marek obrácení sv. Matouše. Dí:

13. I vyšel opět k moři a všechen zástup přicházel k němu a učil je. 14. A mimojda uzřel Levína Alfeovice seděti na celně a dí jemu: Následuj mne. A vstav následoval ho. 15. I stalo se, když stolil v domě jeho, mnozí celníci a hříšníci spolu stolili s Ježíšem a s učeníky jeho, nebo bylo jich mnoho, jenžto i následovali jej. 16. A zákoníci a fariseové vidouce ho jisti s mýtaři a hříšníky řekli učeníkům jeho: Proč s mýtaři a hříšníky jí a pije mistr váš? 17. To uslyšev Ježíš dí jim: Nepotřebují zdraví lékaře, nébrž kteří se zle mají; nepřišel jsem zajisté volat spravedlivých, nébrž hříšných.

Mimojda či pomíjeje, vece sv. Marek, našel Leviho, Levína či Matouše, jakoby náhodou; leč nebyla náhoda, ale božská příhoda. Viz toho výklad Mt. 9, 9. O Alfeovi jisto, že byl rozličen od Alféa otce Jáкова M. Mt. 10, 3. Slov *mistr* či *učitel váš* v. 19. není v řeckém textu. Levi aneb jak řecký text čte Levin jest jméno, jež nosil Matouš před obrácením. Lidé peněžníci nesnadno se obracují, ale milost Boží se mocnou projevila, ana náhle Matouše proměnila, penězoláska ho zbavivši. Mohl příklad ten a dle úmyslu Páně měl taky příklad ten působiti na Jidáše, ale ovšem na prázno u něho splynul.

Hostina u Matouše strojená zadala příčinu k otázce o postu. Vypravuje Marek:

18. I postili se učeníci Janovi a fariseové, a přišli a řekli jemu: Proč učeníci Janovi a farisejští postí se, tvoji ale učeníci se nepostí? 19. I vece jim Ježíš: Mohouli synové svatební, dokavad ženich s nimi jest, se postiti? Dokavad mají s sebou ženicha, nemohou postiti se. 20. Přijdou ale dnové, když odňat bude od nich ženich, a tehdaž se budou postiti v těch dnech. 21. Nikdo laty sukna surového nepřívá k rouchu vetchému, sic jinak od-

trhuje doplněk nový (něco od pláště) od starého a větší roztrhnutí se stává. 22. A nikdo nevlévá vína mladého do sudů vetchých, sic jinak rozpučí víno sudy a víno se proleje a sudové zhynou, nébrž víno mladé do sudův nových vlítí se má.

Část ta vyložena Mat. 8, 14—17. *Postili se učeníci Janovi a fariséové. I přišli a řekli jemu t. j. Christu Pánu: Proč učeníci Janovi a fariséův se postí, tvoji ale nepostí se? Místo postili se kladou česká a jiná přeložení některá často se postivali, jakoby sv. Marek slovy těmi starobylý obyčej lidí oněch udati hodlal. Výkladu tomu se zdá nasvědčovati, že Mt. 9, 14. a Lukáš 5, 33. podávají slovo často, zhusta, πολλά, πικρά a nad to užívá sv. Marek frázy ἵσαν νεστεύοντες, byli postíce se. Ale dle soudnějších vykladatelů nemluví sv. Marek o zvyku a obyčeji, nébrž o případě tehdá zaslém, a nechce říci jiného leč, že půst měli. Právě totiž tehdá, když hostinu byl Matouš ustrojil Pánu a učenskům jeho, připadli dnové, jenž za postné dny měli učeníci Janovi spolu i s fariséy. A proto otázku tu předložili Pánu. Odpověděl jim Ježíš, dí sv. Marek dále: Mohouli synové svatební, dokud s nimi ženich jest, postiti se? Přijdou ale dnové, když odňat bude ženich a tehdá budou se postiti v těch dnech. Synové svatební jsou svatebníci, o čemž viz u sv. Matouše. Místo v těch dnech čte text řecký v onom dni, a rozumí dnem oním smrt Páně; slova v onom dni místněji a zevrubněji a řekli bychom s vykladateli tragičtější určují povšechné to rčení tehdá; jedním dnem odňat byl ženich Christus a po mnohé dni odňat a nepřítomen ostával. V neděli a svátek církev nepostí se; ale v pátek nese smutek, proto že odňat byl Christus dne toho. I potrvá půst ten až přibude ženich Christus a člověčenstvo co choť do komnaty věčného blaženství uvede. Dvojím potom podobností Ježíš líčí, že nový život evangelický se starými obyčeji spříhati a spoutati nesluší. Lata ze surového sukna nehodí se ku plášti vetchému a sudové či jak vlastněji stojí usníkové větší nehodí se pro víno mladé. Tak učeníkům volnějším zvyku oddaným nehned příkry a strohý život se předpisovati může.*

Jakož Pán téma dvěma podobnostvými pravou cenu postu určil, tak při dvou událostech o pravém svěcení svátku se pronesl. Vypravuje svatý Marek:

23. I stalo se opět, an Pán v sobotu procházel obilím, že učeníci jeho

počali krácejíce trhati klasy. 24. Fariséové ale pravili jemu: Aj proč činí v sobotu, čeho nesluší? 25. I vece jim: Nikdy-li jste nečetli, co učinil David, když potřebu měl a lačněl, on i ti, co s ním byli? 26. Kterak vešel do domu Božího za Abiathara velekněze a chleby předkladné jedl, jichžto neslušelo jísti leč kněžům a dal těm, jenž s ním byli? 27. I pravil jim: Sobota pro člověka učiněna jest a ne člověk pro sobotu. 28. Protož pánem jest Syn člověka také soboty.

Sv. Matouš v jiném časovém pořádku vypravuje událost tu Mt. 12, 1. n., svatý Lukáš v té příčině s Markem se shoduje. O tom viz u sv. Matouše. Někteří sobě věc tu představují tak, že šel Pán cestou, jenž vedla obilím, ale pozde onde týmže obilím zarostla; že tedy učeníci vytrháním klasů cestu dělali a nápotom, jak Mt. 12, 1. n. a Luk. 6, 1. n. praví, klasy ty vymínati a pro zahnání hladu jísti počali. Leč tím by byli učeníci se dočinili, co všelijak a na každý den zapovědíno jest, a byli by právem hany a potupy zasloužili; také by to, co dále se o Davidovi praví, k věci zholo nepřipadalo. Ovšem ale připustiti musíme, že vazba sv. Marka méně jest správná, také že místo počali kráčetí klasy trhající raději se přeložiti musí: počali krácejíce klasy trhati. Trhati klasy fariséové za věc v sobotu nepřístojnou považovali. Pán ale uvodiv příklad o Davidovi, jenž v čas potřeby a nouze chlebů předkladných požíval, učí je, že slaviti sobotu nemůže býti posledním cílem člověka, nébrž toliko prostředkem k dostihání vyšších účelů. Vývodek posledního verše: *Protož pánem jest Syn člověka nad sobotou* osnovan jest na dogmatické tu předpokládané pravdě, že Syn člověka co hlava člověčenstva moc má rozsuzovati o věcech k spáse příležitých; pro větší důraz klade se slovo pánem napřed.

Dí, že také soboty pánem jest, poněvadž ještě nad to jiných věcí a sice veškerých pánem jest. — Ostatně viz vyklad obšírný u Mat. 12, n., kdež i o Abiatharovi, jehož jméno se tu místo jména Abimelechova klade, vysvětleno, že buď Abimelech jiné jméno Abiathara ještě měl, buď Abiathar syn jej zastupoval. Jiný ještě příběh vypravuje sv. Marek o tom, jak Pán se o pravém svěcení soboty prohlásil.

Hlava III.

Uzdravuje Ježíš uschlou ruku v sobotu; 7. se všech okolin hrnou se k němu a mnoho bídnych a posedlých uzdravuje; 13. dvanačtero apostolů volí; 20. porok nepřátelů rouhavý a proti Duchu sv. hříšný odmítá; 31. ukazuje, kdo praví přátel jeho jsou.

1. I vešel opět do sbornice a byl tam člověk maje ruku uschlou; 2. A stráhli na něho, v sobotu-li uzdraví, aby jej obžalovali. 3. I dí člověku majícimu ruku uschlou: Vstaň do prostředku! 4. I vece jim: Sluší-li v sobotu dobře činiti čili zle? život zachovati čili zahubiti? Oni však mlčeli. 5. A obezřev je s hněvem zarmoucen jsa nad zarytostí srdce jejich vece člověku: Vztáhni ruku svou! I vztáhl a uzdravena jest ruka jemu. 6. Vyšedše pak fariséové hned s Herodiány radu drželi proti němu, kterak by ho zahubili.

Opět Ježíš, vece sv. Marek, do sbornice v Kafarnánu Mt. 12, 8. vešel. Slovem opět hledí k 1, 21., kdež podobně Pán do sbornice Kafarnažské přišel. Sv. Marek nejkratěji ale nejnázorněji ze synoptiků vypravuje událost tuto. Dálo se i to, co předešlo, v té sbornici, leč co tu vypravuje se, jiného dne sobotného připadá. Byl tam suchoruký člověk; ruka nebyla suchou od narození, nébrž tepruv nějakou nehodou, ránou neb neduhem uschla. Nedí Marek aniž dotýkají jiní evangelisté, že by byl Pána prosil, by ho uzdravil, leč vyskytnouti se před Christem bylo toli co prositi. Duchovně suchoruk jest lakomec, jenž nevystírá ruky k rozdávaní almužny; jest náčelník, jenž moci své k udržení bohomilé správy neuzívá, jest každý křesťan, jenž dobrých skutků nepílí. Povel Pán suchorukému do prostředku se postaviti, aby zázrak ode všech byl viděn a tudy aby nepřátel Páně výmluvy neměli. Pozorovali, zpytali Pána, stráhli na něho, aby ocelili porážku, kterou soboty předešlé byli utrpěli. Táza se Pán nepřátelů, *sluší-li v sobotu dobře činiti?* to jest dobrodiní prokazovati, aneb toho opomíjeti a tím pomínutím někomu uskodovati, či zle činiti. S činěním dobra odkládati hříšno tytýž bývá a kdo moha blížnímu se nepropůjčuje, ten zle činí. Dobročinním se svátek nejlépe světi a proto písmo staré velí, ve svátky na sirotky, příchozí a vdovy pamatovati Deut. 16, 42 nn.

a o pokrm a nápoj s nuznými za těch dnů se sdíleti 2 Ezdr. 8, 10. Malebně vypisuje Marek, že postaviv uschlou ruku v prostřed, obzírál je s hněvem ale hněvem slitovným pro zarytost, či (jak vulg.) slepotu myslí jejich; zasloužili hněvu, ale hněv se změnil ve slitování a ve smutek a pro ulčení slepoty srdcové a zarytosti myslí jejich spolu uzdravil nemocného. Oni ale jak tam Farao se více zaryli a zatvrdili a již nyní s Herodiány ve spolek se spojovali, aby Pána tím spíše a snáze zahubili. Ostatek viz Mat. 12. 9. n.

Vidělo se ale nyní Pánu na ústup před nástrahami nepřátel se odebrati. Vypravuje o tom Marek dále:

7. Ježíš pak s učeníky svými odebral se k moři a mnohý zástup z Galilény a z Judéy následoval ho, 8. i z Jerusaléma i z Iduméy i ze Zájordání a od Týra a Sidóna množství veliké, slyšíce jaké věci činí, přišli k němu. 9. I řekl učeníkům svým, aby loďka jemu pohotově byla pro zástup, aby ho netiskli. 10. Nebo mnohé uzdravoval, tak že valili se na něho, aby se ho dotekli, kteří koli měli neduhy. 11. A duchové nečistí když ho spatřovali, padali před ním a křičeli řkouce: 12. Ty jsi Syn Boží. A převelmi vyhrážel jim, aby nezjevovali ho.

Odebral se Pán k moři, aby ušel nástrah fariséů a Herodiánů; tak ušel druhdy do Egypta Mt. 2, 14., tak ušel ze země Heróda Antipy 1, 14. a tak činval jindy, ana ještě nepřišla hodina jeho. Ukázal tím, že tytýž před zlostí bezbožných lidí ustoupiti sluší, jak i sám tomu učí, Mt. 10, 13. Ale i tu se spatřuje, že čím více pravda se utiskuje, tím více vzrůst běře. *Mnohý zajiště zástup odešad následoval ho, z Galilény, z Judéy a z Jerusaléma a z Iduméy.* Jerusalém leží v Judée, ale Marek město to co hlavu zvláště klade a tím vyznačuje. *Iduméa* jest hornatá od Palestíny k východnímu položená krajina, z níž rodina Heródu pocházela. O Sidónu, Týru a Zájordání již Mt. 4, 15, 11, 21. praveno. Nedošli Týrané a Sidónané, nébrž lidí z okolí měst oněch, ne z Týra a ze Sidóna nébrž od Týra a od Sidóna, ač i to, že spolu Týrané a Sidónané se tu zahrnují, někteří vykladatelé jak Theofylakt a Euthymius smyslili jsou. Ti

přišli, poněvadž slyšeli, co činí a působí; divové a zázrakové jeho je navnadili a k podjetí a k vážení cest a poutí pohnuli. Při takovém davu nebylo jinak, leč že se na Pána *valili*, hrnuli, hnali a řítili, druh druhá předejíti a Pána spíše dotknouti se aspoň usilující, aby ozdravili. A proto velel Pán, aby *hotova* byla mu k službě *lodička*, aby nesmírnému návalu tomu odvoliti a od náramného potisku, davu a tlaku oddechnouti mohl. Místo *neduhy* stojí vlastně *biče*, *metly* a vyniká z toho, že neduhové metlami jsou v rukou Božích pro potrestání a napravení lidí. *Zli duchové* t. j. lidé zloduchy posedlí spatřující ho z dály, padali před ním ne z úcty nébrž ze strachu: *dí zli duchové* a nedí *posedli*, poněvadž posedlíci ti mimovolně po vůli demonů, jimiž posedlí byli, nice před Christem padali: *dí* když ho *spatřovali* v imperf., nevece když ho *spatřili*, aby vyličil strach oněch zloduchů, již hned při nejmenšího dílu Páně, abychom tak mluvili, uhlídání pojeti byli. Proč jim Pán zakázal mluvit, o tom 1, 24. 25. řečeno; křik jejich jenom ku pobouření lidu sloužiti mohl. Otcové mnozí užili slov *Ty jsi Syn Boží* z ústa démonů vyšlých proti Ariánům na dokázání, že ďablové větší a vyšší pojem o Christu měli než heretici oni ukazující, že nejmenovali Christa sluhou Božím (jak tam Act. 16, 17. prozvali Pavla a Silu) nébrž Synem Božím. Ostatně viz Mt. 12, 15. n. Poněvadž ale pro lidstvo učitele potřebí bylo, proto Pán již k vyvolení takovýchto zastavatelů svých přistupuje.

13. I vstoupiv na horu povolal k sobě těch, ježto chtěl sám, a přišli k němu. 14. A ustanovil dvanáctero, aby byli s ním a aby posýlal je kázat. 15. A dal jim moc uzdravovati neduhy a vymítati běsy. 16. A přezděl Simonovi jméno Petr. 17. A Jákoba Zebedeovce a Jana bratra Jákobova a přiložil jim jména Boanerges, to jest synové hromoví. 18. A Ondřeje a Filipa a Bartoloměje a Matouše a Tomáše a Jákoba Alféovce a Thadéa a Šimona chananejce 19. a Jidáše isariotského, jenž i zradil jej. (Mt. 10, 1. n. Luk. 6, 12.)

Vstoupil Pán na horu a tam modlil se, jak Luk. 6, 12. klade; máje vyvoliti dvanáctero nejsstoupilejších učeníků modlí se Pán, aby na vyvolence ty s hůry milosti Boží vyprosil. Byla to modlitba přetajemná, jenž posvětila počátek církve Boží; v té noci za-

bleskla se tma co světlo denní Ž. 138, 12. a ze svatvečera onoho vyzářilo nové stvoření Gen. 1, 5. sličnější a vyšší nade stvoření prvé; byla to církev, jenž z modliteb, z pronoci, ze zásluh, z volání Páně k Otci přelichně a přespasně vzniknouti měla. Příkladu toho následuje církev a za suchých dnů modlí a velí se modliti za ty, jenž na kněžství posvěceni býti mají. *Povolal jež chtěl*, ješto od vůle a dobrohlivosti jeho záviselo, koho apostolem míti hodlá. Zástup za ním se neosmělil na horu, jenom ti, kdo povolání byli, za Pánem šli. Nebo sluší, aby ti, jenž velekněží N. Z. býti měli, na *vyšší* s Pánem se octlí a vyšším vzduchem oddychali než lidé ti, jejichž učitelé se stali. *Dí jež chtěl*, ne tedy těch, kteří se nabírali; nemá míti slávy v církvi a hodnosti leč ten, kdož povolán jest, jak Aron Hebr. 5, 4. A proto *dí* nápotom Pán Joan. 15, 16. *Ne vy jste mne vyvolili, nébrž já vyvolil jsem vás*. Neleží ve slovech *ješto sám chtěl*, žeby na schopnost jejich nebyl ohledu měl, nébrž že bez předchozí zásluhy toto vyvolení se stalo; užil Christus všemoci své, ovšem moudrosti své neopominuv. Přišli k němu ihned ti, kteří volání byli, ač příčiny ješto nevědouce, avšak ochotu svou ku Pánu jevíce; povolání byli Luk. 6, 13. na přídní, když se rozednívalo a Pán byl po celou noc se modlil; mělo se jimi nad celým světem rozedníti. Vyvolil je, *aby je posýlal kázat*, nehned, nébrž dříve je vyučiv, a aby s úspěchem úřad svůj konati mohli, *dal jim moc uzdravovati neduhy a vymítati běsy*. V některých rukps. scházejí slova *neduhy uzdravovati a*, leč výpustek, zdá se, nedopatřením povstal, ač ovšem rukopis B a také sinajský rukopis slova ta vypouštějí. O Petrovi pouze praví, že mu jméno *Skála* dáno t. j. potvrzeno bylo Jo. 1, 42. nic neříkaje o povolání jeho co o věci samozřejmé. I z toho viděti, že sv. Marek z kázání Petrova evangelium svoje ustrojil; Petr tak kázal nemaje potřebí o svém vyvolení co věci všem známé mluvit. Synové Zebedeovi slují *synové hromoví Boanerges* aramajským výhovorem, což hebrejsky zní *בְּנֵי רָעָשׁ* b'nergeš; *régeš* hebrejsky značí *hluk*, v aram. jaz. *hrom*; místo šva čili polouvokálového *e* vyslovuje se v řeckém jazyku *oa*, *Boan*; a místo *régeš* čte se přesmykem *erges*. Svatý Jeronym za to má, že slova Boanerges pochodí od hebrejského *bneraam* či *bneragam* *בְּנֵי רָעָם* a že jenom v ústech lidu nápotom tak zpotvořeno bylo. Hebrejská pak slova ta značí: *synové hromu*. Měli synové hromu hřimati slovo Boží po světě a mysli člověcké jako blesk osvěcovati. Tři apostoové novým prozvání jménem, Petr co vůdce, Zebedeovci co korouhvevníci jeho;

u všechněch tří přirozený základ ku jménům jim daným nalézal se. Ale však se liší pojmenování Petrovo co stálé a trvalé ode přezdění synů Zebedeových co dočasného a přechodného; aspoň žádně zmínky později toho nenalzáme leč jedině Mr. 9, 38. Luk. 9, 54., kdež se ohnivá jejich letora osvědčila, ač ani tehdá se o příjmení tom jejich evangelium nezmiňuje. Viz ostatně Mt. 10, 2. n. O Jidáši přidává hned, že Pána *zradil*; jest to, co příslví praví, že starý hřích vezdy novou hanbu činí. Nestihlou moudrostí Boží to ale bylo ustrojeno, aby po veškery časy předešlo se pohoršení, jež na lidi knězstvo zlé vyvírá. Potřebí jest vezdy různiti osobně vady od moci Christovy, která na takové kněze a biskupy složena se nalzá. O tom zřejmé Pán mluví u Matouše 23, 2. 3. Zde na tomto místě vložiti se musí kázání horné Mat. 5, 6, 7, jež od Marka vynecháno bylo.

Co následuje na to o poměru Páně ku příbuzencům, jest vlastivo Markovi samému.

20. I přijdou do domu a sejde se opět zástup, tak že nemohli ani chleba pojísti. 21. A uslyševše o tom příbuzní jeho vyšli uchopit ho, nebo pravili, že se smyslem pomínul.

Dva verše ty nemálo trudů zavalily vykladatelům. O domu, do něhož došli, není pochyby, že jest to dům Petřův 1, 29. 2, 1., kdež Pán přebýval; tam přibyl Ježíš s učeníky t. j. s apostoly, aby pojedl. Ale takový byl nával lidstva ku Pánu, že Pán s učeníky netoliko žádně pohody užiti a sobě odpočinouti, nébrž ani pojísti nemohl. Pán tedy ani pochvíle si nedal, ale tudíž se lidu propůjčoval až do ustání. Ale právě ta Páně ochota zavdala příčinu rozličným řečem, až i těm, že příbuzní o pochabosti a šílenství jeho mluvili. Co jsme přeložili *příbuzenci jeho*, to vlastně zní *svojinci*, jehovci, *oi paó avrov* t. j. lidé jeho. A proto někteří lidmi těmi *od něho paó avrov* slyšeli učeníky jeho a sice ty jeho sstoupence, kteřížto do užšího kruhu apostolského nepatřili, ať apostoové s Pánem v domě se octlí. Leč jisto jest, že se slovem tím příbuzenci jeho rozumějí. A tu o příčinu takového jejich počinku nejednak smýšleti můžeme. Vyšli oni — odkud, z domu-li či z Nazareta či ze zástupu, říci nevíme — za Christem; obávali se o Pána, praví jedni vykladači, aby neustál dokona pod břemenem, a nad to vidouce, že fariseové všelijak právě nyní, an uzdravoval posedlého, na něho strážnou, strachovali se, aby v past jejich nějakým během nepadl. Oni tedy šli zmocnit se Pána či ujistit, ubezpečit se Pánem, t. j. z okolnosti nebezpečné

a trudné ho vyrvat, a na bezpečné místo, kdeby od nástrah fariseů a od návalu zástupův jist byl, všelijak i mocné ho přivést. Dálo se to dobrým od nich úmyslem a slovo *smyslem se pomínul* oni v dobrém smyslu praví. Tak někteří vykladatelé; podlé výkladu toho místo *smyslem se pomínul* musilo by se přeložiti *bez sebe jest, mimo sebe jest, omdlévá*. Leč jiní vykladači slovo *ἐξέστη* přísněji berou a vulgáta smyslu tomu nakládá. Byla totiž část příbuzenců Páně, která v něho nevěřila Jo. 7, 5. A ta se v slova: *smyslem pomínul se* vylila; přišla ale, aby Pána, příbuzence svého, nějakou měrou se zmocnila a ho tak ochránila. Při tom výkladu nejlépe zůstati jest, aniž, jak vece Maldonat, pro uchránění pobožnosti ode pravdy se uchylovati potřebí. Že někteří z příbuzenstva tak se o Pánu pronesli horlivost jeho vidouce a slyšíce řeči, jež vedl, není na světě nic neslýchaného a tytéž plní se výrok prorocký: *Neprátele člověka jsou domácí jeho*. Mich. 7, 6. O Pavlu Act. 26, 24. prokonsul pravil, že blázní, když o Christu a o vzkříšení jeho mluvil, a o nejednom světci a o nejedné světici téhož se domýšlejí lidé světáci. Dotýkáme jen některých výkladů tu ješto běžných. Dle jedněch vyšli příbuzenci, aby Pána, ješto již dávno ho doma užiti a mezi sebou míti nemohli, opět k sobě a ku příbuzenstvu dovedli a poněkud s ním pobýli; ti slova *ἐξέστη* vykládají jako by stálo *ἀπέστη*, odtočen, nepřítomen jest od nás pro zástup. Jiní slova: *pomínul se smyslem* vykládají o zástupu; vyšli příbuzenci, poněvadž lid tak na Pána doléhal, jakoby se byl sám lid ten smyslem pomínul jako šílenec sobě počínaje. Jiní slova *pravili* vykládají: Roznesla se pověst, pravili lidé o Christu, že pochabl Pán, že omdlel. Ješto jiní smýšlejí, že příbuzenci jenom postavně a na bílo tak mluví, aby pod záminkou tou Pána z rukou nepřátel jeho vysvobodili; jiní posléz o vtržení čili o vzhytu Páně slova *ἐξέστη* slyší, načež prý fariseové hned doleji praví, že ekstáza ta demonická jest. Toho a všeho výše výklad jedině pravý uvedli. Pán ostatně ten o sobě úsudek snášel, aby všem lidem zůstavil příklad.

Leč hůře o Christu nepřátelé smýšleli, jak dále Marek vypravuje.

22. A zákoníci z Jerusaléma přibylí pravili, že Belzebuba má a v knížeti zloduchů vymítá zloduchy. 22. A povolav jich, v podobenstvích mluvil k nim: Kterak může satan satana vymítati? 24. A království-li v sobě rozdělí se, nemůže království ono ostáti;

25. A dům-li se vespolek rozdvójí, nemůže dům ten státi. 26. A satan-li povstane proti sobě, rozdělen jest a nebude moci ostáti, nébrž konec má. 27. Nížáden nemůže nádobí siláku vejda do domu pobrati, leč prvě siláka sváže a tehdy dům jeho zloupí. 28. Amen pravím vám, že všichni odpuštění budou synům lidským hříchové i rouhání, jimiž by se rouhali. 29. Ale kdo by se rouhal Duchu svatému, nebude míti odpuštění na věky, nebo vinen bude věčným hřichem. 30. Nebo pravili: Ducha nečistého má. 31. I došli matka jeho a bratři a vně stojíce poslali k němu volající ho. 32. A seděl okolo něho zástup, i řkou jemu: Aj matka tvá a bratři tvoji vně hledají tebe. 33. A odpovídaje jim dí: Kdož jest matka má a bratři moji? 34. A pohleděv na ty, co vůkol něho seděli, vece: Aj matka má a bratři moji. 35. Nebo kdožby činil vůli Boží, ten bratr můj i sestra má i matka jest.

Příbuzní Pána pomínulým býti kladli; hůře o něm trouští zákoníci viníce jej z obecnství se satanem a s Belzebubem, knižetem zloduchů, jak i jindy to činili. Mt. 9, 34. 12, 21 n. Nesmyslnost tohoto obviňování jim Pán dvěma podobnostvima vystavuje, jedním od říše, druhým od domu vzatým. Které království ob stojí, jestli v něm panují sváry, různice a roztržky? Ano co dím, který jen dům, který rod může obstáti, jest-li se vespolek potýkají, sváří, hašteří a pronásledují lidé jeho? Při důvodnění Páně: *Kterak může satan satana vymítati, očeká-*

vali hychom, že v dálejšku bude odvětovati nějakou příčinnou spojkou: *Nebo když říše rozdělena jest, nemůže obstáti. A podobně očekáváme též vazby v následující větě: když dům se rozdvójí, neobstojí. Než místo příčinné spojky klade Marek spojovací částici. A království-li v sobě rozdělí se, nemůže království ono obstáti. A dům-li se vespolek rozdvójí, nemůže dům ten státi. I po třetí klade touž částici: A satan-li povstane proti sobě, nebude moci ostáti.* Opětováním tím řeč dochází zvláštního důrazu. Satan nepronásleduje satana, přičiňují tu vykladatelé, ale křesťan pronásleduje často křesťana, ano tvor povstává proti tvorů a nejedni církev Páně rozstřípiti se jali. Co dále o půtce dvou mohutníků a o hřichu proti Duchu sv. praví, obsírně se v Matouši 12, 29. vysvětluje. Mezi Christem a ďáblem není smlouvy a shody; tak ani mezi hřichem a cností. Milostiv jest Bůh, leč zarytost zlovolná nedochází u něho odpuštění. Příbuzenci se rouhali pravice: *pominul se*, ale rouhali se z nevědomosti; fariseové a zákoníci proti vlastnímu vědomí divy Páně ďáblu připisovali. Ve větě: *Všichni odpuštění budou synům lidským hříchové*, slovo *všichni* od substantiva svého odloučené vlastivou silou do sebe chová. *Ducha nečistého* praví a nedí *Belzebuba* pro protiklad Ducha svatého, o němž Pán mluvil. O bratřích Páně, kterakž s mateří Christovou přibyli, vyloženo u Mat. 12, 46. Učí tam Pán, že služba spásy výše stojí nad přítulnost pokrevnou a že příbuznost ducha větší cenu má než příbuznost těla, jakož i že není *pouhým* synem Mariiným vyšší podstatu v sobě chovaje. Ostatně, ještě kladou vykladači, zkušenost svědčí, že obohacování příbuzenstva z dober církevních nikdá s prospěchem se neděje.

Přechází sv. Marek k některým částkám naučným. —

HLAVA IV.

Parabola o rozličném poli; 10. vysvětlení ji. 21. O svíci na svícnu, 24. o míře. 26. Parabola o semenu za noci rostoucím a 30. o zrnu horčičném. 35. Utišení moře.

1. A opět počal učiti u moře; a shromáždil se k němu zástup mnohý, tak že na loď vstoupiv seděl na moři a všechen zástup podlé moře na zemi byl. 2. A učil v podobnostvích mnohým věcem a pravil jim v náuce svojí: 3. Slyšte: Vyšel rozsevač rozset. 4.

A an rozsival, jedno padlo podlé cesty a přišlo ptactvo nebeské a pozobalo je. 5. Jiné ale padlo na skalistě, kdež nemělo země mnoho, a hned vzešlo, že nemělo hloubě země. 6. A když vyšlo slunko, sprahlo a že nemělo kořene, uschlo. 7. A jiné padlo mezi trní a vzrostlo trní a udusilo je a plodu nedalo. 8. A jiné padlo v zemi dobrou a dalo plod vzházející a rostoucí, a přineslo jedno třicet, jedno šedesát a

jedno sto. 9. A pravil: Kdo má uši k slyšení, slyš. 10. A když byl sám, tázalo se ho těch, jenž s ním byli, dvánáctero o podobnostvích. 11. A řekl jim: Vám dáno jest poznati tajemství království Božího, těm ale, jenž jsou vně, v podobnostvích všechno se děje; 12. aby hledíce hleděli, ale neviděli a slyšíce slyšeli, a nerozuměli, aby se někdy neobrátili a odpustili se jim hříchové. 13. I vece jim: Nevíte podobnostvích toho? A kterak všechna podobnostvích poznáte? 14. Rozsevač slovo rozsívá. 15. Ti pak jsou podlé cesty, (u nichžto) když se rozsívá slovo a když uslyší oni, ihned přichází satan a odnímá slovo, jenž vsáto jest v srdcech jejich. 16. A ti jsou podobně, jenž na skalisku rozsívání jsou; kteříž jak uslyší slovo, hned s radostí přijímají je. 17. A nemají kořene v sobě, nébrž dočasní jsou; potom když vznikne soužení a pronásledování pro slovo, hned se urážejí. 18. A jiní jsou, jenž se mezi trní rozsívají; to jsou, jenž slovo slyší 19. a péče světské a klam bohatství a jiných věcí chřtíčově vcházejíce udušují slovo a bezplodným bývá. 20. A ti jsou v zemi dobrou posátí, kteří slyší slovo a přijímají a plod přinášejí, jeden v třiceti, jeden v šedesáti a jeden ve stu.

Co se tu předkládá, to jsme u sv. Mt. 13, 1. n. vyložili a tedy zde jen několik poznámek učiníme pro vyjasnění toho, co sv. Marek ozvláštního má. *Opět*, vece Marek, počal učiti na moři; slovo *opět* hledí ku předešlým místům, kdež Pána u moře vyučovati vidíme, totiž 2, 13. a 3, 7. Vidíme Christa Pána, an mu ani země nestačí a samo také moře či raději jezero genezaretské za kazatelnu sloužiti musí. Loď, na které Christus sedě vyučoval, vyobrazovala církev, hluboko zakotvenou v hlubinách rad Božích. Sv. Matouš sedmero parabol v trinácté své kapitole po sobě předkládá. Sv. Marek, jenž vezdy více ku příběhům než k naukám prohlídá, praví sice, že Christus u moře *mnohým věcem* učil, avšak z nich jenom některé klade. O rozsevači se parabola docela se slovy u Matouše shoduje až na některé odlišnosti, nebo evangelistové nevezdy slov nébrž věcí pílili. Co jsme přeložili v. 7. *udusilo* trní ona semena, v řeckém textu důraz-

něji stojí: *spolu je utlačilo, spolu udusilo, οὐκ ἐπιβίβησαν*, jakoby spojenými silami je potisklo, potiskem a potlakem je udusilo. — Bůh rozsívá do takových také srdci símě slova, o kterých předvidá, že bez prospěchu se to děje, aby říci mohl, vece sv. Zlatoust. *Což jsem měl činiti, čehož bych nebyl učinil? Má, dí týž světec, skála bych proudu půdu se státi, cesta se zorati a trní ze srdce vytrženo býti. O zemi dobré praví Marek v 8. Jiné padlo v zemi dobrou a dalo plod vzházející a rostoucí a přineslo* (nebo jak vlastně stojí *dávalo . . . přinášelo*) *jedno třicet, jedno šedesát, jedno sto. Plod vzházející a rostoucí tu značí stébla a slovem přineslo třicet atd. teprv zrna se mší. U Matouše jest v číslech jiný a sice opačný pořádek, nejprv klade se sta, pak šedesát a posléze třicet; leč pravili jsme nejednou, že se svatopiscové více věci nežli pořádku a slov Páně drželi.*

Předloživ parabolu, pravil Pán: *Kdo má uši k slyšení, slyš.* Tím dal na rozum, že věc přednesená velkou váhu má, ale také upozorniti mnil, že třeba uší dobrých, t. j. vnímavosti a ochoty, aby slovo Boží přijímati se mohlo. A skutečně neporozuměli ani učenci slovům nauky té. *A když byl soukromi, otázalo se dvánáctero, co s ním byli, na parabolu. V řeckém textu v. 10. čte: otázali se ho ti, jenž okolo něho byli, s dvánácti (apostoly) o parabole; tedy také oněch sedmdesatero učeníků Luk. 10, 1. přítomných tuto se na věc tu poptávali. Ti patřili do stoupenstva a do kruhu Christova, a těm dáno znáti a rozuměti, co se týká království Božího. Ptali se oni Pána a v nich ptala se celá církev; viděti, že slovu Božimu jen milost Boží světla poskytuje a tedy o dosažení světla toho potřebí prositi. Dí Pán: *Vám dáno jest poznati tajemství království Božího* a namítá tím, že v církvi jeho vezdy se nalézati bude schrána slova Božího a pravého výkladu jeho. Jinak se stává s těmi, jenž vně jsou. Vně jsou ti, jenž do stoupenstva Christova nepatří a nejsou dosti schopni pro přijetí nevypodobné nauky, dílem pro předsudky, dílem pro nezralost myslí, dílem pro vášně a naruživosti; nedostatkové tito je činí odvislými od lidí jiných a svodných, kteří slovo prosté a jasné na zlou stranu vykládají a ho k nesličeným účelům zneužívají. Těm a takovým *děje se*, předkládá všechno, co se království Božího od Messiáše tu zaráziti se majícího týká, toliko v podobnostvích. Během tím se stává, že *hledí* oni ale *nevidí, slyší ale nerozumějí*. Vidí skořápku, ale k jádru nepronikají, spatřují závoj pravdy, ale obličej pravdy se jim tají. A tudy neobracují se, aniž spasení docházejí. Jest to soud nemesy Boží a pokuta*

od Boha vyšlá na ně pro zarytost a nekolnost jejich. Vece Pán: *aby slyšice nerozuměli* a t. d. právě tou měrou, jakou se praví, že Bůh zatvrdil srdce Faraonovo, o čemž Rom. 9, 17. a částice *aby* vyjadřuje toliko zatímný a prostředný účel, jenž dopuštěn byl pro jistější svrchovaného účelu dosažení. Připušteno dočasné zatvrzení Židův a ulomeny ratolesti štěpové, aby napřed planá oliva zeslechla, nápotom i ty vylomeniny opět ve svou olivu vstřípeny byly. Rom. 11, 24.

Dříve než jim parabolou vykládá, táže se jich Pán: *Nevíte podobnosti toho? A kterak všechněm podobnostím vyrozumíte?* Otázka ta neobnáší hany, nébrž Pán slovy těmi opětuje a obnovuje otázku jejich. Alépe a vlastněji by jednotazně řeč dělit se měla: *Vy nevíte parabolou této a (nevíte), kterak všechněm parabolám vyrozumíte?* Spojka *a*, ješto mezi členoma prostředuje, odnímá větám těm povahu úhony. Leč také když dvě otázky čteme, lahodněji se obě povahují, než aby nějakou příhanu v sobě chovati domniny byly. Výklad parabol, poskytlý ode Pána vlastním živým způsobem svým Marek předkládá a vazba jeho nejednu nesnadu chová, smysl ale jest na bíledni. Posavad Christus v církvi své tajemství věčné spásy vykládá. Svět jest *cesta* a na cestě té ostává, kdo pochotem a chťičům pletským a světským povoluje a tím přístup ďáblu dává. Není dosti počiti v srdci dobrými předsevzetími, aniž jest dostatečno ke spáse, chvíli kochati se v lesku pravdy Boží. Láska ku pravdě má panovati v srdci našem na všechny náruživosti, aniž stačí, že máš otevřené srdce pro všechno dobré, jestliže totiž srdce stejnou měrou se také zlu odvírá. Pěkně se praví v. 19., *že péče světské, klamnost statků a žádosti jiných věcí jako žádost cti, pochoti, slávy a t. d. vchází do srdce, kam slovo Boží vešlo; péče ty se zosobňují a vystavují se co nepřátelé, jenž slovo Boží stíhají a v útrobě zmařiti a zahubiti usilují.*

Vysvětliv Pán parabolou, projevuje učeníkům, že výklad ten nebyl pro ně samy vydán. Vece:

21. A pravil jim: *Zdali přichází svíce, aby pode kbelec postavena byla aneb pod postel? neliž, aby na svícen postavena byla?* 22. Není zajisté něco skryto, co by nebylo zjeveno, aniž co dalo se tajného, leč aby na jevo vyšlo. 23. Jestli kdo má uši k slyšení, slyš. 24. I pravil jim: *Vizte, co slyšíte; kterou měrou budete měřiti, odměře*

bude vám a přidáno bude vám. 25. Nebo kdo má, dáno bude jemu a kdo nemá, i to což má, odjato bude od něho.

Co nám tu sv. Marek předkládá, to u Lukáše 8, 16. n. a u Matouše 5, 15. 10, 26. také však v jiné spojitosti se nalézá a tudy také jiný smysl dává. Pán zajisté vět takových co nějakých přísloví častěji užíval. Dí: *Zdali přichází svíce*, t. j. zdali se odnáší do sednice, aby se postavila pode kbelec či pod korec? To jest: Nikdo svíce nevnaší do světnice, aby ji postavil pod postel, kdež by nesvítala aneb pode kbelec, kdež by se celá skryla, nébrž staví ji na svícen, aby svítala všechněm. *Svíci čili světlem* rozumí Pán tuto vysvětlení parabolou té a vůbec těch všechněch, kteréž jim Pán předložil a vyjasnil. Tohoto světla jim Pán propůjčuje nyní samým, poněvadž ostatní ještě jeho nechopni a nehodni jsou. Avšak nečiní toho Pán, aby světlo to na vezdy podtají ostávalo, nébrž světlo na čas ten jenom proto všem se nevyjevilo, aby časem svým a ve své době tím jasněji všechněm zasvitlo; nebo Pán pravdě svědectví proto vydal Jo. 18, 37., aby pravda všechněm ozřejmela a všechny lidi spasit přišel. I. Tim. 2, 4. Viz Mt. 5, 15. 16. Ze tomu tak jest a tak býti má dovodí Pán následujícími slovy, an praví *Nic není skryto, co by se nezjevilo*; toho přísloví tu Pán v jiném spojení a proto v jiném smyslu užil než u Mt. 10, 26. Skryt jest nyní smysl parabolou té a ovšem jiná mnohá nauka mnohé myslí nedochodilé nepřístupna posud jest; ale co nyní skryto jest, to se druhdy vyjeviti a všem veřejně vykládati má; *nebo aniž co tajně se dalo*, má podtají zůstati, nébrž na jevo vyjiti po-
vinno, aby všem ve známost přišlo. Chce říci: to vysvětlení se vám proto soukromě nestalo, abyste je u sebe podrželi, nébrž abyste je všechněm oznamovali. Kdo v kázání liknav jest, kdo povinnou kázeň opouští, kdo pravdu v nepravosti zadržuje a jí ne-
spravuje se (Rom. 1, 18.), kdo rozkošemi a pochotmi světa se unáseti dává, slovem kdo v sobě neb v jiných působení pravdy Páně stavuje a zadržuje, ten pod korec a pod lože slovo Boží klade. Ostatně církev svatá se podobá svícnu, na němž dnem noci světlo pravdy Boží hoří, jak tam Ex. 25, 31. n. svícen sedmprutý svatyni Páně osvecoval. Viz Apoc. 1, 12.

Aby ale apostolové nahlédli a poznali důležitost příkazu toho a té nyní jim předkládané nauky, tudy napomíná jich: *Má-li kdo uši k slyšení, slyš*; ano znova ještě pro označení důležitosti té přičiňuje napomínku: *I pravil jim: vizte, co slyšíte.* Bedlivě považte a si važte! nebo věc předuležita jest.

Dává jim ale důvod, pro který by měli považovati věci slyšených jakož je i k myslí a k srdci sobě připouštěti, an dí: *kteřou měrou budete měřiti, odměřeno bude vám a přidáno bude vám.* Věta již přichází u Mt. 7, 2., leč tam jiný řine smysl, ana tam k jinému kontextu se váže. Apostolům Pán tuto větší míru poznání uštědřuje 11. v., ne však proto, aby se jí sami žičili a u sebe ji tajili, nébrž aby se o poznání to s jinými sdělili (22. v.). A teď jim praví: *jakou měrou odměřovati budete jiným*, s jakou horlivostí a ochotností nauky a pravdy vám svěšené jiným ohlašovati a zvěstovati budete, *takovou měrou se vám bude odměřovati*, tou měrou sami v poznání milosti a v zásluhách růsti a rozhojňovati se budete. Čím štědřeji vynaložíte nauky slyšené ke spáse lidí, tím štědřeji Bůh mysl, útrobu a srdce vaše světlem, uměním a jinými Duchu sv. dary obmyslí. Ten jest nejmístnější výklad. Ovšem pak věta ona všeobecná dle povahy této svojí k rozličným účelům upotřebena býti může. A tudy Jeronym *měrou, kterou měříme, rozumí víru, a měrou, kterou nám odměřeno bude, slyší poznání a vyrozumění naukám těm Božím, jimž jsme víru přiložili.* Tak jiní vykládají slova ta o životě: čím více dobra činiti budete, tím větší odplaty dojdete; leč ti a takoví výkladové nepřiléhají ku spojitosti, ana tu jenom řeč jest o vyrozumění naukám těm Božím, jenž bude tím lepším a důkladnějším, čím ochotněji, svědomitěji a horlivěji v kázání a ohlašování evangelia počínati si budou. Důvod toho, že tak se jim dostane, vede Pán slovy, již Mt. 13, 12. vyloženými: *Nebo kdo má, tomu bude dáno, a kdo nemá, i to také, což má, odňato bude od něho.* Kdo milostí a darů Božích k rozmnožení slávy Boží užívá, ten přírostek darů těch přiběře; podobně děje se při umách a vědách, že kdo jich více píšeji, vezdy hlouběji a jasněji skrýše jejich prostoupají. A na obrat kdo píše té v úřadu svém apostolském nevede aniž jiným k dosažení spásy propůjčuje se, ten milostí sobě propůjčené potracuje a vyrozumění pravdám Božím pozbyvá. Jiní *o víře* slyší to a kladou: kdo víru má, tomu vyrozumění přidáno bude; kdo ale víry nemá, ten netoliko věcem Božím nevyrozumí, nébrž tak oslepen bude, že hledě nevidí a poslouchaje neuslyší. Podivný ten zákon vzájemnosti mezi dáním a dostáváním také jinde sice se nalézá, nejvíce ale u věcech náboženských místo chová.

Přicházíme v postupu výkladův ku pravé perle evangelia našeho, tím vzácnější, poněvadž svatému Markovi vlastiva jest. Jest to parabola o vnitřní síle Božího slova. Dí Marek o Pánu dále:

26. I pravil: *Tak jest království Boží, jak když člověk uvrhne símě do země* 27. a spí a vstává v noci a ve dne a semeno vzhází a vzrostá, an onen neví. 28. Nebo samoděk země plodí nejpruv stéblo, potom klas, potom plné zrno v klasu. 29. A když se dostojí, ihned člověk přičiní srp, poněvadž nastala žeň.

V parabole této se krásně milost Boží a spolupůsobení lidské prostoupá a učí se, že člověk čině seč jest, ostatek seč není Bohu poručiti může. Zasev člověk a obdělav všelijak roli, klíčení a růst a t. d. beze vlastního přičinění zemi a síle její ponechává. Ten smysl samoplynně vyniká hned při prvním čtení slov těch. Ale hádka jest o tom, kam směřuje Pán s parabolou tou a kterak souvisí s předešlými větami? Vidí se, ač marně, některým vykladatelům že slova parabolou této sahají ku předešlému verši 10. ke slovům totiž: *když byl sám, tážalo se ho dvanáctero, kterážto slova se vším, co odtad až dosud se v ev. Marka nalézá, v závorku chtějí zahrnouti, an pro tu na našem místě Pán opět veřejně klidem mluví, ješto řeč ode desátého verše do dvacátého pátého prý závorně vsutá a ostavená k apostolům se odnáší.* Jiným zdá se, že sv. Marek parabolou tu předkládá k době, kdy ode Pána přednesena byla, neprohlídá, nébrž že ji tu pro nějakou shodu s parabolou předešlou klade. Avšak patrně parabola ta visí s neprostředně předešlými větami, v nichž Pán pravil, že podle přičinění člověka ke spáse jiných jemu se úspěchu ve vlastní spáse dostane. Tu pravdu nyní Pán parabolou tou vysvětluje a spolu poměr působení Božího ku působení člověckému ojasňuje. *Tak jest království Boží, jak když člověk uvrhne símě do země a spí a vstává a símě vzhází, an neví.* Rozsevačem se rozumí Christus a po něm kdokoli slovo Boží zvěstuje; *semenem* se rozumí slovo Boží, *pozem útroba lidská* se znamená. Země pro semeno stvořena jest, útroba lidská pro slovo Boží; símě seje se, slovo Boží káže se; símě v zemi neznámou silou pučí, kleje a vzrostá-slovo Boží v útrobě silou milosti Boží spůe sobem rozumu našemu neproniklým sá ujímá, mohútností ducha lidského prostoupá a plody věčného života vynáší. Rolník seje, ale práci svojí nemůže úrody docíliti, nébrž ji Bohu zůstaviti musí, jenž obilí k zrostu přivodí. Avšak tím nedává si překážeti v práci, nébrž za noci odpočívaje ve dne koná, seč jest. Apostolové kázati, hlásati, zvěstovati mají; ale aby plodů se docílilo, to nezávísí od nich, nébrž od toho, bez něhož nic nemohou

činiti Jo. 15, 6., jenž srdci lidskými vládne, Jo. 17, 2. a od něhož tudy zdar všeliký přichází 1. Cor. 3, 7. Učí tedy Pán, aby apostoové jen povolání své pilně vedli, aniž sobě tím překáželi, že nehněd s plody práci a úsluh svojich se potkávají, nébrž aby, v trpělivosti očekávali Luk. 8, 15. Bohu to seč nejsou, poroučejíce, jenž bez vědomí jejich tajnou mocí požehnaní na práci jejich vyleje a plody spásy hodně vynese. *Spáti a vstávati v noci a ve dne* značí ubezpečilost a odevzdanost do vůle Boží a do působení všemocnosti jeho, aniž tu dále po způsobě spaní a vstávání a po dálejších významu jich se ptáti sluší. Pán dí, že byt člověk ničeho nepřičinil, bylina o své moci roste a ovšem slovo Boží provodí to, k čemu vysláno bylo, aniž prázným ostane, nébrž učiní, co Bůh chtěl. Is. 55, 11. Tím milost Boží se nevyučuje, aniž slovu Božímu neodvisle od milosti Boží nějaká moc připisuje se, nébrž jenom lidské působení od milosti Boží závislým se býti klade; nebo ani semeno bez deště a pohody nevyroste a plodu nevydá. Vysvětluje to Pán, an dále dí: *Nebo samoděk země plodí nejprve stéblo, potom klas, potom plné zrnó.* Slovy *stéblo, klas, zrnó*, postup v říši přírody se vypisuje; v říši ducha neméně postup se stává a začátkové odsvrchanosti nemálo tytýž odestávají. Konečně dokládá Pán: *Když dozrá a žeň nastane, přičinuje se srp;* tím rozumí se den soudu, jednotlivého a soukromého pro jednotlivce, v jehož útrobě slovo Boží ujalo se, den pak soudu všeobecného pro celé pokolení lidské. Apoc. 14, 15.

Jest v té parabolé i přípověď, že nezhayne pravda evangelia na světě a že úrodu až do času žní, až do dne soudného vydávati bude; byt někdy zdál spáti se Pán, jak doleji na podhlaví při návalu mořském a byt bouře, nechvíle a nepohoda vysypala na obilčco Boží všechnu zuřivost svoji, dojde přece žeň a shromáždí Pán plody a úrody svoje. Ale i ta náuka odtud plyne, že milost Boží má zrůst svůj a věk svůj a že povaha její nevystihlá jest. Běda, koho žeň zastihne dříve než dozrá!

Kritici ukazují na zvláštný důraz čtení řeckého ve verši 28., kde se čte: *samoděk země plodí stéblo, klas, potom plná pšenice v klasu;* nominativ ten překvapuje a udívuje mysl a jest jako nějaké vzvolání: *údopotom plná ryzá pšenice klasná!* Leč čerí to není dosti osvědčeno. Ve verši 29. místo *když se dostojí úroda*, text řecký takto přeložiti se dá: *když dopustí plod;* a tak bez mála i latinský text rozuměti přijde, cum produxerit fructus (nom. sing.), když přinese úroda t. j. zrnó, aneb: když se vyvede úroda dle lepšího čtení latinského: cum se produ-

xerit fructus; to vše dává konečně smysl: *když dozrá úroda,*

Ještě jinými podobenstvími Pán úspěch kázání evangelického líčil, aby ti, co ještě nevyrozuměli, nyní jasně věci ty nahlédali. Praví o tom sv. Marek:

30. I řekl Ježíš: K čemu připodobníme království Boží? aneb oerému podobenství přirovnáme je? 31. Jako zrnó horčičné, kteréž kdyžžtsát bývá do země, menší jest všech semen kteréž jsou na zemi, 32. a když vsáto bývá, vzrostá a stává se větším než všechny zeliny, a pouští ratolesti veliké, tak že mohou pod stínem jeho ptáci nebeští přebývati. 33. A takovými mnohými podobenstvími mluvil jim slovo, jak mohli slyšeti. 34. Bez podobenstvípak nemluvil jim, soukromě však učeníkům svým vyklád l všechny věci.

Pán jest jako na váhách a na rozpaku jaké podobenství by měl uvést k zřejmějšímu náuky božské vysvětlení. Dí: *K čemu připodobníme království Boží?* Ukazuje péči o vzdělání těch kdož k němu se hlásí, a vzbuzuje otázkou touto pozornost k věcem, jež předložiti hodlá, ano posluchače své k rozvažování a vyhledávání nějakých podobenství potahuje. *Zrnó horčičnému podobna* Církev, jejíto začátkové skrovni byli. Leč o tom viz výklad u sv. Matouše 13, 31. Každá cnost od mála počíná a sám Pán Ježíš pro nepatrné narození, pro skrytý život a pro potupnou smrt zrnó horčičnému porovnávan bývá. Slovy *a takovými mnohými podobenstvími mluvil jim* naznačuje Marek že dobře znal ještě parabol y jiné, jichž ale tu mlčením pomijí. *V podobenstvích mluvil jim, jak mohli slyšeti*, jak pochopni byli; parabolám sice nerozuměli tou měrou, aby účel a záměr jejich jim otevřeny a na ostěži byly. Leč ač vnitřného obsahu parabol nechápali, pojímali přece opověď parabolickou, ve kterou náuka zahalena byla. A tudy vece Marek: *jak mohli slyšeti a pokavad mohli rozuměti.* Navazovala je obrazná povaha a tajemná zaslona opovědi oněch, jenž obraznosti jejich volného průchodu nechávala; Pán ale přednášel je i proto, poněvadž mnozí později v rozum a smysl jejich vnikali a jiní z nich námětek brali samému Pánu některé otázky předkládati. Co se praví, *že ničeho bez podobenství nemluvil*, to na dobu tu a čas onen se vztahuje, aniž k jiným dobám rozprostranovati toho sluší

Viz Mt. 13, 34. Zatím, co Pán vyučoval, přiblížil se večer a bylo potřebí nějaké opatření v té straně zaříditi. O tom vypravuje Marek dále:

35. I dí jim dne toho, když se svečereho: Přeppravme se na onu stranu. 36. I propustivše zástup pojali ho tak jak byl na lodi a jiné lodě byly s ním. 37. I stal se vichor veliký větru avalové hnali do lodě tak, že se naplňovala loď. 38. A on na zadu lodi na podhlaví spal; i zbudili jej a řekli jemu: Mistře, není-liž ti nic do toho, že hyneme? 39. A procitnuv pohrozil větru a řekl moři: Umlkni, oněměj! a přestal vítr a stalo se utišení veliké. 40. A řekl jim: Proč bázlivi jste? ještě-liž nemáte víry? I báli se bázní velikou a pravili vespolek: Kdo medle jest tento, ješto i vítr i moře poslouchají ho?

Na onu stranu, na druhý břeh jezera Tiberiadského se přepraviti a přeplaviti Pán hodlal, aby také tamto evangelium kázal;

Hlava V.

Pán uzdravuje veleposedlého. 13. Dopouští zloduchům vejiti do vepřů. 18. Člověka zloduchů zbaveného domů posylá. 25. Ženu krvotokou uzdravuje a 38. dceru Jairovu vzkřisuje.

1. I přibyli na onu stranu moře do krajiny Gerasenské. 2. A jak mile vyšel z lodě, tudíž potkal se s ním (vyšlý) z hrobů člověk v duchu nečistém, 3. jenž příbytek míval v hrobech a aniž řetězy již kdo mohl ho svázati, 4. poněvadž často okovy a řetězy byv spoután polámal řetězy a okovy sdronil, a nikdo nemohl ho skrotiti. 5. A vezdy dnem i nocí v hrobech a na horách býval, křiče a utloukaje se kamením. 6. Uzřev ale Ježíše z daleka běžel a poklonil se jemu. 7. A vzkřiknuv hlasem velikým řekl: Co tobě do mne Ježíši, Synu Boha nejvyššího? Zaklínám tě Bohem, netrap mne! 8. Nebo pravil jemu: Vyjdi du-

pozdě na večer *bylo* a tedy plavba za noci se konala. Za dne se tam plaviti nevolil, aby všecken zástup ten nescíslný za ním se nevalil. A však kromě apostoů přece také na jiných loděch s Pánem plavili se lidé, opustiti ho nechtějíce. Vzali učenci Pána *tak jak byl*, připrav jiných nečiníce, tak jak byl seděl uče. Povstala pak bouře, jakáž neřídko na jezeru tiberiadském povstává, vznikl vichor a *hnal valy*, aneb jak se též přeložiti může, *valové hnali* do lodě. I do lodě, kde Christus jest, valy jdou a v samých nejskrytějších ústupech zloduch člověka pokoušeti nepřestává. Kdo v samostanu mezi svatými se nalézá, není jist před pokušením a samu církev valové zlých náuk a zlých mravů zmítají. Na zadu lodě byla část k sedění a ležení lodníkův ustanovená či pelest, tam Pán na podhlavnici spat se dal. Spí Pán v dobu pronásledování a pokušení a chce ubuzen býti; chce, abychom se k němu utíkali a o pomoc ho žádali. Leč výklad toho všeho dán již u Matouše 8, 23. nn. Slova: *kdo medle jest tento?* nepocházejí od apostoů, nýbrž od lidí ostatních tu přítomných.

Přistoupá sv. Marek k vypravování příběhu přezdrhlitého.

chu nečistý ze člověka. 9. I otázal se ho: Jaké jest tvoje jméno? A on řekl jemu: Pluk jest jméno moje, nebo mnozí jsme. 10. A prosil ho velmi, aby jich nevyháněl z té krajiny. 11. Bylo pak tam vedlé hory stádo vepřů veliké pasoucí se. 12. A prosili ho duchové řkouce: Pošli nás do vepřů, ať do nich vejdemo. 13. A povolil jim ihned Ježíš. A vyšedše duchové nečistí, vešli do vepřů a velikým úprkem stádo hnalo se do moře na dva tisíce a stonuli v moři. 14. Ti pak, jenž pásli je, utekli a ohlásili to do města a po polech. I vyšli shlédnout, co se stalo. 15. I přijdou k Ježíšovi a spatří toho, jenž od zloducha trápen býval, sedícího, oděného a zdravé myslí a báli se. 16. I vyprávěli jim ti, kteří viděli, kterak se to stalo tomu, jenž měl zlého ducha, i o vepřích. 17. I počali prositi ho, aby odešel z končin jejich. 18. A

když vstoupal na loď, počal ho prositi posedlec, aby s ním býval. 19. A nedopustil mu, nébrž řekl jemu: Jdi do domu svého ke svojincům a oznam jim, jak veliké věci tobě Pán učinil a jak slitoval se nad tebou. 20. A odešel a počal ohlašovati v Desetiměstí, jak veliké věci mu učinil Ježíš, a všickni se divili.

Výklad toho divu jsme dali u Mat. 8, 28. nn. Slují zloduchové tu *duchy nečistými* jak Zach. 13, 2. pro vnitřnou svou nečistou povahu, ještě Boha odpadli, pro své v nečistých věcech se kochání a lidstva k nečistotám svádění. Dí Marek, že posedlý muž ten byl v *duchu nečistém* a tím mluvením naznačuje, že docela v moci běsa se nacházel. Nejednou již ho byli spoutali na nohou i na rukou, leč zvýšenou silou vezdy rozdrtil a stroskotal pouta a vazby, utekl na poušť a bydlel v hrobích. Uzřev jednou Christa ode vzdálil, přišel poněkud k sobě a tuše pomoc na blízku býti klaněl se Christu. Leč když Pán vyháněl zloducha, tudíž vědomí osobné zmizelo. Táž se Pán na jméno zloducha na důkaz moci své nad běsem a aby zběsilce o vědomí vlastní osobnosti přišlého opět k vědomí tomu přivedl. Duch ten nečistý, jenž posedl člověka, neodpověděl Pánu upřímně jména svého, nébrž nazývá se *legií*, plukem, tmou, množstvím, jakoby vůdcem množství zloduchů, kteří skutečně ubožce onoho posedli. Nečiní to ze vzdory a ze hrozby, nébrž raději přinuceně vyznává nestateč svoji, že se vším množstvím svým musil prositi, aby Pán ho netrápil. Legie obsahuje šest tisíc, avšak se slovo to vůbec za *množství* bere a posedlec nadsazeně mluví. Byla ale, sluší-li tak mluvit, v něm peleš nesčíslných ďábelství, jak viděti z nápotomného vepřů od nich osednutí. Kolik jich ale bylo, nelze z čísla vepřů se domněti, poněvadž ovšem i jeden zloduch stáčoval k zapuzení všechných vepřů. Že více bēsů člověka oseděti mohou, patrně i z té zkušenosti, že tytýž v jednom srdci převalná část náruživostí a chtíčů a pochotí vládne. Sv. Marek dle povahy své podrobněji vykládá než Matouš a Lukáš, a tudy klade počet vepřů se srázu se do moře překotivších, že jich totiž dva tisíce bylo; klade dál, že nápotom *oblečen* již byl u Pána, ještě dle Luk. 8, 27. byl všeho dříve oděvu zbyl. Člověk ten ozdravý prosil Pána, aby u něho zůstati směl ze vděčnosti a lásky ku Pánu, avšak zdá se spolu bázeň se přiměšovala k jeho prosbě, žeby snad zloduchové opět ho u vzdálil od Ježíše osednouti mohli.

Pán nedopustil tomu, jednak aby v nepochybenství o trvalém od démonův oproštění ozdravlého utvrdil, jednak aby mu příležitost dal hlásiti a kazati o stalém divu a lidi ony ku přijetí spásy připravovati. Chtěl-li ale co učení ustavičně s Christem choditi, jak tomu všecko nasvědčuje, musil dřívěji sám sebe zkusiti a tudy to jeho po krajině hlásání mohlo co příprava sloužití tomu jeho budoucímu povolání. Leč o tom dáleji ničeho nevíme. Ještě dokládáme, že se na to nedopuštění Páně jej následovati odvoláváno, kterak nemá ten býti knězstvím dokoná biskupstvím poctěn, jehož dřívější život pro zlé mravy nějakou měrou pod mocí ďábla se nacházel. I to paměti a povážení hodno, že tu prikazuje Pán, co jinde zakazuje. Mat. 8, 4. 9. 30. a Mar. níže 43. Zakazoval ohlašovati o divech, kdy obávati se bylo, žeby odtud námětek vzali ku povstání a prohlášení ho za krále zemského; kde ale toho se obávati nebylo, jako v Zájordaní, v kraji od pohanův ponejvíce obydleném, tam Pán netoliko takové hlásání dopouštěl, nébrž ještě pro dotčenou příčinu velel. Měl pak člověk ten ohlašovati, *jak veliké věci mu Pán, Hospodin, Bůh učinil*; člověk ale ten ohlašuje, jak veliké věci *Ježíš* mu byl učinil, a tím vzbudil úžas a podivení u krajanů svých co počátek a kořen víry. O Desetiměstí či Dekapoli Mat. 4, 25.

Posedlost víme býti obrazem zabředlosti a zahřezlosti v zlovášních a zlochtítech a zvláště v nečistotě. Jest člověk takový ubytován v hrobě, z něhož s tíží vychází a do něhož stále se vrací; tratí paměť věcí Božích, vzpírá se proti milosti Boží a všelijak při zlovyku svém se udržeti snaží; tak prosili bēsové, aby jich Pán nehnal z krajiny jim obvyklé. Člověk smilník nechťeje vzdáti se osoby, jenž jest mu podnětem k hříchu a domnívaje se, že smilná zlovášeň v počestné a nevinné přátelství změnit se může, právě v kraji svých zloobyčejů ostati míní a ďábel se oblouzení a klamu tomu raduje. Nemohouce bydleti v člověku, žádali bēsi bydleti ve sviněch; tak člověk hříchu tytýž jenom jiným hříchem odvoluje a nejednou zločin za cnost bere. Ostatně říše duchův nám sice přemnohem nepovědoma jest, ale to jisto, že ďábelníci a bēsníci ti nebyli pouhým nějakým tělesným neduhem a pošetěním sklíčení. Jediná okolnost, že Christus nemluví jinak než jakoby o posedlosti člověků posedlých přesvědčen byl, všelikou domněnku o schýlení se Páně k obyčejné mluvě podvracuje. Leč o tom na jiném místě; nyní následujme Pána, jak nám svatý Marek cesty jeho vypisuje.

21. A když se přepravil Ježíš na

lodi opět přes moře, sešel se zástup mnohý k němu a byl podlé moře. 22. I přišel jeden z náčelníků sbornice jménem Jair a uzřev jej padl k nohám jeho. 23. A prosil ho velmi říka: Dcera má skonává; pojd, vlož ruku na ni, aby se zachovala a žila. 24. I odešel s ním; a následoval ho zástup mnohý a tiskli ho. 25. A žena, jenž měla krvotok let dvanácte 26. a mnoho přetrpěla ode mnohých lékařů a vynaložila všechn statek svůj, aniž co prospělo, nébrž mnohem hůře se měla, 27. uslyševši o Ježíšovi přišla v zástupu po zadu a dotkla se roucha jeho. 28. Nebo řekla: Roucha-li jeho se jen dotknu, zachována budu. 29. A hned vysechl pramen krve její a pocítila na těle, že uzdravena jest od neduhu. 30. A hned Ježíš v sobě poznav, ana moc byla z něho vyšla, obrátiv se k zástupu vece: kdož dotekl se roucha mého? 31. I řekli jemu učeníci jeho: Vidíš, že zástup tiskne tebe a pravíš: kdož se mne dotekl? 32. I hleděl vůkol, aby uzřel tu, která to učinila. 33. Žena pak s bázní a třesením vědouce, co se stalo v ní, přistoučila a padla před ním a pověděla mu všechnu pravdu. 34. On pak řekl jí: Dcero, víra tvá tě zachovala, jdiž v pokoji a buď zdráva od útrapy své. 35. Když on ještě mluvil, přišli od náčelníka sbornice, řkouce: Dcera tvá umřela, proč děle obtěžuješ mistra? 36. Ježíš ale uslyšev slovo, jenž praveno bylo, řekl náčelníku sbornice: Neboj se, toliko věř. 37. A nedopustil žádnému ho následovati, leč Petrovi, Jákobovi a Janovi, bratru Jákobovu. 38. I přijdou do domu náčelníka sbornice a viděl hluk a ty, jenž pláčí a kvílí velmi. 39. A vešed jí jim: Což se bouříte a pláčete? Dívka neumřela, nébrž spí. 40. A posmívali

se jemu. On pak vyhostiv všecky, pojal otce a matku dívky a ty, jenž s ním byli, a vešel kde dívka ležela. 41. A ujav ruku dívky, řekl jí: Tali-thakumi, co se vykládá: Dívko, tobě pravím vstaň! 42. A hned vstala dívka a chodila; byla pak v létech dvanácti a užasli se žasem velikým. 43. A prikázal jim velmi, aby nikdo o tom nevěděl a velel jí dáti jísti.

Všechno to již u Matouše 9, 18. nn. vloženo, kdež i ohled na sv. Marka brán pro lepší divů těch dvou ozřejmení. Ještě ale poznamenati se některé věci dají. Jair nese obraz Židů, jenž napřed byli povoláni, avšak nebyli napřed ještě před pohany spaseni. Žena krvotoká představuje pohany, jenž až později povoláni předce dříve spásy došli. Žena přišla ku Christu tenkrátě tepruv, když byla neprospěch pomoci lidské poznala; tak se pohané obrátili ku Pánu tepruv, když byli zkusili, že jim veškeři pramenové jinorodí vysechli. Christus Pán velel dcerušce Jairově jísti dáti; avšak předešly věci některé. A sice děvice vstala a chodila. Tak před velebnou příčastí předcházeti má pokání co povstání z lože smrti a vykonávání dobrých skutků co chodění. S takovou ochotou se Pán Ježíš propůjčoval k službám lidí, s takovou píli spasení lidstva objednával! Aby se pak nezdálo, že právě lidí sobě nejbližších a nejpříbuznějších zanedbává, volil opět se podati do Nazareta, ač věda obyvatele města toho nekolnými a sobě příčnými býti. Ještě než Pána tam následovati budeme, musíme poznamenati, že slovo *spi* patrně o zdánlivé smrti bráno býti nemůže. Viděti to 1. z toho, že všickni přítomní, lidé děvici nejvíce stoupení, o smrti její skutečné přesvědčení byli. 2. Pán od otce děvčina žádá *viru*, a ovšem tedy zázrak nějaký zamýšlí. 3. Nebyl by Pán do komnaty vešel, aniž sám děvici ubuzoval, ana by jí byla pištba a plačba ubuditi již musila. 4. Že veliký div se stal, patrně z toho, že se všickni lidé, od domácích počínaje, divili a po celé krajině o tom vypravovali. 5. Synoptičtí Evangelisté všickni tři událost co zázračnou vykládají. A již za Pánem do Nazareta pojďme.

Hlava VI.

Pohrdání Pánem v Nazaretě, 7. rozeslání apostolů. 14. Povaha Heróda Antipy a Herodiady. 21. Stětí Jana křestitele. 31.

Nasycení pěti tisícův na poušti. 48. Chodění Páně po moři a 55. uzdravování nemocných.

1. I vyšel odtud odešel do vlasti své a následovali ho učenci jeho. 2. A když nastala sobota, počal ve sbornici učiti a mnozí slyšíc divili se náuce jeho řkouce: Odkad tento má toto všechno? a jaká jest to moudrost, jenž dána jest jemu, a divové takoví, jenžto skrže ruce jeho se dějí? 3. Není-liž on tesař, syn Marie, bratr Jákobův a Josefův a Júdův a Šimonův? Zdaliž i sestry jeho zde s námi nejsou? A horšili se na něm. 4. I řekl jim Ježíš: Není prorok beze cti leč ve vlasti své a v domě svém a v příbuznosti svojí. 5. A nemohl tam divu žádného učiniti, leč několik nemocných, vloživ na ně ruce, uzdravil. 6. A divil se pro nevěru jejich. A obcházel městečka vůkol uče.

Veršové ti objasnění u Mat. 13, 54. nn. *Vlasti* či otčinou sluje Nazaret, poněvadž Pán tam vychován byl. Nepočal kázati ve vlasti, avšak ani jí nezanedbal a tím učil, jakou měrou hlasatelé evangelia citům pletě propůjčovati se smějí. Nejednokrat se praví, že má býti kněz, jak byl Melchisedech, o němž Pavel Hebr. 7, 3., bez otce, bez matky, bez rodu atd.; tuto se meze tomu náhledu klade. *Sestrými a bratry Páně* rozumějí se příbuzenci jeho. Mat. 13, 55. nn. *Tesařem* zvou Pána, že následovav obyčej lidu svého, dle něhož i sám syn veleknězův řemeslu nějakému vyučiti se povinen byl, radla a jarma dělával, jak sv. Justin Tryf. 88. klade. Tesařem byl, strůjcem střech a domů; a slušelo to řemeslo na toho, jehož Otec veškeren svět ustrojiti dal. Přeložili jsme v. 6. *pro nevěru*, jak v latině i v řečtině čte se a stará česká přeložení kladou; nevěra není předmětem, nébrž příčinou podivení Páně. V tom Páně neprospěchu byl vyobrazen budoucí apostolův u Židů neprospěch a v nápotomném Páně po městečkách obcházení ležela pro ně nauka, že se tam mají bráti, kde s úspěchem působiti mohou. Proto je Pán volá k sobě, jak ihned Marek klade. Ostatně slova *nauce jeho* v 2. (divili se) nenalézají se v řeckém textu.

7. I svolal dvanáctero a počal je posýlati po dvou a dával jim moc nad duchy nečistými 8. a přikázal jim, aby ničeho nebrali na cestu leč hůl toliko, ne mošny, ne chleba ani do opasku peněz, 9. nébrž aby se obuli v trepky a neobláčeli dvou kabátů. 10. A pravil

jim: Kamkoli vejdete do domu, tam ostávejte, až vyjdete odtad. 11. A kdokoli nepřijmou vás, ani poslechnou vás, vyjdouce odtad, vyrazte prach z nohou svojich na svědectví jim. 12. A vyšedše kázali, aby pokání činili: 13. a zloduchy mnohé vymitali a mazali olejem mnohé nemocné a uzdravovali.

Co tuto Mr. klade, o tom šířeji sv. Matouš 10, 1—14. se rozprostraňuje. Dvanáctero apostolů povolal k sobě a počal je rozesýlati, několikrát je přede tváří svou rozesýlal, aby mu cestu klestili, nejbližším potřebám duchovním lidu zadost učinili a sami tou měrou k budoucímu úřadu a určení svému se připravovali. Byl to začátek poselství a apostolství, jež u apostolů doživotně trvati mělo, v církvi pak do druhého Páně příchodu se vykonávati bude. Po dvou je posýlá, aby z úst dvou aspoň svědectví o Pánu samém vycházelo Mt. 18, 16., aby druh druhem se sílil a ukřepeval, druh druhu hradbou slouže Prov. 18, 19. a aby se ukázalo, že jednota mysli v církvi panovati má. Všem dána moc nad zloduchy, ovšem i Jidášovi, ale neprospělo mu, an byl do vlastního srdce zloduchu průchod otevřel. U sv. Mat. 10, 10. a u sv. Luk. 9, 2. se apostolům hůl míti a s sebou nositi zakazuje; kterak u sv. Marka se jim hůl na cestu dovoluje? O tom jsme již mluvili u sv. Matouše na svém místě. Vidíme, že evangelisté více k smyslu než k slovům Páně hleděli. Hůl se jim dává na cestu, zbytečnosti se jim ale zakazují v Mt. 10, 10. Tolikéž smýšleti přijde o střívěch a trepkách; k tomu prohlídáno, aby apostolové ničím se neobtěžovali, co by jim ve vykonávání úřadu apostolského vaditi a překážeti mohli. Vůbec věty ty a výrokové ti Páně nemají doslovně se bráti, aniž chtěl Pán, aby nikdy peněz sebou nebrali na zapravení potřeb svojich, nébrž jim hodlal posloužiti k dokonalé důvěře, že Bůh je ve všech nesnázích a potřebách opatrovati bude. Někteří vykladatelé činí rozdíl mezi trepkami a střevíci pravíce, že se ony dovolují, ty zakazují; leč není potřebí hledaného rozdílu toho k odstranění nepochopitelné potýkavosti, jak u sv. Matouše o tom šíře se mluví.

Ve větách přichází u Mr. častá proměna vazby a anakolutická povaha její nemálo živosti řečem přičinuje. Tak slova v. 9. *aby se obuli v trepky* vlastně znějí: *nébrž s podvazanými trepkami dolož a přimysli: choditi mají.* A ve slovech: *a aby neobláčeli kabátů*, místo *neobláčeli* překládají lépe: *neoblekli.* Dále v 10. *velí ostávat v domě tom*, v němž se přišedše do nějakého městečka ubytovali, až by *odtad*, t. j. z místa toho *odešli.* Mají

přestávati na tom, co jim lidé domu toho poskytnou, aniž jinde většího pohodlí a skvělejšího opatření hledati. Ale což činiti, kdyby jich v některém místě nepřijali? Velí jen, *aby vyjdouce prach vyrazili z nohou svojich na svědectví jim.* Nevelí, aniž dovoluje jim se mstíti, aniž pomsty na ně svolávati. Ukol apostola jest pracovati neustále, trpěti bez nevole a záležitost svou Bohu odevzdati. Po slovech *na svědectví jim* v 11. do textu řeckého v někt. rukop. dostala se věta z Mt. 10, 15. *amen pravím vám, snesitelněji bude Sodomě a Gomoře v den soudu nežli městu onomu.* Novější vydání vymýtila vstavek ten. Poslal je a kázati jim velel: *aby pokání činili*; týž začátek kázání měl Jan Křestitel a sám Pán podobně. V. Matouše 3, 2. 4, 17. Mr. 1, 4. Sv. Marek mnohých věcí mlčením pomíjí, jež z Mat. 10. doplniti přijde, kdež i výklad věcí těch s ohledem na zdánlivou potýkavost mezi oběma evangelistoma nalézá se.

Co však sv. Marek praví v. 13., to jemu vlastivé jest a nenachází se ani u Lukáše ani u Matouše. Dí totižto sv. Marek: *Mazali olejem mnohé nemocné a uzdravovali.* O tomto olejování nesnáze u vykladatelů panuje v otázce, zdali mazání tohle tožné jest s oním u Jak. 5, 14. 15. a tudy jestli svátostným bylo, čili od toho se rozličuje a toliko návěstným a náobrazným bylo? Náčelník interpretů katolických, Maldonat, s nemalou snahou usiluje o to, aby tožnosti obojích míst dokázal a svátostné povahy olejování toho uhájil. Leč všechno dokazování to se poráží myšlénkou tou, že by se bylo pomazání svátostného a tedy svátosti dostávalo lidem ještě nekřesťeným, čehož přijíti a dopustiti nelze; abychom toho mlčením pomínuli, že tenkrát, před ustanovením poslední večeře (conc. Trid. 22, 1. 2.) apostolové kněžím nebyli a předce dle Jak. 5, 14. pomazání svátostné ode kněží toliko diti má se. Proto lépe vidí vykladatelé ti, kteří tuto jenom přípravu, obraz, náliku a předpodobství svátostného pomazání nalézají, a s náhledem tím se i výrokové sněmu Tridentského s. 14. k. 1. shodují, jenž dí, že poslední pomazba u Marka nastíněna a naznačena, od Jákoba apostola však poručena a ohlášena byla. Jako celý starý zákon náznáčný a předobrazný byl, tak a neméně všechna jednání a všickni skutkové Páně a činové od něho, ač jen dočasně nařízení, symbolickou, proznačnou a proobraznou povahu měli a zázračné olejování bylo podobnou předvěstnou a předobraznou duchovních dober a milostí, kterých se neduživcům ve svátosti pomazby či olejby dostává. Dobře pak předobrazovala ona olejba nesvátostná a předznačná svátost olejovou či svá-

tost posledního pomazání, ježto tam i tu olej a pomazání, tu i tam od Christa ustanovení udělovatelé, tu i tam chorobníci příjemcové jsou. Leč v účincích rozdíl jest, že tam ku vněšnému především, tu především ku vniternému uléčení a ukřepezení se prohlídá a směřuje. Ačkoli však svátostným to pomazání nebylo, bylo předce zázračným, aniž ho s obyčejným u Židů lékařským mazáním stožnovati možno. Apostolové obdrželi od Christa dar uzdravování (I. Cor. 12, 9.) a olej jakož i mazání olejem byl jak tam sliny Páně Jo. 9, 6. toliko nástrojem.

Takovým způsobem se pověst o Pánu víc a více rozhlášela až i dvoru Heródova došla. Dí o tom sv. Marek:

14. I uslyšel král Heródes — nebo zjevným stalo se jméno jeho — a pravil: Jan Křestitel vstal z mrtvých a proto divosíly působí v něm. 15. Jiní ale pravili: Eliáš to jest; jiní pak pravili, prorok jest, jako jeden z proroků. 16. Což uslyšev Heródes, řekl: Ten, ježto jsem já sřal, Jan, ten z mrtvých vstal. 17. Sám zajisté Heródes poslav jal Jana a spoutal jej do žaláře pro Herodiadu, manželku Filippa, bratra svého, že ji pojal. 18. Nebo říkal Jan Heródovi: Nesluší tobě míti manželku bratra svého. 19. Herodiada však nevrážila na něho a chtěla usmrtiti jej, ale nemohla. 20. Nebo Heródes bál se Jana, věda jej býti mužem spravedlivým a svatým a chránil ho a uslyšev ho mnoho činil a rád ho poslouchal. 21. A když den příhodný nastal, Heródes v den narození svého hostinu učinil velmožům a veledůstojníkům a náčelníkům galilejským. 22. A když vešla dcera téže Herodiady a tancovala a líbila se Heródovi a spolustolníkům, řekl král děvici: Žádej ode mne, co chceš a dám tobě. 23. A přisáhl jí: Čehokoli zažádáš, dám tobě, až i půl království svého. 24. A vyšedši, řekla materi své: Co mám žádati? Ona pak dí: Hlavu Jana Křestitele. 25. A vešedši hned s chvátáním ku králi, žádala řkoucí: Chei, abys tudíž dal mně na míse hlavu Jana Křestitele. 25. A struchlel král; pro přísahu a pro stolovníky nechtěl ji zamoutiti, 27. ale poslav drába kázal

přinést hlavu jeho na míse; i šal jej v žaláři. 28. A přinesl hlavu jeho na míse a dal ji děvici a děvice dala matěři své. 29. Což uslyševše učeníci jeho přišli a vzali mrtvolu jeho a pochovali ji v hrobě.

Příběh u Mat. 14, 1. vysvětlen. *Králem* zve Marek Heróda Antipu v širším smyslu, kdež znamená toli co *kníže, vladař*; víme z Matouše, že tetrarchou byl. Slova začátku: *A uslyšel Heródes* ku předešlému se táhnou, že Heród o učenících Páně, jak kázali a divy činili uslyšel, nebo prohluklo v národ, že ti divotvorcové a kazatelé jsou vyslanci Ježíšovi. Někteří novější kritikové těžkosti ve vazbě hledají, míru klassiků ku písmu sv. přičinující, čehož ve své váze necháváme, ješto se věc smyslu netkne.

Zájmy jsou domněnky o Pánu; lidé ti všelijakým náhledům nakládali, ale o pravou pravdu nezavadili. V tom nesou na sobě obraz lidí učených, jenž vezdy něco mimořádného míti chtějí a všemu věří, leč pravdě jediné víru nepřidávají. Domněl se Heródes, že po z mrtvých vstání Jan obdržel divotvornou moc, kteréž dřívěji neměl. Jiní všelijaké úsudky o Pánu vynášeli, buď za ozvláštního některého proroka, buď za obyčejného proroka, za proroka jak jiní proroci ho majíce. Uslyšev Heródes ty rozličné úsudky potvrdoval náhled svůj o Christu, aniž jim povoloval. Dí: *Ten, ježto jsem já stal, Jan, ten z mrtvých vstal.* Dí: *Jana já jsem stěti dal; ve slově já se jeví hnětlivost a výtku svědomí zlého a anaforou či opět slova tento zvláštní důraz přirostá řeči a tožnost osoby se označuje. Týž jest to, tento, jež já jsem ohlaviti dal, týž a týž povstal. Strach a pobouřenost svědomí se tím sličně vypisuje. Hřích ke hříchu svádí a hříšníkovo srdce podobno jest zbouřenému moři. První krok již veliké tu nebezpečí sebou obnáší. Vilnost člověka zatvrzuje. Báł se Heród Jana Křestitele bez mála proto, aby, kdyby ho dal zabiti, neuválil tento spravedlivec nějakého neštěstí na něho a tudy *ostříhal*, střežil ho, t. j. před Herodiadou. Nedobře někteří slovo *ostříhal* ho vykládají, že ho stráhl v žaláři, aby nějak z okovů nevyunikl. Očividně předčí prvnější výklad, dle něhož *ostříhal* Jana před nástrahami Herodiadinými. Bylo to na začátku; leč potom Heródes ovšem se brzo dal ke službám Herodiadiným. *Když uslyšel* Jana Křestitele, pohnouti se dával slovy a schyloval se k činění mnoha dobra a rád jej slychal; leč padalo slovo Janovo u něho mezi trní a uhněteno a utlumeno a udušeno bylo. A tudy za času jiného mu Jan obtížným byl Mat. 14, 5. a byl by se ho rád zba-*

vil, kdyby se nebyl lidu obával. Ostatně jsme již při sv. Matouši dotekli domněnky, která mylně klade, že zármutek Antipův jen postavný, jen na očistu a na bílo byl; té domněnce slova Markova dokonce příčna jsou. Ale Herodiada ukládala o Jana a pásla jenom po příhodě, jenž se skutečně jí naskytla na den narození Heródova; to byl den *příhodný* pro nevoli, lest a úklady její, v němž doufala, že manželka v té věci rozpačitého vínem, láskou a působením pochlebňákův k záměrům svým navede. Povážení hodna a charakteristická jest lehkovážnost Antipova, jenž uvlečen citem lehkomyšlně slíbí, jak druhdy Assuerus Esthere (Estr. 5, 3.) dáti také polovinu říše své, a s druhé strany drzost a dobývavost děvky, ana dí: *Chci, aby mi ihned dal hlavu Janovu; di ihned, aby snad Antipas předece se nerozpáčil.* Naklonil se k jejím žádostem nechtěje zarmoutiti, či jak lépe čte text řecký, *nechtěje odkázati*, odmrstiti, oslyšeti jí. Poslal drába, kata či strážného, hlídače, t. j. jednoho od životné stráže svojí. Ostatně viz Mt. 14. Tanečnice ta, jenž sloula Salóma, šla nápotom za Filippa tetrarchu, bratra otcova. Jan v Samaří pochován byl; aspoň tradice o něm to povídá; stěti ale událo se buď v Macheruntě, buď v blízkém hradě Liviadě. Nadto tradice praví, že Herodiada jazyk Křestiteli jehlicemi zprobodala, hlavu v taparty zavínouti a tajně pochovati, dřik ale vyhoditi a povrci dala, načež mrtvolu vzavše učeníci ji pohřbili. Posaváde se v Sebastě či v Samaří městě v kryptě hrob Jana Křestitele ukazuje. Julián odpadlík sice mrtvolu Janovu dal spáliti a popel do vzduchu roztrousiti; leč křesťané poutníci nemalou část prý zachránili. Ještě poznamenati sluší, že v Janově ukazuje se mísa, na níž hlava Janova nesena, v Cáchách rubáš jeho; leč ty a takové podatky malé víry ovšem zasluhují. Ostatně nucené jest porovnání smrti Janovy, jenž se v temnici stala a již Jan ohlaven byl, se smrtí Páně, jenž veřejně před světem umřel a na kříž pozdvížen byl. Temnice hodí prý se Starému Zákonu, kdež temní nástinové vládli a uhlašen byl representant Starého Zákona Jan Křestitel, aby se naznačilo, že hlavou i Starého Zákona byl Christus.

Leč co činil Ježíš o tom se dovědév? Vypravuje Marek:

30. A sešedše se apostolé k Ježíšovi zvěstovali jemu všecko, co učinili a učili. 31. A dí jim: Pojdte soukromí na pusté místo a odpočňte malitko. Bylo zajisté těch, jenž přicházeli a odcházeli, mnoho a ani kdy jísti neměli. 32. A vstoupivše na loď odebrali se

na pusté místo soukromí. 33. A viděli je odcházeti a poznali (Pána) mnozí a pěšky ze všechněch měst se sběhli tam a předešli je. 34. A vyšed Ježíš uzřel zástup mnohý a slitoval se nad nimi, že byli jako ovce nemající pastýře a počal je učiti mnohým věcem. 35. A když již drahně času prošlo, přistoupili učeníci jeho, řkouce: Pusto jest místo to a již doba prošla. 36. Propust' je, ať jdouce do nejbližších vesnic a městeček nakoupí sobě pokrmů a pojedí je. 37. A odpovědév řekl jim: Dejte jim vy jísti. A řekli jemu: Máme-li jíti a koupiti za dvě stě denárů chlebů a dáti jim jísti? 38. A vece jim: Kolik chlebů máte? jděte a vizte. A zvědévše řekli: Pět a dvě rybě. 39. I rozkázal jim rozsaditi je po hromádách na zelenou trávu. 40. I usadili se po řadách po stech a po padesáti. 41. A vzav pět chlebů a dvě rybě popatřiv do nebe dobrořečil a rozlámal chleby a dával učeníkům svým, aby kladli před ně, a dvě rybě rozdělil mezi všechny. 42. A jedli všickni a nasýtli se. 43. A sebrali ostatky drobtů dvanácte košů plných, i z ryb. 44. Bylo pak těch, jenž jedli, pět tisíc mužů.

Výklad toho viz u Mt. 14, 13. nn. Na našem místě jenom jedenkrát nazývá Marek dvanáctero vyvolenců Páně *apostoly*, ovšem v dobu velepříhodnou. Apostolé vyřídívše, co jim Pán uložil, ku Pánu se vracejí, aby mu počet vydali o tom, *co činili a učili.* Sladko a spasitelno po práci u nohou Páně spočívati, abys nezůstal sám při sobě a nepadl do samolibosti. Ježíš je vlídně přijal a vida je býti od práce mdlé velel jim odplaviti se na pusté místo a odpočinouti. Byl ovšem Pán k apostolům pln lásky a dobroty a přál jim poklidu potřebného. Avšak lid poznáv, kam odcházejí, podal se za Pánem a za apostoly pěšky a předešel je. V. 33. s důrazem stojí slovo *pěšky* napřed, jak jsme i my přeložili. Pusto bylo místo a potravu všeliké prážno. Jest to obraz světa, v němž duše lidská bez potravu by byla, kdyby nebylo Ježíše, jenž pustinu v ráj proměňuje a duši podivně nasycuje. *Vyšed* pak Ježíš z lodě *uzřel* zástup ten a slitovalo se mu nad nimi. *I počal je učiti*, napřed duchovně je živiti a nasycovati, nápotom ale, když se den

naklonil, hodlal je Pán i tělesně nasytiti a ukázal se Pánem tím, jenž veškery tvory živí a opatruje. Chtěl pak, aby apostolé při tom sami lidu posluhovali a tím dal na jevo, že časný lidu blahobyť nemůže obojeten býti pastýřům církve, ješto na mravy vliv veliký vyvírá. Apostolé mu nemožnost se své strany lid stravou opatřiti ukazující pravili: *Za dvě stě denárů* bychom koupiti musili; udávajíc sumu nejmenší, které by potřeba bylo, aby každý něco málo dostal, jak Jo. 6, 7. Leč našli jen pět chlebů a dvě rybě a živnou jich moc Pán tak rozmnožil, že k nasycení tolika tisíců stačily. V pěti chlebích a dvou rybách, což obojí počet sedmery činí, spatřují se pokrmové duchovní, jimiž Pán duše lidské stravuje, živí a nasycuje, sedmero totiž svátostí. Vše to dal Pán skrze apostoly lidem udělovati, aby naznačil, že milosti jeho jenom od církve a služebníků jejích se dochází. Dí Pán: *dejte vy jim jísti*, aby je spolu též na div připravil. Skutečně jim nápotom jísti dávali, ovšem jinak, nežli se toho byli dříve nadáli. Pán vzav pět chlebů a dvě rybě *dobrořečil*, tím slovem se modlitba rozumí divotvorná, podobná požehnání onomu, jímž na počátku stvoření veškero požehnáno bylo. Před tím dobrořečením, jak čteme Jo. 6, 11., předcházely díky. Sv. Augustin právem dí, že chlebů těch pět a ty dvě rybě se podobají semenům, která nebyla do země vsáta, nébrž bezprostředně od toho, jenž zemi stvořil, rozmnožena. Místo *sebrali ostatky* a t. d. čte řecký text podlé rukop. B. a sinajského *sebrali drobtý, dvanáctero košů naplně či naplnky*, t. j. sebrali drobtů dvanácte košů plných. Přidává *i od ryb, či i z ryb*, abychom neměli za to, že drobtý ony jen z chlebů byly. Jedli všickni a všickni nasycení byli. Kdo v poznávání Božích pravd roste, ale v lásce k němu neroste, ten jí a jí a nikdá nedochází nasycení. Ještě dokládáme z Theofylakta hned ku v. 30., kdež dí se, že apostolé, když byli všechno učinili, co jim přikázal Ježíš, k němu se vrátili; tak po prácech svých nám ku Bohu s díky vraceti se sluší. Dvě stě denárů činí asi 80 zl. stř.

Dále klade sv. Marek:

45. A hned přinutil učeníky své vstoupiti na loď, aby předešli jej na zámoří k Betsaidě, dokavad by sám rozpouštěl zástup. 46. A odpraviv je, odešel na horu pomodlit se. 47. A když se již připozdilo, byla loď uprostřed moře a on sám na zemi. 48. A vida je trditi se při veslování, nebo byl vítr odporen jim, o čtvrtém bdění nočním přijde k nim chodě po moři

a chtěl pominouti jich. 49. Oni ale uzřevše jej choditi po moři domněli se přízrak to býti a vzkřikli. 50. Nebo všickni viděli jej a zstrašili se. A hned mluvil s nimi a řekl jim: Nabuďte srdce, já jsem, nebojte se! 51. A vstoupil k nim na loď a utišil se vítr. A mnohem více u sebe děsili se. 52. Nebo nevyrozuměli o chlebích, bylo zajisté srdce jejich oslepeno. 53. A přeplavivše se, přišli do země genesaretské a přistavili. 54. A vyšedše z lodi hned ho poznali. 55. A probíhající celou krajinu tu počali na ložcích neduživce popřinášeti, kdež uslyšeli, že jest. 56. A kamkoli vcházel do vesnic, dvorů aneb do měst, na ulicích kladli nemocné a prosili ho, aby aspoň odolka roucha jeho se dotkli a kolikolvík se dotýkalo ho, uzdravování byli.

Výklad toho dán u Matouše 14, 22. nn. Pán přinutil apostoły, aby ze Zájordání přimorského na západné pobřeží moře genesaretského se přeplavili; nerádi se ode Pána vzdalovali. Kde Pána není, tam noc jest, tam bouře povstává, jako se tehda učeníkům přihodilo. Nechal jich Pán na chvíli samotných, aby nestatec svou poznali, jak to i v životě obyčejném nejednou činí. Ale nepouští svých nikdá. On modlí se k Otci a přimlouvá se za lidstvo, Rom. 8, 34. Posléze ku konci noci přišel a pomohl Pán a ukázal, že kde potřeba největší, tam Bůh jest nejbližší. Dokud apostoły Pána nepoznali, neulehla bouře; tak především dokonalé poznání Páně předcházeti povinno. Že se Pána, an jich pomijel, tak zděsili, přišlo odtad, že neporozuměli o chlebích, t. j. že nepovážili divotvornou moc Christa vsady pohotové býti, že totiž, jak tam pěti chleby nasýtil lidu tisíce, tak snadně po vodě choditi může. Toho pak příčina byla, že srdce jejich tenkrát ještě bylo oslepeno, t. j. oné tuposti a nedo-

stupnosti pro vyšší o Christu smýšlení nezbylo aniž té, jenž tu potřeba byla, pochopnosti a jímavosti nabylo. Děšení se jich zmohlo. Rozdíl sice v zázraku tomto od jiných jest ten, že jiní zázrakové na jiných lidech k jich dobru a výhodě se dali a skutky milosrdenství byli, tento ale zázrak na osobě Pána samého stal se, aniž jiného leč vznesenost Páně nad zákony tíže dociloval; avšak kdyby již byli došli oné výše a svobodného u věcech vyšších rozhledu, byli by to přirozenou věcí býti pokládali, že Pán pánem jest i v této míře nad přírodou, aby se zákony jejími na člověka hříšného složenými vázati nemusil. Když pak Pán přistoupil k nim a oni ho pojavše brzo ku břehu přistali, tedy hned ho poznali lidé a hned rozběhnouce se odevšad neduživé ku Pánu přiváděli učíce tím, že i jiné lidi ku Christu pro spasení jejich věsti máme. Nesli je oni ku Pánu, ale Pán sám také do krajů těch přicházel a se těm lidem propůjčoval, na um tím dávaje, že Bůh tomu, kdo se na pokání dává, v ústřety vychází. *Uzdravovali se všickni, kdo se jenom odolka Páně dotýkali*, totiž s vírou a důvěrou. Bůh poutá milosti své k věcem, k jakým se mu ráčí, k odolku Páně, ke stínu Petrovu, ku potnicem Pavlovým, ku popelu světců a světic Božích. I sluší v tom neodporovati pravdě Boží, nébrž velebiti do brotu jeho. Ale i tělesně nemocným posluhovati potřebí a církev se tu vždy snažila, aby na ní žádného schodku nebylo. Ostatně div a zázrak ten ode všech evangelistů se vypravuje; leč část o chodu na moři neklade se u Lukáše a Jan 6, 18. zkrátka všeho dotýká o eucharistii mluvíti hodlaje. Matouš 14, 30. místněji o Petru mluví, čehož Marek pominul, bez mála proto, poněvadž Petr pro skromnost v kázáních svých toho nedotýkal. Co se tkne čtení, dokládáme, že v. 45. místo *ἀπολύει* čtou rukopp. nejedni v aoristu *ἀπολύει*, dokud nerozpustil lidu; leč čtení v času přítomném předkuje.

U lidu tedy sprostého s dobrým úspěchem se kázání evangelia potkalo; jinak se ale dalo u lidí, jenž klíč nauky držeti se domněli, jak o tom dále Marek vypravuje.

Hlava VII.

O umývání farisěů, 9. a pokryté náuce jejich; 14. které věci poskvrňují člověka; 25. uzdravení dcery syrofyňické a 31. hluchoněmého.

1. I shromáždili se k němu farisěové a někteří ze zákoníků přibylí z Jeru-

saléma. 2. A uzřevše některé z učeníků jeho obecnýma rukama, to jest neumytýma, jísti chleby, haněli to. 3. Nebo farisěové a všickni Židé, lečby pilně umyli ruce, nejedí, zachovávajíce podání starších. 4. A z trhu přišedše

leč by se vykoukali, nejedí. A jiného mnoho jest, což jim podáno zachovávati, umývání koflíků, žbánů a měděnic a ložcí. 5. I tázali se ho farisěové a zákoníci: Proč učeníci tvoji nechodí podlé podání starších, nébrž obecnýma rukama jídají chléb? 6. On pak odpověděv řekl jim: Dobře prorokoval Isaiáš o vás pokrytcích (29, 13.), jak psáno jest: Lid tento rety mne ctí, srdce ale jejich daleko jest ode mne. 7. Na darmo ale mne ctí učice učení a ustanovení lidská. 8. Nebo opustivše příkaz Boží držíte podání lidské, umývání žbánů a koflíků a jiné těm podobné věci činíte mnohé. 9. A pravil jim: Pěkně rušíte příkaz Boží, abyste podání své zachovali. 10. Nebo Mojžíš pověděl: Cti otce svého a matku svou, a: kdo zlořečí otci neb mateři, smrti umři. 11. Vy ale díte: Řekl-li člověk otci neb mateři: Korban, to jest Darem jest, cokoli by ode mne tobě prospělo! 12. I nedopouštíte mu nic více učiniti otci svému neb mateři 13. rušíce slovo Boží podáním svým, ježto podali jste; a podobné těm věci mnohé činíte. 14. A povolav opět zástupu pravil jim: Poslyšte mne všickni a vyrozumějte. 15. Nic není vně člověka vcházejíc do něho, což by mohlo jej poskvrniti, ale co ze člověka pochází, toť jest, co poskvrňuje člověka. 16. Máli kdo uši k slyšení, slyš. 17. A když vešel do domu od zástupu, tázali se ho učeníci jeho o podobenství. 18. A vece jim: Tak i vy nerozumní jste? Nerozumíte, že všecko, co z venku vchází do člověka, nemůže ho poskvrniti? 19. poněvadž nevchází v srdce jeho, nébrž do břicha jde a na záchod vychází čistěci všeliké pokrmy? 20. Pravil pak, že co ze člověka vychází, to poskvrňuje člověka. 21. Nebo z nitřku ze srdce lidského zlá myšlení pocházejí, cizoložstva, smilstva, vraždy, 22. krádeže, lakomství, nešlechtnosti, lest, nestydatosti, oko závistné, rouhání, pýcha, pošetilost, 23. všechny tyto věci zlé z nitřku pocházejí a poskvrňují člověka.

O tom výklad Mt. 15, 1. nn. Co tuto čteme, to nám jeví, jaká mravná zamřelost mezi lidem Božím zavládla. O vnitřnou posvětu nic nedbajíce zatonuli v zevnějšíku a podaje své, ač zákonu Božím protivné, nad předpisy Boží výše cenili. Více ještě ta mravná zaškoudlost a ztyřelost jeví se v tom, že již nyní na Christa číhají tí, jenž lid k němu věsti měli a o odstranění a odklizení jeho se radí. Z Jerusaléma přibylí farisěové a zákoníci již po druhé na Christa všelijak pozor dávajíce, aby něco nalezli pro žaloby na něho skládané. Bylo sice množství farisěů a zákoníků roztroušených po zemi; ale těch zdálo se nedosti býti, aniž se jich moc dostatečná viděla k tomu, aby Christus polapen a zahuben byl. Především jim šlo o to, aby Christa o vážnost u lidu připravili. *Uzřevše učeníky neumytýma rukama jísti, haněli to.* Tak čte vulgáta. Řecký text neče slova vulgáty v. 2. *haněli to* a má tudy přítrudnější vazbu, pro jejížto oplynutí a uložení právě ona slova přidána byla; smysl bíledně nejinačí se. Pomíjíme tu nesnáze kritiků u pořádku a punktování textu řeckého, ješto nic důležitého do sebe nemají. Nejlepší vazba při textu řeckém jest ta, když verš druhý s pátým poutáme mezotné verše 3. a 4. do závorky vsouvajíce: *shromáždili se k němu farisěové a zákoníci přibylí z Jerusaléma, a vidouce, že učeníci někteří neumytýma rukama jedí, tázali se a t. d.* Sv. Marek místo neumytýma vece obecnýma rukama, jak Židé obyčejně mluví; ale poněvadž rčení to pohanským čtenářům nesrozumitelné bylo, tedy evangelista tudíž to slovo slovem *neumytýma* vykládá. *Obecnýma* zvali farisěové ruce ty, které se ozvláštními umýváními nevyznačovaly, jaká oni, farisěové, oddělení, výbor a trest lidu, zachovávali. Takových předpisů ostříhala po fariseích veliká část lidu, a proto vece sv. Marek v. 3. *všickni Židé to zachovávají*; leč slovo *všickni* volněji se slyšeti musí a nesmí úsilně hněteno býti. Nebo *farisěové a všickni Židé*, dí sv. Marek, *nejedí lečby pilně umyli ruce.* Místo lečby ruce umyli *pilně*, což také překládá se často, *valně, dobře* a t. d., čte řecký text *πυγῶν*, *pěstí*, t. j. *pěst o dlaň otáčejíce a trouce a tak pěstí ruce umývajíce.* Vulgáta klade *crebro, často*, t. j. *silně, dobře*, ana četla *πυγῶν* aneb *πυγῶν*. *Pilně* kdo myje, ten často myje, a to činili farisěové, aby snad beze vlastního vědomí nějaké pokálení jim nebylo podešlo. Nejedná se tu o čistotu, nébrž o pověru farisejskou a o pýchu jejich, jížto se pro takové vněšních malitkostí zachovávání nad lidi jiné vynášeli a na samého Pána dobývali. Nejvíce toho píleli *od trhu*, totiž *přijdouce* od trhu či z trhu, ješto tam nevědomky s nějakým nečistcem se sejíti a jeho dotknouti

se mohli; a pílili toho netoliko myjice nébrž i koupající se. Mnozí vykladatelé mají za to, že se nemá přeložiti: *lečby se koupali*, nébrž *lečby se umyli*, poněvadž prý obyčejný život takových obtížných řádů nedopouští. Avšak slovo *baptizo* vezdy pojem potopení pod vodu sebou obnáší a o lidech tudy musíme je slovem *koupati* přeložiti, o náčiních můžeme zůstatí při *umývání*. *Ložcemi* či odrami netoliko lehada při stolování, nébrž i postele se rozumějí, druhy od krvotokých, od malomocných a t. d. znečištěné. Nedobře někteří slovo *koupání* toliko o umývání a opírání věcí slyší překládající: Z trhu koupěných věcí nejedí, leč je opravě; výklad ten přičen jest spojitosti a sotva by se byl Marek o tom zmínil, ješto věc ta sama sebou se rozumí. Čtvero věcí Pán farisěům vytýká. Napřed, že jenom vněšných věcí pílili a o zevnějšek se starali, ku vniternému čistění nehledíce. Za druhé, že podaje lidské stejné s Božími příkazy ctili ano větší jim váhu přikládali. Za třetí, že svými předpisy písmu svatému a zjeveným výrokům Božím odporovali. A za čtvrté, že pro ty věci a pobožnosti své o sobě nemálo smýšleli. Ježíš naproti tomu všelikou váhu na vniternou čistotu klade. Ale nejedni odstěpní od církve vykladači to, co Pán proti lichým podajům židovským tuto praví, na podání církve katolické obracují, starodávné zaškové šípy na ni vychrlující. Hlavitá vada při nich jest, že privátná podání a nejisté pověsti od některých za pravé držené s podáními dogmatickými církve matou.

Odbyti byli farisěové a zákoníci a nyní Pán opět povolal lidu, aby je o věci té s farisěy sporné vyučil. Praví o zástupu sv. Marek v. 14., že ho Pán *opět povolal*, ješto lid sprostý při přibytí učenců farisejských z Jerusálema se byl poněkud ustranil; nyní je opět volá Pán, aby jim předložil to, v čem hlavitá podstata pravdy záleží a co o nezakladných podajech farisejských držeti. Učí, že nic, co zevně či z venku do člověka přichází, ho před Bohem mravně nepokaluje, nébrž jen co z nitra, ze srdce, ze zlovůle člověkovy vychází, znečišťuje ho. Na té náuce přemnoho záleží a tudy Pán vyzval ku povážení jejímu řka: *Kdo má uši k slyšení, slyš*. A tudy také apostolové výrokům Páně dokona neporozuměvše, domů přišedše na Pána otázku vznesli, místnějšho o tom výkladu žádající. Vysvětluje jim to Pán, an vece: *Co z venku vchází do člověka, nemůže ho skvrnit, poněvadž nevychází ze srdce, nýbrž do břicha jde a na záchod vychází, čistíc všeliké pokrmy*. Slovo *čistic καθαρῶν purgans* činí nesnázi a na váhách jsou vykladači, kam by je měli potahovati, ozvláště an text řecký v ruko-

pisech nejedněch čte *καθαρίζων* v rodu mužském. Nejlépe čte se v rodu středním, a slovo to co přístavek k celé předešlé větě se potahuje. Východkové, výmětkové a výbytkové praví se čistiti pokrmy, ješto vyměšení a vyloučení byvše z těla v něm toliko zažitiny nechávají. Méně sličné slovo to *čistěcí* či *čisté* někteří k slovu *záchod secessus ἀφεδωρ* táhnou; rod mužský *καθαρίζων* piseckou vadou bez mála jest, an *καθαρίζων* se snadně místo *καθαρίζων* přepsati mohlo. Mezi nepravostmi, jenž z nitra pocházejí, klade Pán *zlá myšlení a pošetilost*. Rozumí zlými myšlenímí zvláště ta myšlení, jenž ve zlokony vycházejí. Pošetí či *pošetilost* pak rozumí se pošetilost mravná, opovážlivé jednání, jenž k vůli Boží neprohliďá.

Vida Pán, že farisěové ješto oň ukládají, volil na čas nástrahám jejich ustoupiti. O tom sv. Marek:

24. A odtud vstav, odešel do končin Týrských a Sidónských; a vešed do domu chtěl aby nikdo toho nezvěděl, a nemohl se utajiti. 25. Nebo žena tudíž uslyševši o něm, jejížto dcera měla ducha nečistého, vešla a padla k nohám jeho. 26. Byla zajisté žena pohanka, Syrofeniska rodem. A prosila ho, aby ďábelství vyvrhnul z dcery její. 27. On pak vece jí: Dej dřívěji nasytiti se dětem, nebo není dobře vzíti chléb dítek a uvrhnouti psům. 28. Ona ale odpověděla a řekla jemu: Ovšem Pane, nebo i štěnátko jedí pod stolem z drobtů dětí. 29. A vece jí: Pro tuto řeč jdi; vyšlo jest ďábelství z dcery tvojí. 30. A když odešla do domu svého, našla děvku ležeti na loži a ďábelství vyšlé.

Výklad sv. Matouše 15, 21. nn. Došel Pán do pokrají, pomezí, do hranic Týrských — slova *Sidónských* nezná text řecký — avšak jich nepřekročiv, aniž chtěje překročiti jich, ješto nehodlal dobročinním pohanům nyní se propůjčovati, Židům toliko sloužití vyhledávaje, Rom. 15, 8. A proto nechtěl, aby někdo z pohanů o tom se dověděl, že zde mešká; ale nemohl utajiti se; žena se dovědvši o něm, přišla, aniž tomu Pán brániti zamyslí. Obdrževši, čeho žádala, a domů došedši našla dcerušku ležeti na loži, čehož dřívěji ďábelství jí nedovolovalo. Již při svatém Matouši jsme dotekli toho, že Chananejka ta u otců a církevníků ne-

jedné nauky oznakem jest. Přišla z vlasti ku Christu; kdo Christovi náležeti míní, ten vlast hříchů má opustiti. Ozvláště vypodobuje žena ta vytrvalost modlitby, ješto se žádnou překážkou, žádným napohledným odkazem a žádnou zdánlivou tvrdostí nedala od prosby odvrátiti. Leč o tom viz u sv. Matouše, který příběh ten obšírněji vypravuje. Dí Pán: *Pro toto slovo staň se tobě, co žádáš*; míní Pán slova její, jimiž pravila, že i štěnátko jedí z drobtů dětí. Ovšem ne pouhé slovo, nébrž pokora a důvěra slovem tím pronesená učinila ji hodnou, aby ode Pána dosáhla, oč prosila.

Přicházíme ku příběhu, o němž jiní evangelisté nemají:

31. A opět vyšed z končin Týrských přišel Sidónem k moři galilejskému prostředkem končin Desítiměstí. 32. I přivedli jemu hluchoněmého a prosili ho, aby vložil na něho ruku. 33. A pojav jej od zástupu soukromě, vložil prsty své v uši jeho a plivnuv dotekl se jazyka jeho. 34. A vzevřev k nebi, vzdechl a řekl jemu: Effeta, to jest odevři se. 35. A hned odevřely se uši jeho a rozvázal se svazek jazyka jeho a mluvil právě. 36. A prikázal jim, aby žádnému nepravili. Čím ale jim více prikazoval, tím více ohlašovali 37. a tím více se divili řkouce: Dobře všecky věci učinil, i hluchým dal slyšeti i němým mluvití.

Sv. Matouš 15, 29. 30. vůbec klade, že Pán po uzdravení dcery syrofenické k moři galilejskému se odebral a tam mnohé neudivé navrácením zdraví oštědřoval; sv. Marek vypisuje cestu, jakou se tam odebral, a z divů těch jeden místněji vylučuje a sice ten, jenžto symbolikou při uzdravování vyniká a pro hájení obřadů v církvi předležiti jest. Pán od Týra k severu se bral až k Sidónu, kdežto zahýbnuv severovýchodně sidónskými končinami podlé Libánu cestoval a na straně zájordánské se k jezeru galilejskému dostal krajinou dekapolskou či desítiměstskou. Tam mezi jinými přivedli Pánu *hluchoněmého*; tak dle vulgáty a die dobře slyšeného textu řeckého; aniž jenom zajímavým, šeplavým, breptavým a těžkomluvným byl, nébrž němým, t. hluchoněmým; slovem *μογιάλος* překládají sedmdesátové hebrejské slovo *קִוִּי* illem, jenž němého znamená; čtení řecké jiné neprůvodno jest. Podivno jest, že Pán hluchoněmého sou-

kromě pojímá vně od zástupu a v nejednu o příčině toho domněnku se vykladatelé vydávají. Leč nedomyslili se posavade takové příčiny, jenž by nám zadost učiniti mohla; není zajisté toho utajování příčinou ani to, že by byl pozornost odvrátiti, ani žeby pověrnosti ve stíci a úpřeku vejítí, ani že divotvornost skutku ukrýti, ani že nezávadně s neudživcem pro snadnější divu působení zacházeti hodlal. Jakož tu všechno k tomu směřuje, aby symbolika obřadů katolických naobrazena byla; tak i příčina toho útajku jenom mystická či allegorická býti může. Ukázati chtěl Pán, že kdo od Christa spásy dojíti žádá, ten světa oddalovati a s Christem obcovati povinen. Blažen člověk, koho Bůh ze světa hříšného ku pokání povolává. Ovšem se ale nevylučuje, že Pán tím vším, co vněšného činil při hluchoněmém tom, směřoval k ubuzení důvěry jeho, ješto neudživce slova jeho slyšeti nemoha tolika posunami a znamenímí o tom, oč se jedná, dovědětí se mohl. Proto *dále vpouští Pán prsty své v uši jeho*. Prst a ruka jest symbol či znak moci a všemohutnosti a tudy Pán prsty vpouští v uši, jakožto v údy mrtvé, aby všemocnou rukou jeho oživly, t. j. hluchoty pozbyly a sluchoty došly. *Plivnuv*, vece *dále, dotekl se jazyka jeho*. Plinul nejinak, než dosavade se při křestu děje, na prsty svoje a tak slínu vnesl na jazyk jeho, doteknuv se totiž jazyka jeho. Slinám se nějaká léčivá moc přirozená připisuje a Pán jí užívá, jakož při všech divech svojich podkladu přirozeného užívá, ješto právě tím přirozeným podkladem nadpřirozenost divu božskou, podstatnou a pravou býti se osvědčuje. *Pohlédl či vzhlédnul na nebesa*, jak činíme při modlitbách; příčinu modlitby udává Pán sám při jiné příležitosti, Jo. 11, 43., jenž není jiná, leč aby ukázal, odkad vyšel, kam směřuje a kam všecky lidi dovésti žádá. *Vzdechnul* srdečnou útrpností pro strast člověka toho, v němž viděl vyobrazenou celou povahu člověčenstva, která se mu tu ve své celé ztracenosti a zašlosti představovala. Pravil Pán: *Effeta* či etpetach aramejským imperativem, jež značí *odevři se*; v řeckém jazyku se písmě *t* připodobilo písmeni *f*. Prokazuje se Christus tím imperativem pánem býti přírody, jehož členové lidští nejinak než němá příroda poslouchati jsou povinni. Pěknou krátkostí vylučuje se následek onoho Páně se dotýkání: *Ihned odevřely se uši a jazyk se rozvázal a mluvil právě*. Dí, mluvil *právě*, ne nějak zajímavě, breptavě a namáhavě a nedokonale, jak ti, jenž nepruv mluvití počínají, nébrž *právě*, dobře a dokonale a náležitě. Uzdraviv člověka vrátil se Pán k zástupu aneb zástup se mezi tím

za Pánem byl přibrál, místněji divu tomu připatřiti zažádav. *I přikázal, aby o tom neoznamovali; ale jak jindy, i teutokrátě se dalo, že tím více o divu ohlašovali.* Pán vešel, co byl hodlal, aby se stalo, ale nechtěje lidem odjiti svobodu, dopustil ohlašovatí věc tu. Lidé ti nemysleli tím Pána urazit, nébrž jenom podlé vděčnosti činiti, a zdálo se jim, žeby chybili, kdyby o takovém divu a zázraku mlčeli. Věděl Pán ovšem, že ho neuposlechnou, ale proto přece nechtěl napomínky své pominouti, hodlaje náměstkům svým v církvi ku příkladu posloužit. Vyhlesla pak ta vděčnost lidu v ta slova: *Všecko dobře učinil, i hluchým dal slyšeti i němým mluvití.* Slova: *Všecko dobře učinil* potahují se na přítomný div právě stalý; dálejší slova prostrannější a všeobecný smysl finou. Dle řeckého textu se čte: *I hluchým dává slyšeti i němým mluvití, dává, praes. místo perf. dal, jak vulg. čte.* Poznal lid, čeho zákoníci nepoznali, že se tu vyplnilo proroctví Jes. 35, 45—6. o otvoru uší, jazyků a očí a že ten

Hlava VIII.

Čtvero tisíců Pán sedmi chleby nasycuje; 11. fariseům znamení nedává; 14. ode kvasu farisejského vystřihá; 22. slepci poněhlu zrak uděluje. 27. Táže se, kým jest syn člověka; 31. umučení své předpovídá a Petra kárá; 34. o zapření sebe a následování Christa káže.

1. Za dnů oněch, když opět zástup velik byl, aniž měli co jísti, svolav učeníky vece jim: 2. Líto mně zástupu, že aj již tři dni trvají u mne, aniž mají co by jedli; 3. a propustím-li je lačny do domů jejich, ochabnou na cestě; nebo někteří z nich z daleka přišli. 4. A odpověděli mu učeníci jeho: Odkud je bude kdo moci tu nasytiti chleby na poušti? 5. A otázal se jich: Kolik chlebů máte? Oni pak řekli: Sedm. 6. A rozkázal zástupu rozložití se na zemi. A vzav sedm chlebů, díky učiniv, polámal a dával učeníkům svým, aby předkládali; i předložili zástupu. 7. A měli rybiček něco; i těch požehnal a vešel předkládati. 8. A jedli a nasýtiti se; a sebrali co zbylo drobtů sedm košů. 9.

tuto zde *dobře* všechno působí, o němž dí písmo Gen 1, 31., že shlédnuv na stvoření veškery věci *dobrymi býti* shledal. Ovšem pak Pán všecko dobře lidem učinil, ješto se pro ně vtělil. V hluchoněném člověku tom, jak jsme namínili, člověčenstvo se spatřuje a zrcadlí, jenž od přirození se hluch má k slovu Božímu a němo k ohlašování slávy Boží a k oběmu od všemocné milosti Páně nastrojeno býti musí. O symbolickém rázu celého divu jsme již dotekli a pěkně církev při udělování svátosti sv. křestu nápodobí výkony Páně, uší k otvírání jich slovu Božímu a jazyka ku proslavování Božímu a vlastních vad a vin vyznávání se dotýkajeci. Ostatně blahoslavi otcové sluhu církve, o němž se dají říci slova: *Všechno dobře čini, obřady církve pobožně veda, slovo Boží horlivě kázaje a příkladem svatého života svítě.* Takovému dává Bůh, aby duchovního sluchu a duchovní mluvy uděloval.

I dále Pán příklad dává, jakby apoštolé a jich nástupcové lidem sloužití měli.

Bylo pak těch, kteří jedli, asi čtyři tisíce; i rozpustil je.

Vyložena částka ta u Mat. 15, 32. nn. Byl Pán mnoho neduživcův uzdravil a tudy se k němu zástupové hrnuli, díl, aby nemocí byli sprostěni, díl, aby slovo Boží slyšeli. Vida Pán zástupy, že nemají co jísti, *milosrdenstvím se pohnul* a dal příklad, že bída, nouze a neblahobyt lidu nemůže býti obojeten pastýři duchovnímu. *Tři dni již trvali u Pána, nemajíce co jísti.* V těch třech dnech vidí sv. Otcové tři doby člověčenstva, před zákonem, pod zákonem a dobu evangelia Páně. S ním, s Christem, bylo lidstvo již před jeho přibytím, po něm totiž toužíc, ale lačno bylo bez něho, ješto stínové starého zákona duši nasytiti nemohou. Apoštolé se starali a pravili: *Odkud kdo lid ten nasytiti může na poušti?* Nedí oni Pánu, aby lid rozpustil, aby mohli nakoupiti sobě jídla, poněvadž obydlí lidská daleka byla. Na poušti světa jedin Christos potřebám lidského života vyhovívati může. Vešel Pán, aby se lid *na zemi* rozsadil; v tom se spatřuje pokora, která potřebna jest těm, kdo od Christa krmení býti hodlají. Nesmí se člověk sázeti na křesla moudrosti světa, nébrž jak tam Maria, Lazarova sestra, u nohou Páně musí poslouchati. Ze sedmi chlebů a z málo rybiček zůstalo sedm košů po čty-

rech tisícech. Darové Boží sytí duši lidskou, ujmy netrpíce a ve věřících se rozmnožujíce. Nečekal však Pán, ažby přišli a díky mu učinili, nébrž právě tomu vyhnul, jak vypravuje sv. Marek dále:

10. A hned vstoupiv na loď s učeníky svými, přišel ve strany dalmanutské, 11. I vyšli fariseové a počali sporovati s ním hledajíce od něho znamení s nebe, pokoušejíce ho. 12. A vzdychnuv duchem dí: Co rod ten znamení hledá? Amen pravím vám, nebude dáno pokolení tomu znamení. 13. A nechav jich vstoupil opět na loď a přepravil se přes moře. 14. I zapomenuli chleby vzíti a neměli leč jeden chléb s sebou na lodi. 15. A prikazoval jim, řka: Hleďte a varujte se kvasu farisejského a kvasu Heródova. 16. I přemýšleli vespolek řkouce: (To dí,) že chlebů nemáme. 17. Což poznáv vece jim Ježíš: Co přemýšlíte, že chlebů nemáte? ještěli neznáte ani nerozumíte? ještě oslepeno máte srdce svoje? 18. Oči majíce nevidíte a uši majíce, neslyšíte, aniž pamatujete? 19. Když jsem pět chlebů rozlámal mezi pět tisíců, kolik košů drobtů plných sebrali jste? Dějí jemu: Dvanácte. 20. Když také sedm chlebů mezi čtyry tisíce, kolik jste košů drobtů zdvihli? A řkou jemu: Sedm. 21. A pravil jim; Kterak ještě nerozumíte?

Obsírněji o tom Mat. 16, 1—11. Ušel Pán lidu, aby vděčnosti svou nevházeli na zámezi a odpavil se s apostoly do *pokrají Dalmanuthy*. Sv. Matouš praví 15, 39., že se Ježíš odebral do končin Magedanských. Není tu žádné rúznice. Dalmanutha byla nějaká ves bliž Magdaly či Magadanu, Mat. 15, 39., bez mála dnešní vesnice Delhemija, Robins. III. 514. Jinak než lid chovali se ku Pánu fariseové a jak Matouš 16, 1. přidává, i Saduceové, Tito vzorové našich nevěrců. Když nových divů hledali, vzdychnuv Pán nad nevěrou jejich, nad jejich zarytostí a licoměrností, ješto na bílo jenom divů žádali, nijak věřiti nehodlajíce.

Vzdychá Pán a ukazuje, jak velikým neštěstím jest nevěra. Hledali nepřátelé nových *znamení*, vece Marek. Již jsme při sv. Matouši poznamenali, že *divy a zázrakové, moci či síly a znamení* totéž znamenáná. *Mocmi* či *silami* slují, abychom povážili, že

všemocný Bůh tvůrce je působí. *Divy* slují, že nám s podivením jsou zasahující za rozum a zrak ducha našeho a tudy zázraků jméno nesouce. Konečně slují *znameními*, že nám mají býti důkazem, že ten, kdo je činí, od Boha poselství obdržel. Christos Pán odbyl zaryté nepřátely, věda že by novým zázrakem jenom vina jejich se rozmnožila a odebral se na druhou stranu moře. Běda, praví sv. Otcové, když pravda člověka opouští mezi sebou a jím moře a propast zanechávajíc! Pán vystřihal apostoly před náukou fariseů a Heróda či, jak Matouš místo *Heróda* čte, před náukou a před náhledy *Saduceů*; Heródes a Heródovici tu docela stejně se Saducey smýšleli. Nazýval zlouku a zlovyky ty *kvasem* obrazně mluvě a proto se z nedorozumění domněli apostolé, že jim Pán vytýká, že chlebů nezvali sebou; mysleli, že jim vytýká nebdalost, an naopak přílišnou pečlivost jejich tupil. Viděli oni dva zázraky Páně a dvojímu zázračnému nasycení sami přítomni byli; přece jim ale musil Pán vytýkati: *Kterak ještě nerozumíte?* Z čeho viděti, že sami divové nestačí k zarození víry v srdcích lidských, nébrž že k tomu zvláštní milosti Boží třeba.

Jak slepa jest lidská mysl v těch věcech, ukazuje se nám v divu, jež dále Marek vypravuje, v němž opět postřehujeme vlastivou Markovi částku.

22. I přijdou do Bethsaidy a přivedou k němu slepce a prosili ho, aby se ho dotekl. 23. A ujav ruku slepce vyvedl jej ven z městečka a plinuv na oči jeho (a) vloživ (naň) ruce své, otázal se ho, vidili co? 24. A on vzhlédnuv řekl: Vidím lidi jako stromy choditi. 25. Potom opět vložil ruce na oči jeho; a počal viděti a vycelel tak, že jasně viděl všecko. 26. A odeslal jej do domu jeho řka: Jdi do domu svého a když vejdeš do městečka, žádnému nepověz.

Bethsaida byla dvojí, jedna s té, druhá s oné strany jezera Tiberiadského. Tuto se rozumí Bethsaida na onom břehu v Zájordánii položená, k severovýchodu od dotčeného jezera, od tetrarchy Filippa vystavená a na čest dcery Augustovy Julias prozvaná, Josef V. Ž. 2, 9, 1. 3, 3, 5. odkad nápotom Pán v. 27. severně se dal k Cesarée Filippově. Nebylo to sice již městečko, nébrž město, ale Marek předešlého a u lidu obyčejného jména se drží, poněvadž Filipp tepruv městec ten za město vyzdvihl. Není tedy

příčiny, proč bychom místo Betsaidy kladli Bethanii, jak kodex D má, ješto čtení to povstalo z nevědomí, žeby také na oné straně Betsaidy stávalo. Slepce tam k němu dovedli a zdá se, že byl od narození slep, aspoň nic tomu neodporuje, ano z verše 24. to vysvítati se podobá. Sám on Pána neprosil; ale druzí to činili za něho a ovšem chvály za to zasluhují. Žádají, aby ruce na něho vložil nemajíce buď té výše víry, která věděla, že Pán také bez dotýkání se uzdraviti může, buď domnějíce se, že Pán i tuto učiní, co jinde činívá a že viditelným znakem zdraví mu uštědří. Pán ujav ruku slepce vyvedl ho ven z města; učinil to za touž příčinou, za kterou již výše 7, 33. hluchoněmého od zástupu oddálil. O plivnutí tolikéž tu platí jak tam; slinami si mnozí potírají oči domnějíce se to zraku prospěšno býti. Byla slina odkladem a vodičem divotvorné moci Páně. Po onom Páně na oči jeho plivnutí *vzhlédl* t. j. pozdvihl oči a na otázku, *vidili?* odušil: *Vidím lidi jak stromy se procházeti* aneb dle řeckého textu *vidím lidi, nebo jako stromy spatřuji procházeti*. Viděl tedy, ale viděl nejasně nemoha lidí a stromy rozeznati, jako se těm stává, jenž od daleka předmět obdělňý spatřivše nehned vidí, strom-li čili člověk to jest. Přicházeli mu lidé jako stromové, an nemohl místněji a zevňubněji tahů a tvárností postřehnouti. Byl to prvý stupeň uštědřeného zraku, a stavěli se mu předmětové v ne-zřejmých nástinech a obrysech, jak asi dítě podobně nehned dálku předmětu jednoho od druhého nerozeznává, ač tu jiný poměr se nalézá.

Proč Pán slepce postoupně a nehned najednou uzdravil, toho nejedna příčina se nalézá. Ne nejmenší jest příčina symbolická, podlé níž hodlal Pán ukázati, že člověk ze slepoty ducha nepojednou vyniká, nébrž že se to velmi znenáhla stává a člověk takový po drahý čas dítětem mléka potřebným, Hebr. 5, 12. ostává, než v muže dokonalého v Christu vzroste. Ef. 4, 13. Tudy plyne i to vychovatelské pravidlo, že s lidmi duchovně slepými lahodně a vlnidně máme zacházeti. Především ale třeba, aby duchovný slepec *ven* byl vyveden, pryč od spolků zlych a aby přestal říkati: Nejsm sám, jenž tak smýšlím a činím. Nápotom nejpotřebnější a nehlavitejší nauky mu podány buďte. A když se utuží v životě křesťanském, buďte mu tajemství víry vysvětlována, aby všecky nauky v jich světle dokonale poznal. Dále chtěl Pán, maje na zřeteli budoucí bludaře spiritualistické, ukázati, že obradové v církvi jeho bytovati a panovati budou, jakožto v církvi, jenž pro lidi duchotělesné jest ustanovena. Leč nej-

bližší příčina jest, že ku stupni víry člověka hleděl a tou měrou, jak se víra jeho dokonalovala, také zraku jemu uštědřoval. Proto se ho táral, *vidili*, aby na um dal, že víru svou povýšiti musí, máli zrak jeho dovršen býti.

Jiná příčina, že Pán znenáhla ho zrakem obdařoval, udává se, aby dokonalého zraku tím více sobě vážití věděl. Vůbec ale říci musíme, že Pán již tím již oním způsobem člověky uzdravoval, aby dokázal, že ani místem ani časem ani jistým způsobem v činění divů vázán není, nébrž vsady a všechno dle své dobrolíbeznosti činiti může.

Potom Pán znova vložil ruce na oči jeho a počal *viděti*, jak čte vulgáta; řecký text měl dříve: *a dal jemu vzhlédnouti*; nyní ale čte lepší text řecký: *a zahlédl se a opět vycelel a vidal jasně z daleka všechno*. A (slepce) *ohlédl*, ozřel, aneb zazřel, zahlédl se; načež potom *vidal jasně*, zřejmě, zračitě; impfr. *vidal* značí, že mu ta moc viděcí na vezdy zůstala. Jasně viděl i z daleka, jak slovo řecké *τηλανωος* znamená, tak že mu předmětové z dálavy světle v oči svítali. Když pak dokonale vycelel či uzdraven byl, *odeslal ho domů řka: Jdi do domu svého a půjdeš-li do městečka, žádnému neřekni*. Řecký text mnoho variantů má; čtení jeho lepší jest: *vece Pán: ani do městečka nevejdi a neprav toho žádnému*; prostěji B, L a sinajský kladou pouze: *Ani do městečka nevejdi*. Chce totiž Pán, aby uzdravenec se nebral domů Betsaidou, nébrž tudíž domů se dal a na cestě nikomu o tom nepovídal. Slepce zajisté ode Pána ven z Betsaidy vyveden byv a vně městečka toho byv uzdraven, hodlal bez mála tam se vrátiti a hlásati o divu sobě učiněném. Pán ale tomu nechce, nébrž domů zrovna jej odesílá; proč? viděli jsme 5, 43. a jinde již mnohokrát. Doma ohlašovati mu Pán nezkazuje, poněvadž poměrové jiní také jiného chování-se žádali, aniž tam politického brojení obávají se bylo.

Nyní pak chtěl Pán zvědět, zda apostoelé sami dosti duchovného světla mají. Praví o tom sv. Marek:

27. I vyšel Ježíš a učeníci jeho do vesnic Césaréy Filippovy; a na cestě tázal se učeníků svých řka jim: Kým mne praví býti lidé? 28. Oni pak odpověděli jemu řkouce: Janem Křestitelem, jiní Eliášem, jiní ale jako jedním z proroků. 29. Tedy vece jim: Vy pak kým mne býti pravíte? Odpověděv Petr dí jemu: Ty jsi Christus. 30. A

zapřetil jim, aby nikomu nepravili o něm.

Vyloženo u Mt. 16, 16. nn. Mlčením pomíjí Marek primátu Petrova (Mt. 16, 17. nn.), že Petr sám se s tím před Římány tajil, ana jim věc ta jiným hlasatelem ve známost vejiti měla. Činil to Petr pro skromnost a pro nějakou ustavičně sobě uloženou pokoru; a odtud jde, že v evangeliu Markově, jenž jeho, Petrovým, evangeliem sluje, všechno, co k upokoření jeho slouží, jest zaznamenáno, ale všechno to zamlčuje se, co k slávě a cti Petrové napomáhá. Bylo evangelium Markovo nejbliže pro Římány psáno a ti dokonale o Petrově primátu přesvědčení jsouce, mohli se bez toho svědectví obejít. Ovšem pak *ještě jiné* toho příčiny zajiti mohly, jenž nám neznámy ostaly. Ale i to doložiti můžeme, že písmo předvídajíc budoucí bludaře pomíjením oním prohlédalo k těm za věku našeho kritikům, jenž o prvotném odporu Petra a Pavla mluvíce evangeliu našemu takový ráz a směr petrinský připisují, jímž prý to evangelium podstatně v náukách a pravdách bytelných od Lukášova co Pavlova evangelia se liší. Vynecháním odevzdání primátu Petrovi ode Pána jasně se oni nedůmyslní domyslové nevěrců novějších porážejí a zřejmě jest, že Marek Petrinskou nějakou školu Pavlovi protivnou zaraziti neusiloval a že takové snahy Petr celým světem vzdálen byl.

Ostatně nejedné věci se tu přiučujeme. Ptá se Pán, co smýšlejí lidé o něm. U lidí zřídka se stává, aby o sobě dobře bez pýchy a zle bez hněvu mluvití slyšeli; jednak věc ta k spáse sloužití jim může. Představení církve potřebí mají znáti náhledy svěřenců, aby jim v ústřety vcházeti mohli; náhledové křiví rozlični jsou, pravda jedna jest; pravdy té člověk nenalézá ze sebe, nébrž v církvi; ale nekaždá pravda každého času veřejně hlásána býti povinna a jak byliny dobu svou mají, tak jistý čas byl od Boha určen ku projevování pravdy. To jsou pravdy, jenž z příběhu toho jasně probleskují.

Chtěl ale Pán dřívěji svou mdlobu před světem ukázati, než se sláva jeho ohlašovati měla. Vypravuje sv. Marek:

31. I počal učiti je, že musí Syn člověka utrpěti mnoho a zavržen býti od starost a od veleknězů a zákoníků a usmrčen býti a po třech dnech vstáti. 32. A zjevně slovo mluvil. A pojav ho Petr, počal odmlouvati jemu. 33. On pak obrátiv se a viděv učeníky svoje pakáral Petra řka: Odstup za mne, satane, nebo neobmyšlíš věci

Božích, nébrž věci lidské. 34. A svolav zástup s učeníky svými řekl jim: Chceli kdo mne následovati, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj a následuj mne. 35. Nebo, chceli kdo život svůj zachovati, ztratí jej; kdo však ztratí život svůj pro mne a (pro) evangelium, zachová jej. 36. Nebo co prospěje člověku, by pozískal svět veškeren a škodoval duši svou? 37. Aneb co dá člověk výměnou za duši svou? 38. Nebo kdo se za mne stydětí bude a za slova má v pokolení tomto cizoložném a hříšném, také Syn člověka se bude stydětí za něho, když přijde ve slávě Otce svého s anděly svatými. 39. A pravil jim: Amen pravím vám, že jsou někteří z tuto stojících, jenž neokusí smrti, až uzří království Boží přichodilé v moci.

Viz u Mt. 16, 21. nn. Počal učiti učeníky o utrpení svém, hodlaje nápotom více a více je v tajemství smrti svojí uvovovati. Nad takovou Páně naukou Petr takových věcí nenadáv se tou měrou užasl, že věc ta za nemožnou klada na Pána domlouvati a dobývati se jal; ale byl odbyt a kázáno mu, aby za Pánem šel, an tak jedině svět spásy dojíti může. Tím Pán chtěl na um dáti učeníkům svým, že nesluší protiviti se smrti jeho, nébrž ji následovati a že stezka útrap a zapírání sebe jedině vede k slávě. Ješto ale všickni apostoelé podobně s Petrem smýšleli, tudy Pán na všechny pohleděv *veřejně* Petra pokáral, aby také oni káru tu na sebe obrátili.

Ale nauka ta o dosažení spásy utrpením a zapíráním sebe byla pro veškery posluchače svrchovaně důležitá a proto Pán 34. v. všecken zástup svolává a všechněm o zapírání sebe mluví. *Chceli kdo, vece, mne následovati, zapři sebe sám*. Toto sebe zapírání nevztahuje se k věcem vnějším toliko, nébrž především k duchu, myslí a vůli, aby z nich všecken proti Christu odpor vybyl. A tudy život náš neustálým sebe záporem a pobojem a takořka ustavičným mučenictvím jest. Svět diví se dobyvatelům a blahoslavi je, ale všickni oni neblazi jsou, jestliže zvítězivše vněšného nepřítele v sobě vnitřně vrahy, zlé náruživosti pěstovali. Ješto přidává Marek nauku, že Christa veřejně vyznávati a k němu a k jeho náuce bez bázně se hlásiti musí, kdo druhdy od něho uznán býti žádá; svět ale a *rod jeho cizoložen a hříšen* jest, vece Pán, t. j. odpadl

od Boha, zpronevěřil se jemu a tudy smělé vyznavače Páně všelijak až k smrti pronásledovati bude. *Kdo se za mne styděti bude a za slova má v pokolení tomto cizoložném a hříšném, vece Pán, také syn člověka se bude styděti za něho.* Slovy v pokolení cizoložném a hříšném dává Christus Pán uče-

níkům na rozum, aby na veškeren odpor světa připraveni byli. Leč ty a jiné věci veškery u Matouše vyloženy byly.

Abyste tím smrti Christovy předpovídáním apostolů velikým smutkem sklíčení nebyli, volil jim Christus také slávu svou zjeviti, jak dále sv. Marek vypravuje.

Hlava IX.

Přepodobení Páně. 10. Příchod Eliáše. 13. Posedlého od apostolů neuzdraveného uzdravení. 30. Pán utrpení své předpovídá. 32. Chtělost učeníků příkladem pacholeté kárá. 37. Velí nebrániti vymítání zloduchů ve jménu Páně. 41. Jedná o pohoršení a 48. o solení ohněm.

1. A po dnech šesti pojme Ježíš Petra a Jáka a Jana a vede je na horu vysokou soukromě samy a přepodobil se před nimi. 2. A roucha jeho stala se skvoucí a bílá velmi jako sníh, jaká bělič nemůže na zemi vyběliti. 3. A zjevil se jim Eliáš s Mojžíšem a mluvili s Ježíšem. 4. A odpovéděv Petr řekl Ježíšovi: Mistře, dobré jest nám tuto býti; i udělejme tři stánky, tobě jeden a Mojžíšovi jeden a Eliášovi jeden. 5. Nebo nevěděl, co mluví; byli zajisté bázní přestrašení. 6. I stal se oblak zastěnující je a přišel hlas z oblaku říkující: Tento jest syn můj nejmilejší, poslouvejte jeho! 7. A náhle obezřevše se žádného více neviděli, leč Ježíše samého s sebou. 8. A když sstupovali s hory, přikázal jim, aby žádnému, co uviděli, nepověděli, leč když Syn člověka z mrtvých vstane. 9. A slovo to podrželi u sebe, tážíce se (mezi sebou), co by to bylo: když s mrtvých vstane? 10. A tážali se ho, říkouce: Což tedy praví fariseové a zákoníci, že Eliáš musí přijíti dříve? 11. On pak odpovéděv řekl jim: Eliáš přijde dřívěji, opraví všecky věci; a kterak psáno jest o Synu člověka, že mnoho trpěti a opovržen má býti? 12. Ale pravím vám, že i Eliáš přišel a učinil mi, cožkoli chtěli, jakož psáno jest o něm.

Věc vysvětlena Mat. 17, 1. nn. Tři vy-

volence pojal na horu Pán, an tři svědkové stačí k osvědčení a potvrzení věci. Na krátko jenom jim dal požití slávy nebeské, ješto doba života tohoto dobou jest boje a přípravy. Po šesti dnech, dí Marek, zavedl je Pán na horu; po dnech šesti života našeho nastane sobota věčná na hoře nebeské, kdež veškerá církev bude s Christem hlavou svou oslavena. Abychom ale druhdy obraz oslaveného Pána nesli, musíme na sobě obrážeti tuto na zemi umrtvování Páně a běliti pleť svou skutky pokání. Na hoře sešli se Mojžíš a Eliáš s Pánem a ukázalo se, že Starý Zákon k Novému čelí a s ním se dokona sjednává.

Petr byl celý u vytržení a vzchytu a okusil slasti, kteréž okusiti Bůh řídkým vyvolencům dává; a tudy nevěděl, co mluví, aneb dle lepšího čtení: *co by měl mluvití.* Byli přestrašení, vece Marek o apostolech; strach ten byl úžas pro věci ty, jichž oko nevidělo a jenž na mysl lidskou nevstoupily. Brzo odestali Mojžíš a Eliáš, aby tím patrněji bylo, že nyní k jedinému Christu hleděti mají. Jednak zapovéděl jim Pán o té jeho oslavě mluvití, ješto doba příhodná k tomu tepru po z mrtvých vstání jeho přišla. *Apostolé podrželi slovo to, tážíce se, co by to bylo, když vstane z mrtvých.* Místo *podrželi u sebe tážíce se* stojí v řeckém textě: *A slovo to zachovali vespolek se otazující, což značí z mrtvých vstání?* Praví: *A slovo to zachovali,* totiž ten zákaz Páně, a nikomu o tom nemluvili, leč jediné vespolek se tážali, t. j. mezi sebou přetřásali, zpytali, vyptávali se vespolek, netázajíc se o tom Pána, jemuž jinorodou otázku předložiti ustanovili. Ne o tom mezi sebou jednali, co by z mrtvých vstání vůbec znamenalo, což jim dobře povědomo bylo, nébrž o tom, že Messias z mrtvých vstání má, poněvadž vzkres předpokládá smrt, o smrti ale Messiasové právě ničeho slyšeti nechtěli. Někteří slova *podrželi u sebe* vykládají slovem *pomlčeli* a nepravili nikomu v těch dnech, Luk. 9, 36. Leč první výklad dopadnější jest. Ješto ale apostolé byli pojati bludem o nádherné říši, Messiasem tudíž zaraženu býti mající, vznášejí na Pána otázku: *Což*

y praví fariseové a zákoníci, že Eliáš dříve musí přijíti? Dříve, t. j. před založením říše té dotčené. O Eliáši dle Mal. 4, 5. nn. očekáváno, že srdce lidská k Messiasovi obrátí a tudy šlo, že Messias trpěti nebude. I musila vzniknouti v apostolech myšlenka, kterak dotčené proroctví s proroctvím o utrpení Messiasa sjednati se dá? Tudy se tážali Pána; on ale odpovéděl: *Eliáš přijde opraví všecko a kterak psáno jest o Synu člověka, že mnoho má trpěti a opovržen býti má?* Slova ta: *kterak jest psáno o Synu člověka, že mnoho má trpěti a opovržen býti má?* dělí někteří na otázku a odpověď. Otázka jest: *A kterak psáno jest o Synu člověka?* Odpověď pak jest: *že mnoho trpěti má a opovržen býti či aby mnoho trpěl a opovržen byl.* Účelná věta *aby* atd. dává na um, že veškeré utrpení Páně netoliko předvídáno, nébrž i zamýšleno a ustrojeno bylo pro spásu lidstva. Jiní lépe celou větu dotčenou za otázku čtou jako námitku slovy těmi vynořenou: *A kterak psáno o Synu člověka, že trpěti a opovržen býti má?* či *kterak se to přijítí Eliášovo shoduje s proroctvím o smrti Páně?* Odpověď jest ve slovech Páně: *Eliáš také přišel a učinil mi, co chtěli.* Chce Pán říci, že tu dvojitý příchod Messiasa a dvojitý Eliáš se rozeznávati musí. Věta fariseů neshoduje s proroctvím o strádavém Messiasovi, rozumí-li se skutečný a osobný Eliáš, jenž tepru před slavným druhým příchodem Páně přijde; ale ta věta jejich dobře dopadá, rozumíme-li Eliášem Jana Křestitele. Nyní nemůže Eliáš sám a osobně přijíti, což se tepru stane při slavném příchodu Syna člověka; avšak v tom se shodují proročká místa s větou fariseů, když přijmeme, že Eliáš v Janu Křestiteli již přišel a také v utrpení Páně předchůdcem byl. Poslední slova: *jakož psáno jest* táhnou se toliko ku předchozí větě: *učinil mi, což chtěli,* t. j. co písmo o pronásledování Eliáše praví 3. Reg. 19., to se na obrazu jeho, Janu Křestiteli, naplnilo. Jiní lehkou měrou pořádek slov přerušující kladou: *Eliáš přišel, jakož o něm psáno jest, ale učinil mi, co chtěli;* tím násilí se děje textu řeckému a latinskému, jak to u Allioliho pozorovati. Ještě hůře někteří slova ta ku Christu odnášejí. Učení dvojitýho příchodu Páně nerozeznávali a tudy o příchodu Eliášově nedobře a bludně smýšleli, tuto ode Pána opraveni byvše. Závěrku, jenž z dovodění Páně následuje, že Messias trpěti bude, Pán apostolům přimysliti zanechává.

Jak Jan Křestitel byl předchůdcem Páně a Eliáš jim bude, tak každý kněz jim býti povinen. Eliáš, t. j. Jan, opravil všecko, t. j. lidi mravně obnovil a ustrojil pro Christa. A to jest úloha sluhů Páně.

Aniž pak se diviti mají, kdyby lidé s nimi naložili jak chtěli, t. j. zle a nešlechtně.

Takto na cestě učeníky svoje Pán vyučoval. Zatím ale přišli k zástupu. Dí sv. Marek:

13. A přišed k učeníkům svým, uzřev zástup veliký okolo nich a zákoníky hádati se s nimi. 14. A hned veškeren lid uzřev Ježíše, užasl se a polekali se a přibíhající vítali ho. 15. A otázal se jich: Oč mezi sebou se hádáte? 16. A odpovídaje jeden ze zástupu řekl: Mistře, přivedl jsem syna svého k tobě, kterýž má ducha němého, 17. jenž, kdekoli jej uchopí, potruje jím a on sliní a skřípí zubami a schne. A řekl jsem učeníkům tvým, aby vyvrhnuli jej a nemohli. 18. On pak odpovídaje jim vece: Ó pokolení bezvěré, dokad u vás budu? dokad vás trpěti budu? Přiveďte jej ke mně! 19. I přivedli jej. A když uzřel jej, ihned duch zalomcoval jím a padna na zemi válel se slině. 20. I otázal se otce jeho: Jak dávno jest tomu, co se mu to přihodilo? On pak řekl: Od dětinství. 21. A často jím na oheň a do vody vrhnul, aby jej zahubil. Ale můžešli co, spomoz nám slitovav se nad námi. 22. Ježíš ale dí jemu: Můžešli věřiti, všechno možno jest věřícímu. 23. A tudíž zvolav otec pacholeté se slzami řekl: Věřím, Pane, pomoz nedověře mé. 24. A uzřev Ježíš sbíhati se zástup zapřetil duchu nečistému řka jemu: Hluchý a němý duchu, já prikazuji tobě, vyjdi z něho a více nevejdi do něho. 25. A vzkřiknuv a velmi jím polomcovav vyšel z něho; a stal se jak mrtev, tak že mnozí pravili, že umřel. 26. Ježíš ale ujav jej za ruku pozdvihl ho; i vstal. 27. A když Ježíš došel domů, učeníci jeho soukromně tážali se ho: Proč my nemohli jsme vyvrhnouti jej? 28. A řekl jim: ten rod ničím nemůže vyjiti leč modlitbou a postem.

Výklad Mt. 17, 14. nn. Přišel Pán a nalezl své učeníky, an se hádají. Sporovali a se hádali se zákoníky buď vůbec o Messiasovi, buď místněji o moci nad duchy

nečistými, buď o obou věcech, ješto tuto spolu souviseti se zdály. Věskeren lid, když k němu přišel Ježíš, užasl se a polekal. Byl to úžas radosti nad tím, že Pán přibyl, když ho nejvíce potřeba bylo, a byl to úžas nad září, která co odchozí záplava, jak tam u Mojžíše, Ex. 34, 29., nad obličejem Páně se prostírala. Září tu u nejedného světce a nejedné světice co odlesk od věčné záře Páně pozorovati bylo. Neměla pak záře ta nic strašlivého do sebe a tudy lid s vítáním blížil se ku Christu. Na otázku Páně ohlásil se otec posedlého pacholety, z něhož apostolet nemohli vyhnati zloducha. Sv. Marek nám rozmluvu Páně s otcem místněji vylicuje, aby nám důvěra otcova a velikost divu tím více ozračela. Vypsav otec, jak zloduch synem jeho pere a lomcuje a co od něho trpí, dí Pánu: *Můžeš-li co, pomoz nám.* Pán ukazuje na potřebu víry a vece: *Můžeš-li věřiti* aneb dle jiného čtení: *Co se týká slova můžeš, všechno možno jest věřiti.* Text řecký vynechaje slovo *věřiti* čte, jakoby se Pán tázal: *Co, můžeš-li?* t. j. proč pravíš: *Můžeš-li*, proč pochybuješ, mohu-li? Věřící všeho dosáhnouti může a věc ta ne tak ode mne, jak od tebe závisí; se strany svojí ovšem hotov jsem, ale s tvé strany nedostává se něčeho, dokonalé víry. Pravil otec *věřím*, ale poznáv, že toli od víry závislo, uznává nedostatek víry svojí a praví: *pomoz nevěře* či nedostatku víry, *nedověře mé.* To pokorné vyznání docelilo nedostatek jeho. Neklade se odtazitosť místo srostitosti, aniž jest smysl: *Pomoz mně nedověrnému*, nébrž otec skutečně o nevěře své mluví abstraktně. Pán odměnil pokoru jeho tím, že syna jeho slavným způsobem uzdravil. Poručil Pán přísně zloduchu: *Vyjdi z něho a nevejdi v něj více*; tak církev mocně si proti zloduchům počíná a tak mužně má si člověk proti hříchu a proti vnaďám jeho počínati.

Jednak dovolil Christus ještě posléz polomcovati syna, aby ozřejmelo, že ďábel, když ustoupiti má, všechnu silu sbírá a že zlovášeň cnosti jenom po velikých pŕtkách místa ponechává. A tu nejvíce spomáhá *modlitba a půst*, církev obojího užívá, ale i hříšník obojího užiti má. Ješto se umučení jeho blížilo, chtěl Pán apostolety o tom místněji poučiti.

29. A odtud vyšedše pomíjeli skrze Galiléu, aniž chtěl, aby kdo o tom věděl. 30. Vyučoval pak učeníky své a pravil: Syn člověka vydán bude v ruce lidské a zabijí jej a zabít byv třetího dne z mrtvých vstane. 31. Oni ale nerozuměli řeči a ostýchali se otázati se ho.

Od Césaréy Filippovy zahýbl Pán k jihu na samých mezích Galilejských a přišlo-li mu do Galiléy dále vniknouti, Mat. 17, 22. nn., tedy pomíjel všady, nikde se nezdržuje a k Jerusalemu prohlídaje, kdež utrpení mu nastávalo. *Nechtěl, aby kdo se o tom dověděl*, hodlaje vyučovati učeníky své o tom, co svrchovaný záměr příchodu jeho tvořilo a čemu učeníci ne hned vyrozumívali, ale vyrozuměti aspoň poněkud měli, an již doba ta osudná nastávala. Také nechtěl, aby ho lid na cestě té svrchované stavoval a zaneprázňoval, a tudy jakoby podtají cestu onu konal. *Vyučoval* t. j. pokračoval u vyučování o tom, o čemž 8, 31. počal vyučovati. Vyučoval, že Syn člověka vydán bude. V řeckém textu místo *vydán bude* stojí *vydává se* Syn člověka, v praesentě, že jistotně se naplní to Páně v ruce lidské vydání. Slovo *vyučoval* namítá, že Pán děle při rozbírání učeníkům smrti své se pozdržoval, o tajemství jejím a potřebě, o snášení jí a d. mluvě. Činil to, aby víra jejich nezvyklala se a aby ukázal, že odhodlaně a ne bezděky, nébrž samovolně smrti podstoupá. *Nerozuměli* oni, totiž příčině a potřebě a nevyhnutnosti smrti, ana myšlénka ta se přičila domyslům jejich o říši Messiašově. Rozuměli, že o smrti mluví, ale jak to s jinými myšlénkami svými srovnati nevěděli. *Ostýchali se* učeníci ptáti se Pána o místnějších okolnostech smrti jeho, poněvadž vyučování ta a celá myšlénka o smrti jeho všemu očekávání jejich odporovala. O čem viz výše 8, 31. a při Mt. 17, 21. Jednak Pán žalostnou zprávu o smrti své zlahodil danou nádejí, že třetího dne z mrtvých vstane a učí tím, že kárání a zarmocování jiných všelijak mírniti přijde.

Příčina nerozumění jejich slovům Páně byla, jak praveno, že předsudku o pozemské Páně říši zbaviti se nemohli. Týž předsudek je také poněkud žárlivými učinil, an byli zkusili, že Petr, Jákob a Jan zvláštní předností u Pána požívají. Mluví o tom Marek:

32. A přišli do Kafarnaá. A když doma byli, tázal se jich: Co jste na cestě vyjednávali? 33. Oni ale mlčeli, ješto na cestě vespolek hádali se, kdo z nich větším jest? A posadiv se zavolal dvanáctera a dí jim: Chceli kdo předním býti, bude ze všech nejposlednějším a všechných služebníkem. 35. A vzav pacholátko postavil je u prostřed nich a objav je řekl jim: 36. Kdokoli jedno z takových pacholátek přijme ve jménu mém, mne přijímá a

kdokoli mne přijme, ne mne přijímá, nébrž toho, kterýž poslal mne.

Což tuto Pán vece, u Mt. 18, 1—5 a 10, 40. 41. vyloženo. Na cestě o přednosti mezi sebou jednali; na otázku Páně ale neosmělovali se pro stud odpovědět. Zabíhala pak řeč o budoucém v říši Páně postavení. Vidíme z Mat. 18, 1., že nápotom vidouce se prozrazeny, na Pána otázku vznesli, l'doby větším byl v říši Páně. Pán dí: *Kdo předkovati chce, bude ze všech posledním.* Mat. 20, 26.; slovo *bude* značí následek a poměr, do jakého onen přednosti žadatel vstupá a určuje, v čem ono předkování záleží. Jest tedy slovo *bude* toli co *buď* a pokora jistota cestou ku přednosti před Bohem se vystavuje. Pěstováním dítěte chtěl Pán příklad dáti, jak si vyšší vážiti mají nižších a jak veliké ceny dětinná a prostá mysl u Pána má, že totiž jen kdo tuto povahu do sebe nese, lásky a péstoty Páně se přiúčastní. Viděti, že se vkořenil předsudek hluboko do útroby apostolet; nehned se všem cnostem propůjčovali, ješto v hříších zrozeni byli jak jiní lidé, Žalm 50, 7. a čili u sebe, že mysl lidská se od počátku ke zlu schyluje, Gen. 6, 5. Ďábel se ozvláště o svaté lidi pokouší; každý kdo stojí, povinen pečovati, aby nepadl, a každý o potřebnou k dobru milost v modlitbách se ucházeti musí. Nehleď jenom, na vadu apostolet, vece zv. Zlatoust, nébrž považ, že po nebeských věcech bažili a že žárlivosti se odřekli, přednost druh druhu postupující. My se ale ani k jejich vadám nedostáváme netážíce se, kdo větším jest v říši *nebeské*, nébrž kdo větším v říši *zemské*, kdo zámožnějším, majetnějším a mocnějším jest. Ostatně zápor: *Nepřijímá mne, nébrž toho, kdo mne poslal*, není absolutný, nébrž relativuý a klade se, aby pozornost k jedné představě se obrátila, na níž váha záleží. Ješto ale Ježíš o přijímání *ve jménu jeho* mluvil, tedy Jan předložil Pánu otázku o jednom, jenž činil divy ve jménu Ježíšově, ale mezi učeníky přijat nebyl. Vece o tom sv. Marek:

37. Odpověděl mu Jan řka: Mistře viděli jsme jednoho ve jménu tvém vymítati zloduchy, kterýž nenásleduje nás a bránili jsme mu. 38. Ježíš ale řekl: Nebráňtež mu, nebo není žádného, jenžby divy činil ve jménu mém a mohlby brzo zle mluvíti o mně. 39. Kdo zajisté není proti vám, pro vás jest. 40. Nebo kdokoli by píti dal vám číši vody ve jménu mém, že

Christovi jste, amen pravím vám, neztratí odplaty své!

O člověku tom, jenž vymítal ďábly ve jménu Christovu a Christa nenásledoval, nejedna otázka se namítá a nejedna odpověď dána byla. Poněvadž text dí *viděli jsme, an vymítá* či *vymítati*, vidělo se některým, že sice vyvrhoval ďábelství ale nevyvrhnul, že chtěl a usiloval, ale úspěchu nedošel. Ale ta domněnka neobstojí s tím, co Pán dále o tom člověku praví a není pochyby, že on skutečně vyvrhl zloduchy. Ale kterak mohl on, nejsa apostolet, aniž do sstoupeného družstva Páně náležej, divy činiti, ješto Pán jenom apostoletům tu moc byl uštědřil, 3, 15. ani sedmdesáti učeníkům jí výslovně neudělil? Avšak právě z příkladu těch učeníků vyniká, že Pán tím slavným apostoletům moci duchy vymítati odevzdáním rukou, abychom tak řekli, sobě nsvázal tou měrou, aby nebyl mohl také jiným moci té udělovati. Jakož také maje se na nebe ubírat 16, 17. všechněm věcům moc takovou dal a moc tatěz v církvi působila, dokavad jí za pohanské vlády potřeba bylo. Nenásledoval člověk ten Pána tělem, ale ovšem ho následoval duchem a věřil v něho, jak na bíledni jest; činil to, ač nevíme, častěji-li se toho podjímal, z dobré vůle pro ulevení člověků těch, na nichžto se divů opovážoval. Apostoletům se zdálo, že by mu toho brániti měli a tudy mu to stavili a zakázali; tak jednali v tom, že jak domýšleti se jest, čest a slávu Páně uraženu býti se domněli a za to měli, že kdo divy ve jménu Ježíšově konati se osměluje, má ke sstoupeným jeho učům se hlásiti. Ale Ježíš na to Janovo oznámení se jinak než očekávali projádlil; nepochvátil jich, jak se nadáli, nébrž pravil: *Nebráňtež toho*; dopouštějte činiti to a vymítati ďábly lidem onomu podobným. *Nebo*, udává Pán příčinu toho dopouštění a nebránění, *není, kdoby činil ve jménu mém divy a rychle zle o mně mohl mluvíti* a proti náuce a osobě mojí odporem povstati. Kdo divy jménem Ježíše činí, ten o moci a vládě jeho očitě se přesvědčuje a vlastnou zkušeností důkazův o všemohutnosti Christa nabývá a tudy u víře v Christa více a více se utvrdí. Počátečnou víru v Christa muž ten měl, ale zárodek víry nebyl se ještě tou rozvinul měrou, aby ho byl k následování Páně také tělesnému přiměl. Ale nadíti se bylo, že toho neopomine svou dobou učiniti, až dozrá víra jeho v lásku a pokoru plnější a až přizeň jeho tou měrou ku Christu se vznítí-že bez následování jeho se neobejde. Příbuzna ta událost události Num. 11, 28., kdež Eldad a Medad prorokovali a Josue jim toho brániti chtěl, avšak od Mojžíše jinému

vyučen byl. Podobně činí církev katolická, dí sv. Augustin cons. ev. 5. křest bludařů správně udělený za pravý majíc.

Ale Pán dodává ještě jinou příčinu toho, pročby lidem takovým se zárodnou vírou a láskou divů činění stavovati se nemělo. Dí: *Kdo není proti vám, ten pro vás jest.* O tom výroku viz výše u sv. Mt. 12, 30., kdež urovnání jeho s jiným Páně vyrokem vyjádřeno, totiž s vyrokem: *Kdo není se mnou, ten proti mně jest.* Všecko zde závislo na smýšlení. Kdo něco činí, čímž protimyslnost svou proti nám jeví, ten jest *proti nám*; kdo ale činí něco, čím mysl svou k nám laskavou jeví, ten jest *pro nás*. Podobně praví svatý Pavel Filip. 1, 15. *ač někteří káží Christa z nevole proti němu*, on se z toho raduje, když jen Christus hlásán bývá. Podivná moc jména Páně, že i ti, jenž počátečnou věrou tepru se vyznačovali, jím divy konali a podivná mocnost Páně, jenžto se i mimo sstoupený obor učeníků vylévala! Ale musíme vezdy na mysl mítí, že *ve* či *na* jméno Christovo zloduchy vymítati není toli co pronesením jména Ježíš pouze je vymítati, nébrž že rčením tím se spolu obecenství s Christem vyjádřuje. Mt. 18. 5. Ovšem tedy u lidí takových dobrá vůle se předpokládá, sic jinak by mohli na bezcestí přijíti, an duch prorocký jak tam Kaifási i zlým lidům a nepřátelům Páně udělen.

Ještě přidává Pán slova: *Kdožkoli vám dá píti řepici vody ve jménu mém, proto že Christovi jste, amen pravím vám, neztratí odplaty své.* Těžko o souvislosti a spojitosti těch slov souditi. Někteří myslí, že ve slovech těch Páně se zavírá důležitost a vznešenost úřadu apostolského. Jakoby Pán tak dovodil: *Pro vás jest, kdo proti vám není; ač nechťeje pro vás působiti, přece k vašemu prospěchu působí.* A nejste vy osoby nedůležité, nébrž takové jste váhy vy a kdokoli v řadě po vás nastoupí, že kdo vám ohledem úřadu apostolského nejmenší službu prokáže, *neztratí odplaty své.* Leč ztočila a nucená to spojitost a lépe vidí, kdož za to mají, že Pán odbyv Janovu otázku po nedrahném odchylu vrací se k tomu, jak ke skromným, nepatrným a dětinným věrcům chovati se náleží. Ve verši 36. pravil: *Kdo přijme jednoho z pacholat, mne přijímá.* Pacholaty nerozumí pouhé děti, nébrž duše dětinné, prosté, skromné a tudy i apostoly. A tudy dí dále důvod věci uváděje: *Nebo kdo vám aneb nejmenším sluhům mým nejmenší službu prokáží, odplatu obdělí.* Vidí se tu spolu nějaké stupňování. Leč Pán osvětluje věc tu opakem jejím. Dí:

41. A kdožbykoli pohoršil jednoho z těchto malitkých věřících ve mne,

lépe mu jest, kdyžby obložil se mu žernov osličí o hrdlo jeho a kdyby do moře uvržen byl. 42. A bude-li tě horšiti ruka tvá, utni ji; lépe jest tobě komolému vejíti do života, nežli dvě ruce majícímu jíti do pekla v oheň neuhasitelný, 43. kdež červ jejich neumírá a oheň nehasne. 44. A jestli noha tvá tebe horší, utni ji; lépe jest tobě kulhavému vejíti do života věčného, než dvě noze majícímu uvrženu býti do pekla ohně neuhasitelného, 45. kde červ jejich neumírá a oheň nehasne. 46. Pakli oko tvé horší tebe, vyvrhni je; lépe jest tobě jednookému vejíti do království Božího, nežli dvě oči majícímu uvrženu býti do pekla ohenného, 47. kdež červ jejich neumírá a oheň nehasne.

O dětenčí myslí Pán jednal; pro dojití a zachování myslí a povahy takové uvodí nyní nevyhnutelně potřebné prostředky. A tím především jest přísnost mravná a zapírání pochoti; mnohý člověk se může omlouvatí, že nemá řepice vody, kterou by jinému člověku posloužil; ale nikdo se nemůže vymlouvatí, žeby jinému dobrý příklad dáti nemohl, aneb aspoň, že by mu nemohl zlého příkladu ku pohoršení nedávati. Velí Pán ruku a nohu utíti a oko vyloupati, kdyby člověku pohoršení zadávaly; nic nemá býti člověku tak milo a draho, aby se toho pro spásu duše své odříci neměl. Přítulnost k osobám, ctizádost, přízeň, sláva, štěstí, bohatství, a cokoli se nalézá na světě vnaedného a lákavého, všecko pomine a všeho se lišiti má člověk, kdyby mu odtud urážka a ponutka k hříchu přicházela. Tytéž pravdy Pán jinde v jiné souvislosti pronášel. Mt. 5, 29. 18, 6 nn. a tam výklad se nalézá. Sv. Matouš praví, že by lépe bylo, aby pohoršlivci *zavěšen byl žernov*. Malebněji vece Marek, aby žernov obložil se či raději aby oléhal o šíji jeho, což se slovem následujícím *uvrženu býti* pěkný rozman působí. Důrazněji také Marek mluví o věčné pokutě, an k větám: *lépe jest utíti nohu a ruku a vyloupati oko, než abys zdráv a celit jsa přišel do pekla*, spolu přičiňuje větu, *kdež červ jejich neumírá a oheň nehasne*; důraz zvláště se jeví v trojím opětování slov: *Kde červ jejich nemře a oheň nehasne.* Ale i když slova tato jednou jen, na konci, čteme, důraz velí.ý se předešlým větám Páně přičiňuje; v řeckém textě zajiště v novějších vydd., dle nejstarších rkp. strojených, slova ta jen jednou, na místě posledním, čtou se. Slova ta: *Kde červ jejich*

nemře a oheň nehasne vzata jsou z Isaj. 66, 24. Na dotčeném místě prorok jedná o věčných mukách, ale bere obraz od věci lidům, pro něž psal, známé, od války totiž, kteréž za dob těch lidí v hojně míře zakusili. Červ sžírá ty, jenž ve válce padli; ale červ ten nedlouho je sžírá, sám museje zahynouti. Červ ale ten, jenž lidi zlé v pekle hledati a hnísti bude, nikdá neumírá. Druhý obraz, obraz ohně, obrán od údolí gehenny, Mat. 5, 22.; tam byly mrtvoly padlých na vojně páleny, pohřebu nedošedše. Obojí obraz vhodně přiléhá k vyličení muk pekelných; červ vnitřné hlodání vlastního svědomí, oheň vněšné svízely a útrapy vyličuje. Dověčnost muk pekelných se slovy těmi dovodí, hryzení vnitřné a soužení vněšné konce nevezme u nich nikdy. — Podobně dí Sir. 7, 18. 19. *Pomni na hněv Boží, nebo pomsta na tělo bezbožného jest oheň a červ.*

Ku konci hlavy té postřetujeme některé vlastivé věty Markovy, jenž s jinými u jiných taky evangelistů přichozeními větami spojeny jsouce nemálo nesnází kritikům zavdaly.

48. Nebo každý ohněm bude solen a všeliká obět solí bude osolena. 49. Dobra jest sůl, pakli sůl neslanou se stane, čím ji napravíte? Mějte v sobě sůl a pokoj mějte vespolek.

Nescišlné výklady o větách těchto vynešeny byly; ale pomijíme jich mlčením ku pravému toliko přihlížeje. Jakož dříve Pán slova prorockého užil k vyličení muk věčných, tak nyní užívá slov zákonových a narážaje na příkaz přichozi v třetí knize Mojžíšově (Lev. 2, 13.) odsouzenice co oběti božské spravedlnosti vystavuje. Příkazuje se na dotčeném Starého Zákona místě, aby každá obět solila se u oltáře. I odsouzenici, jakožto obět Boží spravedlnosti (Jes. 34, 6.) osoleni budou, ale *ohněm věčným*, jenž nezhasíná, nébrž věčně trvá a tudy povahu soli na se přijímá, trápence od konečné zkázy ochranujíc a k dalším nekonečným mukám zachovávajíc. Ten jest smysl slov *každý*, jenž totiž přijde do ohně pekelného. *ohněm solen bude.* Při čemž jest nějaká narážka na Lev. 6, 12. *Oheň oltáře vezdy hořeti bude*, jakoby pravil: obět spravedlnosti věčně na oltáři Božího soudu hářati budou.

Ale co slova následující znamenají? totiž: *A všeliká obět solí bude osolena.* Nejlépe

s Maldonátem držeti částici spojivou a za částici porovnáci, jak Prov. 25, 3. 23. a jinde se přihází, tak že a stojí místo *jak*, takovým způsobem: *Každý bude ohněm solen, jak každá obět soli solena bývá podle předpisu zákona.* Výklad tento obmezujel věty Páně o soli na lidi v pekle, o nichž předešlo v. 48. n. Jiní věty ty obšírněji berou a ke všemu potahují, co Pán předešlo od v. 43—48. o sebezáporu pro ujiti pekla mluvil. Dí Pán: *Nemůže člověk ujiti pekla, leč obět se stane a osolen bude očistným ohněm sebezáporu; a tu se stává obětí bohubou.* Sv. Béda vece: *Ten jest obětí Páně, jenž tělo a ducha od nepravostí očisťuje a ohněm lásky Ducha sv. posvěcuje; podle toho napsal apostol (Rom. 12, 1.): Prosim vás, vydávejte těla svá v obět živou a příjemnou Bohu.* Tak jest obětí dobrolibeznosti a lásky Boží. Zanedbal-li sebe zapírati ve hříších si hově, bude osolen ohněm pekla, ohněm spravedlnosti Boží a stává se obětí trestu Božího či žertvou spravedlnosti Boží. Buď tak, buď onak se Bohu obětovati náleží.

Od oné soli, již obětě spravedlnosti Boží soleny budou, přechází Pán na jiný význam soli a ukazuje, jaké soli píletí mají, jakož dříve ukázal, které se varovati mají. Praví ohledem onoho mezi apostoly o přednost vzniklého sporu; *Dobra jest sůl; když ale sůl odsolí a bezsolí se, čím ji opravíte?* Průpověď to ze zkušenosti vzata, kterou Pán tudíž obrací na apostoly a sice podle dvojího symbolického významu, který do sebe má sůl, ana s jedné strany toudrost Mat. 5, 13., s druhé strany spojení a tudy přízeň a pokoj značí, Num. 18, 19. Dí tedy Pán: *Mějte sůl v sobě* t. j. pravou moudrost, jenž neprohlídá k marnostem, nébrž k bytelným věcem a mějte sůl v sobě také co symbol a oznam spojby a svornosti; *mějte pokoj mezi sebou*, nehádejte se o přednost; taková hádka nemoudra jest a pokoj ruší. Pěkně Pán mluví, napřed klada mějte sůl v sobě, potom klada pokoj mezi sebou, t. j. s jinými, an pokoj vněšný z pravé moudrosti a zbožnosti vnitřné vycházeti povinen. Podobně vece sv. Ignatius Mag. n. 10. *Osolte se v Christu, aby nezhybnul nikdo z vás.* A sv. Jákob 3, 13. vece: *Kdo moudr jest mezi vámi, ukazuj bytnost moudrosti své v tichosti či v pokoji; pakli svárové jsou u vás, není tam moudrost s nebe.*

Odtud přechází sv. Marek k náuce o nerozlučitelnosti svazku manželského.

Hlava X.

O nerozvatelnosti sňatku manželského; 13. žehnáni dětem; 17. bohatý mládenec a 23. nebezpečnost bohatosti; 28. apoštolům odplatu připovídá pro něho všecko opustivším; 32. umučení své předpovídá; 35. tížádst Zebedeoviců tupi; 46. Bartiméu zraku dopomáhá.

1. A odtud povstav přijde do končin judských za Jordán a sejdou se opět zástupové k němu a jak obyčej mívá, opět vyučoval je. 2. A přistoupivše fariséové tázali se ho: Dovoleno-li jest muži ženu propustiti? pokoušejíce ho. 3. On ale odpovídaje řekl jim: Co vám přikázal Mojžíš? 4. Oni pak řekli: Mojžíš dopustil list rozvodný napsati a propustiti. 5. Jimžto odpovídaje Ježíš řekl: Pro tvrdost srdce vašeho napsal vám příkaz onen; 6. ale od počátku stvoření mužským a ženskou učinil je Bůh. 7. Protož opustí člověk otce svého i matku a přidrží se ženy své. 8. A budou dvě v pleti jedné, tak že již nejsou dvě nébrž jedna pleť. 9. Což tedy Bůh spojil, člověk nerozlučuj. 10. A doma opět učeníci jeho o též věci otázali se ho. 11. A dí jim: Kdokoli propustí manželku svou a jinou pojme, cizoloží proti ní. 12. A jestli žena propustí muže svého a za jiného se vdá, cizoloží.

Viz. Mt. 19, 1. nn. Odtad t. j. 9, 32. z Kafarnaá povstav přišel Ježíš do judských končin za Jordán. Řecký text přidává spojku a před slovem za Jordán; toho slove a nemá vulgáta a zn. cí ono toli co totíž; šel po hranicích judských a sicé či totíž na oné straně Jordánu. Sejdou se tam opět zástupové k němu a učil je dle obyčeje svého. vece sv. Marek. Slovo opět prohlídá k 9, 30., kdež Pán lidu zanechal, s apoštolysám pobytí žádaje. Nyní lid z nova se k němu hrnul a Pán neodjímal se jim. Ale když lid učil, nasunuli se fariséové všelijak již k záhubě jeho hledíce a předložili mu otázku, sluší-li ženu propustiti? U Mt. 19, 3. přidává se: ze kterékoli příčiny; slov těch vnechává Marek, poněvadž píše pro křesťany z pohanstva, jimž hádky židovské o manželství povědomy nebyly. Nad to Marek slova, jež u Matouše fariséové pronášeli, Christu v ústa klade, tím způsobem, že co u Ma-

touše fariséové co námitku kladou, sv. Marek co otázku Páně předkládá. Víme, že Evangelistům více o věc než o slova šlo. Leč viz o tom u sv. Matouše na dotčeném místě.

Učeníci se nespokojili s odpovědí danou fariséům a doma tázali se Pána z nova, ješto se jim náuka tá o nerozlučnosti manželské nepodobnou býti zdála. Pán potvrzuje výroku svého kdo manželku svou propustí a jinou pojme, cizoložství se proti ní dopouští, ovšem proti manželce své pravé, o níž tu řeč jest; *ἐν ἀληθείᾳ, na ní, proti ní, ohledem jí, s příkořím jejím.* Vlastiva jest u Marka výpověď Páně o manželce: *A jestli žena propustí muže svého a za jiného se vdá, cizoloží.* Dí *propustí ἀπολύσασα* a tudy nedobře klade se *opustila.* Za časů Páně u Židů již zavládlo, že ženy o propustek či propustný list žádaly, ano v rodině Heródově Salóma, Heróda Vel. sestra, a Herodiada, o níž 6, 17., manžely své opustily a ovšem možno a podobno, že nepřikladu toho také jiné ženy stavu vznešenějšího následovaly; u Řeků a Římanů věc obyčejna byla. Pán bez mála při vynášení výroku toho prohlídá k tomu, že apoštolé mezi pobany evangelium kázati budou a tudy jim výrok onen o ženách samopropustkách přičiňuje. Matouš pro Židy evangelium ustrájev věci té mlčením pominul. Na obrat Marek vnechává vstavná ona a těžkosplavná slova, jež čteme u Mt. 5, 32: *Kromě příčiny smilství, leč pro smilství;* u Římanů zajisté nejednalo se o to, kterak se výrokům Zákona Starého rozuměti má, nébrž o to, jaký zákon má v církvi Boží panovati. Vidíme, že zákaz o nerozlučitelnosti manželské absolutně slyšán byl hned na počátku církve, jak jemu církev katolická posavad rozumí. Čtvrtý spolek, praví vykladatelé, nerozlučitel jest spolek muže se ženou, jednota Slova s přírodou člověckou v Christu, jednota Christa s církví a jednota Boží s vyvolenci v nebesích; v jednotě manželské mají se ostatné velebné jednoty obleskovati. V Starém Zákoně, v synagóze, dovolil Bůh rozluky manželů, ješto se jí označovalo, že sama ta synagóga za své vezme a na propuštění se ocitne. V Zákoně Novém nelze manželství rozloučiti, ješto církev nerozlučně s Christem se pojí.

Od manželství přechází sv. Marek k dětem, co plodům stavu toho, na jejich vychování neskončeně mnoho záleží. Dí:

13. I přinášeli mu dítky, aby došel se jich; učeníci ale domlouvali těm, jež je přinášeli. 14. Viděv to pak Ježíš rozmrzel se a vece jim:

Nechtež dítek jíti ke mně a nebraňte jim, nebo takových jest království Boží. 15. Amen pravím vám, kdokoli nepřijme království Božího jako dítě, nevejde do něho. 16. A objav je a vzkládaje ruce na ně žehnal jim.

Výklad toho Mt. 19, 13, 18, 3. Žádali rodiči, aby děti aspoň dotknouti se mohly Pána, všeho dobra se z toho nadějece. Pán ale mnohem více uděluje jim, běže je na lokty, klade na ně ruce a žehná jim. Jakou radostí matky se naplnily! Jak zamilovaly děti ty Pána tak vlidného a láskou bohatého! Činil to Pán také proto, aby ukázal, že děti záhy k Bohu věsti se mají, aby rod druhý v nich skutečnosti došel. Kacíři, kteří děti nekřestí, zavrhuji ty, jež Pán objímá a o nichž praví: takových jest království nebeské. Ano vece o nich: *Kdo nepřijme království Boží jak dítě, nevejde do něho.* Žádá dětině mysli co výminky spásy; mysl ta záleží v nejmění pýchy, ctížádsti, nečistoty a vůbec všech necnot, a nadto v učelivosti a hotovosti ke všemu dobru se skromností spojené. S takovou povahou jenom milost Boží se přizniti může. V prostotě ducha záleží pravá filosofie, praví sv. Zlatoúst, jež anděly blaží. Hospodine, vece David Žalm 130. 1., srdce moje se nezvedá, oči mé se nepozdvihují, aniž chodím ve věcech vyšších nade mne. Slovo poslední žehnal jim *κατηλόγει* má v řeckém textu vlastivou moc do sebe a značí snahu a ochotu, se kterou Pán dětem žehnal, popožehnával, vyžehnával.

Od pacholetství přechází Pán k jinošství. Sv. Marek o tom píše:

17. A když vyšel na cestu, přiběh někdo a poklek před ním tázal se ho: Mistře dobrý, co činiti, abych života věčného dosáhl? 18. Ježíš pak řekl jemu: Co mne zveš dobrým? Nikdo dobrým není leč jediný Bůh. 19. Příkázání viš: Nezcizoložíš, nezabiješ, nepokradeš, nepromluvíš křivého svědectví, neoklamáš, cti otce svého a matku. 20. On ale odpovídaje vece jemu: Mistře, toho všeho jsem ostříhal ode mládí svého. 21. Ježíš pak pohleděv na něj zamiloval ho a řekl jemu: Jednoho se tobě nedostává, jdi, cokoli máš prodej a dej chudým a budeš míti poklad v nebi a pojď, následuj mne, 22. On ale zarmoutiv se pro to slovo

odešel truchleje, nebo měl mnoho majetku. 23. A pohleděv vůkol Ježíš vece učeníkům svým: Jak nesnadně, kdož peníze mají, do království Božího vejdu! 24. Učeníci pak se užásali nad slovy jeho. Ježíš ale odpovídaje dí jim: Synáčkové, jak nesnadno jest doufajícím v peníze do království Božího vejíti. 25. Snáze jest velbloudu uchem jehelným projíti nežli bohatému vejíti do království Božího. 26. Oni pak se více divili pravice k sobě vespolek: I kdož může spasen býti? 27. A pohleděv na ně Ježíš vece: U lidí nemožno jest, nevšak u Boha, nebo všecko možno jest u Boha. 28. I počal jemu Petr praviti: Aj my opustili jsme všecko a následovali jsme tebe. 29. Odpovídaje Ježíš vece: Amen pravím vám, není žádného, jenžto by opustil dům, neb bratry neb sestry neb otce neb matku neb děti neb role pro mne a pro evangelium, 30. kterýby nevzal stokrátě toli nyní v času tomto domů a bratrů a sester a matek a dětí a rolí mezi pronásledováními a ve věku budoucím život věčný. 31. Mnozí pak první budou posledními a poslední prvními.

Výklad Mt. 19, 17. nn. Vyšel Ježíš z domu na cestu, aby pouť do Jerusalema konal, an tu jinoch urozený, jak z dvou jiných synoptiků vysvítá, Mat. 19, 22., Luk. 18, 18. k němu přibyl. *Přiběhl,* dí sv. Marek, a poklekl před Christem; tím horlivost svou a svou ke Christovi úctu na jevo dal. Dále se spouští na dobrotu Páně *dobrym mistrem* ho zova a nežádá leč co k spáse jeho se odnáší tázaje se: *Což činiti, abych spasen byl?* Všecko zdá se nasvědčovati, že jinoch to byl výborný, nébrž dokonálý. Jednak mu dvojí vada vadila, přilplost k zemskému statku a samolibost. Těch vad ho sprostiti žádaje Pán delší rozmluvu s ním zapředel a použil k tomu hned pozdravení jeho: *Proč mne zoveš dobrým?* dí Ježíš; *nikdo dobrý není leč Bůh.* Jinoch jmenoval Pána jen ze zdvořilosti dobrým; Pán jej k výši idey skutečného dobra pozdvihuje. Jakož Bůh jest zdrojem všeho bytí, tak jest pramenem všeho dobra a tudy jako jeden Bůh jest, tak jest jedno dobro, totiž vůle Boží a ta vůle v desateru Božích příkazů vyslovena jest. Tudy jej odkazuje Pán k zákonu

Božímu. Sv. Pavel píše (1 Cor. 4, 3.): *Nic zlého sobě nejsem povědom, ale proto nejsem ospravedlněn.* Neměl do sebe té pokory ten ač jinak chvalitebný jinoch a pravil o sobě: *Všecky příkazy Boží zachovával jsem od dětinství.* Pán ale doutnajícího knotu zhasiti nehodlaje, Mat. 12, 20., shledav, že v tom pravdu mluví, *zamiloval jej* pro tu k němu přítulnost a pro tu péči o spásu. Jednak chtěje jej výše pozvednouti hodlal mu dříve křehkost a hřešivost srdce jeho odhaliti. *Jednoho se ti nedostává. Prodej co máš a dej chudým.* Leč v té zkušbě neobstál jinoch, an neučinil dle výroku Žalmu 61, 11: *Když bohatství přibývá, nepřikládej k němu srdce.* Ukázal se nezralý býti k tomu, čím jej Pán obmyslil a nemohoucím povýšiti se na vrchol dokonalosti.

Mezi uvedenými za příklad příkazy v. 19. má Marek také: *neoklamáš, nepřipravíš o statek, neuvedeš do škody, neoblestíš, neužiješ podvodu.* Prohlídá Pán dle některých k Deut. 24, 14., kdež řeč jest o nezbavování mzdy chudého; dle jiných hledí k Lev. 19, 13., kdež psáno: *Neučiniš křivdy bližnímu svému aniž moci utiskneš ho.* Ještě jiným se vidí, že zří k Ex. 20, 17. *Nepožádáš domu bližního svého, ani což jeho jest* atd.

Z toho chování se jinochova běře Pán námětek mluvíti o tom, jak nebezpečno jest bohatství pro spásu. *Pohleděl vůkol, aby věc tu vážnou býti osvědčil a výstražně pravil: Jak nesnadno vejíti do království Božího lidem bohatcům!* A když se nad tím zděsilí apostolé, tedy Pán vlídně slova svá pronáší a vysvětluje: *Děťátka, jak nesnadno, aby kdo v bohatství doufají, spasení byli.* Tím výrokem Pán předešlý výrok zmírňuje; ne ten, kdo má, nébrž kdo k bohatství srdcem lípne, ten nesnadno do království Božího vchází. Poněvadž ale majitel bohatství k němu srdce klade, tudy Pán vece dále: *Snáze projde velbloud uchem jehly než bohatc do království Božího.* Nad tím ještě více zhrozili se apostolé a pravili: *I kdož může spasen býti? Načež jim Pán ku potěše vece: U Boha možno to jest.* — Pozoru hodna jest psychologická pravda v chování se Pána projevená, za kterou pěstěné děti, synáčkové v. 24. učeníky oslovuje; podobně památno ve vzvolání učeníku slove i na začátku položené. *I kdož může býti spasen?* kterážto částice nemožnost a podivení s důrazem ozvláštním vytýká. Jenom těm bohatcům snadno jest vejíti do království, kdož v něm prostředky k dobrodiním vidí a ti boháčci právem spoléhají na bohatství, kteří je v klín chudoby vylévají.

Z řeči Páně, že u Boha všecko možno, apostolé důvěry nabyli a v té důvěře Petr vznáší slova ku Pánu: *Aj opustili jsme vše-*

cko. Všecko, netoliko majetek, nébrž otčinu, přátely a cokoli srdci lidskému milo a draho býti může. Všecko pro Christa opustiti jest především svou vůli opustiti a ji Bohu obětovati. Umrtvování to nejednou se podobá plavbě proti proudu. Za to slibuje Christus říka: *Není, jenžby opustil dům neb bratry neb sestry neb otce neb matku neb děti neb role pro mne a evangelium, kterýžby nevezl stokrát toli nyní v času tom, bratrů a sester u domů a rolí mezi pronásledováními a ve věku budoucím život věčný.* Památen jest přístavek, jež Marek klade v. 30, že člověk vezme stokrát toli nyní mezi pronásledováními čili uprostřed protivenství, uprostřed takových okolností, v nichž, zdá se, křesťané o všechno připraveni a všeho až i toho života zbaveni bývají. I tenkrát Bůh stokrát t. j. mnohokrát stálost víry té odměňuje; láska, kterou se křesťané vespolek milovali, že pohané prsty na ně *aj jak milují se* ukazovali, nahradila veškeré ztráty časné, ana ta protivenství újeji je spojovala a za jedinou rodinu sebe vespolek považovali učila. Ef. 4, 16. Nad to myšlenka, že dědicové jsou statků věčných a že jsou dítkami Božími, jim všechna protivenství oslavovala, ulevovala a poklidem a útechou naplňovala, tak že je za radost sobě pokládali, Rom. 8, 17., Hebr. 12, 7., Jan 1, 2. Při slovech těch se před zraky Páně všechna budoucnost namanovala a všechny ty ústavy a řady, jimiž chudoba, nouze, bída a strast úlevy a pomoci dochází, jasně se mu představovaly. Všemi těmi potěchami a milostmi Christus náhradu dává za to, čeho se lidé na dobrech a radostech tělesných pro Christa vzdali; druhdy pak je věcnou spásou obmyslí.

Ještě přidal Pán výrok, jímž předsudku o přednosti vestříc přichází. Dí: *Mnozí první budou posledními a poslední prvními.* Nepřijde tu na čas, nébrž na vytrvalost ve sloužení Bohu a mnozí, jenž naposled byli povoláni, větší odplaty dojdou, než kdo hned z počátku se ku Christu přihlásili. Velká útecha to pro církev, jejíž spasitelní pramenové tudy nikdy nevysychají. Jak blaze jest sloužiti Pánu, jenž činí sluhy své bohatými v chudobě, radostnými v zármutku, šťastnými v protivenstvích! Člověk má všecko, když Boha má, a bezpřemné lakomství jest v člověku, jenž na Bohu dost nemá, vece sv. Teresie. Slovy, že z *prvních posledních* se stanou, máme se v pokoře cvičiti. Jidáš zahynul a lotr na kříži spásy došel.

Ale již se blížil čas smrti Páně a znova mluvil o ní apostolům, aby viděli, že dobrovolně se jí podrobují. Dí sv. Marek:

32. Byli pak na cestě vstupující

do Jerusalema, a předcházal je Ježíš: i žasli a následující báli se. A pojav opět dvanáctera počal jim praviti, co má se jemu přihoditi. 33. Aj vstupujeme do Jerusalema a Syn člověka vydán bude veleknězům a zákoníkům a starostám a odsoudí jej na smrt a vydají jej pohanům 34. a posmívati se budou jemu a uplíjí jej a ubíjejí ho a usmrtí jej, a třetího dne vstane.

Viz Mat. 20, 17 nn. Příhoda s mládcem se stala, když vcházeli od domu na cestu, nyní již je nalezáme na cestě, jenž vede do Jerusalema. *Vstupovali* po ní, poněvadž, jak jsme několikráte dotkli, Jerusalema na horách ležel a odevšad se vstupovati na vrchy musilo. Pán je co udatný vůdce předcházal; i žasli nad tím, že tak srdnatě do Jerusalema se ubírá, an přece několikrát jim byl pravil, co jej tam očekává. I ostávali zpátky pro úctu a pro bázeň; báli se, že již již to se stane, co Pán jim tolikráte předpovídal a že předce utrpění ta ho potkají. Místo slov: *a následující báli se* má jiné čtení: *kteří následovali, báli se*, t. j. s bázní následovali někteří, an jiní pro úžas postávali. Tudy jich Pán povolal a pojal všechny k sobě, aby jim opět jistou zprávu o utrpení svém dal a z rozpaků a pochybenství, které bez mála ještě poněkud v myslech jejich vládlo, je docela vyvedl. *I počal mluvíti Pán, dí Marek, přerušil totiž ono smutné mlčení.* *Vstupujeme do Jerusalema* pravil k nim, *a Syn člověka veleknězům a po nich pohanům a starostám vydán bude a odsoudí jej na smrt a posmívati se mu budou a usmrtí jej a třetího dne z mrtvých vstane.* V těch slovech celé pašije Páně se zahrnují a jimi netoliko od apostolův urážka pro umučení Páně odňata, nébrž vůbec víra všech křesťanův ukřepena a posilněna byla. Kdož mohl tak jasně a podrobně ty budoucí věci předvídati? Kdož s tou láskou za spásu lidskou smrti se podrobovati? Kdož samomocně třetího dne z mrtvých vstáti? Slova *starostám* nemá text řecký.

Leč předpověď jeho o vzkřesu oživila či raději ubudila ve dvou učenících ozvláštní žádost. Dí sv. Marek:

35. I přistoupí k němu Jákob a Jan, synové Zebedeovi říkouce: *Mistře, chceme, abys očkoli poprosíme učinil nám.* 36. On pak řekl jim: *Co chcete, abych učinil vám?* 37. A řekli: *dej nám, abychom jeden po pravici tvé a druhý po levici tvé seděli ve*

slávě tvé. 38. Ježíš ale řekl jim: *Nevíte, oč prosíte; můžeteli pítí kalich, kterýž já piji, aneb křestem, jimž já se křestím, pokřestěni býti?* 39. Oni ale řekli jemu: *Můžeme.* Ježíš pak dí jim: *Kalich sice, kterýž já piji, pítí budete, a křestem, jimžto se křestím, křestěni budete,* 40. *seděti však po pravici mé neb po levici není má věc dáti vám, nébrž kterým připraveno jest 41.* A uslyševše deset počali se hněvati na Jákoba a Jana. 42. Ježíš ale povolav jich vece jim: *Víte, že ti, kteří se poznávají předkovati pohanům, panují nad nimi a knížata jejich vládnou jimi.* 43. *Není takto ale mezi vámi, nébrž kdokoli chce státi se větším, bude vaším služebníkem,* 44. *a kdokoli chce mezi vámi prvním býti, bude všechněch robem.* 45. *Nebo ani Syn člověka nepřišel, aby mu slouženo bylo, nébrž aby sloužil a dal život svůj výplatou za mnohé.*

Viz Mat. 20, 20—28. Mluvil pán o smrti své; i kdož by se tu nějaké prosby o povýšení v království nadál a neočekával raději žádost o účastenství v tom umučení? Ale matka Zebedeoviců se přidržela posledních slov, jež Pán o vzkřesu svém pronesl a tudy Pánu předložila prosbu o povýšení synů svých; byla v tom od synů těch pobídnuta a podněcena a tudy Marek dí, že Zebedeovci Pána prosili, ne bezprostředně, nébrž skrze matku. Viz o tom u sv. Matouše 20, 20. nn. Ptal se jich Pán: *Co chcete?* ač dobře věda a znaje žádost srdce jejich; směřovala otázka k tomu, aby prouesli co vadného v sobě mají a aby tím činem i oni i ostatní učeníci odtud poučení vzali. *Chtěli seděti po pravici a levici v slávě Christa P.,* když totiž založí to, jak se domněli, království. Odpověděl jim ale Pán: *Nevíte, čeho žádáte,* o zemském království sníce a mátožice, jesto říše má není z toho světa. *Ctižádost a každá náruživost oslepuje člověka.* P n jim ukazuje, že jediná cesta k slávě jest podstupání útrap, svizelů a strastí a táže se, mohli *kalich* trápení *pítí a křestem* soužení jeho *pokřestěni býti* t. j. netoliko bolestí a trápení snášeti, nébrž v nich docela potopeni býti? Pán přidává o kalichu slova: *jež já piji* a o křestu připojuje: *jimž se já křestím* t. j. strastem podrobují; dí v čase přítomném *piji, křestím se* poněvadž umučení své již před zrakoma spatřoval. Pán jim neslibil slávy, nébrž útrapy; přece ale ostatní

apostolové se na dva ty bratry rozhněvali, jakož ctižádostí zárlivost probuzena bývá. Měli ostatní těch dvou příkladem se káti a ve vadě té vadu svou co v zrcadle poznati; leč ta jest křehkost lidí, že chyby jiných jinými chybami odsuzují. *I povolal Pán všechněch a poučil je o povaze království svého docela jiné, než jest povaha království světských. Království Páně, t. j. církev zakládá se na pokore, na lásce a úslužnosti k spáse lidské. Pán dí: mezi vámi není takto jako mezi knížaty světskými; dí není a nedí nebude, poněvadž život křesťanský co princip u apostolů již vládnouti počal. A v tom se jim Pán dává vzorem o sobě pravě: Syn člověka nepřišel, aby mu slouženo bylo, nýbrž aby jiným sloužil. To povinnost sluhů Páně, k životu Christa prohlédati, jeho chování nápodobiti, chudobu, pokoru, úslužnost, horlivost jeho následovati a hotov býti pro spásu lidí svěřených život každou chvíli položití.*

Kdož může vážiti ta slova Páně a nepokoriti se do nehlubší hloubě země? Žádný otrok neslouží Pánu svému tak, jak Pán nás nám svým robům sloužil. Ostatně sv. Augustin M. B. 5, 24. již o mocnářech světských praví: My neblahoslavíme císaře a krále, že dlouho panovali, nepřátely skrotili, rozbroje udušili, nýbrž blahoslavíme je, spravedlivě-li panují, v myslí hrdosti nemají, svou moc k rozšiřování Boží slávy vynakládají, k Bohu bázeň, úctu a lásku mají, ku pomstě váhavi, k odpuštění snadni jsou, trestu toliko z potřeby užívají, raděj svým žádostem, než jakýmkoli národům panují a nezanedbávají za hříchy své Bohu obět pokory, skroušenosti a modlitby přináseti. Tak sv. Augustin o mocnářech světských; čím více těch cností na představeném církve postihovati slušno! Ještě přijde poznamenati, že slovo *δοκῶσι*, qui *videntur* principari neznají v. 42., kteří *zdají se, vidí se předkovati*, nýbrž kteří se od lidu *uznávají*; není smysl, žeby jenom zdáli se předkovati vládu jenom zdánlivou měli a napohlednou, nýbrž kteří *domnívají se*, o nichž všeobecně za to má se, že ti jisti vládu a žezlo drží. A tudy jsme přeložili *poznávají*.

Ještě sv. Marek o divu vypravuje na slepce, který, jak již několikrát zmíněno, oznamem slepoty lidské byl.

46. A přijdou do Jericha; a když on vycházel z Jericha a učeníci jeho a přemnohý zástup, syn Timeův Bartimeus slepec seděl podlé cesty žebraje. 47. I uslyšev, že Ježíš Nazaretský to

jest, počal volati a říkati: Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou! 48. A domlouvali mu mnozí, aby se odmlčel: on ale mnohem více volal: Synu Davidův, smiluj se nade mnou. 49. A stanuv Ježíš kázal jej zavolati. I volají slepce řkouce jemu: Dobré mysli buď, vchop se, volá tě. 50. On pak odhodiv roucho své poskočiv přišel k němu. 51. A odpovídaje Ježíš řekl jemu: Co chceš, abych tobě učinil? Slepce ale řekl jemu: Rabboni (t. j. pane můj), abych prozřel. 52. Ježíš pak dí jemu: Jdi, víra tvá spasila tebe. A hned prohlédl a následoval ho cestou.

Viz Mt. 20, 29. nn. Matouš mluví o dvou, Marek jenom jednoho Bartimeu jmenuje co ze dvou těch známějšího a bez mála Římanům, jimž Marek evangelium napsal, dobře povědomého. Bartimeus jest rodové jméno, kteréž se stalo jménem vlastním, tak že je sv. Marek vysvětluje. Když z Jericha vycházel, žebrák slepec ten na cestě sedě dovolával se pomoci od Christa. Lid mu pravil, že tu jde *Ježíš Nazaretský*; on ale nevolá za ním dle výroku toho, nýbrž vírou výše se nesa volá: *Ježíši Synu Davidův* t. j. *Messiáši*. Pán velel ho k sobě zavolati a uzdravil jej, což sv. Marek velmi živě a malebně líčí a od nás při sv. Matouši vyloženo bylo. Divy Páně, dí sv. Řehoř Velký, jsou důkazové víry, ale i obrazové i odznakové pravd Božích. Slovo Jericho příbuzno jest slovu Jaréach, což značí měsíc či lunu, jenž jest obraz nestálosti života lidského. Pokolení lidské chudo a slepo jest a jedin Ježíš zrak mu dáti a je obohaciti může. Ale musí volati za Christem, aniž se dávati másti lidmi, jenž volání takové zakazují neb zastavují, jak to nevěrci a zlolidé činí. Křičel a volán byv ode Pána odhodil oděv a šel k němu. Odhození oděvu značí radost jeho a jest, jak Beda vece, pro nás příkladem všeho se vzdávati, co nám na cestě ku Christu vadí. I křiku jeho nám následovati přijde a vece o tom sv. Aug. in. ps. 118. velikým křikem útroby jest velká snaha a vroucná pile. Slovo *rabūni* či *rabóni Pane*, neb *Pane můj*, jest slavnějším titulem než pouhé rabi.

O dálejší Páně do Jerusaléma cestě nevypravuje Marek, leč vylučuje vjezd jeho.

Hlava XI.

Příjezd do Jerusaléma; 12. zlořečení figu; 15. vyčištění chrámu; 20. mocnost víry a 24. modlitby; 25. o smířlivosti; 27. poráží farisey otázkou o křestu Janovu.

1. A když se přibližovali k Jerusalému a Bethanii při hoře Olivetské, posílá dva z učeníků svých 2. a vece jim: Jděte do městečka, jenž před vámi jest a hned vcházejíce tam, naleznete oslátko přivázané, na němž nikdo ještě z lidí neseděl; odvažte je a přiveďte. 3. A řekneli vám kdo: Co to činíte? rcete, že ho Pán potřebuje a hned je propustí sem. 4. A odešedše nalezli oslátko přivázané u dveří vně na rozcestí, i odvázejí je. 5. A někteří z tuto stojících pravili jim: Co činíte, odvažující osle? 6. Oni ale řekli jim, jakož přikázal jim Ježíš a propustili jim. 7. A vedli oslátko k Ježíšovi, i kladou roucha svá na ně a vsedl na ně. 8. Mnozí pak roucha svá postlali po cestě, jiní ale ratolesti sekali se stromů a prostírali po cestě. 9. A kteří předcházeli a kteří následovali, volali řkouce: Hosanna, 10. požehnán (buď ten), jenž se bere ve jménu Páně! požehnáno (buď to), jenž přichází království otce našeho Davida! hosanna na výsostech. 11. I vešel do Jerusaléma do chrámu a obezřev všecko, ana již pozdní byla hodina, vyšel do Bethanie se dvanácti.

Viz u Matouše 21, 1—11. Slavný vjezd Páně do Jerusaléma jest předjetím toho vítězství, kterého Christus smrtí svou nad knížetem světa dobytí hodlal a jest oznamem povahy království jeho. Poslal dva apostoly, aby přivedli oslátko, na němž by do města vjeti mohli. Činil to se blíže k Jerusalému a k Bethanii při hoře Olivetské. Řecký text před slovo k Bethanii přidává k *Betfage* či k *Betfaze*. *Betfaga* na boře Olivetské byla ještě blíže Jerusaléma než *Bethania*. Přikázal každému, kdožby se tázal, osvědčiti, že *Pán potřebuje osle*, aby se zjevil co král, co obět, co beránek, jenž sejme hříchy světa. Apostolové šli a učinili, jak velel Ježíš a ješto jim lidé osle propustili, viděli z toho, že mocno jest slovo Páně a že srdci lidskými vládne. Když pak

Christus posadiv se na osle vjížděl do Jerusaléma, mnozí lidé duchem Božím vedeni byvše stlali mu co králi roucha a ratolesti a volali: *Hosanna na výsostech; požehnáno buď království otce našeho Davida; stlání roucha a ratolesti na cestu Páně značí pohrdání světem a rozkošemi jeho, když nám brání přístupu Páně a nedávají Mu v srdcích našich vítěziti. Místo slova ratolesti čte text řecký stelivo — t. j. ratolesti a lupení — z popluží. Volali oni: požehnáno království otce našeho Davida domnějíce se, že Pán obnoví a opraví světské krále Davida království a že mu tu, již za věku onoho mělo, okrasu, velebnost a nádheru zjedná. Co se synem či potomkem Davidovým rozumí, vůbec známo bylo, an *Messiáš* povšechně synem Davidovým sloul, jak výše 10, 48, slepec jej nazývá. *Vešel Pán do chrámu a obezřel všecko*, dí Marek. Dnes an večer byl již, obzírá Pán jenom všechno v chrámu co Pán a soudce matorně, bolestně a soudně; byla te lhůta dána, aby druhého vymítání chrámu oštěditi sobě mohl. Obezřel si Pán všechno v chrámě. Zdali krásu, skvost a nádheru jeho? Co se k slávě Boží děje, není nehodu zraků Božích. Ovšem můžeme pokládati, že těm, kteří tu ještě byli, na večer penězoměncům a prodavačům pohledem svým návštěvi dal, čeho by se varovati přišlo. Oni však, zanedbavše pokynutí toho, dne druhého právem z domu Božího vyhnáni byli. Ale i celému národu chtěl výkonem symbolickým nastíniti a naobraziti, čeho se nadíti může, ač jestli že sobě neusmyslí. Dí o tom sv. Marek:*

12. A druhého dne když vyšli z Bethanie, zlačněl. 13. A uzřev z daleka fig mající listí, zašel, zdaby snad co nalezl na něm. A přišed k němu, nic nenalezl kromě listí, nebo nebyl čas figů. 14. A odpověděv řekl mu: Již více na věky z tebe ovoce nikdo nejez! A slyšeli to učeníci jeho. 15. I přijdou do Jerusaléma. A vešel do chrámu počal vymítati prodavače a kupovače ve chrámě a stoly penězoměnců a stolice prodavačův holubic popřevracel 16. a nedopouštěl, aby kdo nesl nádobu chrámem. 17. A učil řka jim: Nenlíž psáno: Dům můj domem modlitby slouti bude všechnem národům? Vy však učinili jste jej peleší lotrů. 18. Což nslyševše velekněží a

zákonci hledali, kterak by jej zahubili, nebo se báli ho, poněvadž veškeren zástup divil se náuce jeho. 19. A když se zvečerele, vycházel ven z města. 20. A ráno mimojduce, uzřeli fik uschlý od kořene. 21. A vzpomenuv Petr řekl jemu: Pane, aj fik, jemužto jsi zlořečil, usechl. 22. A odpovídaje Ježíš řekl jim: Mějte víru Boží! 23. Amen pravím vám, že kdožkoli řekne této hoře: zdvihni se a vrhni se do moře, a nebude pochybovati v srdci svém, nébrž věřiti, že co praví, stane se, stanef se jemu. 24. Protož pravím vám, všechno, oč modlíce se žádáte, věřte, že obdržíte a stane se vám. 25. A když státi budete k modlení, odpouštějte, máte-li co proti komu, aby také Otec váš, jenž na nebesích jest, odpustil vám hříchy vaše. 26. Pakli vy neodpustíte, ani Otec váš, jenž na nebesích jest, neodpustí vám hříchů vašich.

Výklad u Mat. 21, 18. nn. Pán v neděli vjel do Jerusalema a v pondělí z Bethanie, kdež byl nocoval, vyšel zlačněl. *Zlačněl*, vece Marek; bylo to sice po triumfu a na dni takové lidé sobě štědre hodův dopřívají; ale Ježíšovi byly hodem modlitba a půst. Činil to Pán lidem ku příkladu. Fík stál na cestě a jsa olistěn dával naději, že i ovoce mítí bude, ješto lupeny při fíkách tepruv po ovoci vyšlém vyrážejí. Dí svatý Marek: *Nic nenalezl kromě listí, nebo nebyl čas fíků.* Slova: *nebyl čas fíkový* prostý smysl mají každému přístupný. Stežeje jsou ve slově *měl listí*; to věc odchylna a nepravidelna byla, že lupeni máje plodů neměl, an fík olistěný sliboval, mítí fíky a sice ne nějaké ozimé, nébrž právě rané a jarné. Ošalebno bylo tedy listí stromu toho; máje strom lupení, měl přirozeně dle povahy fíků mítí také plody a tudý mu Pán zlořečí, ovšem mu zlořečiti nehodlav, kdyby ani lupenů byl neměl. Byl mam a klam, byla vněšná slibnost, napohlednost, zdánlivost a tvárnost, ale pravdy, skutku a bytosti nedostávalo se. A tudý kletba na strom, co symbol lidu israelského vynešena v Mat. 21, 19. nn. Tomu smyslu přírodnému a samým sebou zřejmému nepovolujíce někteří vykladači na různá bezcestí zašli, proti pravidlům řeči a spojitosti slova *nebyl čas fíků* vykládajíce, buď že nebyl dobrý rok na fíky, buď že nebyla pohoda pro fíky, buď dokonce za to majíce, že Pán jenom postavným hladem a postavným hledáním

k fíku došel, aby [div činiti a symbolický soud vynésti mohl. Postavnosti a tvárnosti nebylo u Pána potřebí, an fik sám odchylností svou se mu za symbol namítal a také proti kontextu výklad ten čelí. Pravi Marek: Pán k fíku *odpovídaje* neb *odpovědě*; zdráhal se fik plod dáti a Pán na to zdráhání a odpírání-se stromu fíky se propůjčiti kletbou odpovídá. Každý člověk jest fíkem na cestě od Baha vstípeným. pěstovaným, svažovaným rosou milosti Boží. *Na cestě* stojíme, t. j. přemnohým pokušením světa podléháme; jednak nejenom vn šneš-ku Chistu hlásiti, nébrž vnitřně ovocem svatosti rozozovati a plody vynášeti máme. Jinak i nám soud nastane, jakým Pán Židům vyhrázel. Díl toho ihned ve chrámě splnil vymítáním chrámu. O vymítání chrámu viz Mat. 21, 12—17. *Počal* vymítati, vece Marek, prohlídaje k delšímu a dalšímu v tom Páně konání; vymítání předcházelo, následovalo zpřevracování stolů a stolic. Také nedopustil, aby nádoby a nářadí se přenášelo *skrze svatyni, isqov*, t. místnosti a síně chrámové, aby totiž pro ukrácení sobě cesty posvátnými se nebrali místy. Měli Židé, ač věřime-li Thalmudu, krásná o tom přikázání, že do chrámu ano ani do síně pohanů nikdo zamazanýma nohama, s holí, s tobolou, s měchem a podobnými věcmi vcházeti, ani tam plivati, ani místnosti posvátných za průchod užívati nemá. Leč viděti, že se toho nezachovávalo. Tudý zakročil Pán a zapověděl, aby nikdo nádoby chrámem nepřenášel, háje tím, aby lidé z pobožnosti se nevytrhovali a pohanům tu pro modlitbu odevšad shromážděným pohoršení se nedávalo. *Vyučoval* je potom, dí Marek; předmět nauky byl o posvátnosti chrámu, jak z útonků a úrubků u Marka viděti. Památno jest, co přidává Marek a čeho Lukáš i Matouš mlčením pomínuli, že Pán pravil: *dům můj bude modlitebnicí pro veškery národy.* Sv. Petr, z jehož úst Marek slyšel, co napsal, neopomenul slov těch ode Pána řečených, ješto zvláštní zajímavost a váhu pro pohany měla.

Každý křesťan jest chrámem Božím a horlivost, kterou měl Pán pro čistotu chrámu, má každý pro čistotu srdce svého mítí. I má tedy všechno zlozboží, totiž hříchy a nepravosti ze srdce vybývati a veškery modly v něm podvracetí a troskotati. *Dům můj jest dům modlitby*; čím více křesťan modlitbě oddán jest, tím více jest domem Božím a církve velejíc kněžím toli se modliti pravým chrámem Božím se býti osvědčuje.

To Pán veřejně vůči veškerého židovského představenstva činil. A což ti na to dělí? Když *uslyšeli* o tom, co Pán ve chrámě činil a mluvil, hledali zahubiti ho, *bojice se*, aby jich o všechnu vážnost u lidu nepřipra-

vil, aby veškeren lid po něm nepostoupil. Jo. 11, 47. ale neodvázili se proti Pánu něčeho podjímati; ješto veškeren lid ho následoval Luk. 19, 47. Večer, dí Marek, *vycházel* t. j. každého dne za dnů posledních vycházel večer z Jerusalema a nocoval v Bethanii, ráno pak opět do Jerusalema se ubíral a po den celý vyučoval. Luk. 21, 37. Činil to po tři dni; jakož také druzí poutníci nevšickni v Jerusalemě nocovati mohli, nébrž v okolných vesnicích, dvorech a sadech i stanecch se ubytovali, za dne ve chrámě pobožnost provozujíce. Činil to Pán také, aby vrahům vyhýbal a jim v ruce nepadl před hodinou svou a před časem svým. Mat. 26, 18. Jo. 7, 8.

Jednak chodil Pán, jak praveno, denně do Jerusalema z rána. Ráno v úterý, když se s apostoły bral do města toho, *uzřeli* apostoły *jik ten již od kořene usechlý.* Byla věc ta apostoľům nemálo podivna a tím podivnější, poněvadž fik i po svém podtětí nějakým časem mizu a svěžest lupenů podržuje. Sv. Matouš více kvěcem než k časům a k dobám hledě vypravuje událost tak, jakoby se byla kletba nad fikem vyrčená tudíž s usechnutím potkala. Leč z tohoto místa sv. Marka se učíme, že kletba sice v pondělí vynesena byla, že ale apostoľé v úterý ráno do Jerusalema jdouce uschnutí fíku postřehli. I dí Petr ku Pánu s podivením: *Aj fik, jemužto jsi zlořečil, usechl.* Tu bychom očekávali, že Pán jim t. j. učeníkům svým odpoví, proč ten strom usechl, že totiž kletbou se to dalo sice, že ale kletba ta pro neplodnost jeho vyrčena byla; očekávali bychom dále, že symbolický význam skutku toho vysvětlí. Leč Pán nic toho nečiní, nébrž dí: *Mějte víru Boží.* Někteří interpreti slovo genitivné *Boží* pravili býti genitivem povahy a znamenati výtečnost a svrchovanost, jakoby Pán chtěl říci: mějte svrchovanou víru, jak na př. v St. Z. cedrové Božími slují. Leč víra Boží nikdá nemá toho významu; víra jest tuto toli co důvěra a *Boží* či *Boha, osov*, *Dei* jest genitiv předmětu: mějte důvěru v Boha. *Amen pravím vám, dí dále Pán, kdo řekne hoře: vzchop se a vrhni se do moře, nepochybujíc, nébrž věře, že se stane, stanef se jemu a všechno, oč modlíce se žádáte, věřte, že obdržíte.* Svrchovanou důvěru žádá Pán a jistý výsledek slibuje. Případá jistota ona modlitbám, jež v útrokách našich Duch svatý vzbuzuje, které ovšem docela s vůlí Boží souhlasny jsou a tudý vyslyšány bývají; ale i ta důvěra sama jest darem od Ducha svatého pochodilým. Ještě ale přičinuje výminku takového modliteb od Boha vyslyšání, an vece: *a když státi budete k modlitbě, odpouštějte, máte-li co proti komu, aby i Otec váš nebeský odpustil vám.* Když usechl fik

ten, tedy Pán k důvěře a k modlitbě, jíž se důvěra vypořádá, učeníky napomíná, ana modlitba nyní jim především potřebna byla. Odpouštění urážek co výminku, pode kterou modlitba vyslyšána bývá, přičinuje Pán poněvadž symbolický výkon Páně, jímž nad vrahy pokuta náznačně vykonána, k nějaké mstivosti vybízeti se zdáti mohl; tudý Pán v ústrety takovému nečasnému vývodu vychází. O modlitbě Pán užívá slova: *když postanete, stojíte, o čem Mat. 6, 5. Státi* tu značí všelikou snahu a zahrnuje všechnu modlitbu i tu, která kleče a nice vykonává se. Nyní vykládá Marek, co se v úterý stalo v chrámě.

27. I přijdou zase do Jerusalema; A když chodil ve chrámě, přistoupí k němu veleknězi a zákonici a starostové 28. a dějí jemu: Jakou mocí toto činíš? a kdo dal tobě tu moc, abys ty věci činil? 29. Ježíš ale odpovídaje vece jim: Otáži se vás i já na jedno slovo a odpovězte mi, a povím vám, jakou mocí toto činím. 30. Křest Janův s nebe-li byl čili z člověků? odpovězte mně. 31. Oni ale rozmyšleli u sebe řkouce: Díme-li: S nebe, řekne: proč jste tedy nevěřili jemu? 32. Díme-li: z člověků, bojíme se lidu; všickni zajisté drželi, že Jan právě prorok byl. 33. A odpovídajíce dějí Ježíšovi: Nevíme. A odpovídaje Ježíš vece jim: Aniž já pravím vám, jakou mocí toto činím.

Výklad toho Mat. 21, 23—27. Přibyv Pán do chrámu vyučoval tam. Činil to s plnou vahou božského důstojenství svého; ale žárlivost a nevole vzniklá v útrokách veleknězů a zákoníků vyšlehla v plamen. I netrpíce toho přistoupili k němu a podali na něho dvojí otázku, totiž jakým plnomocenstvím učí a z chrámu vyhání a kdož ten jest, jenž mu plnomocenství to dal? Mohl je Pán odkázati na zázraky své, na svatý život svůj, na čistotu nauky své; ale holdal raději odkryti jim zlobu srdce jejich, ze které otázka plynula. Nebo co člověka nevěrcem činí, nejde z nedostatku důvodů, nébrž z kalu srdce zkazilého. Vznosl na ně otázku o křestu Janově, s nebe-li či z lidí jest. Rádi by byli rekli: z lidí! Ale lidé měli Jana za pravého proroka a oni se obávali lidu; říci ale, že s nebe bylo povolání Jana, jenž o Christu Ježíši slavně svědčil, nemohli bez zardění a bez odpírání samým sobě.

Vlastními osidly zlapání byli a naplnilo se na nich, co dí Písmo Job. 5, 13, 1. Cor. 3, 19. *Polapím moudré v chytrosti jejich.* Když byli odpověděli, že nevědí, odvětil Pán: *Aniž já vám povím o mocenství svém.* Tak Bůh nejednou zlobu lidí duchovním oslepením pokutuje.

Hlava XII.

Parabola o vinařech syna zabívejících; 10. Kámen zavržený; 13. O dani; 18. O vstání z mrtvých; 28. o předním příkazání; 35. O synu Davidově; 38. o ctižádosti a lakomství zákoníků; 41. O daru chudé vdovy.

1. I počal jim v podobenstvích mluvit: Vinici štípil člověk a ohradil ji plotem a vykopal lisici a vystavěl věži a pronajal ji vinařům a odcestoval. 2. A poslal k vinařům časem svým služebníka, aby od vinařů přijal z užitku vinice. 3. A ti javše jej zbili ho a odeslali s prázdnem. 4. A zase poslal k nim jiného služebníka, a toho v hlavu poranili a uhaněli. 5. A opět jiného poslal a toho zabili; a více jiných, z nichž některé zbili, jiné pak zavraždili. 6. Ještě tedy jediného máje syna nejmilejšího i toho poslal k nim posléze řka: Ostýchati se budou syna mého. 7. Vinaři však řekli k sobě vespolek: Tento jest dědic, pojďte, zabijme jej a naše bude dědictví. 8. I javše jej zabili a vyvrhli ven z vinice. 9. Což tedy učiní pán vinice? Přijde a zahubí vinaře a dá vinice jiným. 10. Ani-liž jste písma toho nečetli: Kámen, ježž zavrhl stavitelé, ten stal se hlavou úhelnou? Ode Pána stalo se to a jest divno v očích našich. 12. I hledali ho pojití a báli se zástupu; nebo poznali, že k nim podobenství to mluvil. A zanechavše ho odešli.

Výklad Mat. 21, 33. nn. Parabolu tu Marek nejprostěji a neživěji vypravuje. Právil ji Pán náčelníkům židovstvu, ale dle Lukáše lid spolu ji poslouchal. *Člověk štípil vinici a ohradil ji plotem, vykopal lisici, či jak Mat. má stoudev, káď v ní, věž vystavěl a pronajal ji vinařům.* Vylišuje Pán nevěru a nevděk Židů. Oni jsou ta vinice, kterou

Místo: *dáme-li ze člověků* čte text řecký otazně: *ale máme-li říci: ze člověků?* jak ke spojitosti iépe přiléhá a nejlepšími rukopisy osvědčeno jest.

Jednak pokračuje Pán zlobu představenstva Židů jim samým vůči vytýkati a o plnomocenství svém zjevněji se pronášeti.

Bůh všelijak hájil, chránil, pěstoval a opatroval, zákon jim dav a Messiáše zaslíbiv a proroky k nim posílaje. *Časem svým*, t. j. v čas plodů a ovoce, v čas sbírání přicházeli jeho služebníci, aby obdrželi pro pána užitek; leč po každé zle odbytí byli. Jeden s prázdnem odešel zbit byv. Jiného v hlavu poranili a uhaněli. Místo: *V hlavu poranili řecký text má slovo jedno ἐκφαλισσαν, vyhlavili, uhlavili*, t. j. zranili do hlavy, slovo to jednou jen čte se ve smyslu tom; cyr. má probiše glava.

Jiným, jež poslal, ještě hůře se vedlo zbiti byli a usmrceni. Posléze poslal syna domněje se, že s nim lépe naloží; než vinaři usmrtili syna a ven jej vyvrhli. Sv. Marek praví o tom: *Ještě tedy jedn ho máje syna nejmilejšího poslal k nim.* I javše zabili ho. Pohnutliva jest částice *tedy* v. 6. *Ještě tedy měl jediného syna; ještě tedy*, když již byl všech služebníků pozbyl. U jiných dvou synoptiků nájemníci syna páne napřed vyvrhují a potom za ijejí; sv. Marek klade napřed zabítí a potom vyvržení; totiž přičinuje i to, že neslechetníci ty psych nad mrtvolou syna provedli. Posléze ptá se Ježíš farisěů: *Což tedy učiní pán vinice?* Odpovídá tu sám Ježíš: *Přijde a zahubí vinaře a vinici dá jiným.* U Matouše farisěové odpověď dávají. Pán tu odpověď opětuje a potvrzuje. Oni tak byli odpověděli, poněvadž z počátku neprohlídali, kam tou parabolou Pán směřuje, aniž jim hned napadlo, že na vlastní hlavu svou pomstu Boží svolávají. A tu je probudila další řeč Páně: *Aniž jste písma toho nečetli: Kámen, ježž zavrhl stavitelé, stal se hlavou úhlu?* Tak málo-li s písmem známi jste, že onomu výroku nerozumíte, kterak o vašem zlém ke mně chování prorokuje? Tu se jim rozednilo, že na ně směřuje podobenství, že vinaři těmi zlými oni jsou a že se Ježíš sám synem tím míní. Tu byli vztěkem pojatí a hleděli Christa polapiti, ale báli se lidu. Smysl pro-rocký paraboly vyložen u Matouše; lid israel-ský od Boha zavržen byl a Christus hlavou člověčenstva věřícího k němu se obrátivšího učiněn. Avšak se líčí v parabole té i nevděk křesťanů. Vinice jest církev, hradba

její jest víra, jenž ji od pohanů a Židů od-děluje; lis to jsou svátosti a obět, jimiž jí zásluhy Páně tekou; věži jsou zámluvy Páně, že ji nikdá neopustí, vinaři jsou představení církve. Zabijí Christa, kdo lidi o víru a spásu připravuje. A tak i každá duše podobá se vinici; stvořiv ji štípil ji Bůh, křest jest jí ohradou, lisem svátosti, věži církev. Zákon Boží, písmo, kázání církve, příklady svatých jsou služebníci, jež Bůh posílá. Kdo hřeší, ten znova ukřižuje Christa. Hebr. 6, 6. Židům vytýká Pán, že výrokům písma nerozuměli, a ještě větší výtky zasloužili, že poznavše smysl řeči Páně, zaryli se více, nekajíce se. Běda, když se obojí na křesťanu nalézají!

Vynechává tuto Marek parabol, jež u Matouše čteme 21, 28—32. 22, 1—14., jakož jich ani Lukáš nemá. Ještě přidáváme, že slova *počal mluvit*, jež Marek hned na začátku naší kapitoly klade, rozumějí se v ten smysl, že sám evangelista všech vypravovati nemínil.

Poněvadž pak z přímá Pána zahubiti nemohli, tedy ho pod zámyslem horlivosti a zbožnosti zkaziti usilují. Vypravuje o tom Marek:

13. A posílají k němu některé z farisěův a Herodiánův, aby ho polapili v slovu. 14. Ti pak přišedše praví jemu: Mistře, víme, že pravdomluven jsi a nedbáš na žádného, nebo nepatříš na tvář lidskou, nébrž v pravdě cestě Boží učíš. Dovoleno-liž daň dáti císaři, čili nedáme? 15. On ale znaje lest jejich, vece jim: Co mne pokoušíte? Přineste mi denár, ať uvidím. 16. Oni pak přinesli jemu. A dí jim: Či jest obraz tento a nápis? Řkou jemu: Císařův. 17. Odpovídaje pak Ježíš řekl jim: Dejtež tedy co jest císařovo císaři a co jest Boží Bohu. A divili se tomu.

Výklad Mat. 22, 16—22. Neprátele Páně všelijak ho v nenávisť uvéstí usilovali, buď u vlády římské, kdyby dávání daně zrazoval, buď u lidu, kdyby je schvaloval. Přišli k Pánu s tím zlým úmyslem farisěové s Herodiány jinak nenáviděnými se spolčivše, ovšem tedy svou k nim nenávisť pro snadnější Christa zahubení mimo pustivše. Tak učinili, aby, jak vece Marek, ho *polapili v slovu.* Užívá sv. Marek loveckého slova *ἀρπάζω*, polapiti, aby jich zlobu a podvod lépe označil. Ptají se oni Pána, licoměrnou chválu předeslavše: *Dovoleno-liž daň dáti císaři, čili nedáme?* Tak čte vulgáta, text

řecký čte v. 14.: *Dovoleno-li daň dáti císaři čili nic? Dáme-li či nedáme?* Prvá otázka jest theoretická, druhá praktická; prvá otázka se týká odůvodění daně dávati, druhá zří ke skutečnosti v životě. Pán co znatel srdcí a ledví Mat. 12, 15., Luk. 6, 8. poznal lest či, jak tu lépe čte řecký text, *licoměrnost* či *pokrytství* jejich. Stavěli se, jakoby od něho pravdy se dověděti žádali, an jenom o záhubu jeho se snažili. Matouš *zlobou*, Lukáš *lesti* zove tu jejich licoměrnost, čímž ovšem byla. I poručiv si podati denár, dovodí z užívání císařských peněz od Židů, že císaři podrobni jsou a že tedy jemu daň dávati mají, an ovšem tím neruší své k Bohu povinnosti. Dí: *Dejtež tedy co jest císařovo, císaři a co jest Boží Bohu.* I *divili se.* Řecký text důrazněji klade: *Co císařovo dejte císaři a co Boží Bohu. Divili se*, imperf. sv. Marek vece a nedí *podivili se* (aor.), poněvadž nechce jen vypravovati, nébrž i vylišovati.

Leč nedali Pánu poklidu nepřátelé a po odbytí jedněch hned druhí přišli.

18. A přišli k němu Sadduceové, kteří praví vzkříšení nebyti a tázali se ho řkouce: 19. Mistře, Mojžíš nám předepsal, aby když či bratr umře a zanechá manželku a synů nepozůstaví, pojal bratr jeho manželku jeho a vzbudil símě bratru svému. 20. Sedm tedy bratrů bylo a prvý pojal manželku a umřel nepozůstaviv semene. 21. A druhý pojal ji a umřel a aniž ten pozůstavil semene. A třetí tolikéž. 22. A pojalo ji podobně sedm a nepozůstavili semene; nejposlednější ze všech umřela i žena. 23. Při vzkříšení tedy když vstanou, či bude z těch manželka? nebo sedm jich mělo ji za manželku. 24. A odpovídaje Ježíš, dí jim: Nelíž proto bloudíte, že neznáte písem ani moci Boží? 25. Nebo když z mrtvých vstanou, nebudou se ani ženiti, ani vdávati, nébrž jsou jako andělé v nebesích. 26. O mrtvých ale že vstávají, zdali jste nečetli ve knize Mojžíšově u kře, kterak pravil jemu Bůh řka: Já jsem Bůh Abrahamův, Bůh Izákův a Bůh Jákobův. 27. Neníť Bohem mrtvých, nébrž živých; vy tedy mnoho bloudíte.

Výklad Mat. 22, 23—33. Ošemetní ocha-lebníci byli ode Pána odpraveni; ale tudíž

se k Němu lidé nevěrci a lehkomyšní posměváci přihnuli, náuku o vzkříšení v posměch uvéstí hodlajíce. Užili k tomu samého Zákona o deverství či levirátu, Deut. 25, 5., podle něhož bratr vdovu bezdětně zemřelého bratra pojíti a syna, jenž se nejprve z manželství toho narodil, zemřelému bratru jakožto pravého potomka připsati musil. Vítězně vypravovali chytře vymyšlený případ o ženě, jenž sedmero mužů po sobě seslých měla a otázali se Pána: *Ói ženou tedy při vzkřesu žena ta bude?* Pro lepší důraz kladou slovo *sedm* ve své námitce na prvním místě pravice: *Sedmero tedy bratrů bylo*; a jeden po druhém ji pojal. V otázce tedy ku Pánu praví věc dvojitá: *Při vzkřísení tedy když vstanou*, totiž muži ti zesnuli a ta jejich žena, či ženou bude? slovem *vzkřísení* děj všeobecný se vytýká a slovy: *když vstanou* se skutek obzvláštný vylučuje. Případ byl chytře vymyšlen, ana žena ani jednomu připadnouti, ani všechněm najednou náležití nemohla. Pán jim odpověděl, že námitka jejich na bludu a neznámosti moci Boží a na nedorozumění písmu svatému spoléhá. Bloudí oni, za to majíce, že by také na onom světě manželských věcí potřebí bylo, ješto tam lidé nesmrtelní jsouce ani umírají ani roditi se nebudou. Tak poráží blud jejich o moci Boží.

O písmu svatém dí: *Zda jste nečetli v knize Mojžišově u kře, kterak Bůh pravil: Já jsem Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův? Dí u kře či u keře, totiž obecně známého t. j. na tom místě v knize Mojžišově, kdež řeč jest o keři, u něhož se Hospodin Mojžišovi zjevil; jest to způsob písmu citovati tehda za časů apostolů obyčejný. Ex. 3, 6. Ostatek vyložen u sv. Matouše.*

Ale i jiné nauky se v té události kryjí, jež na světlo vynéstí třeba. Jak na Pána nepřátelé jedni za druhými se obořovali, tak vrah lidský, ďábel, jedno pokušení za druhým ustráží, aby s jedním propadnuv při druhém zvítězil. Blud Sadduceů tehdejších posavad běží a nejedni lidé učení za mudrce domnívají jsouce přenášejí poměry života tohoto na onen život, o Boží svatosti a moudrosti jeho a všemocnosti a o lidském určení za života budoucího nedosti dobře smýšlejíce. *Jako anjělé v nebi budou vzkřísenci, vece Pán, a nejedni světci a nejedny světice na zemi Christu jedině a výhradně co chotí sloužice andělský život provodili. Bůh vyšším jménem se zove v St. Z. Bohem Abrahama, Izáka a Jákoba nežli Bohem nebe a země, nebo nebyl jenom stvořitelem jejich, nébrž i jejich dobrem, dědictvím, náhradou, odměnou a korunou: a tudy pro jejich výtečné cnosti se nestyděl Bůh, jak dí Hebr. 11, 16. Bohem jich se nazývati.*

Ale mezi těmi, ježž otázky na Pána vzkládali, vyskytl se také muž, jenž lepším byl duchem veden. Dí o tom svatý Marek:

28. A přistoupil jeden ze zákoníků, jenž slyšel je zporovati, a vida, že dobře jim odpověděl, otázal se ho, které by bylo první ze všech přikázání? 29. Ježíš ale odpověděl jemu, že první ze všech přikázání jest: *Slyš Israele, Pán Bůh tvůj Bůh jeden jest.* 30. A milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a z celé mysli své a z celé síly své. To jest první přikázání. 31. Druhé pak podobno jest onomu: *Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.* Většího nad tato jiného přikázání není. 32. A dí jemu zákoník: *Dobře jsi, Mistře, v pravdě pověděl, že jeden jest Bůh a není jiného kromě něho.* 33. A aby byl milován z celého srdce, z celého rozumu a z celé duše a z celé síly a milovati bližního jako sebe samého, to větší jest všechných zápalů a zákolů. 34. Ježíš pak vida, že moudře odpověděl, řekl jemu: *Nejsi daleko od království Božího. A nikdo již neosměloval se ho otázati se.*

Výklad Mat. 22, 34. nn. Porovnáme vypravování Markovo s vypravováním Matoušovým, nemálo se rozpakovati budeme. Dle Matouše přistoupil zákoník ku Pánu s tou otázkou, aby Pána pokoušel; toho zlého úmyslu tu u sv. Marka na něm neshledáváme, nébrž na opak z Páně pochvaly o dobrých snahách jeho domýšletí se musíme. *Vida, že Ježíš dobře odpověděl, dí Marek, otázal se ho, které by bylo nejprvnější přikázání. Místo vida čtou někteří rkp. věda.* Věda totiž ze svého poslouchání, jak vhodně a případně Pán byl odpověděl, nadál se sám ten zákoník od něho sličné a dopadné odpovědi. I musíme za to míti, že napřed ovšem došel s nedosti sličným úmyslem, ale z odpovědi Páně zmoudřev a pohnut byv usmyslil sobě a zasloužil tudy pochvaly té, jenž mu ode Pána vyslovena. Pán na otázku zákoníkovu odpovídá: *Slyš Israele! Pán Bůh tvůj jeden jest; milovati ho budeš z celého srdce, ze vsi duše, ze vsi síly a bližního jako sebe samého.* Dvě jsou to přikázání, dí sv. Augustín, nejsou tři, jakoby třetím bylo přikázání o milování sebe samého. Z čeho jde, dí týž světec, že láska, kterou se člověk

miluje, není jiná leč ta, kterou Boha miluje; kdo zajisté sebe jinak miluje, o tom říci můžeme, že se nenávidí. Láska k Bohu záleží za tohoto života ve střepění, jímž tvor hledá dobra svého, v životě budoucím ale záleží v pokoji, kterýmž v dobru svém spočívá. Odpověď Páně vzata z Deut. 6, 4., kterážto slova vyložena u Matouše. Z celé síly vece; síla mravná se tu rozumí, jenž veškery překážky přemáhá a rázně sobě v docházení svrchovaného účelu počíná. Zákoník odpovědi Páně mile byl ujat, s oblibou opětuje slova jeho a poznání své, že vniterné zbožné smýšlení vše vněšné žertvy a oběti přestihá vyjevujíc, vece: *Dobře jsi v pravdě pověděl. Jeden jest Bůh a má milován býti z celého srdce, z celého rozumu, z celé duše a síly.* Slovy *ve pravdě* se slovo *dobře* či *sličně* místněji vykládá a určuje. *Rozumu* klade místo *mysli*, uvarovati se chtěje opakování téhož slova; *rozum* zde totéž co *mysl* značí, totiž považování okolností, kde a kterak by to Boha nade všechno milování se projevovali mělo. Text řecký v. 29. místo *Bůh jeden Bůh jest* čte *Bůh jeden Pán*, a slova dotčeného místa Židé na nápisech podolků a rukou (Mat. 23, 5.) napsána nosili a vůbec *šmou* či *šemou* (šmá hebr. slyš) nazývali, dvakrát denně je co modlitbu odříkávající.

Neočekáváje zákoník odpovědi té, která tak blízka byla a zaraziv se nad ní a spolu poznáv jí jediné pravou býti, opakuje slova Páně a slova, jimiž opakování to zavírá, že milování Boží přesahá všechny žertvy a oběti, nám důkazem jsou, že to byl muž jiného než fariséové a jiní zákoníci rázu a na skořápce zákona nezávislův k jádru prohlédal, pravé pobožnosti přeje.

V milování Boha všechno sbíhá se, co člověka oslechtiti může. Zdobili člověka cnost, není cnosti nad tu milovati, co milováno býti má. Zdobili člověka mocnost, Boha milovati jest světem vším a více než světem vším vládnouti. Zdobili ho moudrost, největší moudrost jest Boha milovati. Zdobili ho krása, nejkrásnější krása duše jest láska k Bohu. Čím více v tobě roste láska k Bohu, tím více se krása duše tvé zmáhá. Přidej lásku a všechny věci prospívají; odejmi lásku a nic všecko neprospívá. Aug. na různých místech (u Nat. Alex. in h. l.). Ostatně přikázání to jest *prvním* dle stáří, dle váhy, dle důstojnosti a vytečnosti, dle spravedlnosti, dostatečnosti, mocnosti, hojnosti, dle rozsahu, dle potřebnosti a dle trvání. Podlé stáří jest současně se stvořením světa a tudy vepsáno v srdce lidská a v bytnost člověka. Podlé důstojnosti se odnáší k svrchovanému Bohu samému; spravedlnost pak velí Boha všemu tvorů předkládati. Dle hojnosti všechna jiná přikázání v sobě zahrnuje; dle mocnosti

člověka s Bohem spojuje; dle rozsahu neza nechává nic, coby člověk k Bohu neměl odnáseti; dle potřeby jest největší, poněvadž člověk nemůže bez zachování jeho spásy dojíti, dle trvání věčné věky bytovati bude. Ono také samo stačí člověka tu svatým a na onom světě blaženým učiniti.

Nevíme, jestli tou měrou zákoník onen se proměnil, že i později do samého království Božího, do církve Christovy, vstoupil. Pro tentokrátě praví mu Pán, že *neni vzdálen říše Boží*, církve Páně, již Christus zakládal a jenž upřímného vyznavatele a pravd Božích vykonavatele nepochybně blaženosti věčné účastna činí. Zárod pravé víry spatruje se v té upřímné po pravdě toužebnosti.

Výsledek otázky a odpovědi té byl, že, jak dí Marek, neosměloval se nikdo Pána otázati tím úmyslem, aby ho pokoušel a v řeči polapil, ješto na oce bylo, že Pán vezdy vítězně z takových sporů vychází a že konečně lidé takový přivedení bývají tam, aby Pánu ve všem za pravdu dávali.

Ostatně text řecký vynechává v. 32. slova *Bůh*, za samozřejmé je klada; také slova *podobno* v. 31. v něm nečte se.

Nepřátelé Páně sice přestáli Pána pokoušeti, daremnost namáhání svojich nahléžejíce; leč Pán nepřestal vyučovati. Dí sv. Marek:

35. A odpovídaje Ježíš pravil uče v chrámě: *Kterak praví zákoníci, že Christus syn jest Davidův?* 36. Sám zajisté David praví v Duchu svatém: *Řekl Pán Pánu mému: Seď po pravici mé, až položím nepřátely tvé za podnož nohou tvojich.* 37. Sám tedy David nazývá jej pánem i odkud jest synem jeho? A mnohý zástup ho rád poslouchal. 38. A pravil jim v náuce své: *Varujte se zákoníků, jenž chtějí v řízách choditi a pozdravování býti na náměstí* 39. a na předních stolicích seděti ve sbornicích a přední místa míti na hostinách; 40. kteřížto zžirají domy vdov pod zámyslem dlouhého modlení; ti vezmou hojnější soud.

Výklad Mat. 22, 41. nn. Otázku tu o Messiáši co Pánu a synu Davidovu předložil Pán v chrámě lidu, avšak před fariséy, jichž otázka ta se vlastně týkala. Již sice před položením té o Messiáši otázky ostýchavost u fariséů zavládla Pána o něco se otázati; po provedení této dogmatické záhady musila ostýchavost ta nekonečně většího stupně dostoupiti. Oné dotýká Marek, o této s pomi-

nutím předešlé sv. Matouš mluví. *Kterak praví zákoníci, že Kristus jest Syn Davidův? Ješto sám David (Žalm 109.) vece: Řekl Pán Pánu mému atd. Sám tedy David nazývá jej pánem; i odkud synem jeho jest?* to jest: kterak může náuka zákoníků, že Kristus potomkem Davidovým jest, obstát s výrokem samého Davida, jenž ho pánem svým zve? Spikli se oni proti Christu a za Messiáše ho zhola nechtěli uznati. Ale kdo pravým Messiášem uznán býti může a jaké na něm postihati přijde povahy, to jim dokona bylo tmavo. Důrazně klade sv. Marek dvakrát slova: *Sám David a spolu otázku tu přčinou: Odkad jest Synem jeho, odkad jde, že synem jeho jest? Synem Davidovým a Pánem jeho spolu býti, to byla záhada, kteréž rozřešiti neuměli zákoníci, ješto přece písmem se obírali a smysl jeho pronikati se zdáli. Že Synem Davidovým Messiáš jest, byl všeobecný přispustek i že Pánem jeho jest, to neméně písmo praví. I musl tu veliké tajemství vládnouti, jehož zákoníci vyhledávati měli; ale oni právě tomu tajemství na kořen sáhnouti a co na nich bylo, je dokona podryti podjímali se.*

Lid ale Pána rád poslouchal navnazen pravdou slov jeho a hlas pastýře svého Ez. 34, 23. v něm poznáváje. Ale bylo potřebí lid před zloučitelé vystřihati. Nejednou to sice učinil Pán, ale na prahu smrti své opakoval veřejně a slavně výtky svoje a zahrnul všecko, čím se domnělí vůdcové lidu proti Bohu a Christu jeho probřešovali.

Co Marek z řeči té Páně proti farisům uvádí, jsou jenom právě úvody a začátky, útonky a úlomky oné otrávené řeči, se kterou Pán chrám na vezdy ostavil. (Mat. 23, 1. 6. 7.) Dí Pán: *Varujte se zákoníků, jenž chtějí choditi v řízách a pozdravování býti na trhu a přední místa míti ve sbornicech a na hostinách.* Tím vytýká jejich pýchu a ctižádost. *Říza* na našem místě značí roucho nádherné. V řeckém textu nacházejí se některé anakoluthy, jež latiník a my podlé něho jsme splavnými učinili. Kromě pýchy a ctižádosti ještě hrabivost jejich pokrytství odhaluje, a dí: *Lžijrají domy vdov pod zámyslem dlouhého modlení.* Předstírajíce totiž, že se mnoho za ně modlí, bohaté vdovy šálili, od nich hostiti se dávající, za dědice se jim vtírajíce a jinak z nich kořistíce. A pročez dokládá Pán, *tižeji a hojněji budou* souzení; čím více od lidu ctění byli a čest tu na škodu lidu obraceli, tím většího odsudku se dočínili; mocní mocné pokutováni budou. Sap. 6, 7. Zámluvou tou, tou výtkou a výslipky těmi, jež Matouš v kapitole dvacáté třetí obsírně klade, učeníci Páně neméně než lid ohromeni byli. Leč co Marek nyní vypravovati se podjímá, to je potěšiti mu-

silu. Tam Pán odkryl tajné břichy a zlomyšly farisů, tu pronáší na jevo skrytou cnost. Dí sv. Marek o tom:

41. A zasednuv Ježíš proti pokladnici díval se, kterak zástup metá peníze do pokladnice; a mnozí bohatici metali mnoho. 42. Přišedši pak vdova jedna chudá uvrhla dva šarty, což jest čtvrták. 43. A svolav učeníky své dí jim: Amen pravím vám, že vdova tato chudá více než všickni uvrhla, kteří metali do pokladnice. 44. Nebo všickni z toho, co jim zbývalo, metali; tato pak z chudoby své všecko což měla uvrhla, všechnu živnost svou.

Příběhu toho sv. Matouš nedotýká, jen sv. Lukáš 21, 1—4. jej také předkládá. Zasedl Pán proti pokladnici, o které se zmiňuje také Josef Flavius starož. 19, 6, 1., když vypravuje, že Agrippa král (onen Act. 12, 1.) zlatý řetěz od císaře Kaliguly sobě darovaný ve chrámě *nad pokladnici* co věno slibné zavěsil. Nacházela se v síni ženské a záležela ze třinácti troubovitých otvorů pro uvrhání peněz, almužny totiž a spolu dané pro chrám. Tam tedy zasedl Pán a díval se, jak lidé peníze metali, aby odtad příležitost ujal o věci důležité se naukou pronésti, naukou velmi potěšitelnou pro lidi chudé a stezejnou pro úsudek o dobrých skutcích. Přicházejíce mnozí bohaticové metali mnoho do pokladnice, jeden více, druhý méně, a hleděli přispěti k okrase chrámu a k vyživení služebníků chrámu a chudiny, jenž odtad podporu dostávala. Přišla i vdova jedna, a to vdova *chudá; jednu* staví na proti mnohým a *chudou* naproti hohatcům. Uvrhla pak ona dva orty či dle řeckého dva lepty (dvě leptě), dvě menšice, drobnice, což jest čtvrták, čtvrtice či quadrant, čtvrtý díl assu, asi krejcar stříbra. Mohla jeden peníz podržeti, ale i ten dala, ničeho sobě nezanechajíc a tak svrchovanou svou obětovnost a ku chrámu úctu projevujíc. Pán poznal vnitřek vdovy, an veškerý věci prohlídá a tudy dal se jí za příklad učeníkům *vystaviti*. Povolal učeníky své a jim ženu tu pochválil; před celým lidem nevolil ji chváliti, bez mála aby závist proti ní nevzbudil. Vece: *Za pravdu pravím vám, že vdova ta víc dala než všickni; nebo, a tím udává Pán přčinu soudu svého, všickni uvrhali z nadbytku svého, ona ale dala z chudoby své veškeru živnost svojí.* Neměří Pán podle kolikosti a mnohosti daru do pokladnice vrženého, nébrž podlé obětovnosti, dle vůle a úmyslu. Jiní dali, ale více sobě podrželi;

ona však všechno dala a ničeho sobě nezanechala, docela se Pánu oddajíc, jak Pavel o Macedonech II. Cor. 8, 5. praví. Nehaní a netupí Pán těch, jenž veliké dary chrámu přinesli, ale jen obětovnost vdovinu výše staví nad onu lidí bohatých. *Jestliže jest vůle hotova, podlé toho, což má, příjemna jest, ne podlé toho, což nemá.* II. Cor. 8, 12. Bůh hledí na ruku i na srdce, ale nesoudí o ruce, leč podlé srdce. Velká to pro chudé potěcha! Nevola! Pán apostolů, aby se dívali, jak bohatici metají peníze do pokladnice, nébrž aby přihlídlí, co vdova chudá činí. Ostatní lidé si jí málo všimali, více

k bohaticům zrak obracejíce a jich darům se divíce; jediný Ježíš sobě jí všimal a ovšem jí za všechny nekonečně výše státi mohl. Zrak Páně má nám při dobrých skutcích stačiti; oči lidské tu nakažlivy jsou a marivost v nás vzbuzují. Duchovně v bohaticích tehdejší synagoga či židovství; v chudé vdově tehdejší církev Christova se zobrazuje, chudá, potupená, neúhledná, jenž ale od chotě svého Christa zbohatší veškerým statkem svým se člověčenstvu vylévá.

Již pak volil Pán oslaviti chrám a opět do Bethanie se podati.

Hlava XIII.

O zkáze Jerusálema a chrámu; 5. o lichoprrocích; 7. o nebezpečích; 14. o ohavnosti spousty; 24. o soudu posledním; 28. napominání ku bdění a modlení se.

1. A když vycházel z chrámu, dí jemu jeden z učeníků jeho: Mistře, pohleď, jaké to kamení a jaké stavby! 2. A odpovídaje Ježíš vece jemu: Vidiš, tyto všechny veliké stavby? Nebude ostaven kámen na kamení, který by nebyl zbořen. 3. A když seděl na hoře olivetské proti chrámu, tázali se ho obzvláště Petr a Jákob a Jan a Ondřej: 4. Pověz nám, kdy se to stane a které znamení bude, když se tyto všechny věci počnou dokonávati? 5. A odpovídaje Ježíš počal praviti jim: Vizte, aby někdo vás nesvedl. 6. Nebo mnozí přijdou ve jménu mém řkouce: Jáť jsem, a mnohé svedou. 7. Když pak uslyšíte o válkách a o pověstech válečných, nestrachujte se, nebo to musí býti; ale neještě konec. 8. Povstane zajisté národ proti národu a království proti království a budou zemětřesy po místech a hladové; začátkové bolesti to. 9. Hleďte pak sami sebe; nebo vydají vás na sudištích a ve sbornicích biti budete a před vládari a králi stanete pro mne na svědectví jim. 10. A po všech národech napřed musí kázáno býti evangelium. 11. A když povedou vás vydávající, nepřemýšlujte napřed, cobyste mluvili, nébrž co vám dáno bude v onu hodinu, to mluvte;

nebo nejste vy to co mluví, nébrž Duch svatý. 12. Vydá pak bratr bratra na smrt a otec dítě a povstanou děti proti rodičům a usmrtí je. A budete nenáviděni ode všech pro jméno moje; kdo však setrvá do konce, ten spasen bude.

Výklad Mat. 24, 1—23. Jak z Luk. 21, 5. viděti, učeníci dříve mezi sebou byli rozmlouvali o stavbě chrámu tak nádherného, o nížto Pán nedlouho před tím Mat. 23, 38. pronesl se, že spustošen bude. Potom jeden z nich — bez mála Petr — učinil Pána pozorná na krásu a velikolepí stavby té. *Mistře, pohleď, jaké stavení a jaké stavby!* Veškerá budova chrámová měla v objemu čtvero honů či stadií, chrám pak sám vybudován byl z mramorových balvanů. bílých ohromných, zdělí pětadvacet, zvýší osm a zšíří dvanácte loktů; bělost ta a krása byla zvýšena ozlacením a v záti slunečné nevýslovný lesk vydávala. Činí Petr, v tom jistě po své straně i ostatní apostoły maje, Pána na nádhru chrámu pozorná, zdaby ho snad pohnul, aby takového města ušetřil; aspoň aby chrám ochránil, kdež Bohu jedině na celém světě se pravá služba vykonávala. Ale nemohlo kamení Pána pohnouti, ješto srdce lidská mnohem tvrdší nechtěla se káti. Podobně se druhy domnívali Židé, před prvního chrámu zbořením nemožnou býti věci, aby chrám od Babyloňanů rozvalen býti měl; leč Bůh jim vzkázal skrze Jeremiáše proroka: *Neskládejte nádeje ve slovech lži říkající: Chrám Hospodinův, chrám Hospodinův, chrám Hospodinův jest.*

Pán obrátiv se a ukázav veškeru tu nádhru pravil: *Viděšli to všechno? Ač nádherno a skvostno všechno jest a vám nemožno zdá se, aby chrám ten měl zkažen*

býti, jednak osvědčuji vám, že nezůstane kámen na kameni, nébrž všechno zbořeno bude. Když pak Pán pochvilil sobě daje posadil se na hoře, tu přední z apostoľů Petr, Jákob, Jan, Ondřej, tázali se o času, kdyby se věci ty dítí měly a které věci konečnou tu zkázu předcházeti budou; nechtěli zajisté, aby jimi nepřipraveni zastizeni byli. Pravili apostoľé: *Pověz nám, kdy se ty věci stanou a kdy počnou všechny ty věci se dokonávati?* Věcmi těmito všemi rozumějí slavný příchod Páně, založení pozemské říše a tudyskončení předmessiášských časů čili doby nynější světové. Nežli ale Pán apostoľům se odvírá, napomíná jich, aby se u víře utvrdili a nijak se svěsti nedávali; sic jinak by jim veškera ta o budoucnou vědomost neprospívala. A dává toho příčinu: *Mnozí přijdou ve jměnu mém a svedou mnohé.* Byli takoví Theudas Act. 5, 36. Egyptan 21, 38. a jiní, o nichž při sv. Matoušů místněji vyloženo. Kromě svodů takových budou předcházeti války a pověsti válečné. *Národ proti národu povstane a budou zemětřesové a hladové.* O věcech těch a o skutečném jejich vyplnění se u sv. Matouše v k. 24. jedná. Tacitus v histor. 1, 2. hodlaje vyličovati tu dobu praví: Podjímám se psáti dějiny, jenž pohromami oplývají, ukrutny jsou bitvami, rozervány rozbroji a za samého pokoje divoky. Čtvero císařů mečem usmrceno; tři domáci války se vedly, více přespólných. Illyrie kramolila, Gallie se viklala, Britannie přemožena byvši opět odpadla. Sirmatské a Svevské kmeny pojednou se pozdvihly; porážkami danými a vzatými Dákové prosluli: málem by byli také zbroje Parthů se pohýbaly hrou Licho-Neróna. Novými a po tolika století opětovanými nehodami byla Italie zastížena, na přeúrodném pomoří kampánském města zapadla a se zařítla, Řím požárem spustošel, nejstarší chrámové zničení, kapitolium od měšťanských rukou zapáleno. Posvátní obyčejové znesvěcení, manželstva rozdvojena, moře hojna byla od vyhostěnců, úskalí mořská plna krve a ještě hůře v hlavném městě se zuřilo. Šlechtictví, bohatství, čest přijatou i vzdávanou za zločiny jmíno a nejjistější záhubu cnost přivedla. Tak Tacitus, jehož slova za výklad tu sloužiti mohou. Jednak velí Pán nestrachovati se, ješto věci ty se státi musejí, totiž dle odvěčné rady Boží, jenž nepravosti kárá. I na apostoľy shrnou se pohromy, na *sudištích* vydání budou, ve *sbornicích* bití a *před kráľy a vladaři* postavení na svědectví jim. Tak i pronásledování evangelium šířiti pomáhala. Sudiště čili soudnice jsou sněmové čili shromáždění soudná, o nichž Mat. 5, 22. O bití čili mrskání v synagógách čili sbor-

nicech také Mat. 10, 17. mluví. Ta pak pronásledování se dítí budou *jim na svědectví*, t. j. aby jim, vladařům a kráľům, o maě, o mé osobě a náuce svědectví se dostalo a aby tudy sobě usmysliti, na pokání se dáti a na víru obrátiti se mohli. To nejbližší a nejmístnější smysl slov těch; ovšem pak v nich se zavírá, že, když v nevěře ostanou, je pokuta zastihne; ale to nebyl účel onoho svědectví, nébrž nutný následek a úinek jich nevěry a úpornosti. Takové pak dávání od apostoľů jistých o Christu svědectví, nebude nakráčce jenom trvati, aniž hned oněm protivěnstvím konec učiněn bude, nébrž vece Pán: *Všem národům hlásáno bude evangelium*, než konec světa nastati může. O souvislosti zkázy Jerusálema a světa viz Mat. 24. Za našich dnů ani třetina člověčenstva ještě se k evangeliu neobrátila, a ovšem i k ostatním těm národům poselství o Christu se dostati musí, nežli konec světa přijíti může.

Příčinuje pak Pán pro potěchu řka: *Když vydají vás, nepřemýšľujte co mluvíti; dá vám Duch svatý, co mluvíti máte.* Chce říci: Aniž také pronásledování ta másti vás mohou, nebo jimi nebude přetrženo a zničeno slovo a nauka moje, nébrž Duch sv. osvědčí tenkrát nejmocnější vynalození nauky a církve mojí nade všelikou mocnost světa, dada v ústa vaše slova, jimž neodolají. U Mat. 10, 17. slova ta při jiné příležitosti se uvádějí, ale víme již z předeslých čtení, že Pán průpověď touze nejednou dle potřeby opětoval. Co se při prvním rozeslání apostoľů dalo Mat. 10, 22., to se i při posledním jich poselství dítí mělo a slova Páně po veškery doby církve platnost svou podržují.

Ještě se jim odvírá ohledem na následky, jež evangelium na světě provede, aby nedomýšľeli se, že tudíž svět se posvěti, celý a svatý pokoj všemi zavládne. *Vydá bratr bratra, otec dítě na smrt a děti rodiče usmrtí a vy nenáviděni budete pro jměno mé.* Světlo se tmou, peklo s nebem se potýkalo a slovo Boží ducha a duši rozdělilo Hebr. 4, 12. Všechna ale zuřivost se obrátla na apostoľy a vůbec křesťané pro jměno Christovo již pronásledování byli. Trojí boj Pán předpovídá, svádění od lichoproroků (v. 5.), veřejnou pětku od nepřátel (v. 7.) a konečně (v. 12.) největší tu od domácích podjatou nenávist a z ní povstalé pronásledování; svou měrou se to u každého jednotlivce opakuje. Ale jak církev z bojů oněch vítězně vynikla, tak duše svatě přemáhaly onu trojbu přetrpkou a staly se vzory a zástupci těch, u nichž onen trojí boj ještě neukončen. Sluší do konce setrvatí a koncem jednotlivce jest *smrt*, koncem pro člověčenstvo poslední soud. A tu člověkovu

zvláštní milosti třeba k vytrvání. Místněji teď o vyvrácení města Jerusálema a potom o konci světa mluví, an dí:

14. Když pak uříte ohavnost zpousty státi, kdež by neměla, kdo čte rozuměj! tehdaž kdo v Judée jsou, utíkejte na hory, 15. a kdo na střeše, nesstup do domu, aniž vejdi co vzít z domu svého. 16. A kdo na poli bude, nevrať se zpátky vzít roucho své. 17. Běda pak těhotným a kojícím v oněch dnech. 18. Modlete se pak, aby se v zimě to nedálo. 19. Nebo budou dnové ti souženými takovými, jakýchž nebylo od počátku stvořenstva, ješto stvořil Bůh, až dosavad, aniž budou. 20. A kdyby nebyl ukrátil Hospodin dnů, nebyla by zachována žádná pleť, ale pro vyvolence, jež vyvolil, ukrátil dnů (těch). 21. A tehdaž řekneli vám kdo: *Aj tuto jest Christus, aj tamto, nevěřte.* 22. Nebo povstanou lichochristové a lichoproroci a vydají znamení a divy ke svedení, by možno bylo, také vyvolených. 23. Vy tedy vizte, aj předpověděl jsem vám všecko. 24. Ale za oněch dnů po soužení tom slunko se zatmí a měsíc nedá svitu svého 25. a hvězdy nebeské budou padati a mocnosti, jenž na nebesích jsou, pohnou se. 26. A tehda užří Syna člověka, an se běře v oblacích s mocí mnohou a slávou. 27. A tehdy pošle anděly své a shromáždí vyvolené své ode čtyř větrů od končin země do končin nebe: 28. Od fíku pak naučte se podoběnství. Když již ratolest jeho ojemněla a vypučilo se listí, víte, že blízko jest léto. 29. Tak i vy, když uříte věci tyto dítí se, vězte, že blízko jest ve dveřích. 30. Amen pravím vám, že nepomine pokolení toto, až se všecky věci tyto stanou. 31. Nebe a země pominou, ale slova má nepominou. 32. O dni ale onom neb hodině nikdo neví, ani andělé v nebi, ani Syn, leč Otec.

Výklad u Mat. 24, 15. nn. Sv. Marek o spoustě Jerusálema a konci všehomíra téměř týchže slov užívá, kterých užil sv. Matouš, až na nějaké menší odchodnosti. *Když uříte*

ohavnost spousty státi, kdežby neměla, vece sv. Marek, tedy utíkejte atd. Ohavnost spousty, kdež nemá býti, t. j. ve svatyni, do nížto nic nečistého a neslušného vcházeti nemá. Mat. 24, 15. Rozumí se poskvřna chrámu od zelotův spáchaná; v duchovním smyslu mravná pustota se rozumí, jenž nikde v církvi a v žádné duši na svém místě není. A tu veľel Pán, aby utíkal z Judéy, kde kdo jest, všeho zanechaje aniž o něco se vracuje. Kde pustota mravů v ádne, tam neslušno křesťanu obcovati a pro spásu duše všemu světu odvoliti potřeba; *na hory utíkejte z Judstva, vece Pán; tak místa pro spásu bezpečného hledá, kdo moudr jest. Nemůželi utéci podlé těla, utíká dle ducha; jde ten na horu, kdo namodlitby se uprážňuje a skrze rozjímání s Bohem jak Mojžíš na hoře Sinaji obcuje. Nikdo pak se nemá vraceti domů buď na poli jsa buď na střeše, což značí nevyhnutelnost brzkého útěku a na rozum dává, že do starých hříchů se nikdo nemá znovu pouštěti. Poněvadž ale přijde pospíchat, tudy Pán lituje těhotných a kojících, jenž břemen svojich nemohou se sprostiti a cestu si uleviti; nébrž i velí modlití se napřed, aby útěk nebyl v zimě. Jakož dříve při slovech o ohavě spousty Marek nepřítácel proroka Daniela, tak ani tuto neklade slov o sobotě, jež Matouš pro Židy pišic položil: *aby utíkání vaše nebylo v sobotu.* I zde viděti, že psal pro Řimany a tudy vynechal, čeho smysl jim snaden nebyl. Zima jest obrazem stáří a dobrá jest rada neodkládati s pokáním na tu zimu, an tehda těžko dřívějších návyků se sprostiti. Taková pak bída nastane, vece dále Pán, čili jak vlastně stojí: *Takovými budou souženými ti dnové, že jich nebylo od počátku stvořenstva, ješto Bůh stvořil, aniž kdy bude. A kdyby nebyl ukrátil dnů Bůh, žádný člověk by spasen nebyl; ale pro vyvolence, jež vyvolil, ukrátil Bůh dnů.* Meziobným brojením Židů velmi bylo Římanům dobytí Jerusálema usnadněno, tak že Titus sám vyznal: *Bůh byl spojencem našim, Bůh těch hradeb dobyl.* Flav. Jos. V. Ž. 6, 9, 1.*

Zvláštní důraz mají slova v. 19. *Dnové budou souženými takovými;* připisuje se dnům věc, jenž za dnů těch stane se. Smysl: Bude neustálé a jedno soužení. Dále postřehujeme, že opětováním téhož slova ve větách: *Stvořenstvo, jež stvořil, vyvolence, jež vyvolil, vlastní důraz pojímám dotčeným se příčinuje. Pro vyvolené Bůh ukráti svizelů, dí Pán. Viděti, že vyvolenci v ozvláštní péči Boží se nalézají a blah člověk, kdo tu péči sobě svou věrností, horlivostí, láskou a modlitbou sjednává. Co dále mluví o lžechristech a lžeporocích, o jich napohledných divech, o zatmění slunka a luny, o padání hvězd, o*

příchodu Páně přeslavném, o shromáždění kněmu vyvolených, to u Matouše vyloženo bylo. Vypustil Marek výrok Páně o blesku a o mrtvole, Mat. 24, 27. 28. jakož i o znamení Syna člověka a o všeobecném kvilení, Mat. 24, 30. O shromáždění vyvolených ku Pánu vece, o troubě vynechav, že pošle Pán anděly, aby je shromáždili *od končin země až do končin nebe* t. j. do končin zemských, kdež nebe zemi obmezovati se zdá. Ještě dále Pán je odkazuje na fík a na jeho šťávu a mízou z kořene vychodilou ojemnění a ujišťuje, že nepomine pokolení to, dokud nestanou se ty věci. A posléz ujišťuje, že slova jeho veškera se vyplní, ješto pevnější trvání mají než nebe a země. Všechny ty věci u sv. Matouše byly vyloženy. Obrátiti pravdy ty na život není nesnadno. Posavade a poráde lichoproroci povstávají a báti se jest, aby člověk lichochrista za pravého nepřijímal, lež za pravdu a blud za jistotu. Nébrž náleží jediného Christa se držeti a kdo se dává ode Christa odvésti, nečiní to bez viny, ana v tom buď pýcha buď nevděčnost, buď nedbalost v modlitbě a v promýšlení svatých věcí a jiné necnosti zabíhají. Veškera náuka s Christovou nauku nesouhlasná plevou jest. Pán praví, že *divy* vydají ti lžeproroci; sám ďábel zná, že mimořádné poselství bez divů nezaslouží žádně váhy a tudy hledí stínem nějakým svedence svoje při sobě udržeti. — Velí Pán, aby fík pozorovali a od něho se učili čas příchodu jeho poznávati. O fíku mluví a o jeho omlazení, aby, jak vece Zlatoust, namítl, že příchod Páně jest nějakým jarem, jenž na zimu tohoto života následuje.

Vlastiv jest u Mar. v 32. *přídavek o Synu*, že ani on *neví o dni tom*; pěkně stupňování: andělé, Syn, Otec; leč ani smysl slov těch nemá do sebe nic závadného, ješto Christus tuto mluví o sobě podlé člověčenství. Tajemství o dni a době posledního soudu žádn tvor není hoden věděti i sebe svrchovanější a dokonalejší, netoliko žádný člověk, ale ani andělé, nad to ani Syn, pokud sám mezi tvorstvo náležeti hodlal. Ačkoli příroda jeho lidská pro bytné spojení s božstvím nade všechny anděly povýšenější jest a určena byla slávy věčné příúcastniti se Filip. 2, 10., jednak v nevystíhlých radách Božích urađeno, aby člověčenství Christovo toho tajemství nevědělo. Jakož Christus dle člověčenství rostl, lačněl, žíznil, ustával, plakal, až k smrti smutněl: tak také dle člověčenství o tom dni nevěděl. Věčné Slovo, jenž všechny věci stvořilo, zná také doby a časy jejich, a tudy také onen den soudu zná, ale toliko v hlubinách božské jestoty. Jiní smyslí, že Pán *neví* ne pro sebe nébrž pro učeníky t. j. že jim nemůže toho zjevití,

ješto jim toho vyjeviti neměl. Jiní kladou *neví Syn* t. j. nechce věděti oproti hříšné a všetečné zvědavosti apostolů; *neví*, poněvadž ješto člověčenství jeho, abychom tak řekli, k tomu tajemství nepřihlédlo a pozornost na ně neobrátilo. Daro se tedy Ariáni k tomuto místu pro svou náuku o nedobož-kosti Páně táhli. Ostatně jde z těch slov Páně, že nepřijde na to, abychom věděli čas dne toho, nébrž na tom záleží, abychom vezdy k němu připraveni byli. Zavřiti tu máme oči zvědavosti a odevřiti zrak bedlivosti.

Již pak z toho Pán přímětek bere k napomenutí o té bedlivosti.

33. Vizte, bděte a modlete se, nebo nevíte, kdy čas jest. 34. Jako člověk, jenž odcestovav opustil dům svůj a dal služebníkům svým moc všelikého díla a vrátnému přikázal, aby bděl. 35. Bdětež tedy; nebo nevíte, kdy Pán domu přijde, večer-li, čili o půl noci, čili o kuropění, čili ráno, 36. aby přišed nenadále, nenalezl vás spících. 37. Co ale vám pravím, všechněm pravím: Bděte.

Těmito napominánímí se vyjádruje spolu příčina, proč Pán chce, aby apostolé a po nich veškero lidstvo o dni soudném nevědělo. O soudu věděti spasitelno pro duši; o dni ale věděti nebylo by pro člověčenstvo s užitkem, nébrž více by mu k záhubě sloužilo. Kratičká slova uvádí Marek; u Mat. 24, 37. nn. místnější vývod toho nalézáme a nad to 25, 14. nn. celou parabolou, jejímž podstavkem a trestí slova Markova jsou. Slova verše 34. chovají větu bez dověty či mají nedovětu a musejí nějak doplniti se a doceliti. Dí Pán: *Jakož člověk pocestný rozdal moc sluhám a vrátnému rozkaz dal*; tu se přidati musejí pro dovršení věty samozřejmá slova — *takto i já vám moc dávám nad církví a majetkem mojím v ní a spolu vás za vrátné v ní ustanovuji a velím vám: Bděte*. Řecký text čte: *Dal sluhám svým plnomocenství, každému dílo jeho, t. j. dal plnomocenství nad domem každému dílo stanoviv čili poručiv*; čímž smysl se nemění.

Dále vzbuzuje: *Bdětež, nebo nevíte, kdy Pán domu přijde, večer-li či o půlnoci či o kuropění či záhy z rána*. Táhne se ke čtveru nočních stráží, v něž se tehdá Židům dle zvyku Římanů noc rozpadala mezi prvím hvězdy k večerou a mezi východem slunka z rána.

Člověk pocestný jest Pán, jenž z pozemská k Otcí odcestoval; sluhové, z nichž

každému dílo a práci poručil, jsou věřící a vrátní jsou představení církve, jenž nade všemi v domě bdíti a Pána očekávati mají. Naznačuje, že *v noci* t. j. neoaoale přijde Mat. 24, 43; ovšem pak v noci také v tom smyslu, že nápotom *den života* pro každého již přestává. Život ten ohledem života bu-

doucího noci podobá se a rozličné ty stráže znamenají rozličné stáří člověka, dětství, mládí, mužství, starobu, vše to ve smyslu vzdálenějším. Leč netoliko představení církve nébrž všickni bdíti mají; *všem Pán dí: Bděte*. S tím dokonal Pán prorocky či učitelský úrad a počal se podjímati kněžství svého.

Hlava XIV.

Úklady Pánu činěné; 3. pomazání ho od Marie; úmluva Jidášova s nepřátely Páně; 12. večere poslední ustrázení a 18. držení; předpověď o zrazení Páně; 22. ustanovení svátosti velebné; 27. prorocství a pohoršení se apostolů a zapření Petrovu; 32. úzkost Páně v Getsemanech a modlitba jeho; 43. Pán zrazen; 46. jat; 50. od apostolů opuštěn; 51. při čemž jinoh jeden polonah utekl; 53. u velekněze od lichosvědků obžalován, 64. odsouzen 65. uhaněn a 66. od Petra zapřen.

1. Byla pak pascha a přesnice po dvou dnech a hledali veleknězi a zákoníci, kterak by jej lestně jali a usmrtili. 2. Pravili však: Ne v den svátečný, aby snad rozbroj nestal se v lidu.

3. A když byl v Bethanii v domě Šimona malomocence a stoloval, přišla žena majíc nádobu alabastrovou s mastí klasonardy drahé a rozbivši alabastrovou nádobu vylila ji na hlavu jeho. 3. Byli však někteří, co mrzeli se u sebe a pravili: I proč ztráta tato masti stala se? 5. Nebo mohla mast ona prodati se za více než tři sta denárů a dáti se to chudým. A osupovali se na ni. 6. Ježíš ale řekl: Nechtež jí; proč jí obtížni jste? Dobrý skutek učinila na mně. 7. Vezdy zajisté chudé máte s sebou a kdy chcete, můžete jim dobře činiti, mne ale nevezdy máte. 8. Což mohla ona, učinila, předstihla pomazati tělo mé ku pohřebu. 9. Amen pravím vám, kdekoli kázáno bude evangelium to po celém světě, i to, co učinila ona, bude vypravováno na památku její.

10. A Jidáš Iskariotský, jeden ze dvanácti, odešel k veleknězům, aby zradil ho jim, 11. Ti pak uslyševše,

zradovali se a slíbili mu peníze dáti. I hledal, kterak by jej příhodně zradil

Výklad vizu Mat. 26, 1—16. Paschou a přesnicí se rozumí slavnost či hod paschy čili passy a přesnic, o nichž na dotčeném místě u Mat. Tenkrát veleknězi a zákoníci hledali, *kterak*, jakým způsobem, by Christa jali. *Pravili však*, dí Marek, *ne v den svátečný*, aby se nestal rozbroj v lidu. Všelik jak o bezživoti Páně se radili, byla jim ale slavnost svátků přesnic v cestě, nebo spatřili, s jakou nadšeností lid Christa do Jerusalema byl vyprovázel a tudy chtěli počekati, až by po svátcích lid se rozešel. Misto: *Pravili však* čte řecký text: *nebo pravili*; obojí částice vhodna jest, *však* jeví protivu předešlého, *nebo* dává toho hledání (kterak) příčinu. Poslední čtou BC DL a sinajský. Čemu nechťeli, mělo se přece státi a Pán co obět obětí paschálnou předobrazena měl na paschu za nás skonati. Zadála veleknězům příčinu zráda Jidášova, že od svého úminku upustili a Bůh dopustil jim, aby ozřejmelo, že lidé i při vzdoru svém záměrům jeho slouží.

Jidáš sice již dávněji zrádu choval v srdci, že ale právě nyní ji vykonal, k tomu jej ponukla úcta Christovi pomazáním drahou mastí projevená.

Co se o ženě s drahou mastí vypravuje, dalo se šest dnů před velikonočí, Jo. 12, 1. tuto se ale dostavkem klade, aby námětek zrady Jidášovy ozřejmél. O masti té drahé, kterou Pán pomazán byl, otázka na nejednom sporu se povahuje. Přišla žena s alabastřicí s mastí nardy klasné drahé, dí sv. Marek. Co jsme přeložili *klasné*, má text řecký slovo *πιστικῆς*; vulgáta však klade *spicatae*, z klasné nardy. Leč tatáž vulgáta slovo to řecké u Jo. 12, 3., kdež ještě přichází, překládá slovem *pisticus*, slovo řecké podržující. Tudy se někteří latinští otcové domýšleli, že slovo to pochází od města perského Pista, v jehož okolinách ta bylina keřovitá roste; i novější někteří tomu náhledu povolovali a překládali *nardy pistické*. Ale jak praveno, na našem místě klade vulgáta *spicatae*, klasné nardy, nardy, která ne

z kořene, ani z listů, nébrž z klasů se tlačí. Aneb se slovem *nardus spiccata* či *spica nardi* rozumí právě kořen nardový, jak v lékárnách se nazýval. Nebo nardová mast nejvzácnější či olej nejdražší nardový hotovil se z kořene té keřovitě rostliny, jenž patří k řádu odolenovitých (valeriana Jata-mansi) a v horách Indie vých. dní roste. Druhdy olej ten netoliko u Židů, nébrž také u Řeků a u Římanů byl u veliké vážnosti, avšak velmi drah a vysoko ceněn byl. Nádobky na olej ten, obyčejně alabastrové, měli dlouhou, úzkou, tenkou a zapečetěnou na vrchu šíjí, jenž se odlamovala, když mast se vyliti měla. Některá čtení řecké *πισυς* odvádějí od slova *πύω* a překládají: narda pitelná, která totiž s vínem smíšená se pítela. Avšak lépe vidí, jenž od slova *πίσω* či *πίσις* odvozují, a pravou, přesnou nardu rozumějí, protikladně nardé nepravé, liché a podsunuté. Žena ta byla Maria, sestra Lazarova, zbožná, rozjímavá, bohomyšlná posluchaatelkyně Páně. Jakož celý skutek její, tak i rozbití alabastrice ukazuje horoucí její ku Pánu lásku a platí o ní slova ve velepisni 1, 3., že ji táhl Pán a po vůni masti jeho přišla k němu a že on byl její a ona jeho. Byla v tom obrazem církve, která Páně chotí jsouc všemi bohatstvím a skvosty se Pánu v službu vydala. Úcta ta její se nelíbila všem učeníkům a Jidáš nevolí svou proslovil, že měla se raději mast *prodati za tři sta denárů a dátí chudým*. Tři sta denárů činí téměř sto zlatých stříbrných; Plinius h. n. 13, 4. udává cenu římské libry oleje nardového na čtyry sta denárů. Vulgáta čte: *Byli však někteří, co mrzeli se u sebe a pravili: I proč ztráta masti stala se? Místo mrzeli se u sebe, čte řecký text slova a pravili vynechávají: Mrzeli se někteří vespolek, t. j. někteří mrzutost a nevolí svou sobě vzájemně projevovali. Mlčela žena k výslipkům jí činěným, ale ujal je jí Pán; tak Bůh se utištěných ujímá v mlčném jich upělivosti. Chválí Pán jednaní její a dí, že po celém světě se velebiti bude, ješto předujetím nějakým, duchem prorockým vzbuzena byvsí, Pána ku pohřbu pomazala, nápotom to učiniti nemožnou. Nejedna světec a nejedna světece vykonávali, čemu sami se divili; vedl je Duch svatý a tudy skutkové jejich v sobě zahrnují tajemství, kterýmž sami nerozuměli. Marie Magdalská, sestra Lazarova, počtila Christa a Christus vece, že za to velebena bude po veškeren čas. Tak Christus ctí světece a světece svoje, dada jim na světě čest prokazovati a docela shodna a schodna jest s evangeliem Páně ta svatoslužba, která se jim v církvi katolické děje, prostředně k němu samému se odnášejíc. Blažen, komu*

dáno dobrým příkladem blahovůni po církvi rozšiřovati a může se každý blahoslaviti, kdo Christa v chudých a nemocných maže, jim dobře čině.

Na slovo Páně přestali reptati učeníci jeho; leč jeden z nich právě nyní zoufalou myšlenku pojal, o níž dále Marek vypravuje. Jidáš, náčelník v církvi co apostol, s náčelnými vrahy Páně se proti Pánu svému spojil. Mohl Pán překaziti zrádu jeho, ale nehodlal věcnou radu Otcovu proměnití a potěcha jeho, radost jeho a potrava jeho byla Otcu se podrobiti. Tak hřích přispěl k shlazení hříchů světa a Pán života smrt podstoupil, aby smrt a království její zkazil. Ostatně viz u Mat. na dotčeném místě. Leč dříve měly ještě jiné věci předcházeti, o nichž svatý Marek dále vypravuje:

12. A prvního dne přesnic, když paschu zabíjeli, řkou jemu učeníci: Kam chceš abychom šli a připravili tobě, abys jedl paschu? 13. I odešle dva z učeníků svých a vece jim: Jděte do města a potká vás člověk žbán vody nesa; následujte ho; 14. a kamkoli vejde, řekněte pánu domu, že mistr praví: Kde jest jídárna moje, kde bych paschu s učeníky svými jedl? 15. A on vám ukáže hornici velikou prostřenou; a tam připravte nám. 16. A odešli učeníci jeho a přišli do města a našli, jak byl pověděl jim, a připravili paschu. 17. Když pak svečeřelo, přišel se dvanácti. 18. A když stolili a jedli, vece Ježíš: Amen pravím vám, že jeden z vás zradí mne, jenž jí se mnou. 19. Oni ale počali se rmoutiti a praviti jemu každý obzvláště: zdali já? 20. On ale řekl jim: Jeden ze dvanácti, jenž namáčí se mnou ruku v míse. 21. A Syn člověka sice jde, jakož psáno jest o něm, běda však člověku tomu, jimž Syn člověka vydán bude! dobře by bylo jemu, kdyby se nebyl narodil člověk ten. 22. A když jedli, vzal Ježíš chléb a požehnav polomil a dal jim a řekl: Vezměte, toto jest tělo mé. 23. A vzav kalich, díky učiniv, dal jim a pili z něho všickni. 24. A dí jim: Toto jest krev má Nového Zákona, kteráž za mnohé vylita bude. 25. Amen pravím vám, že již nebudu pítí z tohoto plodu

lozy, až do dne onoho, když jej budu pítí nový v království Božím.

Vyklad u Mat. 26, 17 nn. Dí: *Prvního dne přesnic, když zabíjeli beránka*, t. j. když se obyčejně zabíjel, co se stalo odpoledne po večerné oběti, která toho dne o hodinu dřívěji, tedy o druhé hodině se přinášela. Od doby té až do svitu první hvězdy se dalo v sni chrámové ono beránka paschového zabíjení. Bylo to čtrnáctého nisana a dva učeníci ti, jež Pán poslal opatřit večeradlo, byli dle Luk. 22, 7. *Petr a Jan*. Dálo se to poselství z rána, než vedro a úpalové sluneční člověkům všelikou práci obtížnou učinili; musilo všelico nakoupeno a připraveno býti, ovšem pak především beránek paschový ustrojen býti musil. Pán sice praví, kde a u koho mu hod velikonočný připravití mají, leč nejmenuje jména jeho, aniž určuje příbytku jeho. Vede se podivným předvidem, an praví, že když přibudou do Jerusalema, potkají se s mužem, jeuzto žbán vody nese. Kam muž ten vejde, tam oni vejíti a hospodáře domu toho se otázati mají: kdež jest jizba moje, abych paschu slavil s učeníky svými? Podle řeckého textu *κατάλυμά μου* jak i sinajský čte, mohlo by se přeložiti: kde jest ta *světnice* moje, ta totiž, o kterou jsme se smluvili. Pán neurčil místněji ani domu, ani hospodáře, aby Jidáš snad o tom se nedověděl a již nyní před slavením paschy ho Židům nevydal. — Člověk ten, jehož postřehli, an vodu nesl do domu, byl bez mála sluha, rob, jemuž vodu donášeti náleželo. Žbán vody připomíná na obyčej Židů, jenž přecasto sobě ruce umývali. Pán ten domu vám, vece Christus, ukáže večeradlo, či jak řecký text dí, *hornici*, horní světnici, jenž pode střechou byla, prostranna a světla a v nížto se společnost scházivala. Čte text řecký *hornici velkou pokrytou*, t. j. postlanou a koberci, stoly a sedacími ložci opatřenou a *připravenou*, do cela totiž ustrojenou pro držení hostiny paschové. Předvídal Pán, co se jim přihodí a kdo je potká.

Když pak se stalo, jak Ježíš poručil, a když k večeru všelico k hostině připraveno bylo, zasedl Pán s dvanáctem apostolů. Na samé ale večeři spatřil Jidáše. I roztouživ se nad ním a nad zátrátou jeho vece: *Jeden z vás mne zradí*. A když se žalostí se tázali jeden přes druhého: *Zdaliž já?* odvětil Pán: *Jenž se mnou ruku v míse namáčí, zradí mne*. Slovy těmi: *zradí mne jeden, jenž se mnou jí či jídá*, neurčuje se, kdo by zrádcem byl, nébrž jenom vůbec bolest nad tím se projevuje, že ten, jenž s Pánem jídá, takové zbrodně se opovažuje. Ani také slova následující: *jenž se mnou*

namáčí do misy, tak rozumna býti mají, jakoby právě byl Jidáš do misy tenkrát sahal: nébrž toliko vylučují, že ten, jenž ho zradí, z jedné s ním misy jídla bere a jeden z nejbliže Pána stolců jest.

Nechtěl Pán prozraditi Jidáše šetře ho a dáváje mu místa, aby bez hanby od počínku svého upustil. Nebolelo Pána, že měl umřítí; ale kormoutilo se srdce jeho náramně nad tím, že jeden z apostolů jej zradí. I vyslovil bol svůj řka: *Syn člověka jde, jak psáno jest, ale běda člověku, skrze něhož vydán bude, lépe bylo jemu nenaroditi se*. Ale ani to projevení bolesti nepůsobilo na zatvrzelé srdce Jidášovo. Jednak zůstala ještě zráda před ostatními učeníky tajna, jak Bůh nejednoho zločince tu na světě nechává nepoznaného. — Ostatně nejedna významná nauka se tají v události této. Pravou paschu křesťanům jenom Petr a Jan, t. j. církve apostolská může ustrojiti; žbán vody značí umytí duše od hříchů a ta útroba jenom jest vhodnou světnicí a pokojem pro slavení paschy t. j. eucharistie, která všeho kvasu hříšného prázna a všemi ozdobami cností okrášlena jest. Apostolé se tázali s bolestí: *zdali já jsem?* Povaha zbožného srdce to nese, obávati se, aby snad v hloubi vlastní nekrylo se něco hříšného. Vece Pán: *Syn člověka jde, jak psáno jest*; považuje smrt co chod nějaký a namítá, že samovolně a nenuceně se podrobuje smrti, ješto o ní dávné předpovědi hlásaly. Bylo sice v Boží radě ustanoveno a tudy písmi svatými předpovědino, že Spasitel strádati bude; leč tím se Jidáš neodvinuje. Nejednal nám spásu hřích Jidášův, vece sv. Zlatoust, nébrž moudrost Boží samovolný zločin jeho dopustila a do průchodu svého milosrdenství mu dala vstoupiti. Ne proto, že předustanoveno bylo zrazení Páně, Jidáš zrády se dopustil, nébrž poněvadž zrádu vykonal, proto dle předvídaní Božího předpovědina ta zráda Jidášova.

Ve vypravování o ustanovení velebné Svátosti shoduje se Marek docela s Matoušem a není potřebí slova ta místněji vykládati. Podivno nám sice jest na první pohled, že Marek o kalichu věc tak vykládá, jakoby Pán byl tepru žehnal kalich, když apostolé již z něho popili; leč Marek užívá jenom jiného způsobu vypravování dostavujíc slova, jež při skutku dřívěji stalém vynesena byla. Slova: *toto jest krev má, jenž za mnohé vylita bude* pravil Pán, jak viděti Mat. 26, 27. 28. Luk. 22, 20. 1. Cor. 11, 25., když ještě kalich v rukou držel a apostolé tepru po vyrčení slov těch a tudy po posvěcení kalicha z něho pili. Svatá slova ta chovají v sobě ustanovení nové bohoslužby, úmluvu věčného sjednocení, závět Otcův, základ nového náboženství. Stínům Starého Zákona konec učí-

ně a proto nemůžeme tu žádných pouhých obrazů a tvarů hledati; kde sama věc tak jasně vyslovena, tam stín se ztrácí, jak když pod rovníkem slunko za poledne na hlavu padá. Sluší, abychom se odměnili za obět lásky Páně žertvou čistoty srdce, lásky, modliteb, odříkání se světa, nekonečné klanby. Jednak to poslední večere byla, kterou zde s učeníky držel; slibuje jim však, že píti s nimi bude v království Božím, v nebesích totiž, kdež bez oznamů a beze závojů na Boha patřice proudem rozkoší nevýslovných opojení budou, na věky nevýslovným svazkem s ním sjednání a spojení jsouce.

Již nastalo pak skutečné utrpení Páně. Vypravuje Marek:

26. A chválu vzpěvše vyšli na horu olivetskou. 27. A vece jim Ježíš: Všickni zhoršíte se na mně noci této, ješto psáno jest: Bíti budu pastýře a rozprchnou se ovce. 28. Ale když vstanu, předejdu vás do Galilěy. 29. Petr pak vece jemu: By se všickni zhoršili na tobě, avšak ne já. 30. I vece jemu Ježíš: Amen pravím tobě, že ty dnes noci této, dříve než kohout dvakrát zapěje, třikráte mne zapřeš. 31. Ale on hojněji mluvil; A bycht měl spolu umřítí s tebou, nezapru tebe. Podobně pak i všickni pravili.

32. I přijdou na podluží, jemuž jméno Getsemany, a vece učeníkům svojím: Poseďtež tuto, až se pomodlím. 33. I pojme Petra a Jáka a Jana s sebou a počal se lekatí a teskliti. 34. A dí jim: Smutna jest duše má až k smrti! ostaněž tuto a bděte. 35. A pooděšed málo padl na zemi a modlil se, aby, byloliby možno, odešla od něho hodina. 36. A pravil; Abba, Otče, všechno tobě možno jest; přenes kalich tento ode mne! Avšak ne což já chci, nébrž co ty. 37. I přijde a nalezne je spáti. I vece Petrovi: Šimone, spíš? Nemohllis jednu hodinu pobdítí? 38. Bděte a modlete se, aby-ste nevešli v pokušení. Duch sice hotov jest, ale pleť slaba. 39. A opět odešed modlil se touž řeč povídaje. 40. A navrátiv se opět nalezl je spáti, nebo byly oči jejich stíženy a nevěděli, co by odvětili jemu. 41. I přijde po třetí a dí jim: Spětež již a odpo-

čívajte! Dosti jest. Přišla hodina, aj Syn člověka vydán bude v ruce hříšníků. 42. Vstaňte, pojďme, aj ten, jenž mne zradí, blížek jest. 43. A an ještě mluví, přibude Jidáš Iskariotský, jeden ze dvanácti a s ním zástup mnohý, s meči a kyji od veleknězů a zákoníků a starost. 44. Dal pak zrádce jeho znamení jim řka: Koho políbím, ten jest, chopte se ho a vedte opatrně. 45. A když přišel, ihned přistoupiv k němu vece: Zdráv buď Mistře a políbil ho. 46. Oni ale ruce vztáhli na něho a jali jej. 47. Jeden ale z okolostojících vysapiv meč udeřil služebníka veleknězova a uřadil mu ucho. 48. A odpovídaje Ježíš vece jim: Jako na lotra vyšli jste s meči a s kyji uchopit mne. 49. Každodenně býval jsem u vás ve chrámě uče a nejali jste mne. Ale aby se naplnila písma. 50. Tehdy učeníci jeho opustivše jej všickni utekli. 51. Jinoch ale jeden následoval ho, odín jsa čechlem na nahém těle a popadli ho. 52. On ale opustiv čechel, nah utekl od nich.

Výklad Mat. 26, 30. nn. Jakož veškeren život Paně byl neustálou chvalbou Otce nebeského, tak i po ustanovení svátosti oltářné *chválu popěl* s apostoly a dal nám příklad vděčnosti. Den přičasti má býti dnem díků, klanby a chvalozpěvu. Potom připravoval učeníky své Pán na hrozně věci, jenž se diti počínaly. *Zhoršíte se všickni té noci a rozprchnete se*, pravil jim: Opustilo stádo pastýře, ale neopustil pastýř stáda svého. Rozprchli se na chvíli; leč Pán je opět shromáždil a skrze ně shromáždil veškero lidstvo do jednoty církve. Petr sice se zamlouval náramně a bezpřemně, že nezhorší se a ukázal, jak málo člověk svou mdlobu zná. Bůh zná nás dokonale a potřebí prositi, aby nás poznaní toho zúčastnil.

Tu se již kníže světa toho opět na Pána obořiti ustanovil a jak ho druhdy pokoušel na poušti slávou světa se mu namlouvaje, tak nyní veškery šípy svízelů a smutku na Pána počal metati. Měl Pán *ve všem pokoušen býti ale kromě hříchu*. Hebr. 4, 15. Pojal sebou tři nejvýtečnější apostoly, aby byli svědkové trudu jeho, jak byli na svatohoře svědky slávy jeho a aby okusivše rozkoše nebeské okusili také část dolehlivých strastí Páně. Odevzdal se *smutku až k smrti*, aby co obět zadost učinil za hříšné radosti světa

a za nedostatek bolestí nad hříchy. Nad skroušeným a potřeným srdcem Páně se zalíbením spočinulo oko Otce nebeského a z jeho smutku fine smutným lidem nevýslovná počta pro veškery časy. Odevřel se nám v tom Pán, abychom se i my v úzkostech svých jemu odvírali a prosili o milosti, jichž nám smutkem svým zasloužil.

Abba, Otče, modlil se Ježíš na zem padnuv, *přenes kalich tento* trápení mého. Mnoho již podstoupil Pán pro spásu lidstva, hlad, žízeň, pronásledování, bezesnost, bezbydlí, abychom o vnitřných bolestech pomlčeli. I mohlo tu na okamih zazdátí se lidské vůli a myslí jeho, zda by dosavadné útrapy jeho nestačily k výkupu lidského pokolení. Leč ihned se podrobil svrchované vůli Boží, ač ani v apostolech soustrastníků nenalezl a jim tudy vytýkati musil, že s ním nehodlali pobdítí spánkem stížení jsouce. Spí Petr, vece jeden vykladatel, když představení církve nedbale si vedou; spí Jan, když ti, jimž náleží modliti se a bohomyšlná rozjímání činiti, raději světských rozkoší pílají; spí Jákob, když utuchá péče o dobré vychování mládeže a o odkájení jí v lásce ku Christu. Ale slova Hlavy naší, vece sv. Leo, jsou spása pro veškero tělo; modlitba ta na olivě hoře všechny věře vyučuje, všechny vynavače vzbuzuje, všechny mučeníky korunuje. Nebo kdo by suesl nenávisť světa, nával pokušení, bázeň pronásledování, kdyby se nebyl modlil Christus Ježíš: *Abba, Otče, tvá vůle staň se!* *Abba*, syrochaldejské slovo značí otce a přidáno jest k vytčení pěstěnosti, útlosti a dětenci přivinností. Rom. 8, 15. Gal. 4, 6.

Poučiv apostoly, že ve bdění a modlení mají zbraň proti pokusbám pro slabotu pletskou hledati a z modlitby síly nabyv vece Christus: Dosti jest! *Přišla hodina* ta smrti mé a *Syn člověka vydán bude*. *Vstaňte, pojďme*. Záhadna jsou slova *dosti jest*. Čeho *dosti jest*? Nedí Pán a ze spojitosti není patrno, kam směřuje. Tudy se na různu vykladači dávají; jedni praví, že jest smysl: dosti boje se smutkem, dosti té od andela s nebe seslaného potěchy pro mne. Odpočíňte, nepotřebuji vaší přítomnosti a z ní plynoucí útěchy. Propůjčuje jim odpočívání; ovšem k tomu nepřišlo, avšak Pán hotovost svou na jevo dává. Jiní doplňují slovo *spánku*: *Dosti jest spánku vašeho*; propůjčoval jim ho, ale vida, an přichází zrádce, utíná tudíž a zaměňuje slova a vece: *Dosti jest*. Doba spánku došla a věc jiná se diti bude, vstaňte, pojďme v ústřety rozhodným věcem těm! Obojí výklad dohoděn a bez mála spojití obojí náleží. Na licho ale vidí, jenž odchodíce od výkladu vulgáty slovo *ἀπέχεσθαι*, *sufficiat*, *dosti jest*, v jiném smyslu berou

na př. odešel nepřítel; odešla tesklivost moje, veta po mně, věc skončena jest atd. O spánku apostolů v samých těch Páně náramných půtkách praví Chateaubriand: Jest v potěšení nejvyšším osten nějaký pobádající nás užití spěšně krátké jeho chvíle; u velikých bolestech naproti tomu jest nevím co těžkého, jenž nás uspává. Oči slzami umdlené za přírodou plí se zavřítí a dobrota Prozřetelnosti se znáti dává i v neštěstí.

Dále vypravuje sv. Marek týmiž jak Matouš téměř slovy, kterak přišed se zástupem Jidáš zrádce políbením Pána zradil heslo jim dav: *Koho políbím, ten jest, chopte se ho a vedte opatrně*. Radí Jidáš Pána věsti opatrně, aby jim nevymkl a on, sám Jidáš, snad o mzdu nebyl připraven, čímž ale mimovolně o moci Páně a o jeho samovolném se ve strast vydání svědčí. Dal jim *znamení* či heslo, kterak poznati Christa; v řeckém textu stojí *spoluznak, souznak*, obapolné znamení, umluvenou známku, *σύσσημον*.

Poznavše Pána tudíž vztáhli ruce na něho, ač se to nestalo bez bránění Christa od apostolů, ješto Petr uřadil ucho bříčicovi jednomu. Když ale Pán byl vyslovil, že na něho v noci jak na lotra vyšli, tehdy učeníci všickni utekli, ana zuřivost nepřátel nejvyššího stupně dosáhla. Aniž divno, že utekli, ješto Pán přišel trpět za lidstvo, jenž uteklo od Boha. Byla to svrchovaná žalost a potupa, že vlastní apostolové jeho se strhli, ano jeden z nich jej zradil a jeden se ho odepřel.

Zvláštního cosi vypravuje sv. Marek o jinochovi, jenž na holém těle čechlem či plénou či prostěradlem toliko odín jsa šel za Christem a chopen byv od bříčic se jim útekem vyvětil plénu pustiv. Kdo ten jinoch byl, o němž v. 50. se zminuje sv. Marek sám a sám, o tom různé dohadky a rozličná zdání byla vynesena. Jisto ti bloudí, kdo smyslili, že to Jan evangelista byl, nebo o apostolu nemůže se říci, *jeden* aneb *nějaký mládenec*, aniž také čechlem či plátnem nočním odín býti mohl apostol, jenž s Pánem při večeri stoli a na Olivěté meškal. Ještě nešťastněji mysleli někteří o Jáku Menším, kterýž ale netoliko apostolem, nébrž z celého řádu apostolův bez mála nejstarším byl. Jiní soudili, že se tím zahalením sám Marek ukryvá, jak na př. sv. Jan nikdá se nejmenuje ve svém evangeliu vlastním svým jménem, ano za to mají, že v domě rodičů jeho večere poslední se dala. Jiní posléze proti písmu mysleli o Šavlovi! Byl jinoch ten nám neznámý rykem lidí Christa vedoucích probuzen ze spánku a zvědavost, ale zdá se i láska ku Christu, jej přiměla, aby se podíval, co se s Pánem děje. Chtěl Pána hájiti a nemožno-li to, aspoň sdílně o osudu

jeho se dověděti. Vyšel pak odím čechlem jen, plénou, plátnem, leněnicí, plátenicí či noční košilí, v nížto se na východě obyčejně spí. Vojínové, co Christa vedli, chtěli také jinocha toho odvésti a již se ho chápali, aby spolu při trápení Páně částku nějakou utřil. On ale zanechav čechlu, za nějž bez mála vojáci ho chopili, nah všechen ustrašen uprchl. Sv. Marek bez mála proto se o tom zminuje, aby ukázal, jaký pych proti Christu proveden, že vojáci ani toho, jenž s Christem někdy býval, ač ke dvanácti apostoľům ani nepřislušeje, ušetřiti nechtěli. Tím útěk apostoľů nějaké omluvy dochází. Nad to měl se z toho Petr učiti, že sluší nebezpečí utřít, aniž se jim samoděkem vystavovati. Ale i to z toho se vidělo, že by apostoľé nebyli vynikli, kdyby jich nebyl Christus mocí svou hájil, aby žádný z nich nezahynul, jak sám Pán vece, Jo. 17, 12. Tu pak již postaven byl soudce světa před soud lidský.

53. I dovedli Ježíše k veleknězi, a sešli se veškerí kněží a zákoníci a starostové. 54. Petr pak z daleka následoval ho až vnitř do dvoru veleknězova a seděl s biřici u ohně a zhříval se. 55. Velekněží ale a celá velerada hledali proti Ježíšovi svědectví, aby ho na smrt vydali a nenalezali. 56. Nebo mnozí svědectví křivé vydávali proti němu a shodna svědectví nebyla. 57. A někteří povstavše křivé svědectví dávali proti němu řkouce: 58. My jsme slyšeli jej praviti: Já zbořím chrám tento rukodělný a ve třech dnech jiný nerukodělný vystavím. 59. A nebylo shodno svědectví jejich. 60. A povstav velekněz uprostřed otázal se Ježíše řka: Neodpovídáš ničeho na to, co se tobě vytýká od těchto? 61. On ale mlčel a ničeho neodpověděl. Opět velekněz tázal se ho a řekl jemu: Ty-li jsi Christus, syn Boha požehnaného? 62. Ježíš pak řekl jemu: Já jsem, a uzříte Syna člověka seděti na pravici mocí Boží a přicházeti s oblaky nebeskými. 63. Velekněz pak roztrhnuv roucha svá vece: Což ještě potřebujeme svědků? 64. Slyšeli jste ruhot; co se vám zdá? Oni pak všickni odsoudili jej hodna býti smrti. 65. I počali někteří plivati na něho a zakrývati tvář jeho a zášijkovati jej a

říkati jemu: Prorokuj; a služebníci poličkovali jej.

Výklad u Mat. 26, 57. nn. Veleknězstvo již dávno Ježíše k smrti odsouditi ustanovilo, leč nějaký stín právného jednání zachovati hledíce, hledali svědectví proti němu. Ale nesrovnávali se ani dva svědci spolu a tudy nebyla svědectví jejich dostatečna k vynesení soudu smrti. Potom vystoupili jiní, jichž svědectví se nepřátelům Páně líbilo; svědčili, že Pán se pronesl, že zboří chrám rukodělný a nerukodělný vystaví. Bylo to křivé svědectví, ješto Christus Jo. 2, 19. o chrámu těla svého mluvil, co oni na chrám Jerusalemský potahovali. Leč ani v tom se nesnášeli dosti shodně a tudy svědectví jejich nestačilo; bez mála různě a pojednom vyslýcháni byli. Tu rozhorliv se velekněz Kaifáš povstal a pravil: Neodpovídáš nic na to, co se ti od těchto vytýká? Tak vulgáta jednovětně klade; jiní dvojí otázku tu býti praví v ten způsob: Nic neodpovídáš na to? Což tito tobě vytýkají? Místo: A nebylo shodno svědectví jejich v. 59. čte text řecký: A ani takto shodno nebylo svědectví jejich. Do prostřed synedria či velerady vkročil Kaifáš velekněz, když všickni žalobníci již byli vyslyšáni, ale k odsudku nestačovala svědectví jejich; očistník nepřipustěno a ovšem tím méně zástupců Páně. Všechno postup tak veden, aby se skončil s odsouzením Páně a výsledek již před vyšetřováním byl umiřen. Zastavatelé pravdy a práva proměnili se ve zbojce Js. 1, 21. a když ani na pohled práva nějakého se dojíti nemohlo, velekněz sahá ku přísaze, ne k ochraně nébrž k záhubě pravdy. Ty-li jsi Christus Syn Boha požehnaného? táže se Pána s přísanou; praví požehnaného, aby domnělá rouhavost příroku Páně na tu otázku více vynikala. A Pán Ježíš tu veřejné svědectví o božské podstatě své vydal: Já jsem Syn Boha požehnaného a uzříte mne seděti na pravici Boží a přicházeti s oblaky nebeskými. Nemluví o tělesném vidění, nébrž o duchovním pojímání a postřehování, odkazujíc, že budoucné již se před očima jejich sláva jeho rozvíjeti bude, až posléze co jich soudce přibude. Roztrhnul velekněz roucho nad výrokem Páně co nad ruhotem a jednohlasně se ozvali, že hoden jest Pán smrti. V roztržení roucha veleknězova spatřuje se roztržení samého veleknězství starozákonného, sláva synagógy roztržena a sukně Christova zůstala cela. Když pak Ježíš odsouzen byl k smrti, tu všeho práva zbařeným jej býti pokládajíce s pohany se na něho vysuli a obořovali. Někteří, dí Marek, počali plivati na něho a zášijkovati ho. Z verše 65. viděti, že sami synedristé opo-

vážili se Christa uplivati, tvář mu zakrývati a zášijkovati, ješto se od sluhův různí. Text řecký místo služebníci poličkovali ho čte: a sluhové s bičováním či s ranami jej přijali: synedristé posměh a příkoru Pánu učinivše nápotom jej vydali sluhám k šetření. K těm svízělům Páně ještě přidal Petr zapření.

66. A když byl Petr na dvoře dole, přišla jedna z děvek veleknězových 67. a uzřevši Petra se ohřívati, popatřivši naň vece: I ty s Ježíšem Nazaretským byl jsi. 68. On ale zapřel řka: Aniž vím, aniž rozumím co pravíš. I vyšel ven v přededvoří a kohout zapěl. 69. Opět ale uzřevši jej děvka počala praviti okolo stojícím, že tento z nich jest. 70. On ale opět zapíral. A po malé chvíli opět přistojníci pravili Petrovi: Jistě z nich jsi, nebo Galilean jsi. 71. On ale počal se proklínati a přísáhati: Neznám člověka toho, o němž pravíte. 72. A hned kohout opět zapěl. I rozpomenul se Petr na slovo, kteréž byl řekl jemu Ježíš: Dříve než kohout dvakrát zapěje, třikráte mne zapřeš. A počal plakati.

Výklad Mat. 26, 69. nn. Dole na dvoře býti se praví Petr, poněvadž stavby okolo dvora výše stály nežli sám dvůr. Když tam stál a jedna z děvek veleknězových naň popatřivši pravila: I tys s Ježíšem Nazaretským byl, tak se zapomenul, že jí nerozuměti o sobě pravil. Tak skála, jenž si na sobě zakládala, se otřásla při levném větru pokušení, vece sv. Aug. Ale když pomaten jsa a co činiti nevěda se odebral v přededvoří, ač byl již kohout zapěl, přece z nova zapřel Pána, když opět děvka počala

praviti okolostojícím, že tento z nich jest, vece Marek. Slovece opět v. 69. zří k slovu počala, jak viděti z protivy v. 70. opět zapřel. Dí Marek: Počala říkati či praviti místo pravila, poněvadž děle a několikráte to pravila; ač se některým zdá, že slovo to jenom k živějšímu vylíčení patří. Tak text řecký malebněji praví: zapíral (Petr) místo zapřel, jak vulgáta čte. Po třetí se shluklo ještě větší pokušení na ubohého apostoľa a jak ke druhému zapření Pána přidal nějakou přísahu dle Mat. 26, 72., tak při třetím přičinil kletbu, aby záporu svému víru zjednal. Když ale hned na to vyšed podruhé uslyšel kokota pěti, počal plakati; tak vulgáta čte a s ní rkp. D. ἤρξατο κλαίειν. Ale v jiných rkpp. řeckých stojí ἐπιβάλων ἔκλαιε. O ta slova nesnázi mají filologové a o nich na rozporu jsou. Někteří slyší: vyraziv, vyřítiv se, vyskočiv, vřchytiv se plakal. Leč ἐπιβάλλω značí vrítiti se, padnouti na někoho neb na něco a tudy jiní vykládají, že Petr vypadl ven, jakoby tam něco zaměřoval činiti, jakoby se vrhnouti chtěl na nějaký předmět; avšak nic nenaleznuv leč ohlas onoho kuropěvu rozplakal se. Jiní lépe vykládají: uvrhnuv oči či raději mysl na řeč a prorocství Páně t. j. rozváživ slova Páně, rozpomenuv se na ně, což lépe k slohu Markovu přiléhá než výklad: vpadnuv v kuropěv či v kokotopění plakal, se slzami a s pláčem provázal kuropění ono osudné. Nevzplakal dřívěji leč byl dvůr t. j. příležitost ke hřfchu opustil; deštěm pláče svého uhasil blesk hněvu Božího. Každého člověka zlořádost vniterně pokouší a sluší ji co děvku v porobě chovati, aby se ve vládkyni nezmožila.

Byl sice Pán již k smrti odsouzen, avšak se bylo v noci dálo to odsouzení a tudy platnosti nemělo. Tu znova záby ráno se k odsouzení Páně shromáždili. Vypravuje o tom sv. Marek:

Hlava XV.

Pán před Pilátem; 6. pod Barabu ceněn, 15. vydán k ukřižování, trním korunován a posmíván; 21. Šimon Cyrénský kříž nésti přinucen; 22. Ježíš ukřižován a urouhán skonán; 38. dívky při tom stálé; 39. setník obrácen; 40. ženy příslužnice Páně; 43. Josef Arimathijský vyprosil těla Ježíšova a vložil je do hrobu nového.

1. A hned za rána uradivše se velekněží se starostami a zákoníky a celou veleradou svázavše Ježíše odvedli a

vydali Pilátovi. 2. I otázal se ho Pilát: Tyli jsi král Židovský? On pak odpovídaje dí jemu: Ty pravíš. 3. A žalovali na něho velekněží na mnoze. 4. Pilát ale opět otázal se ho řka: Neodpovídáš ničeho? Hle, z jak velikých věcí tě obviňují. 5. Ježíš však dále ničeho neodpověděl, tak že se podivil Pilát. 6. Na svátek pak propouštěval jim jednoho z vězňů kterého-

koli žádali. 7. Byl pak, kterýž sloul Barabáš, jenž s rozbrojci byl uvězněn, jenž v kramole spáchal byl vraždu. 8. I vstoupiv zástup počal žádati tak, jak vezdy činival jim. 9. Pilát pak odpovéděl jim a řekl: Chcete, bych propustil vám krále židovského? 10. Nebo poznával, že ze závisti vydali jej velekněži. 11. Velekněži ale popudili zástup, aby raději Barabáše propustil jim. 12. Pilát ale opět odpovídá jim: Což tedy chcete, abych učinil králi židovskému? 13. Oni však opět vzkřiknuli: Ukřižuj ho. 14. Pilát ale pravil jim: I což zlého učinil? Oni ale více křičeli: Ukřižuj ho. 15. Pilát pak chtěje lidu dosti učiniti, propustil jim Barabáše a vydal Ježíše zbičovaného, aby byl ukřižován. 16. Vojáci ale uvedli jej na dvůr soudnice a svolali celou tlupu. 17. A oblékli jej v šarlat a vstavili naň trnovou korunu upletše ji. 18. A počali pozdravovati ho: Zdráv buď králi Židovský. 19. A bili hlavu jeho trestinou a plivali na něho a klekajíce klaněli se jemu. 20. A když naposmívali se jemu, svlékli s něho šarlat a oblékli jej v roucha jeho a vyvedli jej, aby ukřižovali ho.

Mat. 27, 1. nn. Pomíjí Marek mnohých věcí, jichž u Matouše a Lukáše dočítáme se, jmenovitě o Prokule, manželce Pilátově, o smrti Jidášově a o poslání Pána k Heródovi Antipovi. Ticho noční mohlo a mělo v nepřátelích Páně zbuditi nějakou lítost nad nespravedlivým úsudkem za noční tmy vynešeným a jitrénka měla je k duchovnímu rozednění přivést. Leč zarytost jejich náramna byla a záhy ráno se sešli, aby tím spíše provedli, co zlost jejich ustanovila a vydali Pána Pilátovi. Jak tam veleknězům byl odpověděl, že jest Synem Božím, tak tu před Pilátem dává *výborné svědectví*, jak Pavel dí 1. Tim. 6, 13. králem světa se býti klada. Neučinil toho nikdá dříve a nemluvil dříve o králování, až právě když měl ukřižován býti, poněvadž s kříže ujal království. Když velekněži před Pilátem na Ježíše mnoho žalovali, neodpověděl nic na to Pán, tak že se Pilát divil; zuřivost vrahů Páně a bezhránská tichost a lahoda jeho vynutili mu to podivní. Pilát se divil, ale nedivili se velekněži závoj na srdci majíce. Z lásky si dal tělo svázati,

pro příklad lahody dal si i jazyk svázati mlčením, aby tak dokonalou obětí stal se. Pilát by byl rád celé záležitosti se zbavil, ale nepostěstilo se mu v tom a darmo byl Pána k Heródovi poslal, ješto Heródes Antipas opět ho nazpět odeslal ku Pilátovi. Tu mu zasvitlo, že snad předce věci té nemilé zbude. A ujav příležitost dle zvyku propustiti na velikonoc někoho z vězňů, chtěl všelijak Ježíše jim propustiti; byl poznal z té jejich vášnivosti, že pouhá závist a nenávist velekněži vládla. Ta byla příčinou, že navedli lid, aby raději Barabáše žádal. Bůh výseji klade spásu lidskou než život Syna svého a lid předkládá vraha a buřiče Christu Pánu! To byla největší zaslepenost lidu a pro Pána největší potapa. O Barabášovi čte vulgáta: *Byl pak jeden, jenž sloul Barabáš, jenž s rozbrojci či buřiči byl uvězněn, jenž v kramole spáchal vraždu.* Ve čtení tom vztažné zájmeno *jenž* třikrát přichází. Leč něco málo odchodně čte řecký text: *Byl pak jeden jménem Barabbas se spolupo- vstalci či spolurozbrojci jat, kteří v rozbroji či v kramole vraždu byli spáchali.* Tu i tam o rozbrojech a bouřech se praví a rozdíl obojího čtení nepatrn jest. Rozbrojové za Piláta nepřítel Židů, jenž na obyčeje jejich zholal se neohlédal, se přechasto dáli, jakož i nápotom až do konečné záhuby národu nejednou se opakovávali svévolným druhdy Římanův sobě počínáním vyvolání bývajíce; při takových roceních loupežníci a zbojníci buď samozvaně se dostavovali, buď i povolání bývali. Barabáš vůdcem, zdá se, takové zběře byl. Dále v. 8. se praví, že *vstoupil*, vzestoupil zástup proti Christu dle návodu veleknězů žalobu věsti hodlaje; sudiště Pilátovo totiž bylo vyvýšeno a zástup po stupněch musil vstoupiti, aby žádost svoji předložil. Ještě i to poznamenati musíme, že pěkně a geneticky praví Marek: *poznával, živovoxen* (imperf.) Pilát v. 10., an se mu více a více nad závisti a nenávisti nepřátel Páně rozbřeskovalo. Ale vsčkera snaha jeho tu marna byla a oni předce jenom volali: Ukřižuj, ukřižuj ho! Závist veleknězů, lehkověrnost lidu, politika Římana se proti Pánu spikly. Leč nemáme zanevratiti na Židy; hříchové naši volali tehda ústy Židů a žádali o smrt Ježíšovi a každý z nás jest Barabášem, jenž skrze smrt Christa Pána od věčné smrti osvobozen bývá. *Co mám činiti s Ježíšem?* tázal se Pilát rady sobě nevěda. Tak nevěrci naši nevědí, co s Christem činiti a kterak se víry v něho zbaviti. Ale ovšem ví křesťan, že Christu děkovati a život mu obětovati má.

Na to veden Pán do dvora soudnice. Na místo *do dvora soudnice* čte text řecký: *vnitř do dvora, jenž jest soudnice* či prae-

torium. Dvůr obstaven byl budovami soudnými a obydlí strážných a tudy tlupa snadno po ruce byla. Takto Pán docela od národu svého odloučen, zaredbán a potupen Ž. 88, 39. a v ruce pohanů vydán Mar. 10, 33., jenž veškeren pycha celou svévoli proti němu provodili. Oblékli mu plášť šarlatový co lichokrálovi, vstavili mu na hlavu korunu z trnů, trestinou jej do hlavy byli, klekajíce před ním se mu posmívali. Tak odkál za lidskou pýchu, jenž sobě klaněti se dává, za přílišnou citlivost, kterouž žádného bezpraví bez pocitu msty snášeti nevolíme, za náheru, kterou nejedni nad stav svůj a svou mohovitost se vystrájejí. Vydán, byl Pán lidům, jenž na vraždu zvykli, Židů nenáviděli, z nich každý službu kata zastávati za radost si pokládal. Dřívěj bylo tělo Páně zedráno bičováním, ale hlavy jeho ušetřeno bylo; teď ale i hlava jeho zbodána a zraněna! Leč když se mu naposmívali dosti, opět ho v roucha jeho oblékli a vedli jej, aby ukřižován byl. Unavili se bitím Pána, ale trpělivost Páně neunavili; všechny síly jeho téměř vyvážili, ale lahodu Páně nevyčerpali. Ješto všechno se dalo doléháním Židů, zbavili se oni tím dědictví svého sami se ho odřeknuvše, ač požehnání Abrahama ještě nápotom jeduou kázáním apostolů jim poskytnáno bylo.

Všecko to sv. Marek stručně a v krátce vypravuje; tak sobě i dále vede.

21. A přinutili mimojdoucího nějakého Šimona Cyrénana přicházejícího z pole, otce Alexandrova a Rufova, aby nesl kříž jeho. 22. I dovedou jej na Golgotu místo, což se vykládá lebné místo. 23. A dávali mu píti myrhovaného vína a nepřijal ho. 24. A ukřižovavše jej, rozdělili roucha jeho mecíce los o ně, kdoby co obdržel. 25. Byla pak hodina třetí a ukřižovali jej. 26. A byl nápis viny jeho napsán: Král Židovský. 27. A s ním ukřižují dva lotry, jednoho na pravici a druhého na levici jeho. 28. A naplněno jest písmo, jenž dí: A se zločinci počten jest. (Is. 53, 12.) 29. A mimochozí rouhali se jemu pohýbajíce hlavami svými a říkajíce: Ha, jenž bouřáš chrám Boží a ve třech dnech zase vzděláváš! 30. Pomoz sobě samému sstoupě s kříže. 31. Podobně i velekněži posmívajíce se obapol sobě se zákoníky pravili: Jiným pomohl, sám

sobě nemůže pomoci. 32. Christus král Israelský sestupiž nyní s kříže, ať uzříme a uvěříme. I ti, jenžto s ním ukřižováni byli, haněli jej. 33. A když byla hodina šestá, tma stala se po celé zemi až do hodiny deváté. 34. A v hodinu devátou vzvolal Ježíš hlasem velikým řka: Eloi, Eloi, lamasabakthani, což se vykládá: Bože můj, Bože můj, proč jsi opustil mne? 35. A někteří z okolostojících uslyševše to pravili: Hle, Eliáše volá. 36. Běžev pak jeden a naplniv houbu octem a obloživ o trest, píti jemu dával řka: Ponechte, vizme, přijdeli Eliáš sejmut ho. 37. Ježíš ale vypustiv hlas veliký skonál.

Věci ty u Matouše 27, 34. n., s nímž Marek téměř doslovně se shoduje, vyloženy jsou. *Přinutili Šimona*, a to příkoří mu k spásě sloužilo, jakož nejednomu křivda od zlostníkův obdržena spásy dopomohla. Synové jeho *Alexander a Rufus* velkého jména požívali v církvi a od nich kdo chtěl místnějších o tom zpráv dovědět se mohl. Tak dosud blažen, kdo kříž, jenž naň vložen, rád s Christem nese. Ale musí s ním až na horu Kalvarii, kdež Pána ukřižovali. Nechtěl tu píti myrhovaného, t. j. s myrhou smíšeného vína, aby s plným a čirým vědomím trpěl a skonál. Myrha hořká jest a tudy sv. Matouš 27, 34. *žluč* místo *myrhy* klade. V tom myrhovém víně ozračovala se povaha lidu starozákonného a již Pán jej dokona zavrhnul, zlosynství jeho okusiv. Ukřižovali Pána a probili mu ruce i nohy, jak z Luk. 24, 39., z Justina Tryf. 97. a Tertulliana adv. Marc. 3, 19. viděti; otcové dotčení z vlastního vidění způsob té odpravy znali a tudy někteří ti naši doby racionalisté darmo probodení nohou popírali na Jo. 20, 25. ješitně se odvolávajíce. Tomáš tam jenom ruce probité spatřiti žádá o nohou neklada, an mu rukou se dotknouti stačilo; z toho ale očividně nenásleduje, že Páně nohy probity nebyly. Byla pak každá noha proklána různou.

Podlé obyčeje připadl oděv ukřižovance těm biřičům, kteří při tom posluhovali. Tak oloupen byl Ježíš o roucha svá a musil nahpníti, počestným jenom podvazkem na stydkých údech bez mála oděn jsa a za nahotu duchovnou člověčenstva odbývaje.

Když ukřižovali Pána, *byla hodina třetí*, vece sv. Marek. Slovem tím neurčuje tak hodinu, jak raději čas a čtverodubou část dne stanoví. Již v Matouši praveno, že, jak noc na čtvero stráží, tak den na čtvero

části rozdělen byl a že ty čtyry části měly jméno od hodin každé částky prvích; první hodina se prostírala až do třetí, třetí nesla jméno své až do šesté, šestá až do deváté. Chce tedy Marek říci, že to, co vypravuje, stalo se od naší deváté do dvanácté hodiny.

Nápisem bylo mimo vůli vrahů Páně osvědčeno, že ujal království nad celým světem s kříže. Leč lidé tehdejší nerozuměli tomu a nejedni se rouhali Christovi, ano i velekněží, ba sami lotři, jenž s ním ukřižováni byli. Domnívali se dobře zavíratí soudice, že Pán pro sebe divu nečině, také jich činiti nemůže, ješto kdyby byl skutečně, jak žádali, sestoupil s kříže, nebyly dokonaly spásy lidské. Ale ani by se nebyli obrátili, ješto divy ku zjednání víry nepostačují. A pravili: *Jiným pomohl*; v tom vyznávali, že Ježíš byl divy činil; tak samým sobě odporovali. Byla ta tma člověčenstva označena tmou přírody o šesté hodině.

Proč jsi mne opustil? volal Christus k Otcí. Opustil ho, že miloval spásu lidí, že on sám se vydal za hříchy lidstva co obět. Ale i slova ta jeho jemu na potupu a příkoří změněna. *Eliáše volá*, vizme, zda přijde ku pomoci jemu, pravil ten, co mu octa podával. *Ježíš ale velikým zvolav hlasem skončil* osvědčiv, že neumírá ze mdloby, nébrž samochtě. Hlas ten spasil nás; neseštopil s kříže, abychom naň své hříchy a zlozádosti pověsili. Příroda pak svědectví dala jemu, jak dále Marek vypravuje.

38. A opona chrámová roztrhla se na dvě od vrchu až dolů. 39. Viděv pak setník, jenž naproti stál, že takto volaje vypustil ducha, vece: Jistě tento člověk Synem Božím byl. 40. Byly pak tu i ženy z daleka se dívající, mezi nimiž byla Maria Magdalská a Maria Jákoba Menšího a Josefova máte a Salóma; 41. a když byl v Galilée, následovaly ho a posluhovaly jemu; i jiné mnohé, které spolu byly s ním vstoupily do Jerusálema. 42. A když se již zvečeřelo, ješto byl přípravek, což jest předsobota, 43. přišel Josef z Arimathie, vznešený rada, jenž i sám očekával království Božího a směle vešel ku Pilátovi a žádal o tělo Ježíšovo. 44. Pilát pak divil se, jižli by byl mrtev a povolav setníka otázal se ho, jižli umřel? 45. A zvěděv od setníka daroval mrtvolu Josefovi. 46. Josef ale kou-

piv plátina a sňav jej obvinul ho v plátino a položil ho do hrobu, jenž byl vytesán ze skály a přivalil kámen ke dvěřům hrobovým. 47. Maria pak Magdalská a Maria Josefova dívaly se, kde položen jest.

Výklad všeho toho u Mat. 27, 51. nn. Zkrátka jenom píše Marek a mnoho věcí i tuto mlčením pomíjí. Symbolickými divy tehda nehlavnější pravdy křesťanské naznačeny byly. Třesením zemějevila hrůza pro hříchy, jež lidé na ní páchají a touchu, že druhdy obnovy dojde. Hrobové se otevřeli a mrtví vstavše o Christu a o z mrtvých vstání svědčili. Leč těch věcí nedotýká Marek a uvádí jen o roztrhu opony chrámu, jímž oznamovalo se, že mezidví a mezisobí země a nebes přestalo a průchod do slávy nebeské otevřen jest. Setník, jenž stál u kříže a nejednou lidi takovou smrtí umíratí viděl, patře divy, jež Bůh činil při skonání Ježíše a slyše ho silným hlasem umíratí, domyslí se, že tu cosi vyššího jest a že Ježíš *Synem Božím* jest, ač se slovem tím nespojoval dogmatické určitosti pohanem jsa. Nám, dí sv. Aug., jenž jsme z dola, sluší mlčeně a tichými vzdechy umíratí; ale Christus sešed s hůry a smrtí vládu světa ujav pozdvihl hlasu, radujíc se z kořisti Am. 3, 4. 8. a veleje knížeti propasti se chvítí. Celý život Ježíše Christa věnován byl Židům pro sliby Boží. Rom. 15, 8.; nyní již pohana obrací. Ale i v tom se spatřuje mocnost milosti Christovy, že ženy se nebály a nestrachovaly státi u kříže a z daleka se dívatí. Byly to Maria, máti Páně, o níž klade Jan 10, 25., Maria Magdalská, Maria, máti Jákoba Menšího, bratrance Páně, tak zvaného bez mála pro menší postavu aneb, jak se jiným vidí, pro mladší věk k rozeznání od Jákoba staršího či Většího, jenž byl syn Salómy tu přítomné a bratr Janův. Ještě větší srdatost projevil Josef Arimathejský, člen velerady, jenž tajně v Christa věřil a v něm vyplnění nádeji židovských očekával. Všeho, co statečná a zbožná mysl mu vnukala, se on podjal; uprosil těla Páně od Piláta, obvinul je v čisté a drahé plátino a do svého v skále vytesaného hrobu ho položil; neměl míti vlastního hrobu ten, jehož obydlí nebesa jsou. Svátí otcové v tom vidí, jak se k velebné přičasti máme strojíti. Máme nakoupiti plátina pro Christovy údy, máme se chudým všelijak propůjčiti, máme srdce očistiti, víru svou co skálu upevniti a srdce před hříchem zavaliti. Ale máme i svaté ženy následovati duchem, i myslí na Pána pohlédati a věrně k němu státi, ačby svět celý jej opustil. O ženách těch se

v posl. verši praví, že se dívaly, kde položen jest, kde leží. Přítomny-li byly, když ho ukládali do hrobu, nepraví se, ale z perfektu *θεωρουσαι* viděti, že shlédnout došly,

kde leží. Došly shlédnout, ale nemohly pro svátek a slavnost nastalou Pána pomazati, nébrž počtu tu na druhý den odložití musily.

Hlava XVI.

Ženy u hrobu Páně od anděla příkaz vzavše utekly od hrobu; 9. Ježíš se ukázal Magdaleně; 12. dvěma učnům, 14. a jednáctěru, 15. jež po světě rozoslav, 19. na nebe vstoupil.

1. A když pominula sobota, Maria Magdalská a Maria Jákobova a Salóma nakoupily vonných věcí, aby přijdouce pomazaly Ježíše. 2. A velmi ráno první den týdnový přijdou k hrobu, an již slunce vzešlo. 3. I pravily vespolek: Kdož odvalí nám kámen ode dveří hrobových? 4. A vzhlédše uzřely odvalen býti kámen; byl zajisté velik velmi. 5. A vešedše do hrobu uzřely rouchem bílým a ulekly se. 6. On pak vece jim: Nelekejte se; Ježíše hledáte Nazaretského, ukřižovaného; vstalť jest, není ho tuto, aj místo, kdež položili ho. 7. Ale jděte, řekněte učeníkům jeho a Petrovi, že předchází vás do Galilée, tam jej uzříte, jakož pověděl vám. 8. Ony ale vyšedše utekly od hrobu; pojal je zajisté třesot a hrůza, a žádnému ničeho nepravily, nebo se bály.

Když pominula sobota, to jest večer po západu slunce, kdež již opět volno bylo kupovati, vyšly ženy dotčené vonných věcí pro pomazbu Páně nakoupit. Za dne v sobotu nechtěly a nemohly kupovati pro svátek, nyní ale po skonání soboty učinily to a nakupovaly vonných masť či kořenových bylin, ješto s mastmi smíchati hodlaly pro pomazání Pána připravovanými; byly zajisté dle Luk. 23, 56. již v pátek večer před počtetím soboty nějaké přípravy k tomu učinily, jež nyní dokonaly. Tři ženy se u Marka jmenují Maria Magdalská, Salóma a Maria Jákobova, totiž máte Jákobova, manželka Alféova či Kleofova 15, 40. *Záhy ráno došly k hrobu, když slunce vzešlo.* Jak ty dvě věty k sobě dopadají? *Velmi ráno* zdá se býti toli co před východem slunka, když se počíná rozednívatí, jak i Jo. 20, 1. a Mat. 28, 1. povídají. Slova tedy dalejší: *když*

slunko vzešlo, nemohou brána býti v ten smysl, jakoby se bylo slunko jim na obzoru již objevilo, nébrž značí toli, že již světlo od slunka bylo a že světlo to slunečné větší bylo nežli světlo plného té doby měsíce. Nebo nemůžeme za to míti, že Marek v jedné větě sobě odporuje. Když vyšly ženy, počínalo se rozednívatí a přítomí ještě bylo Jo. 20, 1. Ale ješto na východě soumrak spíše se v rozednění proměňuje, tedy když ženy došly k hrobu, již *zasvitávalo*, od slunka totiž, které již vzešlo Mar. 16, 2., ač ještě na obzoru jim spatřitelné nebylo.

Nalézáme u žen těchto sporádanou, velkoduchou a vroucnou zbožnost. Záhy jdou dle popudu vroucí lásky, ničeho nešetří pro uctění Pána, avšak svátek rušiti sobě nedovolily. Záměru svého sice nedošly, tělo Páně pomazati nemohouce, ale nalezly něco nevyrovnaně vyššího; chtěly službu smutečnou Pánu prokázati a potkaly se s nevýslovnou radostí; tak nikdo nepykal svojí ku Pánu věrnosti. Na cestě rozprávěly vespolek jen o kameni, ješto o stráži tu postavené se nebyly dověděly. *Kdo nám odvalí kámen?* pravily; *nebo byl velik velmi.* Poslední tato slova: *byl zajisté velik velmi* (ten kámen), udávají příčinu, proč ženy v myšlénkách pečlivých pohříženy a sklíčeny byly, an pro velikost nemohl kámen tak snadně odvalen býti. Méně vhodně praví jiní, že se dáva příčina, proč hned viděly, že kámen odvalen jest. Leč uzřevše kámen odvalený, vešly do hrobu vodorovně vytesaného a uzřely mládence rouchem bílým oděného a zděsily se. Mládencem jmenuje anděla pro ustavičné mládí, v němž andělé trvají a pro vnušou postavu, v níž se ukázal. U Lukáše 24, 4. nalézáme *dva muže* t. j. anděly; sv. Marek jak i sv. Matouš se zminují o tom jenom, jenž k ženám mluvil. Viz u Matouše 28, 2. nn. Pravil jim anděl: *Nelekejte se!* *Ježíše hledáte ukřižovaného; vstalť, není ho tuto. Aj místo, kde ho položili.* Pěkně anděl mluví k ženám v asyndetech či větách nespojených, v bezespojech a nevezbách při svém živém, dolehlivém a radostném zvěstování. Leč velí jim dále anděl: *Jděte, řekněte učeníkům jeho a Petrovi, že předchází vás do Galilée; tam jej spatříte, jak pověděl vám. Slova že vás předejde a tam uzříte jej dotýkají* apostolů a částice že jest na-

povědna či recitativna a má se nečísti. *Rekněte učeníkům a Petrovi: Předchází vás do Galileje.* Zasloužily ženy ty býti poselkyněmi a zvěstovatelkyněmi vzkresu Páně před apostoły, ano k samým apostoľům; byla to odplata za věrnost jejich. Petr se ozvláště jmenuje za dvoji příčinou, jednou, že prvotnost držel mezi apostoły, druhou, že pro zapření Pána potřeboval potěchy. Ale kterak zachovaly se k tomu ty ženy? Marek praví, že *vyšedše utekly pro strach a žádnému nic nepověděly.* Tak se jim vedlo z počátku; dokavad se s nimi Ježíš nepotkal Mat. 28, 9. převládala ještě u nich bázeň, až nápotom Ježíš ukázav se jim bázně té je sprostil a jazyk jim rozvázal, že směleji v ohlašování vzkresu jeho sobě počínaly. Nejprvé se zjevil Marii Magdalské.

9. Vstav pak ráno v první den téhodne ukázal se nejprv Marii Magdalské, z nížto byl vypudil sedm zloduchů. 10. Ona odebravši se zvěstovala to těm, kteří s ním bývali, truchlejší a plačící. 11. A oni uslyševše, že žije a viděn byl od ní, neuvěřili. 12. Potom pak dvěma z nich cestující ukázal se v jiné způsobě jdoucím přes pole. 13. A oni odešedše pověděli ostatním; ani těm neuvěřili.

Z krátka všeho jen dotýká Marek tuto, o čem Jo. 20, 14. nn. a Luk. 24, 13. nn. obšírněji se rozprostraňují. *Vstav ráno první den týhodne ukázal se Marii Magdalské, z níž byl vypudil sedm zloduchů.* Smácela ona Pána slzami, pomazala ho drahou masťou, pod křížem stála srdnatě a pro kajicnost, setralost, věrnost a bohatou lásku si zasloužila, že jí se nejprvé Pán zjevil. Odešla a zvěstovala ona apostoľům a donesla jim, *an plakali a truchleli,* potěchu, že vstal z mrtvých. Ozračila se pravda, že nade všechen úřad v církvi, jímžto se apostoľé skvěli, výše stojí láska ku Pánu a vroucná k němu přítulnost i v pronásledování osvědčená. O Marii Magd. Luk. 8, 2. tolikéž praví, že z ní Pán sedm duchů vymítl; *sedm* jest číslo určité místo neurčitého a značí v písmě tytéž toli co *mnoho*; stojí bez mála naproti sedmici hlavných hříchů, naproti sedmici hlavných chřtíků, kterýmiž mysl a vůle i útroba její v plen se vydaly.

Slova *ráno v první den* se mohou buď se slovem *vstav* aneb s dalejším slovem *ukázal se* vázati; poslední vazba lépe ku slově v. 2. přiléhá, kde již doba vzkresu Páně se udává a tudy nebylo potřebí znova času toho určovati. Neukázal se jí ale pouze,

něbrž i *dobře* od ní spatřen byl. Nebo dí dále Marek o apostoľech, že *uslyševše, že Pán žije a viděn byl od ní, neuvěřili.* Viděn byl od ní, spatřován, netoliko uviděn jako z daleka, něbrž s dokonalým na něho se připatřením; stojí v řeckém *εἰσαόθη*. Ukázal se jí v podobě zahradníka, o čemž viz Jo. 20, 16. nn. Poněvadž vzkříšení Páně jest základ křestanské víry, tudy Pán nejednou se byl zjevil, aby apostoły a jiné učeníky o pravdě a jistotě vzkříšení svého přesvědčil. Leč Marek sobě v tom z krátka vede a ještě dvou toliko zjevů Páně dotýká. První jest, co vypravuje: *Potom dvěma z nich cestující ukázal se v jiné způsobě, jdoucím přes pole.* O dvou učenících obšírněji vykládá Luk. 24, 13. nn. Ukázal se, dí Marek, jim *jdoucím*, an právě šli a netoliko na cestě byli snad odpočívající, něbrž právě když kráčeli. Kam šli, to místněji určují slova následující: *cestující přes pole či na ves, na ven,* na venek t. j. do Emmaus. *V jiné způsobě* ukázal se jim a tudy nepoznali ho; tělo jeho oslavené bylo a jinou, duchovnou povahu na se vzavši také jinou způsobu poněkud vně pronášelo. *Ani těm neuvěřili,* vece Mr. *Někteří* totiž a na počátku neuvěřili, ale nápotom ovšem víru všechněm přidali věcem, znenáhla nevěry své pozbyvajíce Luk. 24, 33. 34. Byla to věc neslychaná a nehned se v ni vpraviti uměli. O druhém zjevení vypravuje:

14. Posléze při stolování oněm jedenácti se ukázal a vytýkal jim nevěru jejich a tvrdost srdce, že těm, jenž spatřili jej vzkříšeného, neuvěřili. 15. A řekl jim: *Jdouce do světa veškerého kažte evangelium všemu tvorů.* 16. Kdo uvěří a pokřestěn bude, spasen bude; kdo však neuvěří, bude odsouzen. 17. Znamení pak těch, jenž uvěří, tato následovati budou: *Ve jménu mém zloduchy budou vymítati, jazyky mluviti novými,* 18. hady bráti; a kdyby cò smrtivého pili, to jim neuškodí; na nemocné ruce vzloží a dobře mítí se budou. 19. A Pán Ježíš [sice odmluviv jim, vzat jest do nebe a zasedl po pravici Boží. 20. Oni ale vyšedše kázali všady, an Pán spolupůsobil a řeč potvrzoval následujícími divy.

Na sporech se povahuje, zda to, co tu v části poslední sv. Marek o náuce a moci apostoľům dané v. 14—18. praví, k jednomu se ději potahuje a sice ke zjevu prvním

dnem stalému; aneboli za druhé se to o posledním úkazu a zjevu Páně bezprostředně před na nebevstoupením slyšeti má; aneboli za třetí, raději Marek tuto všechna zjevení Páně ode zjevu prvního večer ještě na vzkresný den stalého (Luk. 24, 33. Joa. 20, 19. nn.) až do onoho Mt. 28, 16. slavného na hoře v Galileje stalého zahrnuje? Povázímeli bedlivěji slova, jichž Marek užívá, snáze věc posoudíme. Jsou slova Markova tato: *Posléze při stolování oněm jedenácti se ukázal a vytýkal jim nevěru jejich a tvrdost srdce, že těm, jenž spatřili jej vzkříšeného, neuvěřili.* Takto vypravuje Marek. I což plyne ze slov těchto pro naši otázku? Slovo řecké *ἵστημι*, jež vulgáta *novissime* tlumočí, neznačí vlastně *posléze, nejposléze,* něbrž znamená *nápotom* a tudy nevadí, abychom tuto část za soujem a úhrnek všechněch výjevů Páně apostoľům učiněných považovali. Za to ale slova *při stolování* namítají, že o jednom zjevu tu se mluví. Tomu nepřekází slovo *ἵστημι*, byfbychom je slovem *posléze* překládali, něbrž nám ukazuje, že tu nějaké stupnování místo mítí musí. Napřed *ženám*, potom *dvěma učním*, jenž mezi apostoły nekladou se, posléze *jedenácti apostoľům* se zjevil. Rozumí se te dy zjev jeden a sice, jak na oce jest, zjev onen, o němž Luk. 24, 36—43. a Jan 20, 19—25. vypravuje a kterýž ještě v sám den vzkresu Páně na večer se přihodil. O *stolování* mluví Marek, ješto dle Luk. 24, 41. n. Ježíš s apostoły nějakých pokrmů pozil, aby je o skutečnosti těla svého přesvědčil. Nasvědčuje také tomu to *vytýkání* nevěry apostoľům; z čehož patrně, že věci ty ku prvnímu Páně zjevům hledí. Ku poslednímu Páně zjevu nemohou se potahovati slova ta, an tehdaž již apostoľé věřili. Nebo což někteří praví, že Pán dne posledního jim nevěru jejich *předešlou* vytýkali hodlal, aby tím více lidí k víře vzbuzovali, věc zholá nepodobna jest. *Neuvěřili těm, jenž viděli,* totiž Marii Magdalské a kobětám ostatním Mt. 28, 8. 9. Mr. 16, 9. 10. 11. Luk. 24, 9. 10. Jo. 20, 2. neuvěřili dvěma učeníkům Emauským L. 24, 35., neuvěřili Petrovi a Janovi Jo. 20, 4. Praví, že se ukázal jedenácti; o *jedenácti* mluví, ješto Jidáš za své vzal; a i tu mluví vesměs, an všickni trvali tak dlouho v nevěře jako Tomáš Jo. 20, 19.

Co se dále praví ode Pána, že apostoľům řekl: *Jděte do světa veškerého a kažte evangelium všemu tvorů,* toho nepověděl Pán tenkrát, když byl k apostoľům, ani stoli, přišel, něbrž později, když se s nimi na hoře v Galileje sešel Mt. 28, 16. nn. Tenkráte do světa veškerého je poslá; nechce on, aby skutečně do veškerých míst a městček

šli. což nemožno jest, něbrž ustanovuje meze a hranice pro hlásání evangelia, jenž nejsou jiné leč meze a konciny světa od lidí obydlého. Starý Zákon se držel v mezích Palestíny a Pán sám napřed Mt. 10, 5. velel apostoľům, aby Židům toliko kázali a ani k Samaritánům se neubírali. Tyto meze nyní Pán odstraňuje a obor evangelia rozširuje, veškeren svět za pole působení apostoľům vykázav a ono mezidí Ef. 2, 14., jenž odlučovalo pohany od Židů, odnímá a ruší. Byla slova ta ovšem apostoľům povědina, ale ona svědčí veškeré církvi a k misionářům jménem církve po světě evangelium hlásícím neměně se potahují. Kázati velí Pán evangelium *všemu tvorů.* Sv. Matouš 28, 19. vykládá ta slova, an u něho čteme: *učte všechny národy.* Tvorem tedy či stvořením Col. 1, 23. se rozumí člověk, a tak sluje, poněvadž co malosvět veškery podřadné stupně tvorů v sobě spojuje, byť s nerosty, cit s rosty, život se zvířaty, rozum s anděly společně maje. Na zemi také jako soujem a středisko veškeré přírody dle svého centrálného postavení v osud svůj veškero tvorstvo potahuje, ana příroda i nemá a mrtvá od něho buď klatby, jak Gen. 3, 17., buď požebrání se přiúčastnuje. Jes. 11, 6. 65, 17. Také všickni tvorové z evangelia obnovu, oslavu a zvelebu svou očekávají a tudy vyhlídají, aby již ta, jenž napřed lidem a od těchto ostatnímu tvorstvu se dostati má blaženost a jasnota zavládla Rom. 8, 18. nn. Proto církev všelijaká a rozličná zehnaní na tvory přenáší, aby moc osvětná, posvětná a oslavná také na ostatní tvory, pokud toho schopni jsou, se dostala a všickni tvorové opět v službu Boží se upravili. Něbrž dle Ef. 3, 10. také anděľům skrze církev mnoholicná moudrost Boží se oznámila a oni dle 1. Petr 1, 12. žádají do tajemství evangelia Božího nahlédati. Tím tedy během a obyčejem církev *všemu tvorstvu* evangelium hlásá.

Na kázání apostoľů povinně obrácení národův následovati a ovšem tedy *víra*, z níž nápotom spása vyniká. Tudy dí dále: *Kdo uvěří a se pokřestí, ten spasen bude.* O víře v Christa přechasto jsme mluvili a ještě místněji Rom. 1, 17. a Hebr. 11, 1. o ní mluviti přijde. Spása se připisuje *víře a křestu*, an křest tudíž po přijetí víry následovati musí, sic jinak by víra neplatná bývala, jakož ani křest bez víry člověka nespasí. Křestem se zavazuje člověk k zachování celého mravného zákona ode Pána evangeliem vydaného, ana *víra bez skutků mrtva jest* a člověka spasiti nemůže. Jac. 2, 19. a 1. Jo. 2, 4. člověk *ten lhář jest, kdo praví, že Boha zná a příkazů jeho nezachovává.* Kdo nevěří, vece Pán, *odsouzen, zatracen* bude;

nedodává tu druhého členu: kdo nevěří a nepokřestí se, poněvadž kdo nevěří, nemůže křestu přijíti. Kdo zajisté věřiti se zpěčuje, tomu nežádou svátostí posluhováno býti nemůže; aniž tedy také křestem svatým se toho, jehož se zdráhá, údství Christa Pána a církve jeho příúčastníti může. Tudy 1. Petr 3, 21. vece, že jakož za času Noemova nikdo nebyl spasen, kdo se mimo archu nalézal, tak nyní žáden mimo křest spasení nedoje. Ale i k tomu prohlídá tím vnecháním, že vodný křest se může křestem žádosti a krve nahraditi, víra ale nevyhnutelně potřebna jest. Ostatně Pán nemluví o veškerých výminkách ku spasení potřebných a k slovům *kdo věří a křestí se*, či raději k víře a křestu také veškerý jiné výminky a požadavky připojiti potřebí, nemá-li člověk se spásou se minouti.

Jakož ale věrou dokonalou nový život v útrobě a myslí člověka se ubytoval, tak také nová moc a síla věrou tou člověčenstvu darována jest. O nich tu dotýká Pán, an dť: *Znamení či divové těch, jenž ve mne uvěří, tato následovati budou.* Znamení slují divy, poněvadž odkazují k hlavitému divu, k vykoupení a obrodu v Christu, čili poněvadž ukazují na přítomnost Boží k osvědčení pravdy evangelické. Darové divů těm, *kdo uvěří*, se slibují a netoliko apostolům; avšak mluví Pán vůbec o křesťanstvu a nedí o každém křesťanu obzvláště; tím méně říci hodlá, že všickni darové ti blažení a všechny milostiny či milodary každému se propůjčovati budou. Dány blahodary ty k dobru církve ozvláště pro ony doby, v nichž strom církve, nezakořeniv se ještě, nějakého skrze divy a zázraky rosou milosti Boží zalívání potřeben byl. Avšak dar divů z církve nikdy nevyhýná a sv. Augustin civ. d. 22, 8. o mnohých divích věku svého mluví, ač na jiném místě ver. rel. 25. a j. větší řídkost divů za věku svého podobným, jak sv. Řehoř Vel. příkladem od zalívání stromů vzatým vyjasňuje. Církev dosáhla ode Pána moc tuto a jménem Páně Act. 3, 6. jí vykonává, jsouc Páně tělem Ef. 5, 30. a tudy také divotvorné síly jeho se příúčastňují 5, 25. V životě svatých co pravých komentářech písmá svatého uskutečnění slov Páně po všechna století se spatřuje. Ostatně vidno z písmá Act. 19, 6. a jj., že obyčejně při vzkládání rukou co doplňku nějakém křestu čili při udělování birmování křesťané divotvorství dosahováli.

Divy ty dále se vypisují: *Ve jménu mém žábly budou vymítati, jazyky novými mluvití, hady bráti, popíjí-li co smrtivého, nic jim neškodí; na nemocné ruce vloží a blaze mítí se budou.* Ve jménu mém, dť, mocí mou a vzýváním jména mého, jak na př. Petr chromému

Act. 3, 6. ve jménu Ježíšově vstáti poručil. O vymítání zloduchů čtete nejeden příklad a přeznamení jest vyvrhnutí běsa ode Pavla ve Filipech Act. 16, 18. O mluvení *cizými jazyky* máme příklad na apostolech na letnici Act. 2 a na věrcech v Korintě 1. Cor. 14. O *haděch*, že bezeškodně je bráti budou, máme příklad Act. 28, 3. na sv. Pavlu, jenž ještěrku jedovatou tělu jeho privislou odvrhnul škody neutrpěv, začož jej bohem nějakým býti pravili. Jiní místo *hady bráti* překládají: hady vyzdvihovati, vypuzovati, vyháněti budou; avšak výklad ten jest proti pravému slov významu a tím více proti spojitosti a účelu řeči. Strany *pítí nápoje smrtivého* či úsmrtného zachovala se tradice o sv. Janu apostolu, dť beze škody jedovatý kalich podnikl; dle Euseb. 3, 39. se také na Barsabovi, příjmením Justovi, div ten ukázal, že jed smrtelný vypil, ale darem Božím žádné škody nevzal. O *vzkládání rukou* na nemocné praví se, že nezdůživci *dobře*, zdravě, kale se *mítí budou*, což na mnohých místech písmo osvědčuje. Act. 28, 8. 1. Cor. 12, 9. Duchovně pak se mají znamení u nás vezdy stávatí a v církvi skutečně se napařád stávají, any zlé vášně se vymítají, jazyk k oslavení Božímu obnovuje, jed hříchu neškodným činí skrze svátost pokání atd. Takoví divové milosti Boží dávají člověku účastenství ve slávě Páně, do níž vešel na nebe vstoupením.

O něm praví sv. Marek z krátka: *Když jim odmluvil, vzat jest do nebe.* Nestalo se to hned po slovech předešlých, která byl na hoře v Galilée mluvil, nébrž později na hoře Olivetské při Bethanii Luk. 24, 50. Act. 1, 12. a slova: *když jim odmluvil*, o všech řečech a naukách, jež po veškero čtyřcatero dní k apostolům mluvil, rozuměti se musejí. Text řecký čte: *Pán tedy sice po domluvení k nim vznesen byl na nebe a zasedl po pravici Boží; oni ale vyšedše hlásali.* Pozorovati přijde částice *tedy* a *sice* v první a částici *ale* v druhé větě. Částice *tedy* oť uvádí věci následující co konečný výsledek všeho působení Páně, a *sice* nejprv ohledem Pána samého a tu klade se *mev*, *quidem*, *sice*, nápotom také ohledem učeníků, a tu stojí *de* autem, *ale*, co dověta ku předvětě. Obojí věc na nebevstoupení Páně a kázání evangelia k sobě patří, obojím se sláva Páně a věčné království jeho opovídá. *Pán vzat na nebe*, ne jakoby sám o své moci tam nebyl vstoupil, nébrž dť to jak Act. 2, 24. 3, 15. R. 4, 24. a j. se praví, že od Otce z mrtvých vzkřísen byl. Vstoupil Pán na světlém oblaku Act. 1, 9. před samými zraky učeníků na hoře Olivetské, pojav s sebou vítěznou korist, totiž otce z předpekli vysvobozené Ef. 4, 8, Žalm 67. 19.

Vstoupil nade všecka nebesa Ef. 4, 10. a podlé člověčenství přijat do slávy Otcovy a ujal velebu sobě od ustanovení světa připravenou. Zasedl po *pravici Boží*, a vyplněno, co Žalm. 109, 1. dť, že seděti t. j. kralovati bude 1. Cor. 15, 25. až veškerí nepřátelé jeho se mu za podnož podloží. *Seděti* kralovati jest, *seděti* odpočívati jest; odpočívá Pán, směme-li tak říci, ode trudů a zápasů, pútek a bojů podniklých na zemi, a tudy praví se, že *sedí*. Požívá pak všeho blaženství a všeliké moci, a kraluje a vládne světem také co člověk a tudy se opět praví, že *sedí*. Světci a andělé stojí před trůnem Božím Dan. 7, 10. Christus co Syn Boží zasedl po pravici Velebnosti. Hebr. 1, 3. 13. *Pravici Boží* značí stejnou míti s Bohem Otcem čest, slávu a velebnost. Toli dotýká z krátka s strany Páně. Viz Mt. 22, 46. Ef. 1, 20., kdež se praví, že vyvýšen Ježíš *nade vše knížatstva a panstva na pravici Boží*.

Ale ani se strany apostolů neopomíjí, ač sumovně toliko, něčeho doložiti. Vece: *Oni ale vyšli a kázali všady a Pán působil s nimi u potvrzování řečí jejich následujícími divy.* Ne hned vyšli a nehned všady kázali, nébrž napřed očekávali Duchu svatého a nápotom po některý čas obmezili se kázati Židům. Svatý Marek málem slov veškeré působení apostolů zahrnuje. Kázali oni, ale

Pán t. Christus s nimi působil, aby, když znělo slovo vněšně, také vnitřně ujal a přijalo a přichopilo se. *Působil s nimi*, dť; památný to výrok a dobře vysvětluje oba činitele při dobrém skutku všelikém. Člověk činiti má a skutečně činí a milost Boží s ním působí. Ač neříkáme *milost Boží působí s námi*, nébrž pro úcty vzdání milosti Boží, jenž všeho dobra věčným zdrojem jest, pravíme, že člověk spolu působí. Památno to rčení proti novověrcům těm, jenž praviti chtěli, že všecko dobro Bůh jedin bezelověka působí v lidech. Působení Boží záleželo ozvláště — ač nejedině — v tom, že Bůh *potvrzoval* nauky od apostolů hlášané následujícími zázraky; nejedině, poněvadž také srdce otvírali ráčil. Act. 16, 14. Nepraví o apostolech Marek: *kázali a potvrzovali kázání divy*, nébrž: *apostolové kázali a Pán potvrzoval.* Zázrakové se Pánu, to jest: Christu připisují, poněvadž veškera moc divy činiti sílu člověckou přesahá a člověk tu jedině nástrojem Božím býti může; jinak, se děje při skutcích dobrých. Nad to vece, že *Pán potvrzoval*, aby osvědčil, že Pán ustavičně v církvi působí a jí nikdy neopouští. Kázal a divy činil Pán; kázali apostolové a Pán divy činil. *Ja jsem všípil*, vece Pavel 1. Cor. 3, 6. *Apollo zaléval, ale Bůh dal zrůst.*